

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till vallag och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det skall stiftas en ny enhetlig vallag, som avses ersätta de fyra nu gällande vallagarna, dvs. lagen om riksdagsmannaval, lagen om val av republikens president, kommunala vallagen och lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet.

I samband med att valbestämmelserna samlas i en enda lag föreslås att den valkretsindelning som gäller för riksdagsval skall harmoniseras med landskapsindelningen. Tidpunkten för kommunalvalen föreslås bli senarelagd med en vecka, dvs. till fjärde söndagen i oktober. Förhandsröstning föreslås bli möjlig även i utlandet i kommunalvalen. Maximiantalet kandidater vid Europaparlamentsvalet föreslås bli höjt från 16 till 20.

Valbestämmelserna föreslås bli ändrade också i tekniskt hänseende genom precisering av vissa formuleringar på det sätt som utvecklingen av valsystemet kräver, dock

utan ingrepp i grunderna för valsystemet. Tidsplanen för kandidatnomineringen föreslås bli ändrad bland annat genom tidigareläggning av inlämningsfristen för kandidatansökningar och terminerna för uppgörande av kandidatlistorna. Detta skulle förlänga den tid som kan användas för valkampanj.

I anslutning till den nya vallagen föreslås även att lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar och lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar ändras, huvudsakligen för att många hänvisningar som ingår i dessa lagar skall ändras så att de hänvisar till den föreslagna nya vallagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa. Avsikten är att vallagen skall kunna tillämpas första gången vid det riksdagsval som skall förrättas i mars 1999. Vid detta val skall dock den nuvarande valkretsindelningen allttjämt iakttas.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
2. Nuläget	4
2.1. Vallagstiftningen i grundlag och i vanlig lag	4
2.2. Vallagarna och deras uppbyggnad	5
Inledning	5
Lagen om riksdagsmannaval	5
Lagen om val av republikens president	6
Kommunala vallagen	6
Lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet	6
2.3. Behovet av harmonisering av vallagarna	6
2.4. Översikt över vallagstiftningens struktur i vissa europeiska stater	7
Allmänt	7
Vallagstiftningens struktur i vissa europeiska stater	7
2.5. Den tekniska funktionaliteten hos Finlands valsystem	9
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	10
3.1. Huvudsyftena med reformen	10
3.2. En enda, enhetlig vallag	11
3.3. Förslagen rörande valsystemet	11
Valkretsarna	11
Tidsplanen för myndighetsuppgifterna vid kandidatnomineringen	16
Övriga förslag	17
4. Propositionens verkningar	19
5. Beredning av propositionen	19
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	20
DETALJMOTIVERING	20
1. Lagförslagen	20
1.1. Vallag	20
I AVDELNINGEN. GEMENSAMMA BESTÄMMELSER	20
1 kap. Allmänna bestämmelser	20
2 kap. Valmyndigheter	24
3 kap. Rösträttsregister	27
4 kap. Myndighetsuppgifter vid kandidatuppställning	29
5 kap. Förhandsröstning	34
6 kap. Röstning på valdagen	38
7 kap. Räkning och fastställande av valresultat	41
8 kap. Andringssökande	43
II AVDELNINGEN. BESTÄMMELSER OM RESPEKTIVE VAL	45
9 kap. Riksdagsval	45
10 kap. Presidentval	50
11 kap. Kommunalval	55
12 kap. Europaparlamentsval	57

III AVDELNINGEN. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER	62
13 kap. Kompletterande bestämmelser	62
14 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser	65
1.2. Lag om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar	65
1.3. Lag om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar	65
2. Närmare bestämmelser och föreskrifter	66
3. Ikraftträdande	66
4. Lagstiftningsordning	66
LAGFÖRSLAGEN	67
1. Vallag	67
2. Lag om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar	112
3. Lag om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar	113
PARALLELLTEXTER	115
2. Lag om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar	115
3. Lag om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar	117

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Till statsförfattningen i en demokratisk stat anses höra grundlagarna, som vanligen stadgar om statens självständighet och om grunderna för statens strukturer och medborgarnas rättsliga ställning, och de vanliga lagar som gäller de högsta statsorganens organisationsform och verksamhet samt medborgarnas allmänna rättigheter och utövandet av dessa. Vallagstiftningen är en viktig del av statsförfattningen: den fastställer hur medborgarna skall använda sina aktiva politiska rättigheter som t.ex. rösträtten och rätten att ställa upp som kandidat i val.

I Finlands grundlagar, av vilka de viktigaste är regeringsformen och riksdagsordningen, bestäms de viktigaste dragen i vårt politiska system. Vår politiska demokrati är huvudsakligen en representativ, dvs. medelbar, demokrati. Detta visas särskilt av 2 § 1 mom. regeringsformen, som anger att "statsmakten i Finland tillkommer folket, som företrädes av dess till riksdag församlade representation". Genomförandet av representativiteten innebär i praktiken att folket genom val utser de representanter det önskar till riksdagen, till kommunernas fullmäktige och till Europaparlamentet. Vallagstiftningen anger hur dessa val skall förrättas. I grundlagen stadgas å andra sidan också om direkt, omedelbart inflytande för medborgarna: enligt 22 a § regeringsformen kan rådgivande (statliga) folkomröstningar anordnas och enligt 23 § regeringsformen utses republikens president av Finlands folk genom direkt val för en ämbetsperiod av sex år.

Rätten att välja och rätten att medverka hör till medborgarnas grundläggande rättigheter. I enlighet med detta stadgas i kapitlet om grundläggande rättigheter i regeringsformen för Finland på allmänt plan om rätten att rösta och kandidera i statliga och kommunala val och om rätten att rösta i statliga och kommunala folkomröstningar.

2. Nuläget

2.1. Vallagstiftningen i grundlag och i vanlig lag

Bestämmelser om val ingår i lagstiftningen i Finland både i grundlag och i vanliga lagar. Denna uppdelning bygger på den regle-

ningsmetod som togs i bruk redan vid valreformen 1906 och har följts nästan oändrad allt sedan dess.

I riksdagsordningen stadgas, förutom att rösträtten i riksdagsval regleras mera exakt än i regeringsformens bestämmelser om de grundläggande rättigheterna, även om valbarhet och förlust av denna, om att valen är direkta och proportionella, om grunderna för valkretsindelningen, om riksdagens mandatperiod och om utlysande av nyval, som hänger samman med den i regeringsformen reglerade rätten att upplösa riksdagen, samt om lika rösträtt och om förbud mot att använda ombud vid röstningen. I regeringsformen ingår förutom de tidigare nämnda stadgandena om grundläggande rättigheter också bestämmelser om presidentvalet: bland annat bestämmelser om rätten att nominera kandidater, om valdagarna och om de viktigaste procedurerna för valet av president.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till ny Regeringsform för Finland (RP 1/1998 rd) ingår i fråga om riksdagsvalet bestämmelser om att valet skall vara direkt, proportionellt och hemligt, om lika rösträtt, om indelning av landet i 12—18 valkretsar och val av riksdagsmän valkretsvis samt om rätten att nominera kandidater. Rörande presidentvalet ingår i förslaget bestämmelser om de viktigaste förfarandena vid valet (val vid den första omgången och vid behov vid en andra omgång samt utseende av president om endast en kandidat har nominerats) och om rätten att nominera kandidater. Vidare ingår i propositionen bestämmelser om valrättigheterna som grundläggande rättigheter med samma innehåll som de också nu har i regeringsformen.

Medan det i grundlagarna ingår bestämmelser om grunderna för rösträtten och valbarheten, om rätten att nominera kandidater och om de viktigaste principerna för valens förrättande, bestäms det om andra frågor rörande valen i vallagarna, som är givna som vanliga lagar. Sådana är t.ex. detaljbestämmelserna om valkretsar och röstningsområden vid riksdagsval, om valmyndigheterna, om det register som skall föras över de röstberättigade, om kandidatnominering, om förhandsröstning och röstningsförrättningen på valdagen, om uträkning av valresultat samt om besvär rörande valen.

Bestämmelserna om valen är huvudsakligen införda i författningar på minst lagnivå. Författningar på lägre nivå än så har traditionellt undvikits, eftersom det har ansetts att riksdagen bör kunna besluta om hela valagstiftningen på grund av dess centrala natur inom statslivet. På lägre nivå än genom lag stadgas därför endast om allmänna förhandsröstningsställen inom landet och utrikes samt, inom lagens gränser, om tiden för den förhandsröstning som skall förrättas på dessa (förordning), fördelningen av riksdagsmandaten mellan valkretsarna (statsrådsbeslut) samt om formulär för valhandlingar och vissa tekniska omständigheter i fråga om kommunalvalen (beslut av justitieministeriet). Dessutom har justitieministeriet för varje val särskilt meddelat noggrannare föreskrifter och anvisningar om tillämpningen av vallagarna. Placeringen av valbestämmelserna i författningar på lagnivå har ansetts eliminera möjligheterna att med tekniska föreskrifter inverka på valresultaten. På detta sätt har man försökt minimera eventuella miss-tankar om manipulering av valresultaten med hjälp av bestämmelser på lägre nivå. På grund av denna princip är t.ex. lagen om riksdagsmannaval och den kommunala vallagen, med avvikelser från lagarnas generella natur, exceptionellt täckande och exakta och går in även i små detaljer.

I grundlagarna ingår inte bestämmelser om kommunalvalen (med undantag för den tidigare nämnda grundrättighetsbestämmelsen i regeringsformen) eller valet till Europaparlamentet. Sålunda ingår de bestämmelser om kommunalvalen som motsvarar valbestämmelserna i grundlagen, såsom noggrannare bestämmelser om rösträtten och bestämmelser om valbarhet, i kommunallagen (365/1995). Motsvarande bestämmelser om valen till Europaparlamentet ingår i lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet (272/1995), som är överensstämmande med bestämmelserna i Europeiska gemenskapernas rättsakt om valet (rådets beslut om akten om allmänna, direkta val av företrädare i Europaparlamentet; 76/787/EKSG, EEG, Euratom).

2.2. Vallagarna och deras uppbyggnad

Inledning

De nu gällande vallagarna i Finland är lagen om riksdagsmannaval (391/1969), la-

gen om val av republikens president (1076/1991), kommunala vallagen (361/1972) och lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet (272/1995).

Lagen om riksdagsmannaval

Grunden för Finlands vallagstiftning lades i början av detta sekel. Redan 1906 gavs lantdagsordningen och vallagen för storfurstendömet Finland (20.7.1906), som alltså gällde endast lantdagsvalet, men som innehöll de centrala principerna för förrättandet av val som är i kraft ännu i dag: allmän och lika rösträtt, proportionellt valsätt och d'Hondts beräkningssystem. Storfurstendömet vallag upphävdes 1935 genom lagen ang. riksdagsmannaval (66/1935). Följande gång ändrades vallagstiftningen 1952, då lagen om riksdagsmannaval (167/1952) gavs, vilken visserligen upphävdes efter endast tre år genom en ny lag med samma namn (36/1955). Den nu gällande lagen om riksdagsmannaval gavs 1969.

Lagen om riksdagsmannaval av år 1969 har ändrats flera gånger. Enbart på 1990-talet har följande revisioner genomförts: Endagsval infördes år 1990 (432/1990) och samma år reviderades också valkretsindelningen till vissa delar (437/1990). Om förhandsröstning på temporära förhandsröstningsställen på posten stadgades 1992 (435/1992) och 1993 vidtogs justeringar som berodde på att tjänsteförsändelserättigheten avskaffats (498/1993). År 1995 genomfördes en omfattande teknisk reform, genom vilken valdatasystemet togs i bruk och den tidpunkt enligt vilken rösträtten bestäms flyttades från valårets ingång till valdagen (1643/1995).

Trots de talrika ändringarna har lagens grundstruktur förblivit nästan oförändrad: i 1 kap. stadgas om valkretsarna och valmyndigheterna, i 2 kap. om vallängderna och efter reformen 1995 om rösträttsregistret, i 3 kap. om uppställandet av partiernas kandidater och om valförbund, i 3 a kap. om valmansföreningar och gemensamma listor, i 4 kap. om valkretscentralnämndens uppgifter vid kandidatnomineringen, i 5 kap. om valförrättningen, i 6 kap. om förhandsröstningen, i 6 a kap. om förhandsröstning i hemmet, i 7 kap. om rösträkningen, fastställandet av valresultatet och utfärdandet av fullmakter och i 8 kap. om besvär över valet. 9 kap. innehåller särskilda stadganden. Lagen

innehåller för närvarande 125 giltiga paragrafer.

Lagen om val av republikens president

Enligt regeringsformen av år 1919 valdes republikens president av 300 genom val utsedda elektor. Lagen om val av de elektor, vilka äga förrätta valet av republikens president gavs 1922 (291/1922) och två år senare även en lag ang. val av republikens president (59/1924), som innehöll bestämmelser om hur elektorerna skulle välja president. Den förstnämnda lagen ersattes år 1955 av lagen om val av elektor för valet av republikens president (337/1955), som i sin tur upphävdes år 1969 genom en lika benämnd lag (392/1969). Sättet att välja president väckte livlig debatt på 1970- och 1980-talet, och därför gavs år 1987 en lag om val av republikens president (574/1987), som innebar ett steg i riktning mot direkt val, eftersom presidenten enligt denna valdes genom direkt val, om någon kandidat fick över hälften av de röster som avgivits av dem som utövat sin rösträtt. I annat fall skulle valet förrättas av de samtidigt valda elektorerna. År 1991 gavs sedan den nu gällande lagen om val av republikens president (nedan presidentvalslagen), genom vilken valet ändrades till att vara ett direkt folkval, vid behov i två omgångar.

Presidentvalet förrättas tekniskt på samma sätt som riksdagsvalet. Sålunda är även presidentvalet tekniskt uppbyggt på basis av lagen om riksdagsmannaval: till den sistnämnda hänvisas i bestämmelserna om valkretsindelningen, valmyndigheterna och deras uppgifter, rösträtsregistret, valförrättningen samt rösträkningen. Regleringens syfte har faktiskt just varit att presidentvalslagen endast skall stadga om de frågor som skiljer sig från det förfarande som iaktas vid riksdagsmannaval. Av denna orsak innehåller presidentvalslagen endast 33 gällande paragrafer, fördelade på fem kapitel: 1 kap. innehåller allmänna stadganden, i 2 kap. stadgas om uppställande av presidentkandidater, i 3 kap. om det första valet och i 4 kap. om det andra valet. I det sista, dvs.femte kapitlet ingår särskilda stadganden.

Kommunala vallagen

Grunden till lagstiftningen om kommunal-

valen lades hösten 1917, då en kommunal vallag (108/1917) gavs samtidigt med kommunallagar för landskommunerna och städerna. Den kommunala vallagen ersattes först 1953 med en ny (191/1953), som innehöll många valtekniska reformer. Den nya kommunala vallag som gavs 1964 (49/1964) innehöll inte några betydande förändringar när det gällde grunderna för valsystemet. Den nuvarande kommunala vallagen gavs 1972 och har sedan dess ändrats flera gånger, vanligen i sammanhang med att lagen om riksdagsmannaval har ändrats.

Den kommunala vallagens uppbyggnad är likartad med lagens om riksdagsmannaval: i 1 kap. stadgas om röstningsområden och valmyndigheter, i 2 kap. om rösträtsregistret, i 3 kap. om uppställande av kandidater, i 4 kap. om de kommunala centralvalnämndernas förberedande åtgärder, i 5 kap. om utseende av fullmäktige utan förrättande av val, i 6 kap. om valförrättningen, i 7 kap. om förhandsröstning, i 7 a kap. om förhandsröstning i hemmet, i 8 kap. om rösträkningen och fastställandet av valresultatet och i 9 kap. om besvär över val. Sista kapitlet innehåller särskilda stadganden. Lagen har för närvarande 115 gällande paragrafer.

Lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet

Lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet, nedan Europaparlamentsvallagen, gavs kort efter att Finland hade anslutit sig till Europeiska unionen och den tillämpades första gången vid det val till Europaparlamentet som förrättades i samband med kommunalvalen den 20 oktober 1996.

Lagen är tekniskt uppbyggd på samma sätt som presidentvalslagen: den stadgar endast om de frågor som avviker från förfarandet vid riksdagsvalet. De 36 gällande paragraferna i lagen är fördelade i grupper försedda med mellanrubriker för att motsvara grupperingen i lagen om riksdagsmannaval.

2.3. Behovet av harmonisering av vallagarna

Även om lagstiftningen om de olika valen har tillkommit under olika tider, har man från första början strävat efter att göra be-

stämmelserna om valens tekniska förrättande så enhetliga som möjligt. Redan Idmanska kommittén (kommittébetänkande 1908:12) framhöll 1908 i sitt förslag till kommunal lagstiftning, att valsättet vid kommunalval bör vara så likartat som möjligt med valsättet för lantdagen enligt den år 1906 stiftade vallagen. Likaså stadgade redan den första, år 1922 givna lagen om val av de elektorerna, vilka äga förrätta valet av republikens president om valförfarandet endast genom hänvisning till stadgandena i lagen om riksdagsmannaval. Under årens lopp har procedurerna blivit ännu mera överensstämmande än tidigare. Så är t.ex. förfarandena rörande rösträttsregistret, förhandsröstningen, röstningen på valdagen och rösträkningen desamma i samtliga val. Naturligtvis har de olika valen också sina särdrag, som hänger samman med exempelvis rösträtten, kandidatnomineringen, fastställandet av valresultaten och besvär över valen. Enhetligheten när det gäller valprocedurerna i olika val har ökat valsäkerheten och gjort valförfarandet bekant och lätt att begripa både för röstarna och valmyndigheterna.

Beroende på de likartade valförfarandena har lagen om riksdagsmannaval och kommunala vallagen alltmera börjat påminna om varandra. Då även presidentvalsagen och Europaparlamentsvallagen med hjälp av hänvisande stadganden redan nu är fast knutna till lagen om riksdagsmannaval, kan det anses oändamålsenligt att upprätthålla ett system med fyra särskilda vallagar. Ett problem har framför allt blivit att vallagstiftningens klarhet och konsekvens har försämrats, vilket delvis är en följd av de många separata reformerna under de senaste åren. Det har även i viss mån varit vanskligt att uppfatta vallagstiftningens sammanhängande helhet, då de grundläggande förfarandena vid valen inte framgår av en samlande handling.

2.4. Översikt över vallagstiftningens struktur i vissa europeiska stater

Allmänt

I de europeiska staternas lagstiftning är valbestämmelsernas placering tämligen väl etablerad. I grundlagarna stadgas vanligen om den representativa demokratin, om valsättet för de högsta statsorganen, om allmän och lika rösträtt och om förutsättningarna för rösträtt och valbarhet. Närmare bestämmel-

ser om förrättandet av valen har getts i vallagar, som, beroende på respektive stat, antingen är vanliga lagar eller lagar med högre status som kompletterar grundlagen. Vallagstiftningens uppbyggnad varierar från land till land. Av de nordiska länderna har Sverige och Norge en vallag, som gäller alla val, medan Danmark har särskilda vallagar för folktingsval och lokala val. Bland de övriga staterna i Europa är ett klart system med en vallag i bruk åtminstone i Spanien och Nederländerna. Ett slags blandform, där bestämmelserna om vissa val är samlade till en helhet, men där det dessutom har stiftats separata vallagar, företräds av vallagstiftningarna i Frankrike, Belgien, Storbritannien och Österrike. Klart separata vallagar för varje val har åtminstone Förbundsrepubliken Tyskland, Irland och Portugal.

I det följande presenteras huvuddragen i vallagstiftningen i vissa europeiska stater. Vallagstiftningens materiella sida berörs inte, på grund av de ibland rentav mycket olikartade valsystemen i de olika staterna.

Vallagstiftningens struktur i vissa europeiska stater

Den nya vallag som trädde i kraft i Sverige den 1 juni 1997 innehåller bestämmelser om riksdagsvalet, landstings- och kommunalvalen samt valet till Europaparlamentet. Lagen innehåller 348 paragrafer, fördelade på 20 kapitel, som vart och ett har en egen löpande paragrafnumrering. De bestämmelser som gäller endast för ett visst val är separerade från den övriga texten genom mellanrubriker. Utom vallagen finns i Sverige särskilda lagar om röstlängdsregister (lag om röstlängdsregister) och om brevröstning (lag om brevröstning i vissa fall). Grundlagarna i Sverige innehåller tämligen många valbestämmelser. Bland annat riksdagsordningen har mycket detaljerade bestämmelser om röstsedeln och dess oiltighet.

Aven Norge har en enda vallag (valgloven) med bestämmelser om stortingsval, fylkestingsval och kommunalval. Lagen är given 1985 och har 95 paragrafer. Lagen är till uppbyggnaden av samma typ som den svenska vallagen.

Vallagstiftningen i Frankrike består av ett regelverk om val (Code Electoral) på närmare 400 artiklar samt av en särskild lag om presidentvalet (Loi relative à l'élection du

president de la république au suffrage universel) och en lag om valet till Europaparlamentet (Loi relative à l'élection des représentants au parlement européen). Till vallagstiftningen kan dessutom räknas även lagen om offentlighet för valfinansieringen (Loi organique relative à la transparence financière de la vie politique) och lagen om opinionsmätningar (Loi relative à la publication et à la diffusion de certaines sondages d'opinion). Valregelverket härstammar från år 1964 och dess uppbyggnad är i huvuddrag följande: I del I ingår artiklar rörande valen av medlemmar i nationalförsamlingen, departementens råd och kommunfullmäktige (1—273). Delen indelas i fyra kapitel: 1) gemensamma stadganden, 2) specialstadganden för val av medlemmarna i nationalförsamlingen, 3) specialstadganden för val av deputerade i departementsråden och 4) specialstadganden för valen av kommunfullmäktige och medlemmarna i Paris råd; i del II ingår artiklar om valet av medlemmar i senaten (274—327), i del III (special)artiklar rörande territoriet Saint-Pierre-et-Miquelon (328—334) och i del IV artiklar om val av deputerade för territorierna och Korsika (335—384).

Aven i *Belgien* är vallagstiftningen samlad i ett valregelverk (Code Electoral), som indelas i följande kapitel: I kapitel I ingår stadgandena om parlamentsval (Élections législatives), av vilka den viktigaste är den egentliga Code Electoral med 240 artiklar. Under detta kapitel är även placerade tre andra lagar och två förordningar som närmast gäller vissa regionala specialfrågor och valfinansieringen. I kapitel II finns fem lagar och två förordningar som gäller regionala val och gemenskapsval (Élections des régions et des communautés), i kapitel III lagen om provin sialval (Loi organique des élections provinciales), i kapitel IV lagen om kommunalval (Loi électorale communale) och en lag om valfinansiering samt i kapitel V lagen om valet till Europaparlamentet (Loi relative à l'élection du Parlement européen) och en lag om valfinansiering.

I *Nederländerna* finns en samfällid vallag (Verkiezingswet), som innehåller bestämmelser om alla val som skall förrättas i landet, bland vilka valet till parlamentets underhus (parlamentsval), valet till parlamentets överhus, landskapsvalen, kommunalvalen och valet till Europaparlamentet.

I *Tyskland* stadgas om valet till förbunds- dagen i Bundeswahlgesetz (BWG) med 54 paragrafer och Bundeswahlordnung (BWO) med 92 paragrafer. Om valet till Europaparlamentet stadgas på motsvarande sätt i Europawahlgesetz (EuWG) med 30 paragrafer och Europawahlordnung (EuWO) med 88 paragrafer. Vid Europaparlamentsvalet iaktas även BWG i tillämpliga delar. Utom dessa valförfattningar på hela statens nivå har varje delstat också sin egen lagstiftning rörande lantdags- och kommunalval (Gesetz über die Wahl der Gemeinderäte, der Bürgermeister, der Kreistage under der Landräte, förkortat GLKrWG).

I *Österrike* är stadgandena om parlamentsvalet, lantdagsvalen och kommunalvalen samlade till en helhet (Bundesgesetz über Wahl des Nationalrates, förkortat NRWO), som är från 1993 och har 129 paragrafer. För presidentvalet finns en särskild lag (Bundespräsidentenwahlgesetz) från 1971. Denna lag består av 27 paragrafer och är uppbyggd på samma sätt som Finlands presidentvals lag, dvs. med hänvisningar till NRWO. En särskild lag är också lagen om valet till Europaparlamentet med 90 paragrafer (Bundesgesetz über die Wahl der von Österreich zu entsendenden Abgeordneten zum Europäischen Parlament) av år 1996.

Spanien har en enhetlig vallag (Ley orgánica del régimen electoral general), som är given 1985. Lagen består av sex delar. I inledningen (artikel 1) stadgas vilka val lagen gäller (valen till under- och överhuset i Cortes, lokala val och val till Europaparlamentet), i del I (artiklarna 2—153) ingår de för valen gemensamma bestämmelserna, i del II (artiklarna 154—175) specialstadganden om valen till över- och underhuset, i del III (artiklarna 176—200) specialstadganden rörande kommunalval, i del IV (artikel 201) ett specialstadgande rörande lokalvalen i öterriorierna, i del V (artiklarna 202—209) specialstadganden rörande valen av företrädare för landskapen och i del VI (artiklarna 210—227) specialstadganden rörande valet till Europaparlamentet.

Portugal har en särskild lag för varje val, dvs. en lag om presidentval (decreto-lei, eleição do presidente de la república) av år 1976, en lag om parlamentsval (lei eleitoral da assembleia da república) av år 1979, en lag om lokala val (lei eleitoral de autarquias locais) av år 1976, en vallag för Madeiras regionala lagstiftande församling (assembleia

legislativa regional, lei eleitoral) av år 1976, en vallag för Azorernas regionala lagstiftande församling (assembleia legislativa regional, lei eleitoral) av år 1980 samt en lag om valet till Europaparlamentet (lei eleitoral para o parlamento europeu) av år 1987. Vidare finns en rad kompletterande lagar, bland annat en lag om reklam för kandidater i pressen, en lag om utlandsportugisers röstning och en lag om opinionsmätningar. Med undantag för lagen om valet till Europaparlamentet innehåller lagarna inte hänvisningar till andra vallagar (såsom Finlands lagstiftning), utan de är fullständigt egna och därmed rätt stora helheter (varje lag har ca 160—190 artiklar). Grundstrukturen för alla vallagar är däremot densamma: valbarhet (kapitel 1), valsystem (kapitel 2), anordnande av valet (kapitel 3), valkampanj (kapitel 4), valförrättningen (kapitel 5), valets laglighet (kapitel 6) och slut- eller specialstadganden (kapitel 7).

Storbritannien har två valförfattningar, dvs. *The Representation of the People Act* av år 1983, som innehåller stadganden både om parlamentsvalet och de regionala valen, och *The European Parliamentary Elections Act* av år 1978, som innehåller bestämmelser om valet till Europaparlamentet. Den sistnämnda är uppbyggd så att den innehåller hänvisningsbestämmelser till *The People Act*.

Uppbyggnaden av vallagstiftningen i *Irland* påminner om Finlands nu gällande system. Den centrala valförfattningen är *Electoral Act* av år 1992, som innehåller bestämmelser om valet till parlamentets underhus. De övriga valen har egna lagar, nämligen *Presidential Elections Act* (1993), *European Parliamentary Elections Act* (1997), *Seanad Electoral Act* (1937 och 1947) samt *Local Elections Regulations* (1995). Alla dessa har hänvisningsstadganden till *Electoral Act*.

2.5. Den tekniska funktionaliteten hos Finlands valsistem

Grundprinciperna för Finlands valsistem har bevarats i det närmaste oförändrade i nära 90 år. Innehållet i den allmänna rösträtten har utvidgats genom att rösträttsåldern sänkts och grunderna för förlust av rösträtten har avskaffats. Proportionalitetsprincipen och den därmed sammanhängande valkretsindelningen har i huvudsak endast förändrats på grund av ändringar i länsindelningen. Uträkningssmetoden för valresultatet är alltså

d'Hondts metod. Valhemligheten har från första början tryggats bland annat därigenom, att varje röstare skall rösta själv och inte genom förmedling av ombud, och även så att röstningen skall äga rum inför en valmyndighet. Som valmyndigheter har i regel förtroendevalda fungerat. Till medlemmar i varje valmyndighet med flera medlemmar (valkretscentralnämnd, kommunal centralvalnämnd, valnämnd och valbestyrelse) har utsetts företrädare för de partier och röstargrupper som uppträtt i föregående motsvarande val. Detta har ansetts vara en tillräcklig garanti för att valen förrättas korrekt och opartiskt. Ett undantag från systemet med förtroendevalda har utgjorts av valfunktionärerna vid förhandsröstningen inom landet och utrikes, vilka har varit personer anställda hos den instans som arrangerat förhandsröstningen. Betydelsen av detta undantag har emellertid ökat under 1990-talet, emedan förhandsröstningen kraftigt har ökat i omfång. Även valfunktionärerna är dock myndigheter och arbetar således under tjänsansvar.

De största vidtagna ändringarna i valsystemet har gällt uppställningen av kandidater. Från de listor med tre namn som användes i lant- och riksdagsvalen i början av seklet har man småningom övergått till det nuvarande systemet med listor med en kandidat. Lagen om riksdagsmannaval av år 1969 gav partierna ensamrätt till uppställande av kandidater. Denna ordning ändrades dock år 1975, då även valmansföreningar och gemensamma listor gavs möjlighet att ställa upp kandidater.

Tekniskt har valsystemet kontinuerligt utvecklats. Målet för utvecklingsarbetet har speciellt varit att, utan att äventyra valsäkerheten, förbättra valberedskapen och att diversifiera och försnabba informations servicen i anknytning till valen. Under de senaste åren har användningen av datateknik vid valförrättningen varit ett av de viktigaste utvecklingsobjekten. Som resultat av detta utvecklingsarbete användes vid det kombinerade Europaparlamentsvalet och kommunalvalet 1996 för första gången i hela sin utsträckning justitieministeriets valdatasystem (VAT), som innehåller bl.a. rösträttsregistret och ett riksomfattande kandidatregister.

Det Europaparlamentsval som förrättades i oktober 1996 var det första i vårt land. I detta val användes vissa förfaranden som avviker från andra val, speciellt i fråga om

kandidatuppställningen. Partierna och valmansföreningarnas gemensamma listor har två möjligheter att ställa upp kandidater: antingen samma kandidater i alla fyra valområden (m.a.o. samma kandidater i hela landet, riksomfattande kandidatuppställning) eller olika kandidater i alla fyra valområdena (kandidatnominering enligt valområde). Vid valet 1996 ställde alla grupperingar som deltog i valet (14 partier och en gemensam lista) upp sina kandidater riksomfattande. Om ordningen för uppställande av kandidater vid Europaparlamentsvalet har efter valet förts en livlig offentlig debatt. Särskilt har uppmärksamhet fästs vid att de företrädare för Finland som skall väljas till Europaparlamentet borde fördela sig så jämnt som möjligt mellan olika delar av landet. Även ordningen med två olika alternativ för uppställandet av kandidater har ansetts i viss mån svårfattligt och förvirrande.

Vid ingången av september 1997 trädde en länsreform i kraft, varefter Finland är indelat i sex län i stället för som tidigare 12. Den gällande valkretsindelningen bygger på de gamla länen på så sätt att ett län samtidigt bildade en valkrets bortsett från Åbo och Björneborgs län och Tavastehus län, som bägge var delade i en sydlig och en nordlig valkrets, samt Nylands län, som var uppdelat i en valkrets bestående av Helsingfors stad och en bestående av resten av Nylands län. I samband med länsreformen företogs en ändring av lagen om riksdagsmannaval som innebar att hänvisningarna till länen avlägsnades från namnen på valkretsarna. Så ändrades t.ex. namnet Kuopio läns valkrets till Kuopio valkrets och namnet Tavastehus läns norra valkrets till Birkalands valkrets. Vid lagändringen lämnades valkretsarnas gränser dock oförändrade.

Efter länsreformen har den nuvarande valkretsindelningen inte längre några klara beröringspunkter med den statliga regionalförvaltningen. I statsrådets principbeslut av den 6 februari 1997 om förenhetligande av de statliga områdesindelningarna fastslås bl.a. att distriktsindelningarna för de statliga myndigheterna bör sammanjämkas med landskapsindelningen, om inte särskilda skäl föranleder annat. Om landskapsindelningen stadgas i lagen den 11 december 1997 om landskapsindelning (1159/1997). Enligt 1 § 2 mom. denna lag beslutar statsrådet om landskapens antal, områden och namn.

Med undantag för valkretsindelningen kan

valsystemet i Finland inte anses behöva större tekniska förändringar.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Huvudsyftena med reformen

Syftet med den föreslagna reformen är att utarbeta en ny, sammanhållen vallag, som avses ersätta de nuvarande fyra vallagarna, dvs. lagen om riksdagsmannaval, presidentvals lagen, kommunala vallagen och Europaparlamentsvallagen. Lagstiftningen om riksdagsvalet och kommunalvalen har under årens lopp harmoniserats och även de andra bestämmelserna om val har blivit likartade. I presidentvals lagen och Europaparlamentsvallagen ingår talrika bestämmelser med hänvisningar till lagen om riksdagsmannaval, som enligt dessa bestämmelser i tillämpliga delar följs även vid presidentval och vid valet till Europaparlamentet. Å andra sidan har många smärre skiljaktigheter, huvudsakligen på grund av den historiska utvecklingen, i onödan blivit kvarstående i bestämmelserna rörande valen. Med tanke på de praktiska behoven för såväl de röstberättigade som för partierna och de andra grupper som uppställer kandidater är det motiverat att samla de bestämmelser som gäller de olika valen i en och samma lag. Genom den harmonisering av procedurbestämmelserna som föreslås bli genomförd i detta sammanhang eftersträvas en ökning av valsäkerheten.

Ett syfte med reformen har också varit att sammanjämka valkretsindelningen vid riksdagsvalet med den reformerade statliga läns- och regionalförvaltningen så att valsystemets politiska och regionala proportionalitet skall kunna tryggas på ett sätt som svarar mot det nu gällande.

Vid reformen eftersträvas också en teknisk vidareutveckling av valsystemet med målet att underlätta förberedelserna för och deltagande i val samt en förenkling och förnsabning av valproceduren, dock utan att äventyra valsäkerheten och valhemligheten. Förslagen avses bl.a. förlänga den tid som står till förfogande för uppställande av kandidater och för valkampanjen och att tillförsäkra röstarna möjligheter att rösta i varje kommun i landet både på förhand och på själva valdagen. Vidare skall man enligt förslaget kunna förhandsrösta i kommunalvalen även utomlands.

Ett ytterligare syfte med reformen är att säkerställa att vallagstiftningen är harmoniserad med bestämmelserna i grundlagen som samtidigt är föremål för reform. Vid planeringen av lagens struktur och systematik och vid formuleringen av bestämmelsernas skriftliga uttrycksform har strävan varit att få vallagstiftningen att i dessa avseenden så mycket som möjligt motsvara en modern lagstiftningsmetod.

3.2. En enda, enhetlig vallag

I propositionen föreslås att bestämmelserna om valen skall samlas i en enda lag, där en egen helhet utgörs dels av gemensamma bestämmelser om förfarandet vid riksdagsval, presidentval, kommunalval och val till Europaparlamentet och dels av de specialbestämmelser som krävs på grund av särdragen hos varje särskilt val. De skiljaktigheter mellan valförfarandena som bör anses överflödiga föreslås i detta sammanhang så långt möjligt bli avskaffade.

Aven om en enda, enhetlig vallag nog underlättar möjligheten att överblicka vallagstiftningen som en helhet, bör det dock framhållas att lagen i och för sig enligt förslaget är en omfångsrik helhet med närmare 200 paragrafer. Fördens skull har man försökt göra lagens inre systematik så klar och lättförståelig som möjligt. Lagen föreslås, enligt vad som närmare framgår i detaljmotiveringen, bli indelad i avdelningar, kapitel och paragrafer. Lagens I avd. skall enligt förslaget innehålla de gemensamma bestämmelserna, som gäller bl.a. lagens tillämpningsområde, rösträtten, valbarheten, områdesindelningarna vid valen, valmyndigheterna, rösträtsregistret, myndighetsuppgifterna vid uppställandet av kandidater, förhandsröstning, röstning på valdagen, uträkningen av valresultaten och ändringssökande. I lagens II avd. samlas de valspecifika bestämmelserna för olika val grupperade efter slag av val. I lagens III avd. skall i sin tur som särskilda stadganden ingå de behövliga kompletterande bestämmelserna samt ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Valbestämmelser ingår för närvarande också i grundlagarna, i Regeringsformen för Finland och i riksdagsordningen samt vad kommunalvalen beträffar också i kommunallagen. I regeringens proposition med förslag till ny Regeringsform för Finland föreslås att vissa bestämmelser rörande val skall intas

även i den nya grundlagen. De bestämmelser som avses ingå i vallagen avses komplettera dessa i grundlagarna och kommunallagen ingående grundbestämmelser. Eftersom vissa valbestämmelser som nu ingår i grundlagarna, t.ex. bestämmelsen i 4 § riksdagsordningen om förbud mot att utöva rösträtt genom ombud och de bestämmelser rörande presidentvalet som ingår i 23 b § 2 och 3 mom., 23 c § och 23 d § regeringsformen, dock har utelämnats ur förslaget till den nya regeringsformen, har det ansetts motiverat att i vallagen ta in bestämmelser som motsvarar dessa bestämmelser sådana de är formulerade i nu gällande grundlag. Avsikten har varit att genom detta förfarande säkerställa, att bestämmelserna motsvarar grundlagen och är tillräckligt fullständiga både medan den nuvarande och den nya grundlagen är i kraft. Förslagen rörande detta behandlas närmare i vederbörande avsnitt i detaljmotiveringen.

En uppgift för kommissionen för kodifiering av vallagarna, som har berett förslaget till ny vallag, har varit att överväga huruvida det vore möjligt att till några delar bestämma om valförfarandet på en lägre författningsnivå än genom lag. Kommissionen fann dock att detta vore möjligt endast i begränsad omfattning. Utgångspunkten för kommissionen var att riksdagen måste ha möjlighet att besluta om vallagstiftningen i dess helhet på grund av dess statsrättsligt centrala position. Av denna anledning föreslås att bestämmelser på lägre nivå än lag skall ges endast om samma tekniska frågor som nu (utpekande av förhandsröstningsställen, fördelningen av riksdagsmandat mellan valkretsarna samt fastställande av blanketter och formulär för handlingar). I vallagen skall enligt förslaget dessutom i enlighet med gällande lagstiftning intas en fullmakt för justitieministeriet att som högsta valmyndighet meddela närmare föreskrifter och anvisningar om lagens tillämpning. Det har således i detta avseende ansetts vara ändamålsenligt att bibehålla behörighetsfördelningen mellan ministerierna oförändrad.

3.3. Förslagen rörande valsystemet

Valkretsarna

Allmänt om valkretsarna

Ett av de viktigaste syftena med valrefor-

men 1906 var att lantdagen till sammansättningen skulle bli så mångsidig som möjligt och företräda folket i dess helhet. Man ville bereda möjlighet att få in företrädare i lantdagen dels för anhängare av olika åsiktsriktningar, dels för befolkningen i landets olika delar. Av denna anledning togs det s.k. proportionella valsättet i bruk. Politiskt innebär proportionaliteten att de olika politiska grupperingarna får en så stor representation i riksdagen som deras faktiska styrka och understöd förutsätter. Den geografiska proportionaliteten åter innebär att de olika landsdelarnas intressen är företrädda i riksdagen. Den mekanism som skall garantera den geografiska proportionaliteten är inbyggd i vallagstiftningen i Finland genom valkretsindelningen. Landet är indelat i valkretsar, från vilka inväljs så många riksdagsmän som antalet finska medborgare bosatta i valkretsen förutsätter. I fortsättningen avses, då det blir tal om storleken på en valkrets, just antalet riksdagsmän som inväljs från valkretsen.

Valkretsindelningen och särskilt valkretsarnas storlek väckte debatt redan vid reformen 1906. Redan då inskrevs det i lantdagsordningen att landet skall vara indelat i minst 12 och högst 18 valkretsar, en reglering som identiskt är i kraft ännu i dag. Genom begränsningen av antalet valkretsar har man dels velat försäkra sig om att alltför små valkretsar, där valets politiska proportionalitet skulle förlora sin betydelse, bildas, och dels om att det inte bildas allför stora valkretsar, där proportionaliteten på motsvarande sätt skulle bli överbetonad. Huvudregeln är nämligen, att ju mindre en valkrets är, m.a.o. ju färre antalet riksdagsmandat som skall fördelas är, desto högre blir den s.k. latent röströskeln, vilket betyder den procentuella andel av de i valkretsen avgivna rösterna som ett parti (eller annan gruppering) bör erhålla för att få åtminstone en företrädare invald. På motsvarande sätt blir röströskeln desto lägre, ju större valkretsen är. Exempelvis vid riksdagsvalet 1995 var röströskeln i den minsta valkretsen med sju mandat ca 12,5 % och i den största, som hade 31 mandat, ca 3,1 %. I små valkretsar blir principen om politisk proportionalitet mindre accentuerad och de s.k. överloppsrösterna (röster avgivna för de partier som inte får någon kandidat invald) bli rätt många. I de små valkretsarna har därför vanligen endast de största partierna haft

framgång. Små partier har på motsvarande sätt haft störst framgång i de stora valkretsarna, där röströskeln är låg. Å andra sidan kan det konstateras att om de absoluta röstetalen per riksdagsmandat beräknas, så krävs det i stort sett samma antal röster i alla valkretsar oberoende av deras storlek.

I en ordning med stora valkretsar är det möjligt att genomföra både geografisk och politisk proportionalitet, om de kandidater som uppställs av partierna jämbördigt företräder alla delar av varje särskild valkrets. I en ordning med små valkretsar förverkligas däremot endast den geografiska proportionaliteten. I små valkretsar kan en valsegrare dessutom få ytterligare mandat i proportionellt större utsträckning än vad röstantalet skulle ge vid handen. T.ex. vid riksdagsmannavalet 1995 fick parti A i en valkrets, där sju riksdagsmän invaldes, 40 % av rösterna och fyra, dvs. 57 %, av mandatet. Däremot fick parti B 27 % av rösterna, men bara två, dvs. 28 %, av mandatet.

Valkretsindelningar som varit i bruk i Finland

Valkretsindelningen i Finland har sedan 1906 byggts på länsindelningen, så att ett län har bildat en valkrets, om inte länet på grund av sin storlek har delats i två eller flera valkretsar. Antalet mandat i en valkrets har också från första början bestämt enligt antalet invånare, senare preciserat till antalet finska medborgare. Antalet valkretsar har också varit stabilt. Enligt 1906 års vallag var antalet valkretsar 16, men räknat från lagändringen 1938 har valkretsarna alltid varit 15 till antalet. De största länen har vanligen varit delade i två, ibland rentav i tre valkretsar. Det minsta antalet mandat fanns i Uleåborgs läns norra valkrets vid lantdagsvalet 1907 (6) och det största i Nylands läns valkrets vid riksdagsvalet 1951 (33). Mestadels har antalet mandat i valkretsarna rört sig i intervallet 8—17. I det senaste riksdagsvalet 1995 var den minsta valkretsen Norra Karelen läns valkrets med sju mandat och den största Nylands läns valkrets med 31 mandat.

Redan enligt lantdagsordningen 1906 kunde, om de lokala förhållandena krävde undantag från det proportionella valsättet, en valkrets bildas för val av endast en folkrepresentant. Denna undantagsbestämmelse

Reformen av länsförvaltningen och landskapsindelningen

Länsförvaltningen i Finland förändrades den 1 september 1997 så att det i stället för de 11 länen på Finlands fastland bildades fem storlän, Södra Finlands, Västra Finlands, Östra Finlands, Uleåborgs och Lapplands län. De två sistnämnda förblev dock till gränser och namn oförändrade. Landskapet Åland utgör alltjämt ett eget län.

I anslutning till reformen fattade statsrådet den 6 september 1997 ett principbeslut, enligt vilket distriktsindelningarna för statens regionala myndigheter skall jämkas samman med landskapsindelningen, om inte särskilda skäl föranleder annat. De statliga regionalförvaltningsdistrikten bildas sålunda av ett eller flera landskapsförbunds hela verksamhetsområden. Om landskapsindelningen bestäms i lagen om landskapsindelning. Även i nämnda lag ingår en föreskrift om sammanjämkning av ämbetsdistrikten för de statliga regionala myndigheterna med landskapsindelningen. Enligt 1 § 1 mom. i nämnda lag är ett landskap ett område som består av kommuner som bildar en ändamålsenlig helhet i funktionellt och ekonomiskt hänseende samt med tanke på planeringen av området.

På Finlands fastland finns 19 landskap: 1. Nyland, 2. Egentliga Finland, 3. Östra Nyland, 4. Satakunta, 5. Egentliga Tavastland, 6. Birkaland, 7. Päijänne-Tavastland, 8. Kymmenedalen, 9. Södra Karelen, 10. Södra Savolax, 11. Norra Savolax, 12. Norra Karelen, 13. Mellersta Finland, 14. Södra Osterbotten, 15. Osterbotten, 16. Mellersta Osterbotten, 17. Norra Osterbotten, 18. Kajana-land och 19. Lappland. Därtill utgör Åland ett landskap för sig.

Regeringens proposition med förslag till ny regeringsform

I regeringens proposition med förslag till ny regeringsform föreslås att i den nya regeringsformen bland annat skall intas en bestämmelse om att landet skall vara indelat i minst 12 och högst 18 valkretsar (25 § 2 mom. i förslaget). Enligt regeringspropositionen är den nya regeringsformen avsedd att träda i kraft den 1 mars 2000.

Förslag

Landskapsindelningen föreslås ligga som grund för valkretsindelningen. Fördelningen av riksdagsmandaten mellan de olika valkretsarna föreslås kvarstå sådan den är enligt den gällande lagen om riksdagsmannaval, vilket innebär att mandatantalet för varje valkrets fastställs enligt antalet finska medborgare som har sin hemkommun i valkretsen.

Landskapsindelningen kan dock inte som sådan tas som valkretsindelning eftersom det finns 20 landskap, Åland inkluderat, och antalet valkretsar enligt gällande grundlag får vara högst 18. Vidare är fem av landskapen på fastlandet (Östra Nyland, Egentliga Tavastland, Södra Karelen, Mellersta Osterbotten och Kajana-land) så små till invånarantalet, att de, enligt läget i befolkningsdatasystemet den 31 augusti 1997, skulle få invälja färre än sju riksdagsledamöter, vilket var det minsta antalet riksdagsledamöter som kunde väljas vid det senast förrättade riksdagsmannavalet. Å andra sidan skulle invånarantalet i landskapet Nyland på samma grund förutsätta 48 riksdagsledamöter.

För att såväl den geografiska och den politiska proportionaliteten i riksdagens sammansättning skall tryggas enligt det nuvarande läget föreslås att landskapen i vissa fall skall sammanföras så, att två eller flera angränsande landskap skall bilda en valkrets, så att antalet riksdagsledamöter som skall väljas från valkretsen blir minst detsamma som vid det senast förrättade riksdagsmannavalet, dvs. sju. Vid sammanförandet föreslås likheter i de sammanförda landskapens kultur och näringsstruktur samt de historiska indelningarna bli beaktade. Å andra sidan föreslås att det största landskapet, dvs. Nyland, i enlighet med gällande lagstiftning skall delas i två valkretsar, dvs. Helsingfors valkrets och Nylands valkrets, av vilka den sistnämnda föreslås omfatta också Östra Nylands valkrets.

Med anledning av att landskapens namn ändrats föreslås att S:t Michels valkrets skall heta Södra Savolax valkrets och Kuopio valkrets Norra Savolax valkrets.

Förslaget till valkretsindelning är sålunda nästan identiskt med den gällande valkretsindelningen:

Valkretsens namn	Landskap eller kommuner som bildar valkretsen	Antalet riksdagsledamöter som skall väljas i valkretsen*
1. Helsingfors valkrets	Helsingfors stad	20
2. Nylands valkrets	Landskapen Nyland (exkl. Helsingfors) och Östra Nyland	31
3. Egentliga Finlands valkrets	Landskapet Egentliga Finland	17
4. Satakunta valkrets	Landskapet Satakunta	10
5. Ålands valkrets	Landskapet Åland	1
6. Tavastlands valkrets	Landskapen Egentliga Tavastland och Päijänne-Tavastland	14
7. Birkalands valkrets	Landskapet Birkaland	17
8. Kymmene valkrets	Landskapen Kymmenedalen och Södra Karelen	13
9. Södra Savolax valkrets	Landskapet Södra Savolax	7
10. Norra Savolax valkrets	Landskapet Norra Savolax	10
11. Norra Karelens valkrets	Landskapet Norra Karelen	7
12. Mellersta Finlands valkrets	Landskapet Mellersta Finland	10
13. Vasa valkrets	Landskapen Södra Österbotten, Österbotten och Mellersta Österbotten	17
14. Uleåborgs valkrets	Landskapen Norra Österbotten och Kajana	18
15. Lapplands valkrets	Landskapet Lappland	8
		200

* Enligt läget i befolkningsdatasystemet 30.4.1998

Landskapens gränser motsvarar inte till alla delar den gamla länsindelningen, på vilken den nuvarande valkretsindelningen bygger. Förslaget utgår dock ifrån att valkretsindelningen även beträffande dessa s.k. gräns-

kommuner skall bygga på landskapsindelningen. Detta betyder att följande 10 kommuner föreslås bli överflyttade från sin nuvarande valkrets till en annan:

<i>Kommun</i>	<i>Landskap</i>	<i>Nuvarande valkrets</i>	<i>Ny valkrets</i>
Artsjö	Päijänne-Tavastland	Nylands vk	Tavastlands vk
Orimattila	Päijänne-Tavastland	Nylands vk	Tavastlands vk
Hartola	Päijänne-Tavastland	S:t Michels vk	Tavastlands vk
Heinola	Päijänne-Tavastland	S:t Michels vk	Tavastlands vk
Sysmä	Päijänne-Tavastland	S:t Michels vk	Tavastlands vk
Kodisjoki	Satakunta	Egentliga Finlands vk	Satakunta vk
Suodenniemi	Birkaland	Satakunta vk	Birkalands vk
Yammala	Birkaland	Satakunta vk	Birkalands vk
Aetsä	Birkaland	Satakunta vk	Birkalands vk
Urkala	Birkaland	Tavastlands vk	Birkalands vk

Enligt lagen om landskapsindelning beslutar statsrådet om landskapens antal, områden och namn efter att ha hört de berörda förbunden på landskapsnivå och kommunerna. Eftersom det är viktigt att riksdagen kan besluta om till vilken valkrets varje kommun hör, föreslås att, i enlighet med den gällande lagen om riksdagsmannaval, i 5 § vallagen för varje valkrets skall uppräknas vilka kommuner som hör till den. I praktiken innebär detta även att överföring av en enskild kommun eller kommuner från en valkrets till en annan i fortsättningen skall komma att kräva lagändring. Enligt den lagstiftning som gällde före länsreformen kunde en kommun överföras från ett län till ett annat genom statsrådsbeslut, vilket samtidigt innebar att en kommuns valkretstillhörighet automatiskt ändrades i enlighet med den nya länstillhörigheten. Kommunernas egen deciderade åsikt om till vilken valkrets de vill höra, bör man även i fortsättningen sträva efter att respektera. Enligt förslaget skall utgångspunkten dock vara, att valkretsindelningen och landskapsindelningen skall vara så överensstämmande som möjligt.

För att tillräckligt lång tid skall stå till förfogande för ändamålsenlig förberedelse av kandidatuppställningen i enlighet med den nya valkretsindelningen föreslås att den nya valkretsindelningen skall tillämpas först vid det första riksdagsval som hålls efter riksdagsvalet år 1999.

Tidsplanen för myndighetsuppgifterna vid kandidatnomineringen

Den gällande tidsplanen

Enligt den gällande vallagstiftningen skall partiernas och valmansföreningarnas ansök-

ningar om att kandidatlistorna skall upptas i valkretsens eller kommunens sammanställning av kandidatlistor göras hos valkretsens centralnämnd eller kommunala centralvalnämnden senast den 31:a dagen före valdagen före kl. 16. Sammanställningarna av kandidatlistorna fastställs den 23:e dagen före valdagen. Förhandsröstningen inleds 11:e dagen före valdagen. Denna tidsplan är densamma i alla val och skall följas såväl vid riksdagsval som förrättas vid stadgad tidpunkt som vid de riksdagsval som förrättas då republikens president har upplöst riksdagen och utlyst nyval (upplösningsval).

Den gällande tidsplanen har dock visat sig vara pressad, i synnerhet från kandidaternas synpunkt. Efter att ha fått vetskap om numret på sin lista har de tid att föra valkampanj bara 12 dagar innan förhandsröstningen inleds.

Förslag

I propositionen föreslås att kandidatansökningarna vid val som förrättas vid stadgad tidpunkt skall lämnas in tisdagen den 40:e dagen före valdagen före kl. 16 till den valmyndighet som skall behandla dem (en tidigareläggning med nio dagar), att ansökningarna skall behandlas och kandidatlistornas inbördes ordning skall lottas måndagen den 34:e dagen före valdagen (tidigareläggning sju dagar) och att sammanställningen av kandidatlistorna och kandidaternas nummer skall fastställas på torsdagen den 31:a dagen före valdagen (tidigareläggning med åtta dagar). Tidpunkterna för de övriga myndighetsåtgärderna vid kandidatuppställningen föreslås bli ändrade i konsekvens härmed. Alla uppgiftshelheter vid kandida-

tuppställningen skall i och för sig bibehållas oförändrade och endast tidsplanen för dem föreslås bli ändrad.

Enligt den föreslagna tidsplanen skulle kandidaterna få sina nummer 20 dagar innan förhandsröstningen inleds. Även valmyndigheterna avses få två vardagar till för att behandla kandidatansökningarna. Detta kan anses bidra till att öka valsäkerheten.

Den föreslagna tidsplanen avses bli tagen i bruk vid samtliga regelmässigt förrättade val (riksdagsval, presidentval, kommunalval och Europaparlamentsval). Vid upplösningssval föreslås dock att den nu gällande tidsplanen skall iakttas. En bestämmelse om detta föreslås bli införd i vallagens avd. III (196 §).

Övriga förslag

Valkrets nämndens namn

Benämningarna valkretscentralnämnd och den kommunala centralvalnämnden har åstadkommit sammanblandning på grund av elementet "central", som ingår i dem båda. Av denna anledning föreslås att namnet på det förstnämnda organet skall ändras till valkrets-nämnd. En sådan nämnd föreslås likasom tidigare bli tillsatt i varje valkrets.

Förhandsröstningsställen

Vanliga förhandsröstningsställen inom landet har varit Posten Finland Ab:s (tidigare Post- och televerkets) betjäningssällen. Under de senaste åren har Posten dock reducerat antalet betjäningssällen, vilket bland annat har haft till följd att det i vissa kommuner inte mera finns något postkontor, utan t.ex. en ombudspost. Den vallagstiftning som trätt i kraft vid ingången av år 1996 möjliggör dock att förhandsröstning kan förrättas på betjäningssällen hos någon annan instans än Posten, t.ex. på kommunkanslier eller på andra kommunala betjäningssällen. För att alla röstberättigade i kommunerna skall ha möjlighet att förhandsrösta i sin egen kommun föreslås att i vallagen intas en bestämmelse som anger att det i varje kommun skall finnas minst ett allmänt förhandsröstningsställe, om inte annat föranleds av särskilt skäl. Det är justitieministeriets uppgift att ombesörja detta genom att ingå behövliga avtal med Posten eller kommuner

om organisering av förhandsröstningen.

Vid Finlands beskickningar utlandet och på finländska fartyg har man kunnat förhandsrösta endast i riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval, men inte i kommunalval. Det har inte varit tekniskt möjligt att rösta utomlands, eftersom det inte har gått att expediera sammanställningar av kandidatlistorna från alla de 436 kommunerna på Finlands fastland till förhandsröstningsställen. En anledning till att röstning inte har anordnats är också att de s.k. utlandsfinländarna inte har rösträtt i kommunalvalen. På grund av den allmänna internationaliseringsutvecklingen vistas numera tämligen många finländare, som har sin hemort i Finland och därmed rösträtt i kommunalval, tillfälligt utomlands. Sådana grupper är exempelvis fredsbevarare, studerande, personer med arbetskommendering och även diplomaterna. Förslaget blir tekniskt möjligt genom att det av det riksomfattande kandidatregistret vid kommunalvalen kan tas en utskrift som centraliserat innehåller samma uppgifter om kandidaterna i alla kommuner som finns i sammanställningarna av kandidatlistorna, och ut skriften kan lätt expedieras också till förhandsröstningsställen utomlands.

Arbetet för den valbestyrelse som sköter förrättningen av röstning på anstalter eller i hemmet föreslås bli underlättad så, att den skall kunna överväga huruvida den förrättar förhandsröstningen på en anstalt under en eller två dagar. Enligt den gällande lagen skall förhandsröstning förrättas under två dagar. I många små kommuner har den andra dagen dock visat sig vara tämligen överflödigt, då alla som är intagna på en anstalt lika väl har kunnat utöva sin rösträtt under en dag. Också anordnandet av förhandsröstning på finländska fartyg föreslås bli underlättad så att förhandsröstning anordnas under minst en dag i stället för nu gällande två dagar. Fartygets befälhavare skall dock vid behov kunna bestämma även flera röstningsdagar.

I vissa kommuner har det varit besvärligt att definiera vad som avses med "en verksamhetsenhet inom socialvården som lämnar dygnetruntvård", där enligt den gällande lagstiftningen förhandsröstning skall anordnas. Fördens skull föreslås att en kommun vid behov själv skall kunna bestämma de verksamhetsenheter inom socialvården, där förhandsröstning (anstaltsröstning) anordnas.

På grundval av i praktiken framkomna behov föreslås vidare att även andra personer än anställda vid beskickningen skall kunna vara valförrättare vid Finlands beskickningar.

Jävfrågor

För att förbättra den allmänna tillförlitligheten när det gäller valförrättningen föreslås att jävfrågorna när det gäller valmyndigheterna skall förtydligas så att personer som är kandidater i ett val inte skall kunna verka som medlemmar i valkrets nämnder, centralvalnämnder i kommuner och valbestyrelser och som valförrättare vid förhandsröstning vid ifrågasvarande val. En medlem vars namn nämns bland kandidaterna i en kandidatansökan som har ingivits till valkrets nämnden eller kommunala centralvalnämnden föreslås bli jävig så snart ansökan har anlänt till valmyndigheten. En medlem i valkrets nämnden och kommunala centralvalnämnden skall givetvis kunna fungera som medlem vid andra val som äger rum under hans mandatperiod, om han inte är kandidat i dessa. Denna jävreglering föreslås inte bli utsträckt till medlemmar av valnämnder, eftersom det särskilt i de minsta kommunerna annars kan bli svårt att få kompetenta och tillräckligt erfarna personer till medlemmar i valnämnderna.

För att förbättra tillförlitligheten vid hemmaröstning föreslås dessutom, att den person som fyllt 18 år, som skall närvara vid hemmaröstning, inte skall få vara en person som är kandidat i valet.

Valdagen för kommunalval

Valdagen för kommunalval föreslås bli flyttad från tredje till fjärde söndagen i oktober. Eftersom fullmäktiges mandatperiod börjar vid årsskiftet efter valet, betyder det att väntetiden mellan valet och mandatperiodens början förkortas med en vecka. Eftersom ingivningsdagen för kandidatansökningarna föreslås bli tidigarelagd med nio dagar (från 31:a till 40:e dagen före valdagen) jämfört med nuläget, ges enligt förslaget genom förflyttningen av valdagen partierna längre tid för valförberedelser i perioden mellan semesterperiodens slut och ingivningsdatum för kandidatansökningarna.

Maximiantalet kandidater i Europaparlamentsval

Det högsta antalet kandidater som kan ställas upp per valområde, sammanlagt 16 kandidater i hela landet, har ansetts vara litet. Motsvarande maximiantal kandidater vid uppställandet av kandidater på riksnivå har ansetts vara för lågt med avseende på möjligheterna att på ett adekvat sätt beakta regionala synpunkter vid kandidatuppställningen. Av detta skäl föreslås att högsta antalet kandidater skall höjas från 16 till 20 i fråga om bägge sätten att ställa upp kandidater.

Andra förslag

I propositionen ingår ett antal smärre och tämligen obetydliga förslag. Dessa redovisas noggrannare i detaljmotiveringen vid ifrågasvarande paragraf. Bland dessa förslag finns bland annat följande:

- tidsfristen för anmälning till rösträttsregistret tidigareläggs när det gäller en person som är medborgare i en annan medlemsstat i EU och som är röstberättigad i Finland i Europaparlamentsval (19 §),

- noggrannare bestämmelser om skyldighet att låta granska handlingar för kandidatuppställning hos valmyndighet föreslås bli utarbetade (36 §),

- dataservicen från det riksomfattande kandidatregistret föreslås bli förbättrat (44 §),

- transporten av ytterkuvert vid förhandsröstningen föreslås bli preciserad (63 §),

- definitionen av s.k. små röstningsområden föreslås bli preciserad (83 §),

- offentliggörandet av kommunalvalens resultat och informationen om detta föreslås bli preciserade (96 §),

- närvarorätten för partiernas valombuds män samt för ombudsmännen för valmansföreningarna och de gemensamma listorna vid valmyndigheternas sammanråden föreslås bli preciserad och valobservatörer föreslås få rätt att närvara (186 §),

- lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar (571/1987) och lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar (656/1990) föreslås bli ändrad huvudsakligen genom ändring av de i lagarna ingående talrika hänvisningsbestämmelserna så att dessa i stället för att hänvisa till bestämmelser i lagen om riksdagsmannaval

eller kommunala vallagen hänvisa till motsvarande bestämmelser i vallagen.

4. Propositionens verkningar

Propositionen har inga verkningar i fråga om organisation eller personal. Anordnandet av förhandsröstning utomlands vid kommunalvalen kommer vart fjärde år att orsaka tilläggskostnader på ca 600 000 mark.

I propositionen föreslås att i varje kommun skall finnas minst ett förhandsröstningsställe, om inte särskilda skäl föranleder annat. Detta skulle möjliggöra att varje röstberättigad kunde förhandsrösta i vilken kommun som helst i Finland. Förslaget om att förhandsröstning skall kunna anordnas utomlands avses ge möjlighet att rösta även för de personer som är röstberättigade i kommunalvalen men som på grund av långvarig utlandsvistelse inte kan rösta i Finland under förhandsröstningsperioden eller på valdagen.

5. Beredning av propositionen

Justitieministern tog i sitt anförande vid offentliggörandet av betänkandet av valarbetsgruppen 95 den 13 juni 1995 upp frågan om stiftande av en gemensam heltäckande vallag. Justitieministeriet tillsatte sedermera den 27 mars 1996 en kommission med uppgift att till den 31 oktober 1997 utarbeta ett förslag om samling av vallagstiftningen till en enda, sammanhållen vallag. Kommissionen antog namnet kommissionen för kodifiering av vallagarna. Den nya vallagen skulle enligt kommissionens uppdrag innehålla gemensamma bestämmelser om förfarandena vid riksdagsval, presidentval, val av företrädare till Europaparlamentet och kommunalval samt de specialbestämmelser som förutsetts av de speciella dragen hos varje särskild valtyp. I anslutning till sitt kodifieringsarbete hade kommissionen följande uppgifter:

1. utarbeta, på basis av erfarenheterna även från de val som förrättats 1996, de tekniska förslag som den finner behövliga för utveckling av valsystemet med syfte att förenkla och försnabba förfarandet utan att dock äventyra valsäkerheten eller valhemligheten,

2. överväga huruvida det är möjligt att till några delar bestämma om valförfarandet på

lägre författningsnivå än lag, och

3. utreda behovet av att förenhetliga bestämmelserna om förfarandet vid statliga och kommunala folkomröstningar och utarbeta förslag om eventuellt behövliga ändringar i lagstiftningen.

Vid beredningen av förslaget till ny vallag hade kommissionen att särskilt beakta lagens uppbyggnad och systematik samt den språkliga klarheten. Det föreskrevs att kommissionens förslag skulle utarbetas i form av en regeringsproposition. Kommissionen förpliktigades att under arbetet upprätthålla tillräckligt tätt samarbete med den av statsrådet den 18 januari 1996 tillsatta kommittén Grundlag 2000, som då beredde den nya grundlagen.

I januari 1997 gavs kommissionen ytterligare i uppgift att utarbeta förslag till ny valkretsindelning, som var avsedd att träda i kraft efter riksdagsvalet 1999. Den för kommissionen satta tidsterminen i oktober 1997 förlängdes till den 30 november 1997.

Kommissionen hörde under arbetet som sakkunniga ordföranden i kommittén Grundlag 2000 och samarbetade även i övrigt kontinuerligt med företrädare för denna kommitté och med de tjänstemän vid justitieministeriet som utförde vidareberedning på grundval av kommitténs förslag samt satte sig delvis in i den nya vallag som samtidigt bereddes i Sverige.

I november 1997 överlämnade kommissionen sitt betänkande till justitieministeriet. I detta föreslog den att de tidigare nämnda gällande vallagarna skall ersättas med en ny, sammanhållen vallag. Utlåtanden om betänkandet inbegärdes av 48 instanser, bl.a. av högsta förvaltningsdomstolen, Ålands landskapsstyrelse, vissa ministerier och institutioner, förbunden på landskapsnivå, i anknytning till ändringen av valkretsindelningen av de kommuner som föreslås byta valkrets, Finlands kommunförbund och de i riksdagen företrädde partierna. Sammanlagt 44 utlåtanden avgavs. I utlåtandena förhöll man sig allmänt taget positiv till de framförda förslag. I sitt utlåtande föreslog inrikesministeriet att valkretsarna skulle definieras i lagen enligt landskapen.

Denna regeringsproposition har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet på grundval av kommissionens för kodifiering av vallagarna betänkande och de utlåtanden som avgivits om detta.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Regeringen har i februari 1998 avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till ny Regeringsform för Finland. Bestämmelserna i förslaget till vallag har harmoniserats med förslaget till ny grundlag.

Enligt punkt 3 i EG-fördragets artikel 198 a (efter omnumeringen artikel 263), sådan den lyder ändrad genom Amsterdamfördraget, kan en medlem av Regionalkommittén

inte samtidigt vara ledamot av Europaparlamentet. Reglerna för val till Europaparlamentet ändras också så att det till förteckningen i artikel 6.1 över uppgifter som är oförenliga med medlemskap av Europaparlamentet införs medlemskap i Regionalkommittén under den femte strecksatsen. Till följd av bestämmelserna föreslås att till förteckningen över oförenliga uppgifter i 165 § vallagen skall fogas medlemskap av Regionalkommittén.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Vallag

Lagens namn. Med det föreslagna namnet "vallag" önskar man understryka lagens allmängiltiga tillämpningsområde. Även i Sverige har motsvarande kärnfulla benämning "vallag" getts den nya lag i vilken har samlats bestämmelserna om riksdags-, landstings-, kommunal- och Europaparlamentsvalen, och bl.a. i Frankrike är de centrala valbestämmelserna samlade i regelverket "Code électoral".

I AVDELNINGEN. GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

På grund av lagens stora omfattning föreslås den bli indelad i avdelningar. Avdelningarna föreslås i sin tur bli indelade i kapitel, till vilka hänförs de paragrafer som tillhör saksammanhanget för respektive kapitel. Avdelningarna, kapitlen och paragraferna avses få nummer och rubrik, vartill inom vissa kapitel onummerade mellanrubriker föreslås bli använda som hjälpmedel vid grupperingen av paragraferna.

I vallagens I avdelning intas alla gemensamma bestämmelser rörande valen. I vissa fall avses de gemensamma bestämmelserna dock gälla endast två eller tre val. Vidare föreslås vissa bestämmelser som rentav kan skilja sig från val till val bli intagna i denna avdelning, om de sakligt står nära varandra. Den reglering som klart särskiljer sig från övriga val eller utgör komplement till de

gemensamma bestämmelserna föreslås bli intagna i lagens II avdelning i det kapitel som innehåller de valspecifika bestämmelserna för respektive val. Strävan har varit att samla sakhelheterna, t.ex. så att alla bestämmelser om rösträttsregistret är samlade i de gemensamma bestämmelserna och alla bestämmelser om partiernas och valmansföreningarnas uppställande av kandidater i de valspecifika bestämmelserna.

1 kap. Allmänna bestämmelser

I vallagens 1 kap. intas bestämmelser om lagens tillämpningsområde, om rösträtt och valbarhet, om indelningen i valkretsar och röstningsområden och även de övriga gemensamma bestämmelser som inte naturligt har ansetts kunna bli intagna i andra kapitel i I avdelningen.

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Lagen skall tillämpas på alla de viktigaste allmänna valen. Riksdagsmannavalet, dvs. riksdagsvalet, valet av republikens president, dvs. presidentvalet, och kommunalvalen samt valet av företrädare för Finland i Europaparlamentet, dvs. Europaparlamentsvalet, skall förrättas enligt denna lag. De nämnda kortare benämningarna på ifrågavarande val används i lagens senare paragrafer.

Lagen avses inte bli tillämpad på allmänna kyrkliga val, såsom prästval, församlingsval och val av lekmanrepresentanter inom evangelisk-lutherska kyrkan, om vilka fortsättningsvis skall bestämmas i kyrkolagen (1054/1993) och valordningen för kyrkan (1056/1993), liksom inte heller på val av

församlingsfullmäktige, präster, diakoner och kantorer inom ortodoxa kyrkosamfundet, om vilka enligt förslaget skall bestämmas i lagen om ortodoxa kyrkosamfundet (521/1969). I detta avseende vore strafflagens tillämpningsområde mera vidsträckt, då straffbestämmelserna i dess 14 kap. enligt 7 § i nämnda kapitel (578/1995) täcker även dessa val, liksom även lagtings- och kommunalvalen på Åland samt statliga och kommunala folkomröstningar. Om valet av lagtingets ledamöter och om kommunalvalen på Åland skall enligt förslaget alltjämt stadgas i landskapslagstiftningen. Dessa val tillhör enligt 18 § 1 och 4 mom. självstyrelselagen för Åland (1144/91) landskapets lagstiftningsbehörighet. Valet till sametinget föreslås förbli reglerat i sametingslagen (974/1995).

Vissa grundstadganden om riksdagsvalet, presidentvalet och kommunalvalen avses fortfarande ingå i grundlagarna. I regeringsformen bestäms om rösträtt i statliga val och kommunalvalen (11 §), om huvuddragen i det direkta presidentvalet (23, 23 a, 23 b, 23 c, 23 d och 23 e §) samt om upplösande av riksdagen och förordnande av nyval (27 §). I riksdagsordningen bestäms om riksdagens sammansättning (2 §), riksdagens valperiod, om riksdagsvalets samtidighet och om perioden för riksdagsledamöternas uppdrag (3 §), om grunderna för valkretsindelningen och de centrala principerna för riksdagsvalet, om direkta, proportionella och hemliga val, om allmän och lika rösträtt och om att rösträtt inte får utövas genom ombud (4 §), om rösträtt i riksdagsval mera utförligt än i regeringsformen (6 §), om valbarhet i riksdagsvalet (7 och 8 §), om s.k. dubbelt mandat (temporär 8 a §) samt om ämbeten som inte är förenliga med ledamotskap i riksdagen (9 §). Dessa grundbestämmelser om val föreslås ingå i den nya regeringsformen. Vid utarbetandet av förslaget till vallag har utgångspunkten varit att grundlagarna inte skall ändras då vallagen ges. Vidare har det eftersträvat att bestämmelserna i vallagen även skall överensstämma med den nya grundlagen, så att det inte skall bli nödvändigt att ändra lagen då den nya grundlagen trätt i kraft.

I kommunallagen (365/1995) skall enligt förslaget kvarstå bestämmelserna om fullmäktiges valperiod och om de centrala principerna för kommunalvalen (9 §), om fullmäktiges mandatperiod (39 §), om rösträtt i

kommunalval mera utförligt än i regeringsformen (26 §) och om valbarhet vid kommunalval (33, 34 och 37 §).

2 §. *Rösträtt.* I paragrafen föreslås noggrannare bestämmelser om rösträtten i statliga val än i 11 § 1 mom. regeringsformen. Enligt nämnda grundlagsbestämmelse har varje finsk medborgare som har fyllt 18 år rätt att rösta i statliga val. I regeringsens förslag till ny regeringsform föreslås att en motsvarande bestämmelse skall intas i 14 § 1 mom. även i den nya regeringsformen. Den ålder på fyllda 18 år som krävs enligt paragrafen skall ha uppnåtts senast valdagen, i presidentval valdagen för det första valet. Bestämmelsen ingår redan nu i 6 § riksdagsordningen, som förutom i riksdagsval också tillämpas i Europaparlamentsval enligt 2 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen, men riksdagsordningen har föreslagits bli upphävd i samband med grundlagsreformen, och någon sådan bestämmelse har inte föreslagits bli intagen i den nya regeringsformen. För presidentvalets del skulle bestämmelsen ersätta 1 a § med samma innehåll i presidentvalslagen, och sistnämnda paragraf föreslås bli upphävd.

I denna paragraf skall enligt förslaget också bestämmas om rösträtt för medborgare i Europeiska unionen i Europaparlamentsval. Rösträtten för medborgare i andra medlemsstater i EU avses förutsätta bosättning (hemkommun) i Finland och 18 års ålder på valdagen. Vidare föreslås som krav, att de inte har förlorat sin rösträtt i Europaparlamentsval i sin hemstat. En kompletterande bestämmelse med motsvarande innehåll är nu införd i 2 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen. Formuleringen i detta lagrum, enligt vilket ifrågavarande unionsmedborgare har rösträtt "under samma förutsättningar som en finsk medborgare" föreslås i denna paragraf bli uttryckt genom uttrycklig uppräknings av samtliga förutsättningar för rösträtt.

När det gäller medborgare i andra medlemsstater i EU föreslås att uppdelningen i abstrakt och konkretiserad rösträtt skall bibehållas i lagstiftningen. Dessa medborgare skall nämligen enligt förslaget anmäla om sitt önskemål att utöva sin rösträtt i Europaparlamentsval i Finland i enlighet med vad som föreslås bli bestämt i 19 § 5 mom. Först på grundval av denna anmälan skall de kunna antecknas som röstberättigade i rösträttsregistret i ifrågavarande val.

I paragrafen föreslås också en hänvisnings-

bestämmelse, enligt vilken om rösträtt i kommunalval bestäms i grundlagen och kommunallagen. Hänvisningen avser 11 § 2 mom. i den gällande regeringsformen, som i samband med reformen av grundlagen inte föreslås bli sakligt ändrat (se 14 § 2 mom. i den föreslagna nya regeringsformen) och 26 § 1 mom. kommunallagen, som i detta sammanhang föreslås bli oförändrat.

Enligt 4 § 4 mom. riksdagsordningen får rösträtt inte utövas genom ombud. Vid beredningen av den nya regeringsformen har det ansetts att det är fråga om en självklar sak, varför förslaget är att bestämmelsen skall utelämnas ur den nya grundlagen. Eftersom system där en person på vissa villkor kan rösta för en annan persons räkning likväl förekommer i vissa stater, har det ansetts motiverat att inta denna bestämmelse i vallagen, sakligt sett i samma form som den som nu ingår i riksdagsordningen.

I denna lag föreslås att rätten att rösta konsekvent kallas rösträtt. Om en person som har rösträtt föreslås begreppet röstberättigad bli använd i vallagen. Fram till år 1996 eftersträvades i lagstiftningen att det skulle göras terminologisk skillnad mellan å ena sidan valrätten som en abstrakt rättighet att delta i ett val, dvs. materiell valrätt, och å andra sidan rösträtt som en genom intagning i röstlängd konkretiserad rättighet att även konkret röst i valet. År 1995 har emellertid denna terminologiska differentiering frångåtts, även om det gamla begreppet valberättigad ännu kvarstår i 7 § 1 mom. riksdagsordningen. Sakligt sett har differentieringen mellan abstrakt och genom intagning i rösträtsregistret konkretiserad rösträtt dock, så som ovan har konstaterats, sedan början av april 1995 varit i kraft med avseende på medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen som är röstberättigade i Europaparlamentsvalen (se 19 § 5 mom.).

3 §. *Valbarhet.* För att bilda en helhetsbild av de centrala valrättigheterna har det ansetts motiverat att i denna paragraf ta in en bestämmelse med hänvisning till grundlagen och kommunallagen, i vilka bestäms om valbarhet i riksdagsval och kommunalval samt om behörighet att väljas till republikens president. I gällande lag ingår en hänvisningsbestämmelse av samma typ i 11 § 1 och 2 mom. regeringsformen.

I fråga om statliga val avses i hänvisningsbestämmelsen i regeringsformen för det första 7 § riksdagsordningen, enligt vilken var-

je valberättigad, utan avseende på boningsort, som ej står under förmynderskap, är valbar till riksdagsman. Till riksdagsman kan enligt nämnda paragraf dock inte väljas krigsman, med undantag för person som fullgör sin värnplikt. Vidare avser hänvisningen 8 § 1 mom. riksdagsordningen, där det bestäms att om en person som valts till riksdagsman förverkar sin valbarhet, så upphör hans riksdagsmannaupdrag, och 23 § regeringsformen, enligt vilken republikens president skall vara infödd finsk medborgare. Objekten för hänvisningsbestämmelsen i vallagen avses vara desamma.

När det gäller kommunalval avser regeringsformens hänvisning till kommunallagens 33 § 1 mom. (allmän valbarhet), 34 § (valbarhet till fullmäktige) och 37 § 1 och 2 mom. (förlust av valbarhet), som i detta sammanhang föreslås bli oförändrade. Objekten för hänvisningsbestämmelsen i vallagen föreslås vara desamma.

Enligt regeringens proposition skall motsvarande bestämmelser ingå i 14, 27 och 54 § i den nya regeringsformen.

Om valbarhet i Europaparlamentsval föreslås bli bestämt i de vals specifika bestämmelserna (165 §).

4 §. *Valförrättning.* I paragrafen föreslås bestämmas om sätten att förrätta val. Valförrättningen skall på hävdvunnet sätt inledas med förhandsröstning och, såsom hittills, avslutas med röstning som anordnas i röstningsområdena på valdagen. Den sistnämnda föreslås inte längre kallas valförrättning, utan röstning på valdagen. Med valförrättning avses enligt den föreslagna terminologin i vallagen helheten av förfarandena för att förrätta valet, såsom har framgått av det tidigare anförda. En röstberättigad skall enligt förslaget kunna rösta antingen vid förhandsröstningen eller vid röstningen på valdagen. Gällande lag innehåller ingen bestämmelse som på detta sätt beskriver valförrättningen i dess helhet, även om bestämmelser som närmast svarar mot den ingår i 5 § lagen om riksdagsmannaval och i 2 § 2 mom. kommunala vallagen.

Liksom i denna paragraf uttrycks sätten att förrätta val i lagens systematik (kapitelindelningen) och i de olika bestämmelserna i kronologisk ordning, där förhandsröstningen föregår röstningen på valdagen.

5 §. *Valkretsar vid riksdagsval.* I paragrafen skall enligt förslaget bestämmas om en ny indelning i valkretsar, som har ansetts

motiverad på grund av reformen av länsförvaltningen. Valkretsindelningen föreslås bli genomförd utgående från landskapsindelningen. Grunderna för den har i detalj redovisats redan i den allmänna motiveringen. Om landskapsindelningen bestäms i lagen om landskapsindelning. Lagtekniskt avses reformen bli genomförd genom uppräknig av de kommuner som tillhör respektive valkrets. Detta har ansetts ofrånkomligt för att beslutsrätten när det gäller valkretsarnas gränser skall bibehållas hos riksdagen. I gällande lag ingår motsvarande reglering i 1 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval, sådant som det lyder efter en teknisk ändring som företogs i samband med reformen av länsförvaltningen (24/1997).

Det har ansetts motiverat att placera paragrafen bland de gemensamma bestämmelserna, eftersom valkretsindelningen har betydelse för röstningens tekniska förrättande också vid andra val än riksdagsval.

6 §. *Fördelningen av riksdagsmandaten mellan valkretsarna.* I paragrafen avses bli bestämt hur riksdagsmandaten skall fördelas mellan valkretsarna. Med undantag för några uttrycksmässiga förtydliganden avses bestämmelsen motsvara gällande rätt (1 § 2 mom. och 2 § lagen om riksdagsmannaval). Eftersom endast finska medborgare är röstberättigade och valbara i riksdagsval har det ansetts att grunden för antalet riksdagsmandat allttjämt bör vara antalet finska medborgare som är bosatt i valkretsen och inte totalbefolkningen.

Trots att paragrafen endast föreslås gälla riksdagsval, har det på grund av dess nära anknytning till föregående paragraf för klarhetens skull ansetts motiverat att placera den bland de gemensamma bestämmelserna.

7 §. *Valkretsar vid övriga val.* Vid presidentval och Europaparlamentsval skall valkretsindelningen för riksdagsval följas vid det tekniska förrättandet av dessa val (se t.ex. 138, 142 och 180 §). Regleringen motsvarar gällande lag och praxis, även om den är uttryckligare och klarare formulerad än i 2 § presidentvalslagen och i olika avsnitt av Europaparlamentsvallagen. I övriga avseenden avses landet utgöra en enda valkrets i presidentvalet liksom även vid uträkningen och fastställandet av resultatet i Europaparlamentsvalet.

Vid kommunalvalen föreslås kommunerna såsom hittills enligt 2 § 1 mom. kommunala vallagen var och en bilda sin egen valkrets.

8 §. *Valområden vid Europaparlamentsval.* Regleringen av valområdena har avsiktligt placerats bland de gemensamma bestämmelserna, trots att den gäller endast Europaparlamentsvalen, eftersom valområdesindelningen bygger på indelningen i valdistrikt och för att en klarare bild av de olika områdesindelningar som skall iaktas vid valen skall kunna fås på ett ställe. Den nu gällande bestämmelsen om indelningen i valområden ingår i 4 § Europaparlamentsvallagen i den form den har efter den tekniska ändring som företogs i samband med reformen av länsförvaltningen (25/1997).

9 §. *Röstningsområden.* Kommunernas indelning i röstningsområden kommer enligt förslaget allttjämt att vara viktig vid alla val, eftersom en röstare som inte har förhandsröstat inte på valdagen skall kunna rösta på annat ställe än i sitt eget röstningsområde. Paragrafen föreslås överensstämma med gällande lag. För närvarande ingår bestämmelserna om en kommuns indelning i röstningsområden endast i kommunala vallagen (3 §) och i de övriga vallagarna hänvisas endast till denna reglering (6 § lagen om riksdagsmannaval, 3 § 1 mom. presidentvalslagen och 8 § Europaparlamentsvallagen).

I denna paragraf, liksom i lagen i övrigt, har beaktats att registerbyråernas uppgifter har överförts på magistraterna.

10 §. *Förhandsröstningsställen och röstningsställen på valdagen.* Allmänna förhandsröstningsställen inrikes var före den reform av vallagstiftningen som genomfördes 1995 de av Posten Finland AB:s kontor som bestämdes genom förordning och de tillfälliga förhandsröstningsställen som detta företag anordnade och på Åland Postens på Åland kontor. Efter reformen 1995 är posten inte längre den enda möjliga organisatören av allmän förhandsröstning, utan även andra operatörer, t.ex. kommuner eller folkpensionsanstaltens expeditioner, kan svara för denna uppgift (64 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval och 60 § 1 mom. kommunala vallagen). Regleringen föreslås förbli sådan även i vallagen. I lagen föreslås dock dessutom förutsättas, att minst ett allmänt inrikes förhandsröstningsställe, vilket är den term som används för dessa förhandsröstningsställen senare i lagen, skall finnas i varje kommun., om inte annat föranleds av särskilda skäl, t.ex. kommunens förhållanden.

Vidare föreslås att förhandsröstningsställen, som nu, skall vara genom förordning

bestämda finska beskickningar och finska fartyg samt sjukhus, de verksamhetsenheter inom socialvården som lämnar dygnetruntvård skall samt straffanstalter (anstalter). Bestämmelserna om dessa förhandsröstningsställen ingår nu i 63 § 1 mom. och 64 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 59 § 1 mom. och 60 § 1 mom. kommunala vallagen. Jämte de verksamhetsenheter inom socialvården som lämnar dygnetruntvård skall även andra verksamhetsenheter inom socialvården som utses av kommunala centralvalnämnden enligt förslaget kunna fungera som anstalter där förhandsröstning kan äga rum. Genom denna ändring eftersträvas att underlätta kommunernas uppgift då de försöker anordna möjligheter att rösta på anstalter på ett ändamålsenligt sätt. Vidare föreslås lagen bli preciserad så att förhandsröstning skall kunna äga rum på fartyg endast då de befinner sig utomlands under den tid då förhandsröstning på de allmänna förhandsröstningsställena inom landet förrättas. Vidare föreslås att förhandsröstning som nu skall kunna äga rum hemma hos en röstare (röstning i hemmet). Om förutsättningarna för röstning i hemmet, om vilka för närvarande bestäms i 80 § lagen om riksdagsmannaval och i 74 a § kommunala vallagen, föreslås bli bestämt längre fram, i 5 kap. (47 § 3 mom.).

Förslaget innehåller också att det även i kommunalvalen skall vara möjligt att förhandsrösta i finska beskickningar och på finska fartyg. Förslaget möjliggörs tekniskt av att man av det riksomfattande kandidatregistret kan ta en utskrift, som centraliserat innehåller samma uppgifter om kandidaterna i samtliga kommuner som i sammanställningarna av kandidatlistorna (se motiveringens vid 44 § 4 mom.). Utskriften kunde således ersätta sammanställningarna av kandidatlistor i beskickningarna och på fartygen. Om de allmänna förhandsröstningsställena utomlands i kommunalvalen avses, liksom i övriga val, bli bestämt genom förordning. Eftersom utlandsfinländare inte har rösträtt i kommunalval och eftersom det således skulle komma att finnas betydligt färre röstberättigade utomlands än vid övriga val, vore det inte nödvändigt att som förhandsröstningsställen i kommunalval utse lika många beskickningar som i de övriga valen. Det kunde anses vara tillräckligt att endast de beskickningar utpekats som förhandsröstningsställen, i vilkas närhet man vet att finländare

vistas i betydande antal.

Varje röstningsområde skall enligt förslaget ha ett av kommunstyrelsen fastställt röstningsställe på valdagen. Så är bestämt också i gällande lag, även om den term som används är enbart röstningsställe (48 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval och 46 § 1 mom. kommunala vallagen). Kommunstyrelsen skall enligt förslaget ofördröjligen underrätta magistraten var röstningsstället för varje röstningsområde är beläget, så att uppgiften om detta skall kunna registreras i valdatasystemets register över röstningsställen. Enligt 3 a § i den gällande kommunala vallagen skall underrättelsen göras till Befolkningsregistercentralen, men denna har med cirkulärskrivelse bett att uppgifterna skall expedieras till centralen genom registerbyråerna (magistraterna). Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer således i detta avseende med nu rådande praxis.

I paragrafens 3 mom. föreslås, med anledning av i praktiken framkomna behov, fortfarande intas den bestämmelse som nu ingår i 48 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval och i 46 § 1 mom. kommunala vallagen om att ett röstningsställe på synnerliga skäl kan förläggas utom röstningsområdet eller till och med utom kommunen.

2 kap. Valmyndigheter

I vallagens 2 kap. föreslås samlade de bestämmelser om valmyndigheterna och deras arbete som ingår i de olika speciallagarna om valen. Bestämmelserna avses gälla samtliga val, bortsett från en bestämmelse om Åland (14 § 3 mom.) och bestämmelserna om valkrets-nämnden (12 och 13 §), som inte avses bli tillämpade vid kommunalval.

11 §. *Behandlingen av valärenden i statsrådet.* Det övergripande ansvaret för förrättandet av valen tillhör justitieministeriet som högsta valmyndighet. Justitieministeriet har vid behov också rätt att meddela noggrannare föreskrifter och anvisningar om vallagarnas tillämpning (se 197 §). Utrikesministeriet skall för sin del svara för anordnandet av förhandsröstning utomlands. Det har ansetts lämpligt att bibehålla behörighetsfördelningen mellan ministerierna i statsrådet oförändrad, och att bestämmelsen om valärendenas behandling i statsrådet skall införas i vallagen i kapitlet om valmyndigheterna.

12 §. *Valkrets-nämnd.* Benämningarna valkretscentralnämnd och kommunala central-

valnämnden har lett till sammanblandning på grund av det i bägge ingående elementet "central". Av denna anledning föreslås att namnet på det förstnämnda organet skall ändras till valkrets nämnd. En sådan nämnd föreslås som tidigare bli tillsatt i varje valkrets. Nämnden föreslås omfatta ordförande, vice ordförande och tre andra medlemmar samt fyra ersättare. Såväl medlemmarna som ersättarna bör så vitt möjligt representera de partier som hade uppställt kandidater i valkretsen vid föregående riksdagsval.

På grund av länsreformen är det nödvändigt att bestämma om vilken länsstyrelse som skall utse valkrets nämnden. I propositionen föreslås att denna uppgift skall ges den länsstyrelse inom vars område nämnden sammanträder.

För att undvika jävsituationer som försvårar valkrets nämndens arbete har det ansetts motiverat att föreslå att en medlem eller ersättare, som enligt en kandidatansökan som har ingivits till valkrets nämnden, har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening, inte skall kunna delta i valkrets nämndens arbete vid ifrågasvarande val. Han skall dock kunna fortsätta med uppdraget som medlem eller ersättare till slutet av sin mandatperiod och kunna delta i nämndens arbete vid nästa val, om han inte är kandidat i detta.

Bestämmelserna i paragrafens 1 och 2 mom. avses ersätta 3 § 1 mom. och 3 a § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval, de bestämmelser om saken som ingår i 4 § presidentvals lagen och 6 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen.

Bestämmelsen i paragrafens 3 mom. avses ersätta 4 § lagen om riksdagsmannaval, men sammanträdesställena föreslås vara de tidigare.

13 §. *Valkrets nämndens arbete.* Paragrafens 1 mom. avses i sakligt avseende innehålla bestämmelser som motsvarar den gällande regleringen av valkrets nämndens beslutförhet och om ersättande av ny medlem eller ersättare om en medlem eller ersättare har avlidit eller befriats från sitt uppdrag (se 3 a § 2 och 3 mom. lagen om riksdagsmannaval).

Enligt paragrafens 2 mom. skall nämnden anställa en sekreterare och annan nödvändig personal. Sådan personal är bland annat de räknare som behövs vid räkningen av röstsedlarna, och som uttryckligen nämns i 3 § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval, som

avses bli ersatt av detta moment. Som ny bestämmelse föreslås till vallagen en bestämmelse om att det är nämndens angelägenhet att besluta om rätt att närvara och uttala sig vid nämndens sammanträden för andra personer än de som redan med stöd av lag har rätt att delta. Eftersom nämnden särskilt vid räkningen av röstsedlarna behöver absolut arbetsro, bör rätten att besluta om detta tillhöra nämnden ensam. Hänvisningen till rätten att på grund av uppgifter delta i annars slutet sammanträde i valkrets nämnden avser den i 186 § föreslagna rätten för valombud med flera att närvara vid vissa sammanträden i valkrets nämnden.

Protokoll skall enligt förslaget föras vid valkrets nämndens sammanträden. Den bestämmelse om detta som föreslås bli intagen i paragrafens 3 mom. innehåller, i olikhet med 94 § 1 mom. i den gällande lagen om riksdagsmannaval, som den motsvarar, inte några detaljerade bestämmelser om vad som skall antecknas i protokollet, eftersom detta kan anses vara självklart. Protokollet och valkrets nämndens expeditioner undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren. Detta förfarande för undertecknande och kontrasignering när det gäller nämndens expeditioner, och som enligt 97 § lagen om riksdagsmannaval redan är i bruk när det gäller nämndens expeditioner, har ansetts vara mera naturligt även när det gäller nämndens protokoll än det inkonsekventa förfarande som nu gäller enligt 94 § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval och som härstammar från 71 § 3 mom. i den redan 1906 givna vallagen för storfurstendömet Finland, och enligt vilket sekreteraren skall underteckna och ordföranden bestyrka protokollet.

Eftersom paragrafen avses gälla samtliga val, avses den även ersätta de i 4 § presidentvals lagen ingående bestämmelserna om frågan och 7 § 1 mom. denna lag samt 6 § 2 mom. Europaparlamentsvallagen.

14 §. *Kommunal centralvalnämnd.* För fullmäktiges mandatperiod föreslås bli tillsatt en kommunal centralvalnämnd i varje kommun, liksom tidigare. Den föreslås bestå av ordförande, vice ordförande och tre andra medlemmar samt ett behövligt antal ersättare, dock minst fem. Ersättarna skall enligt förslaget ställas i den ordning enligt vilken de skall inträda i medlemmarnas ställe. Både medlemmarna och ersättarna skall, för båda dessa kategorier särskilt, i mån av möjlighet företräda de röstargrupper som uppställt kan-

didater i kommunen vid föregående kommunalval.

Paragrafen avses i sakligt avseende huvudsakligen motsvara den nu gällande regleringen (se 4 § 1 och 2 mom. kommunala vallagen, 7 § lagen om riksdagsmannaval, 5 § presidentvalsagen och 9 § Europaparlamentsvallagen).

För att undvika jävsituationer som kan försvåra nämndens arbete har det ansetts motiverat att dessutom föreslå, på samma sätt som ovan i fråga om valkrets-nämnden, att en medlem eller ersättare som har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening inte skall kunna delta i nämndens arbete vid ifrågavarande val. Han skall dock kunna fortsätta med uppdraget som medlem eller ersättare till slutet av sin mandatperiod och delta i nämndens arbete vid följande val, om han inte är kandidat i detta.

I fråga om landskapet Åland har man utgått från att den nämnd som tillsätts för kommunalval i landskapet, och för vilken i tillämpliga delar gäller vad som i denna lag bestäms om den kommunala centralvalnämnden, skall fungera som kommunal centralvalnämnd vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval.

15 §. *Den kommunala centralvalnämndens arbete.* Paragrafen avses innehålla bestämmelser om den kommunala centralvalnämndens arbete. Dess innehåll påverkas dels av att centralvalnämnden är en lagbestämd kommunal nämnd och dels av organets karaktär av central aktör vid förrättandet av val. Paragrafen avses i sak huvudsakligen motsvara den nu gällande regleringen. Bestämmelserna i 1 mom. om nämndens beslutförhet och om utseende av tillfällig ersättare och bestämmelsen i 2 mom. om ställning av sekreterare och personal är desamma som tidigare, bortsett från justering av vissa formuleringar.

Nämndens karaktär av valmyndighet som handhar uppgifter som kräver särskild noggrannhet och som är noga reglerade och fastställda i lag och anvisningar av justitiedepartementet leder till att nämnden själv bör kunna besluta om rätt för personer att närvara och uttala sig vid dess sammanträden, utöver de personer som på grund av sina i denna lag avsedda uppgifter är berättigade att delta i sammanträdena (se 186 §). Av samma skäl föreslås att vad som bestäms i den i 50 § kommunallagen avsedda kommunala förvaltningsstadgan även i övrigt endast

i begränsad utsträckning skall tillämpas på nämnden. Bestämmelserna om kommunstyrelsens företrädare och kommundirektörens rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden, och rätten att uppta ärende till behandling i ett högre organ skall inte tillämpas.

De bestämmelser i den gällande lagen som föreslås bli intagna i paragrafen ingår i 4 § 3 mom., 6 § och 87 § kommunala vallagen.

16 §. *Valnämnd och valbestyrelse.* De bestämmelser i gällande lag som gäller tillsättandet och sammansättningen av valnämnder och valbestyrelser (8 § lagen om riksdagsmannaval och 5 § kommunala vallagen) föreslås bli intagna i denna paragraf så ändrade, att då representation för partier eller röstargrupper enligt gällande lag har kunnat förverkligas antingen genom medlemskap eller suppleantskap, så skall den enligt förslaget förverkligas separat dels genom medlemmarna och dels genom ersättarna. Motsvarande reglering har gällt för valnämnder och valbestyrelser även före den lagändring som företogs 1995 och är densamma som föreslås träda i kraft även för valkrets-nämnder och kommunala centralvalnämnder.

Som en ny bestämmelse som allmänt avses gälla valbestyrelsen föreslås i paragrafen ingå en bestämmelse om att en person som är kandidat i ifrågavarande val inte kan vara medlem eller ersättare i en valbestyrelse. Enligt gällande lag har detta förbud endast gällt medlemmar av valbestyrelser som ombesörjer röstning i hemmet. Det har ansetts motiverat med en utvidgning av förbudets tillämpningsområde, eftersom förhandsröstning som anordnas i anstalter i likhet med röstning i hemmet kan förrättas till och med i patientrum och då det bland dem som röstar på dessa anstalter kan antas finnas fler röstare än i genomsnitt som är lätt mottagliga för påverkning än bland röstarna i ett röstningsområde. Förbudet föreslås inte bli utsträckt till medlemmar och suppleanter i valnämnder. Det har ansetts att det vore svårt att finna personer med tillräcklig skicklighet och erfarenhet för valnämnderna, om inte kandidater vid behov kan användas som medlemmar och suppleanter. Vidare sker i valnämnderna i praktiken av sig själv en viss inbördes övervakning mellan dem som väljs från olika partier eller väljargrupper.

För att förenhetliga regleringen av valmyndigheterna föreslås också beträffande valnämnder och valbestyrelser, att såväl med-

lemmar som ersättare i mån av möjlighet skall företräda de partier och röstargrupper som vid föregående motsvarande val har uppställt kandidater i kommunen. Detta föreslås bli bestämt om såväl valkretsnamnden (12 §) som centralvalnämnden (14 §).

Bestämmelsen i 6 § 2 mom. kommunala vallagen om förordnande av tillfällig suppleant har det inte ansetts behövt att inta i vallagen, eftersom valnämnderna och valbestyrelserna väljs särskilt för varje val och då det är kommunstyrelsens uppgift att se till att dessa organs sammansättning inklusive ersättare är den som lagen kräver.

17 §. *Valnämndens och valbestyrelsens arbete.* Även valnämnden och valbestyrelsen är lagbestämda kommunala myndigheter, även om de fungerar även vid andra val än kommunalvalen. Så som redan har konstaterats i fråga om centralvalnämnden, påverkas regleringen av dessa organs arbete av att de å ena sidan utgör en del av kommunens förvaltning, medan de å andra sidan fungerar i valmyndighetsuppgifter som är reglerade genom speciallagar.

Den reglering av frågan som föreslås bli intagen i paragrafen avses till innehållet i huvudsak svara mot gällande lag (10 §, 50 § 1 mom. och 59 § 3 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 6 §, 48 § 1 mom. och 56 § 3 mom. kommunala vallagen).

Liksom i fråga om kommunala centralvalnämnden föreslås att det som bestäms i den kommunala förvaltningsstadgan som avses i 50 § kommunallagen skall tillämpas endast i begränsad utsträckning på valnämnden och valbestyrelsen. Förvaltningsstadgans bestämmelser om förande, justering och framläggande av protokoll, om överföring av ärende till fortsatt sammanträde, om kommunstyrelsens företrädare och kommundirektörens rätt att närvar och yttra sig vid sammanträdena, om tjänstemannaföredragning, om rätten att uppta till behandling ärenden rörande kommunens ekonomi skall inte tillämpas. Till den del som föreskrifter motsvarande dessa bestämmelser kan finnas i vallagen eller om föreskrifter eller anvisningar om motsvarande frågor har meddelats av justitieministeriet föreslås att valnämnderna och valbestyrelserna skall iakttä dessa.

18 §. *Valförrättare.* Det har ansetts motiverat att i 2 kap. om valmyndigheterna samla även bestämmelserna om valförrättarna, som hittills har funnits spridda i vallagarna (9 och 65 § lagen om riksdagsmannaval samt

5 a och 61 § kommunala vallagen). I sak föreslås bestämmelserna i huvudsak motsvara den gällande regleringen. I paragrafens 4 mom. föreslås dock ingå en bestämmelse enligt vilken en person som är kandidat i ifrågavarande val inte skall kunna vara valförrättare. Hittills har bestämmelsen gällt endast de medlemmar av en valbestyrelse som förordnats att ombesörja röstning i hemmet (9 § lagen om riksdagsmannaval och 5 a § kommunala vallagen). Utvidgningen av bestämmelsens tillämpningsområde har ansetts vara behövlig för att säkra valförrättningens allmänna tillförlitlighet. I praktiken har kandidater inte förordnats t.ex. till valförrättare vid posten. Vidare föreslås, på grundval av i praxis erhållna erfarenheter, att som valförrättare vid finska beskickningar skall kunna fungera även andra personer än sådana som är anställda vid beskickningen.

3 kap. Rösträttsregister

Den gällande lagstiftningens bestämmelser om rösträttsregistret (2 kap. lagen om riksdagsmannaval och 2 kap. kommunala vallagen) gavs genom lagar som trädde i kraft den 1 januari 1996 (1643 och 1648/1995). Dessa bestämmelser ersatte de bestämmelser om vallängder som hade ingått i de tidigare vallagarna. Reformen var en följd av arbetet med att utveckla valdatasystemet. De nämnda bestämmelserna tillämpades första gången vid det kombinerade Europaparlamentsval och kommunalval som förrättades den 20 oktober 1996 och kan anses ha fungerat väl. Inte heller i övrigt har sakligt betingade behov av ändringar av bestämmelserna om rösträttsregistret anförts. Av denna anledning föreslås att de intas i den nya vallagen med nära nog samma innehåll som de har i den gällande vallagstiftningen. Endast några smärre justeringar av teknisk natur föreslås. I motiveringen till de olika paragraferna hänvisas därför generellt till regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om val och folkomröstningar (RP 175/1995 rd). Vidare hänvisas på några ställen till regeringens proposition med förslag till lagstiftning ang. förrättande av val av företrädare för Finland i Europaparlamentet (RP 351/1994 rd).

Grundstrukturen i kapitlet om rösträttsregistret föreslås bli bibehållen likadan som den är i de gällande lagen om riksdagsman-

naval och i kommunala vallagen. I enlighet med kodifieringsprincipen föreslås dock att i kapitlet intas bestämmelserna om rösträttsregistret rörande alla val. Av denna anledning föreslås i kapitlet ingå flera paragrafer och i vissa paragrafer flera moment än t.ex. i motsvarande kapitel i lagen om riksdagsmannaval.

I detta kapitel, liksom i lagen i dess helhet, har beaktats den reform av registerförvaltningen som trädde i kraft vid ingången av året 1997 och där benämningen registerbyrå ändrades till magistrat.

19 §. *Upprättandet av och uppgifterna i rösträttsregister.* I paragrafen bestäms om rösträttsregistrets upprättare, tidpunkten för upprättandet och vem som skall tas in i registret (1 mom.) samt om registrets uppgiftsinnehåll vid registrets upprättande (2 och 3 mom.) och efter upprättandet (4 mom.). Vidare föreslås i paragrafen ingå en specialbestämmelse rörande Europaparlamentsvalet (5 mom.). Paragrafen avses i huvudsak motsvara gällande 12 § lagen om riksdagsmannaval, 7 § kommunala vallagen och 11 § 2 mom. Europaparlamentsvallagen (se RP 175/1995 rd, s. 19, 20, 32 och 34). I paragrafen förtydligas vilka uppgifter som skall intas i registret, genom att de uppgifter som uppräknas i mom. 4 särskiljs från de uppgifter som ingår i 2 mom.

Tidsfristen för medborgare i andra medlemsstater i EU, som är röstberättigade i Europaparlamentsval, att anmäla sig för införande i rösträttsregistret i Finland föreslås bli tidigarelagd med två veckor, från den nu gällande 66:e dagen före valdagen till den 80:e dagen före valdagen. Tidigareläggningen är behövlig för att uppgiftsutbytet rörande dessa röstberättigade med myndigheterna i de andra medlemsstaterna skall kunna inledas i tillräckligt god tid. Såsom nu är fallet och i enlighet med vad även EU:s råds direktiv 93/109/EEG förutsätter, avses anmälan vara i kraft även vid följande Europaparlamentsval, om den röstberättigade efter sin anmälan kontinuerligt har varit bosatt i Finland och inte återtagit sin anmälan.

20 §. *Tilläggsuppgifter som skall införas i rösträttsregistret vid kommunalval och Europaparlamentsval.* I paragrafen anges de uppgifter om de röstberättigade som utöver de i 19 § 2 mom. uppräknade uppgifterna skall intas i rösträttsregistret vid kommunalval (1 mom.) och Europaparlamentsval (2 mom.). Paragrafen avses motsvara 7 § 2 mom.

punkt 7 och 8 i den gällande kommunala vallagen samt 11 § 3 mom. Europaparlamentsvallagen (se RP 175/1995 rd, s. 32 och 34).

21 §. *Användning av rösträttsregistret vid presidentval.* I paragrafen bestäms att samma rösträttsregister skall användas i den första och den andra omgången i presidentvalet. Bestämmelsen avses motsvara 8 § 2 mom. i den gällande presidentvalslagen (se RP 175/1995 rd, s. 31).

22 §. *Meddelandekort.* I paragrafen bestäms om de uppgifter som skall upptas på meddelandekortet (1 och 2 mom.), om kortet skall användas som foljebrev vid förhandsröstning (3 mom.) och om att kortet skall utsändas inom viss tid (4 mom.). Till paragrafen föreslås även en specialbestämmelse om meddelandekortet för presidentval (5 mom.). Momenten 1—4 avses huvudsakligen motsvara de gällande 13 § lagen om riksdagsmannaval och 9 § kommunala vallagen, och moment 5 det gällande 8 § 2 mom. presidentvalslagen (se RP 175/1995 rd, s. 20, 31 och 34). Till 4 mom. föreslås en bestämmelse rörande Europaparlamentsvalet om att meddelandekort inte skall sändas i sådana i rösträttsregistret införda, beträffande vilka befolkningsregistercentralen på i 27 § 5 mom. förslaget sätt har antecknat i rösträttsregistret att de saknar rösträtt på den grund att personen har anmält sig till valängd i någon annan medlemsstat i EU som röstberättigad i Europaparlamentsval. Såvida uppgift om detta anländer från någon medlemsstat efter den i denna paragraf bestämda sista avsändningsdagen för meddelandekort, skall enligt förslaget tillämpas vad som bestäms nedan i 27 § 2 mom.

23 §. *Information till medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen vid kommunalval och Europaparlamentsval.* Paragrafen föreslås innehålla en specialbestämmelse som gäller kommunalval och Europaparlamentsval och avses motsvara de gällande 8 § kommunala vallagen och 12 § Europaparlamentsvallagen (se RP 175/1995 rd, s. 32 och RP 351/1994 rd, s. 28).

24 §. *Kontroll av uppgifter i rösträttsregistret.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om kontroll av uppgifterna i rösträttsregistret (1 mom.), om utgivande av utdrag ur registret (2 mom.) samt om tillhandahållande av registeruppgifter (3 mom.) och svarar mot de gällande 14 § lagen om riksdagsmannaval och 10 § kommunala vallagen (se

RP 175/1995 rd, s. 20, 21 och 34).

25 §. *Rättelseyrkande*. I paragrafen föreslås bestämmelser om förutsättningarna och tidsfristen för framställande av rättelseyrkande (1 mom.), om precisering av grunden för rättelseyrkande (2 mom.), om förbud mot att yrka på rättelse i vissa fall (3 mom.) och om rättelseyrkandets form (4 mom.). Paragrafen avses motsvara de gällande 15 § lagen om riksdagsmannaval och 11 § kommunala vallagen (se RP 175/1995 rd, s. 21, 22 och 34).

26 §. *Magistratens beslut*. I paragrafen föreslås bestämmelser om tidstermin för besluten och om de anteckningar som med anledning härav skall göras i rösträttsregistret (1 mom.) samt om offentliggörande av besluten (2 mom.). Paragrafen avses motsvara de gällande 16 § lagen om riksdagsmannaval och 12 § kommunala vallagen (se RP 175/1995 rd, s. 22 och 34).

27 §. *Självrättelse*. I paragrafen bestäms om förutsättningarna och tidsterminen för självrättelse av en myndighet (1 mom.) och om tillkännagivande av självrättelser (2—4 mom.). Vidare föreslås att i paragrafen intas en specialbestämmelse rörande Europaparlamentsvalet (5 mom.). Paragrafen avses motsvara de gällande 17 § lagen om riksdagsmannaval, 13 § kommunala vallagen och 13 § 2 mom. Europaparlamentsvallagen (se RP 175/1995 rd, s. 22, 32 och 34 samt RP 351/1994 rd, s. 29).

28 §. *Besvär hos länsrätten*. Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om anförande av besvär hos länsrätten över beslut av en magistrat eller Befolkningsregistercentralen (1 mom.) och över tillkännagivande av länsrättens beslut (2 mom.) samt över förbud mot ändringssökande (3 mom.), som föreslås bli förtydligt till att gälla samtliga beslut av länsrätten som avses i mom. 2. I övrigt avses paragrafen motsvara de gällande 18 § lagen om riksdagsmannaval och 14 § kommunala vallagen (se RP 175/1995 rd, s. 22, 23 och 34). I paragrafen föreslås ingå en hänvisning till den nya förvaltningsprocesslagen (586/1996).

29 §. *Rösträttsregistrets laga kraft*. Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om tidpunkten då rösträttsregistret vunnit laga kraft (1 mom.), om följande av det laga kraft vunna registret (2 mom.), om strykning av felaktig anteckning ur det laga kraft vunna registret i vissa fall (3 mom.) och om röstning på grundval av beslut meddelat av domstol (4 mom.). Paragrafen avses motsva-

ra gällande 19 § lagen om riksdagsmannaval och 15 § kommunala vallagen (se RP 175/1995 rd, s. 23, 24 och 34).

30 §. *Användningen av rösträttsregistret*. I paragrafen föreslås bestämmelser om införande av anteckningar om röstning i rösträttsregistret (1 mom.) och om dessa uppgifters offentlighet (2 mom.) samt om utskrifter som skall tas ur rösträttsregistret och om utplånande av registeruppgifter (3 mom.). Paragrafen avses i huvudsak motsvara gällande 20 och 22 § lagen om riksdagsmannaval samt 16 och 18 § kommunala vallagen (se RP 175/1995 rd, s. 23, 24 och 34), vilkas innehåll sålunda föreslås bli samlade i en paragraf.

4 kap. Myndighetsuppgifter vid kandidatuppställning

I kapitel 4 i den nya vallagen skall enligt förslaget samlas alla valbestämmelser om myndigheternas uppgifter vid uppställandet av kandidater. Två bestämmelser rörande enbart Europaparlamentsvalet har dock på grund av sin natur placerats bland vederbörande valspecifika bestämmelser (178 och 179 §).

Bestämmelserna rörande myndighetsuppgifterna vid kandidatuppställningen svarar till stor del mot den gällande vallagstiftningen. Den mest betydande ändringen gäller tidsplanen för uppställandet av kandidater, som har redovisats noggrannare i avsnitt 3 i den allmänna motiveringen. I motiveringen för varje bestämmelse har särskilt nämnts, huruvida bestämmelsen är ny eller om den innehåller reglering som är helt ny eller ändrad i förhållande till gällande lagstiftning.

Om partiernas och valmansföreningarnas uppgifter i anslutning till kandidatuppställningen och tidsfristerna för dem föreslås bestämmelser ingå bland de valspecifika bestämmelserna (riksdagsvalet 109 - 126 §, presidentvalet 129 - 137 §, kommunalvalet 146 - 157 § och Europaparlamentsvalet 166-177 §).

31 §. *Kandidatuppställning*. Denna paragraf är ny, men avses innehålla endast en hänvisning till de valspecifika bestämmelserna, som föreslås innehålla de egentliga bestämmelserna om partiernas och valmansföreningarnas uppställande av kandidater, om kandidatansökningarna samt om anmälningar om valförbund och gemensamma listor och deras ingivande till vederbörande valmyn-

dighet. I paragrafen skall också kandidatansökningen definieras, med vilken avses den ansökan som vid riksdagsval skall riktas till valkrets-nämnden, vid kommunalval till kommunala centralvalnämnden och vid Europaparlamentsval till Helsingfors valkrets-nämnd och som gäller offentliggörande av en kandidatlista på sammanställningen av kandidatlistor i en valkrets eller en kommun, liksom den kandidatansökan som vid presidentval skall riktas till Helsingfors valkrets-nämnd.

32 §. *Myndighet som behandlar kandidatansökningar.* I paragrafen nämns, i enlighet med nu gällande lagstiftning, de myndigheter som i varje särskilt val skall behandla de kandidatansökningar som riktas till dem. Samma myndigheter nämns ytterligare för varje särskilt val i de vals-specifika bestämmelserna. Kandidatansökningarnas avsändare (partier och valmansföreningar) föreslås också bli nämnda i de vals-specifika bestämmelserna.

33 §. *Meddelanden rörande partierna.* Paragrafen avses motsvara de gällande § 27 lagen om riksdagsmannaval och 22 § kommunala vallagen och i den bestäms om skyldighet för justitieministeriet att meddela de myndigheter som behandlar kandidatansökningarna vilka partier som är upptagna i partiregistret och vilka personer som har rätt att teckna deras namn. Avsikten med bestämmelsen är att underlätta myndigheternas arbete så att dessa inte skall behöva kontrollera de uppgifter som ingår i meddelandet. Detta meddelande skall enligt förslaget inte expedieras till Ålands valkrets-nämnd, efter-som på Åland endast valmansföreningar har rätt att uppställa kandidater. Om förändringar sker beträffande partierna eller deras namntecknare mellan den 48:e dagen före valdagen, då justitieministeriet expedierar meddelandet, och ingivningsterminen för kandidatansökningarna (40:e dagen före valdagen), skall ministeriet enligt förslaget omedelbart meddela förändringarna till samtliga myndigheter som behandlar kandidatansökningarna.

34 §. *Myndigheternas lagbestämda sammanträden.* Enligt förslaget uppräknas i paragrafen tidpunkterna för sammanträdena i en myndighet som behandlar kandidatansökningar. Paragrafen avses till sin karaktär vara uppsamlande, ty tidpunkterna för sammanträdena föreslås bli nämnda även i det sammanhang där det bestäms om de ärenden som skall behandlas vid sammanträ-

dena. Paragrafen avses, med undantag för sammanträdestidpunkterna, motsvara de gällande 32 § lagen om riksdagsmannaval och 33 § kommunala vallagen. Det första sammanträdet skall enligt förslaget hållas senast måndagen den 48:e dagen före valdagen, det andra sammanträdet dagen för ingivning av kandidatansökningar tisdagen den 40:e dagen före valdagen, det tredje sammanträdet, där ansökningarna behandlas, måndagen den 34:e dagen före valdagen, det fjärde sammanträdet onsdagen den 32:a dagen före valdagen och det femte, där sammanställningen av kandidatlistorna eller kandidatförteckningen uppgörs, torsdagen den 31:a dagen före valdagen. Med undantag för det första sammanträdet föreslås att det skall vara obligatoriskt att hålla dessa sammanträden endast om det finns ärenden att behandla vid dem. Så skall exempelvis sammanträdet på onsdagen enligt förslaget inte behöva hållas, om kandidatansökningarna i sakligt avseende har kunnat avgöras redan vid sammanträdet på måndagen. De sammanträden som skall hållas efter det sammanträde där sammanställningen av kandidatlistorna fastställs skall enligt förslaget hållas på valdagen, måndagen efter valdagen och onsdagen den 3:e dagen efter valdagen. Dessa sammanträden sammanhänger med valförrättningen samt med uträkningen och fastställandet av valresultatet och avses sålunda i praktiken vara obligatoriska. Myndigheten föreslås dessutom böra sammanträda även vid andra tidpunkter, om behandling av ärenden så kräver.

35 §. *Beslut och kungörelse av ingivning av handlingar.* I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om hur den myndighet som behandlar kandidatansökningarna skall fastställa ingivningstidpunkterna för de kandidatansökningar och med dessa sammanhängande handlingar, såsom anmälningar om valförbund och gemensamma listor, som är avsedda för nämnda myndighet. Till mottagare av handlingarna skall utses en eller flera personer, t.ex. sekreteraren i valkrets-nämnden eller sekreteraren i kommunala centralvalnämnden. Tiden för ingivning skall börja i god tid innan den i lag bestämde tiden går ut (40:e dagen före valdagen kl. 16). Ingivningsstället bör meddelas så noggrant som möjligt, t.ex. med besöksadress samt vånings- och rumsnummer. Med tanke på dem som sköter saken per post bör även postadressen meddelas. I 2 mom. bestäms om del-

givning av beslutet. Myndigheten bör utarbeta en kungörelse om saken, och kungörelsen skall delges de valombud som partierna har meddelat och den skall sättas till påseende i myndighetens möteslokal samt vid kommunalval offentliggöras på det sätt som kommunens tillkännagivanden meddelas för kännedom och vid de övriga valen i officiella tidningen. Paragrafen avses motsvara gällande 33 § lagen om riksdagsmannaval och 34 § kommunala vallagen.

36 §. *Skyldighet att kontrollera handlingar.* I paragrafen förlås bestämmelser av generell natur om vilka omständigheter myndigheten skall granska i kandidatansökningarna (1 mom.) samt om vilka begränsningarna är när det gäller denna kontrollskyldighet (2 mom.). Paragrafens 2 mom. avses motsvara 35 § 5 mom. i den gällande lagen om riksdagsmannaval. Däremot är det föreslagna 1 mom. helt nytt, trots att man i praktiken redan tidigare har förfarit i enlighet med det. Regleringen föreslås dock bli preciserad bland annat för att förtydliga ansvarsfrågorna. Nytt är även att regleringen i 2 mom. avses gälla även vid kommunalval.

Myndigheten skall enligt förslaget granska att kandidatansökningarna har ingivits inom den angivna tidsterminen, att de är uppgjorda i sådan form som bestäms i lag eller med stöd av lag samt att kandidaterna är valbara och att det inte heller i övrigt finns något i lag bestämt hinder för deras kandidatur (1 mom.). Däremot ankommer det inte på myndigheten att granska på vilket sätt medlemmöstning och uppställandet av kandidater har verkställts inom partiet eller dess distrikts-, grund- eller andra organisationer eller inom en förening som representerar partiets medlemmar i en kommun (2 mom.). Begränsningen ansluter sig till den föreslagna 185 § (som avses motsvara gällande 31 § lagen om riksdagsmannaval och 31 § kommunala vallagen), där det föreslås bli bestämt, att föreningslagens bestämmelser om ogiltighet av eller klander mot ett föreningsbeslut inte skall tillämpas på sådana beslut av ett parti eller dess distrikts-, grund- eller andra organisationer som gäller uppställande av kandidater i val med därtill hörande förfaranden och kandidatansökning.

37 §. *Behandling av kandidatansökningar och anmärkningar mot dem.* I paragrafen föreslås ingå bestämmelser om dagen för behandling av ansökningarna och de till dem anslutna anmälningarna (1 mom.), om av-

visande av ansökningar som ingivits efter föreskriven tid (2 mom.) och om grunderna för anmärkningar som skall framställas till valombudet (3 mom.). Paragrafen avses i huvudsak motsvara de gällande 35 § och 37 § lagen om riksdagsmannaval samt 35 § kommunala vallagen.

Ansökningarna och anmälningarna föreslås bli behandlade vid det sammanträde som skall hållas måndagen den 34:e dagen före valdagen, vid ett klockslag som enligt förslaget skall bestämmas av myndigheten själv. Ingenting hindrar dock att myndigheten förberedelsevis behandlar ansökningarna genast efter att de har ingivits, t.ex. genom att inhämta behövliga uppgifter och utredningar om kandidaternas valbarhet och om de grundande medlemmarnas i valmansföreningarna behörighet eller genom att omedelbart underrätta valombuden om uppenbara brister och fel som vidlåder ansökningarna. En förberedande behandling har den nytan med sig, att valkrets nämnden eller kommunala centralvalnämnden redan vid sammanträdet på måndagen skall kunna få så mycket underlag som möjligt till stöd för beslutsfattandet.

Enligt 35 § i den gällande kommunala vallagen skall åtgärder vidtas för inhämtande av eventuell nödvändig tilläggsutredning. Enligt förslaget anses paragrafen inte längre vara behövlig. Saken kan anses vara självklar enligt gott förvaltningsförfarande. Inte heller har det ansetts behövligt att bibehålla den föreskrift i samma bestämmelse enligt vilken komunalvalskandidaterna i detta skede av behandlingen skall bringas till de röstberättigades kännedom. Sammanställningen av kandidatlistorna skall ju uppgöras endast två dagar efter det sammanträde som avses i denna paragraf.

I paragrafens 2 mom. föreslås uttömmande bestämmelser om att ansökningar och anmälningar som har ingivits till myndigheten efter föreskriven tid skall avvisas. Däremot föreslås brister i en ansökan inte leda till avvisande utan till en anmärkning, om vars grunder föreslås bestämmelser i 3 mom. Den första grunden föreslås vara att ansökningen eller anmälan inte har gjorts i enlighet med lagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller att till ansökningen inte har fogats de handlingar som lagen kräver. Uttömmande bestämmelser om ansökningarna och bilagor na till dem föreslås ingå i de vals specifika bestämmelserna (om riksdagsval

i 123—126 §, om presidentval i 134 och 135 §, om kommunalval i 153—156 § och om Europaparlamentsval i 174—177 §). Den andra grunden föreslås vara att ansökningshandlingarna av annan orsak inte kan anses vara lagenliga. Detta avses ge valmyndigheten möjlighet att vid behov ingripa även i andra lagstridigheter som den har observerat i ansökningen. Den tredje grunden föreslås vara att en i ansökningen ingående kandidat inte är valbar eller är uppställd som kandidat i samma val på två eller flera listor.

Anmärkingen skall göras omedelbart och i god tid före den tidpunkt då valombudet senast skall komplettera eller rätta ansökningen eller meddelandet. Om anmärkningens form föreslås inga bestämmelser, varför den skall kunna ges t.ex. brevledes, per telefon eller på annat tillförlitligt sätt. Myndighet skall enligt förslaget dock alltid kunna styrka att anmärkningen har gjorts.

38 §. *Fastställandet av kandidaternas ordningsföljd.* I paragrafen skall enligt förslaget bestämmas att ordningsföljden mellan kandidaterna på partiernas listor och de gemensamma listorna samt presidentkandidaterna i alla val skall fastställas vid det sammanträde som skall hållas måndagen den 34:e dagen före valdagen samt om förfarandet för bestämmandet av nummer i presidentvalet i enlighet med gällande lag (se 35 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval, 40 § 1 mom. kommunala vallagen, 15 § 1 mom. presidentvalsagen och 16 § 2 mom. Europaparlamentsvallagen).

39 §. *Valombudens åtgärder med anledning av anmärkningar.* Den i paragrafen föreslagna regleringen avses i huvudsak motsvara 36 § i den gällande lagen om riksdagsmannaval och 36 § i den gällande kommunala vallagen. De valombud, till vilka anmärkning har riktats, föreslås ha rätt att rätta och komplettera ansökningen och bilagorna, vid behov företa behövliga justeringar rörande en kandidats namn, titel, yrke eller befattning eller hemkommun och att, om anmärkningen gäller meddelande om valförbund, att ge ett gemensamt skriftligt förslag till rättelse av meddelandet (1 mom.). Vidare föreslås valombuden ha rätt att från listan avföra kandidater som inte är valbara eller som har uppställts som kandidat på två eller flera listor (2 mom.). Nytt i förslaget är att de rättelser, kompletteringar, justeringar och elimineringar som skall göras med anledning av anmärkningen skall kunna inges till myn-

digheten senast onsdagen den 32:a dagen före valdagen före kl. 16. Enligt gällande lagstiftning är motsvarande tidsfrist torsdagen den 24:e dagen före valdagen kl. 12.

40 §. *Beslut om kandidatansökningar.* Paragrafen avses huvudsakligen motsvara 35 § 4 mom. och 37 a § i den gällande lagen om riksdagsmannaval samt 37 § i den gällande kommunala vallagen. Tidpunkten för sammanträdet föreslås dock bli ändrat från den 24:e dagen före valdagen enligt gällande lag till 32:a dagen före valdagen. Sammanträdet avses inte kunna hållas före kl. 16, då den i föregående paragraf avsedda tidsfristen för komplettering av handlingarna utlöper.

Vid sammanträdet skall godkännas de ansökningar och anmälningar, mot vilka anmärkningar inte har riktats. I paragrafens 2 mom. föreslås nämligen en bestämmelse om att de kandidatansökningar jämte anmälningar om valförbund och gemensamma listor, som ingivits före utsatt tid, och mot vilka anmärkningar inte har riktats, skall godkännas. Vid sammanträdet skall enligt förslaget också behandlas och beslutas om de ansökningar och anmälningar mot vilka anmärkningar riktats.

41 §. *Beslut som skall fattas efter besluten om kandidatansökningarna.* I paragrafen föreslås bestämmelse om behörighet för den myndighet som behandlar kandidatansökningar att underlåta att i vissa fall uppta en kandidat på sammanställningen av kandidatlistorna eller kandidatförteckningen (1 mom.), om rätt för ett parti eller en valmansförening att återta sin kandidatansökan i vissa fall (2 mom.) samt om tidpunkten för fattandet av de i paragrafen avsedda besluten (3 mom.). Den föreslagna regleringen motsvarar i fråga om 1 mom. 39 § lagen om riksdagsmannaval och 39 § kommunala vallagen, i fråga om 2 mom. 38 § kommunala vallagen och i fråga om 3 mom. 39 § 1 mom. kommunala vallagen.

Atertagande av en kandidatansökning bör ske hos myndigheten senast torsdagen den 31:a dagen före valdagen kl. 12, varefter sammanträdet skall kunna hållas. Innan sammanställningen av kandidatlistorna eller kandidatförteckningen för presidentvalet görs upp, skall enligt förslaget konstateras vilka kandidater som inte skall tas med i kandidat-sammanställningen eller kandidatförteckningen. Dessa avses vara de, mot vilka anmärkning har riktats på grund av att de inte är valbara eller är uppställda på två eller

flera listor, men för vilka godtagbar rättelse inte har ingivits till myndigheten inom utsatt tid, samt, i andra val än presidentval, de avlidna. Om förfarandet då en presidentkandidat avlider föreslås bestämmelse i 144 §.

42 §. *Uppgörande av sammanställning av kandidatlistor.* I paragrafen föreslås bestämmelse om tidpunkten för uppgörandet av sammanställningen av kandidatlistorna och om sammanställningens tekniska detaljer. Med undantag för tidpunkten för uppgörandet avses paragrafen sakligt till väsentliga delar motsvara den gällande lagstiftningen (38 § 1—3 mom., 40 § 1—3 mom. och 43 a § 2 och 3 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 40 § 1—5 mom. kommunala vallagen). Regleringen rörande uppgörande av en preliminär sammanställning av kandidatlistorna i den gällande lagen om riksdagsmannaval (38 § 4 mom.) har ansetts behövlig och föreslås därför inte längre intas i denna lag.

43 §. *Kandidatförteckningar för presidentval.* Paragrafen föreslås motsvara vad som i 15 § 2 mom. och 23 § 1 mom. i den gällande presidentvalslagen (se RP 175/1995 rd, s. 31) bestäms om uppgörande av förteckning över kandidater, dock med den ändringen, att kandidatförteckningen för det andra valet vid presidentvalet i stället för av justitieministeriet föreslås bli uppgjord av Helsingfors valkretsämnd, som även uppgör kandidatförteckningen för det första valet.

44 §. *Riksomfattande kandidatregister.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om begreppet riksomfattande kandidatregister (1 mom.), om tidpunkten för införandet av de anteckningar som skall införas i registret och närmare uppgifter om registrets informationsinnehåll (2 mom.), om utlämnande av uppgifter ur registret (3 mom.) och om de utskrifter som skall göras ur registret (4 mom.) samt om utplånande av registeruppgifter (5 mom.). Bestämmelserna avses i huvudsak motsvara den gällande lagstiftningen, 40 § 2—5 mom. lagen om riksdagsmannaval, 40 a § kommunala vallagen och 15 § 2 mom. presidentvalslagen (se RP 175/1995 rd, s. 26, 31 och 35).

Såsom en helt ny bestämmelse föreslås i paragrafen ingå ett nytt 4 mom., i vilket bestäms om utskrifter som skall göras ur registret. En utskrift skall t.ex. kunna vara en bok i stil med den som justitieministeriet utarbetade för förhandsröstningsställena vid kommunalvalen 1996 eller ett annat tryck-

alster eller en datafil på diskett. Utskriften kompletterar sammanställningarna av kandidatlistor och kan ha särskilt stor betydelse i kommunalvalen, där det finns ca 40 000 kandidater i över fyrahundra kommuner. Exempelvis i en utskrift som görs för kommunalvalen kan det kommunvis ingå samma uppgifter i samma ordning som i sammanställningarna av kandidatlistor, dvs. enligt parti, gemensam lista och valmansförening ingår för varje kandidat nummer, namn samt titel, yrke eller befattning samt dessutom noteringar om eventuella valförbund. Avsikten med utskriften är att underlätta röstningen för en förhandsröstare om han t.ex. förhandsröstar i en annan kommun än där han är röstberättigad. I särskilda fall, t.ex. om det inte varit möjligt att expediera sammanställningen av kandidatlistorna eller kandidatförteckningen till något förhandsröstningsställe innan förhandsröstningen börjar, skall utskriften kunna användas i stället för sammanställningen av kandidatlistor eller kandidatförteckningen.

45 §. *Distribution och tillkännagivande av sammanställningen av kandidatlistorna och av kandidatförteckningen för presidentval.* I paragrafen föreslås ingå bestämmelser om distribution av sammanställningar av kandidatlistor vid riksdagsval (1 mom.) och kommunalval (2 mom.) samt av sammanställningen av kandidatlistor vid Europaparlamentsval och förteckningen över kandidater vid presidentval (3 mom.). Bestämmelserna avses i huvudsak motsvara den gällande lagstiftningen (41 § lagen om riksdagsmannaval, 16 § presidentvalslagen, 41 § kommunala vallagen samt 14 och 16 § Europaparlamentsvallagen). En ny reglering föreslås vara, att sammanställningarna och kandidatförteckningarna skall expedieras även till valombuden för partierna, de gemensamma listorna och valmansföreningarna.

46 §. *Förbud mot ändringssökande.* I paragrafen föreslås ingå bestämmelser om förbud mot sökande av ändring i beslut av en myndighet som behandlar kandidatansökningar eller av justitieministeriet. Förbudet avses gälla samtliga i detta kapitel avsedda myndighetsbeslut med undantag för justitieministeriets i 44 § 3 mom. avsedda beslut om uppgifter som skall utlämnas ur kandidatregistret. Paragrafen avses motsvara den gällande lagstiftningen (45 § lagen om riksdagsmannaval och 42 § kommunala vallagen). De ifrågakvarande besluten ansluter sig

till de förberedande åtgärderna för val, av vilka de viktigaste är besluten att fastställa sammanställningarna av kandidatlistor och kandidat förteckningen i presidentvalet. Dessa beslut måste träda i kraft omedelbart för att valet skall kunna för rättas enligt den tidsplan som i övrigt är fastställd i lag. Så måste t.ex. sammanställningarna av kandidatlistor kunna iakttas strax efter att de har blivit fastställda, så att en trovärdig valkampanj skall kunna föras och så att väljarna skall kunna vara säkra på vilka kandidater som deltar i valet. Det är att märka att förbudet mot ändringsökande endast föreslås gälla omedelbart besvär. Lagenligheten i de beslut som avses i detta kapitel kan föras till prövning i samband med att det anförs besvär mot beslutet om fastställande av valresultatet efter valet. Förbudet mot besvär avses inte gälla ovannämnda beslut av justitieministeriet, eftersom besvär mot detta inte skulle inverka på tidsplanen för förrättandet av valet.

5 kap. Förhandsröstning

Största delen av bestämmelserna om förhandsröstning ändrades genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1996 (se början av motiveringen till 3 kap.) och tillämpades första gången den 20 oktober 1996 vid det kombinerade Europaparlamentsvalet och kommunalvalet, där de kan anses ha fungerat väl. Några betydande ändringar föreslås därför inte nu, utan endast några smärre justeringar av teknisk natur. I motiveringen till de olika paragraferna i det följande hänvisas därför generellt till regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om val och folkomröstningar (RP 175/1995 rd).

I enlighet med den ordningsföljd som tidsplanen för ett val anvisar föreslås kapitlet om förhandsröstningen bli placerat efter kapitlet om myndighetsuppgifterna vid kandidatuppställningen och före kapitlet om röstningen på valdagen (6 kap.). I den gällande lagen om riksdagsmannaval och kommunala vallagen är kapitlet om förhandsröstning placerat efter kapitlet om valförrättningen.

47 §. *Rätt att förhandsrösta.* Enligt förslaget skall i paragrafen bestämmas om rätt att förhandsrösta på allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet och vid Finlands beskickningar (1 mom.), vid anstalter (2 mom.) och vid röstning i hemmet (3 mom.). Regleringen avses i huvudsak motsvara gäl-

lande 63 §, 64 § 2 mom. och 80 § lagen om riksdagsmannaval samt 59 §, 60 § 2 mom. och 74 a § kommunala vallagen. Såsom ovan i motiveringen till § 10 har framhållits avses förhandsröstning utomlands bli möjliggjord även i kommunalval.

I lagen skall det inte ens som formellt villkor för rätt att förhandsrösta ställas kravet, att den röstberättigade på valdagen sannolikt är förhindrad att utöva sin rösträtt i det röstningsområde han tillhör. Med detta önskar man betona vad som redan har blivit ett faktum i praxis, nämligen att förhandsröstning är ett med röstning på valdagen jämställt sätt att rösta. Väljaren kan fritt välja vilket sätt att rösta han använder.

När det gäller röstning på finländska fartyg har avsikten varit att precisera att detta, som nu, skall vara möjligt endast då ett fartyg befinner sig utomlands, med andra ord när fartyget inte ligger i inhemsk hamn under sådan tid då fartygets manskap kan anlita ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet.

48 §. *Förhandsröstningsperioden.* I paragrafen föreslås bestämmelser om perioden för förhandsröstning (1 mom.) och om möjligheten att genom förordning förkorta denna period med avseende på vissa förhandsröstningsställen (2 mom.). Paragrafen avses motsvara gällande lagstiftning (66 § och 80 e § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 62 § och 74 f § 1 mom. kommunala vallagen; se RP 175/1995 rd, s. 28).

49 §. *Förhandsröstningstiderna.* Paragrafen innehåller bestämmelser om när de olika förhandsröstningsställena skall vara öppna för förhandsröstning och mellan vilka klockslag förhandsröstning i övrigt kan för rättas (1 mom.) samt en specialbestämmelse som ansluter sig till förhandsröstningsställenas stängningstidpunkt (2 mom.). Regleringen avses i huvudsak motsvara den gällande lagstiftningen (67 § 1 och 2 mom. och 80 e § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 63 § 1 och 2 mom. och 74 f § 1 mom. kommunala vallagen; se RP 175/1995 rd, s. 28). Emedan det dock är möjligt att öppetställningstiden för en lokal som genom förordning har utsetts till allmänt förhandsröstningsställe utsträcker sig till en senare tidpunkt än kl. 20, har det ansetts motiverat att föreslå en bestämmelse om att förhandsröstningen vid allmänna förhandsröstningsställen alltid skall upphöra senast kl. 20. Till denna del motsvarar regleringen vad som bestäms

om röstningstidens upphörande vid röstningsområdenas röstningsställen (se 69 §). Förhandsröstning vid anstalt skall enligt förslaget förrättas under minst en dag, men å andra sidan dock under högst två dagar vid tider som fastställs av valbestyrelsen. På fartyg skall åter förhandsröstning enligt förslaget förrättas under minst en dag. I den gällande lagstiftningen är antalet röstningsdagar vid anstalter två. Särskilt i mindre kommuner kan en dags anstaltsröstning dock vara fullt tillräcklig. Huruvida förhandsröstning vid en anstalt anordnas under en eller två dagar, föreslås bli beroende av valbestyrelsens prövning. Även när det gäller röstning på fartyg har det ansetts att ett minimum på en dag vore tillräckligt i stället för två dagar. Det föreslås dock alltjämt vara möjligt att anordna förhandsröstning under flera än en dag, vilket föreslås bli beroende av fartygsbefälhavarens prövning. Vidare föreslås i paragrafen, att röstning i hemmet skall kunna förrättas också på en söndag.

50 §. *Tillkännagivande av förhandsröstning.* I paragrafen skall enligt förslaget ingå bestämmelser om skyldighet för kommunala centralvalnämnden (1 mom.) samt valförrätaren och valbestyrelsen för ett förhandsröstningsställe (2 mom.) att tillkänna förhandsröstningen. Paragrafen avses motsvara den gällande lagstiftningen (67 § 4 mom. och 68 § lagen om riksdagsmannaval samt 63 § 3 mom. och 64 § kommunala vallagen; se RP 175/1995 rd, s. 28).

51 §. *Förhandsröstningshandlingar.* I paragrafen skall uppräknas de handlingar som skall användas vid förhandsröstning (1 mom.) och noggrannare än i den gällande lagstiftningen fastställas formen för foljebrevet (2 mom.). Som foljebrev skall enligt förslaget kunna användas (i) det i 23 § avsedda meddelandekortet, om röstaren har det med sig, eller en särskild foljebrevsblankett som skall kunna vara antingen (ii) en vanlig färdigt tryckt blankett eller en (iii) ur röstningsregistret utskrivna blankett som motsvarar meddelandekortet. På meddelandekortet och på det ur röstningsregistret utskrivna foljebrevet skall enligt förslaget färdigt stå uppgifterna om röstaren (se 60 §), medan däremot en röstare som använder en ordinär blankett enligt förslaget skall fylla i blanketten på normalt sätt. Det föreslås att formuläret för meddelandekortet och den särskilda foljebrevsblanketten skall fastställas av justitieministeriet (se 195 §). Vid röstning i hem-

met skall enligt förslaget dock alltid användas en särskild foljebrevsblankett för röstning i hemmet, främst därför att foljebrevet för röstning i hemmet innehåller vissa tilläggsuppgifter, som inte finns i det sedvanliga foljebrevet (se 60 §). I sakligt avseende motsvarar paragrafen de gällande 70 § och 80 e § 3 och 6 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 66 § och 74 f § 3 och 6 mom. kommunala vallagen.

52 §. *Röstsedel.* I paragrafen föreslås bestämmelser om den röstsedel som skall användas vid val och som enligt förslaget skall vara densamma i alla val, med undantag för angivelse av det val i vilket den skall användas. Även om bestämmelsen föreslås bli placerad i kapitlet om förhandsröstning på grundval av valtidplanens ordningsföljd, skall samma röstsedel naturligtvis även nyttjas vid röstningen på valdagen. Paragrafen motsvarar i sakligt avseende de gällande 48 a § 1 och 2 mom. lagen om riksdagsmannaval och 46 a § 1 och 2 mom. kommunala vallagen.

53 §. *Valstämpel.* I paragrafen föreslås ingå bestämmelser om den valstämpel med vilka röstsedlarna skall stämplas. Även valstämpeln föreslås vara densamma i alla val både vid förhandsröstning och vid röstning på valdagen. Paragrafen avses motsvara de gällande 48 b § lagen om riksdagsmannaval och 53 § 3 mom. kommunala vallagen (se RP 175/1995 rd, s. 27 och 35). När det gäller paragrafens placering hänvisas till vad som framhållits vid 52 §.

54 §. *Leverans av handlingar och valstämplar.* I paragrafen skall det bestämmas om utsändning av det i 51—53 § avsedda valmaterialet till vederbörande valmyndigheter. Paragrafen avses motsvara den gällande lagstiftningen (71 § 1, 3 och 4 mom. lagen om riksdagsmannaval och 67 § kommunala vallagen; se RP 175/1995 rd, s. 29 och 35). Om utsändningen av sammanställningarna av kandidatlistor och av kandidatförteckningen i presidentvalet föreslås bestämmelser i 45 §, om distributionen av utskriften ur det riksomfattande kandidatregistret i 44 § 4 mom. och om returnering av valstämplarna i 66 §.

55 och 56 §. *Person som skall närvara vid hemmaröstning och förberedande åtgärder för hemmaröstning.* I paragraferna skall enligt förslaget samlas de bestämmelser som gäller förberedande åtgärder för förrättande av röstning i hemmet, och som avses mot-

svara den gällande lagstiftningen (80 a § 2 mom., 80 b §, 80 c § och 80 d § lagen om riksdagsmannaval samt 74 b § 2 mom., 74 c §, 74 d § och 74 e § kommunala vallagen). Som enda sakliga ändring föreslås i 55 § en bestämmelse om att en person som är kandidat i ifrågasvarande val inte får fungera som vid hemmaröstning närvarande person. I paragrafen understryks också, att det är valförrättarens ansvar att tillse att den person som skall närvara faktiskt är tillstädes, ävensom att denna närvarande person inte fungerar i sitt uppdrag som valmyndighet.

57 §. *Ordningen på förhandsröstningsställena.* I paragrafen skall enligt förslaget bestämmas om förbud mot att genom tal eller skriftliga uttåg eller i övrigt påverka röstarnas valfrihet (1 mom.), om anordnandet av röstningen så att valhemligheten bevaras (2 mom.) samt om avbrytande av röstning i hemmet i vissa fall (3 mom.). Paragrafen avses motsvara den gällande regleringen (69 §, 73 § 2 mom och 80 e § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 65 §, 69 § 3 mom. och 74 f § 2 mom. kommunala vallagen).

58 §. *Inledande av förhandsröstning på förhandsröstningsställena.* I paragrafen skall bestämmas att en röstare skall anmäla sig hos valmyndigheten och om anordnandet av röstning vid anstalter (1 mom.), om röstarens skyldighet att styrka sin identitet och om givning av valhandlingarna till röstaren (2 mom.) och om att röstaren skall tillförsäkra möjlighet att bekanta sig med sammanställningen av kandidatlistorna eller kandidatförteckningen i presidentvalet eller det riksomfattande kandidatregistret eller den utskrift som gjorts av detta (3 mom.). Paragrafen avses i huvudsak motsvara den gällande lagstiftningen (72 § 1 och 2 mom. lagen om riksdagsmannaval och 68 § 1 och 2 mom. kommunala vallagen).

59 §. *Röstningen vid förhandsröstning.* I paragrafen föreslås bestämmelser om vilka kandidater en väljare har rätt att rösta på i de olika valen (1 mom.), om röstningsanteckningen (2 mom.) och om bistånd vid röstningen (3 mom.). Paragrafen avses i huvudsak motsvara den gällande lagstiftningen (53 § 1 mom, 55 §, 72 § 3 mom. och 73 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval, 52 §, 68 § 1 och 2 mom. och 69 § kommunala vallagen samt 18 § 2 mom. Europaparlamentsvallagen). Paragrafens 1 mom. har sär-

skild betydelse i riksdagsval och kommunalval, eftersom det finns olika kandidater i olika valkretsar och olika kommuner. Regleringen avser att fortfarande överlämna till röstarens eget ansvar att han i dessa val röstar på en kandidat i "rätt", dvs. hans egen valkrets eller kommun. Om en röstare dock röstar (eller tror sig rösta) på t.ex. en kandidat i en annan valkrets, går det inte att hindra att rösten tillfaller den kandidat i samma valkrets som har samma nummer som den kandidat i en annan valkrets som röstaren trodde sig rösta på.

60 §. *Följebrev.* Avsikten med följbrevet är att leverera en röstares i valkuvertet inneslutna röstsedel till kommunala centralvalnämnden i den kommun eller den valkrets där röstaren är röstberättigad. I paragrafen föreslås ingå bestämmelser om adresseringen av följbrevet (1 mom.), om de uppgifter om den röstande som ingår i följbrevet eller skall antecknas i detta och som är behövliga särskilt då anteckning om röstningen inte har gjorts i rösträtsregistret på förhandsröstningsstället och anteckningen görs i efterhand i kommunens centralvalnämnd (2 mom.), om den i följbrevet ingående försäkran, som röstaren skall underteckna (3 mom.) samt om undertecknande av den försäkran som gäller hemmaröstning (4 mom.).

Ovan i 51 § 2 mom. föreslås en bestämmelse om att som följbrev skall kunna användas antingen meddelandekortet eller en särskild följbrevsblankett och att vid hemmaröstning ett särskilt följbrev för hemmaröstning skall användas.

Regleringen avses motsvara de gällande 74 § och 80 e § 3 mom. i lagen om riksdagsmannaval samt 70 § och 74 f § 3 mom. kommunala vallagen. Nytt är att det i 2 mom. 3 punkten avsedda personnumret eller födelsedatum inte skall behöva antecknas i följbrevet, om på brevet görs den i 61 § avsedda kvitteringen av följbrevet, som bland annat innehåller röstarens personnummer. Nytt är också förslaget att en röstare inte skall behöva anteckna tidigare namn i följbrevet. Detta anses inte längre behövligt för identifikation av röstaren.

61 §. *Åtgärder för att avsluta förhandsröstningen.* I paragrafen skall enligt förslaget bestämmas om röstarens och valmyndighetens uppgifter vid stämplingen av rötsedeln och dess inneslutning i valkuvertet (1 mom.), om valmyndighetens uppgifter då rösträtsregistret är i bruk på förhandsröst-

ningsstället (2 mom.) och då registret inte är i bruk (3 mom.). Regleringen avses i huvudsak motsvara den gällande lagstiftningen (75 § och 76 § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 71 § och 72 § 2 mom. kommunala vallagen; se RP 175/1995 rd, s. 29 och 35). I paragrafens 2 mom. 3 punkt beordras dock justitieministeriet bestämma sättet att kvittera följbrevet. Om röstningen har förrättats på en anstalt skall anstaltens namn dock inte få framgå. Vidare föreslås att anteckningen om röstning i rösträttsregistret skall kunna göras även av valbestyrelsens ordförande t.ex. med en bärbar dator som medtagits till anstalten. De tekniska möjligheterna till detta existerar redan, men förfarandet torde i praktiken tillsvidare förbli sållsynt.

62 §. *Valmyndighetens åtgärder för att avsluta förhandsröstningen.* I paragrafen föreslås bestämmelser om valmyndighetens anteckningar på följbrevet och valkuvertet och om följbrevets inneslutande i ytterkuvertet. Paragrafen avses motsvara de gällande 76 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval och 73 § 1 mom. kommunala vallagen.

63 §. *Insändande av ytterkuverten till den kommunala centralvalnämnden.* I paragrafen föreslås en precisering av regleringen, enligt vilken ytterkuvertet skall insändas från förhandsröstningsstället till kommunala centralvalnämnden. Om ytterkuvertet sänds per post, vilket är det vanligaste sättet att vidarebefordra det, skall den instans som svarar för postens transport och utdelning, alltså huvudsakligen Posten i Finland Ab och Posten på Åland, i praktiken på basis av vunna erfarenheter ge valförrättaren eller valbestyrelsen kvittering på att kuvertet har mottagits och ombesörja att ytterkuvertet frambefordras på ett tillförlitligt sätt. Kvitteringen skall vara skriftlig och bör uppta antalet ytterkuvert som mottas för transport. Kvitteringen skall ges av den person som mottar kuverten för frambefordran. Om en valförrättare eller en valbestyrelse överlåter ytterkuvertet direkt till kommunala centralvalnämnden eller en företrädare för denna, skall kvittering över mottagandet av kuvertet tas av den person som tar hand om kuverten. I den gällande lagstiftningen (77 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval och 73 § kommunala vallagen) sågs endast allmänt att valförrättaren och valbestyrelsen skall se till att ytterkuvertet vidarebefordras.

Det förfarande som föreslås i 2 mom. och

som gäller vidarebefordran av ytterkuverten från förhandsröstningsställena utomlands till utrikesministeriet motsvarar i sakligt avseende den gällande regleringen (77 § 2 och 3 mom. lagen om riksdagsmannaval). Hur ytterkuvertens skall vidarebefordras från utrikesministeriet till kommunens centralvalnämnd skall dock beslutas av utrikesministeriet.

64 §. *Granskning av förhandsröstningshandlingarna.* Förhandsröstningshandlingarna granskas i den kommunala centralvalnämnden fredagen före valdagen vid ett sammanträde som skall hållas efter kl. 19. I paragrafen föreslås bestämmelser om tidpunkten för inledandet av granskningen och om att ytterkuvert som anlänt efter utsatt tid skall lämnas obeaktad (1 mom.), om omständigheter på grund av vilka en granskad röstning skall lämnas obeaktad (2 mom.), om anteckningar i protokollet om röstningar som lämnas obeaktade (3 mom.), om anteckningar som skall göras i rösträttsregistret och/eller vallängden (4 mom.) samt om räkningen av de vid granskningen godkända valkuvertens antal och om att antalet skall antecknas i protokollet, samt om förvaring av kuverten (5 mom.). Paragrafen avses motsvara de gällande 78 § lagen om riksdagsmannaval och 74 § kommunala vallagen. Som ny reglering föreslås dock att 2 mom. 3 punkten skall preciseras så, att röstning också skall lämnas obeaktad, om följbrevet är så bristfälligt eller oklart att man inte kan nå säkerhet om att röstningen har skett på lagstadgat sätt, vilket avses ge centralvalnämnden prövningsrätt att ingripa även i andra oklarheter som den observerar i ett följbrev och inte bara i den omständigheten att följbrevet inte ger klarhet i vem som har röstat. En föreslagen ny bestämmelse är också den som föreslås ingå i slutet av 4 mom. och som gäller införande av anteckningar i vallängden i det fall att längderna undantagsvis har tillställts centralvalnämnden strax efter att rösträttsregistret har vunnit laga kraft. Denna sak motiveras närmare vid 72 §.

65 §. *Inlämnande av valkuverten till valkrets-nämnden.* Paragrafen avses innehålla reglering i enlighet med den gällande 79 § lagen om riksdagsmannaval om att godkända valkuvert skall tillställas valkrets-nämnden.

66 §. *Återställande av valstämplar.* Bestämmelsen om returnerande av valstämplarna från förhandsröstningsställena till kommunala centralvalnämnden efter att för-

handsröstningen avslutats avses motsvara det gällande 71 § 3 mom. lagen om riksdagsmannaval. I den gällande kommunala vallagen ingår ingen bestämmelse om detta, även om man har förfarit i enlighet med detta även vid kommunalval.

67 §. *Förbud mot ändringssökande i ärenden som gäller förhandsröstning.* I paragrafen föreslås en bestämmelse om förbud mot sökande av ändring i sådana beslut av valmyndigheter som avses i detta kapitel. Ändring skall enligt förslaget inte få sökas vare sig genom besvär eller på annat sätt (extraordinära rättsmedel). I den gällande lagstiftningen saknas denna reglering, men i praktiken har besvär mot beslut rörande förhandsröstning inte heller hittills kunnat anföras på annat sätt än genom besvär mot beslutet om fastställandet av valresultatet. Detta vore förfarandet också enligt den föreslagna paragrafen.

6 kap. Röstning på valdagen

68 §. *Förrättande av röstning på valdagen.* I paragrafen skall enligt förslaget intas de allmänna bestämmelser som rör röstningen på valdagen (hittills kallad valförrättningen) och som avses motsvara den gällande lagstiftningen (5 §, 46 § 3 mom. och 53 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 2 § 2 mom., 44 § 2 mom. och 51 § 1 mom. kommunala vallagen). I paragrafens 1 mom. skall det bestämmas att röstningen skall förrättas samtidigt i varje kommun röstningsområdesvis, och om det röstningsområde där varje särskild röstberättigad får rösta. Det föreslagna 2 mom. i paragrafen är nytt, men det avses endast komplettera den föreslagna 17 §. Om kungörandet av röstningen på valdagen bestäms i 3 mom. Den där avsedda kungörelsen skall enligt förslaget kunna ges i samband med den kungörelse som avses i 50 § 2 mom. Bestämmelser om valdagens datum i varje särskilt val föreslås ingå i de valspecifika bestämmelserna (4 mom.).

69 §. *Röstningstid.* Paragrafen avses innehålla reglering av klockslagen för röstningens inledning och avslutning på valdagen, i likhet med de gällande 47 § lagen om riksdagsmannaval och 45 § kommunala vallagen.

70 §. *Röstningsställe.* Även den paragraf som rör röstningsställen på valdagen avses motsvara den gällande lagstiftningen (48 § och 49 § 1 punkten lagen om riksdagsman-

naval samt 46 § och 47 § 1 punkten kommunala vallagen). Enligt vad som föreslagits ovan i 10 § 2 mom. skall kommunstyrelsen fastställa ett röstningsställe för varje röstningsområde och svara för att behövlig utrustning finns på stället. Den kommunala centralvalnämnden skall för sin del allmänt sörja för att platsen står till förfogande och även handha alla övriga praktiska arrangemang som har med stället att göra. Då röstningsstället fastställs skall, i enlighet med 85 a § (930/1989) byggnadsförordningen, även möjligheterna för röstare som är rörelsehandikappade eller rörelsehämmade att rösta på röstningsstället på valdagen beaktas. Om anordnande av skjuts för handikappade röstare föreslås bli bestämt i 192 § i överensstämmelse med gällande lag.

Bestämmelsen att ett röstningsställe på synnerliga skäl kan förläggas utom röstningsområdet eller till och med utom kommunen, som i gällande lag återfinns i samband med de bestämmelser som föreslås bli intagna i denna paragraf, har i detta lagförslag placerats i 10 §.

71 §. *Förberedande åtgärder.* I paragrafen ingår enligt förslaget bestämmelser om den kommunala centralvalnämndens uppgifter vid anordnandet av röstningen på valdagen och uppräknas de handlingar och förnödenheter som valnämnden nödvändigt bör ha till sitt förfogande (1 mom.) samt om skyldighet för justitieministeriet att se till att valnämnderna tillställs röstsedlar, protokollsblanketter, förseglingsmaterial och vid behov valurnor (2 mom.). I praktiken avses justitieministeriet expediera dessa förnödenheter genom förmedling av valkrets-nämnden och/eller kommunala centralvalnämnden. Paragrafen avses motsvara de gällande 49 § lagen om riksdagsmannaval och 47 § kommunala vallagen.

Om utsändningen av sammanställningarna av kandidatlistor och kandidatförteckningen för presidentvalet föreslås bestämmelser i 45 § och om utsändningen av vallängderna i den härefter följande 72 §.

72 §. *Vallängderna och leverans av dem.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om tidpunkterna för utskriften och utsändningen av vallängderna, om vem som skall ombesörja utskriften samt om sättet för utsändningen av vallängderna (1 mom.), om vallängdernas uppgiftsinnehåll (2 mom.), om exceptionell utskrift av vallängder (3 mom.) samt om skyldighet för kommunala central-

valnämnden att se till att längderna står till valnämndernas förfogande och om vallängdernas icke-offentlighet fram till valförrättningens avslutande (4 mom.). Paragrafen avses motsvara den gällande lagstiftningen, där bestämmelserna är placerade i slutet av kapitlet om rösträttsregistret (2 kap.; 21 § lagen om riksdagsmannaval och 17 § kommunala vallagen) eftersom vallängderna skrivs ut från rösträttsregistret. Nu föreslås bestämmelserna dock bli flyttade till kapitlet om röstning på valdagen, eftersom vallängderna används just vid röstningen på valdagen. Bestämmelserna om vallängderna reviderades samtidigt med bestämmelserna om rösträttsregistret (se RP 175/1995 rd, s. 24, 25 och 34 samt motiveringen till kapitel 2 i denna proposition).

Som en ny reglering föreslås bli tillfogad (3 mom.) att justitieministeriet av särskilda skäl skall kunna föreskriva att vallängderna skall utskrivas ur rösträttsregistret strax efter att registret har vunnit laga kraft och att de ofördröjligen skall utsändas till kommunala centralvalnämnden. Ett särskilt skäl kunde främst vara att rösträttsregistret, av teknisk eller liknande orsak, inte alls skulle komma att användas på förhandsröstningsställena eller i kommunala centralvalnämnden under förhandsröstningsperioden. Förhandsröstningarna skall sålunda enligt förslaget inte antecknas i rösträttsregistret på förhandsröstningsstället, utan röstningarna skall tas emot manuellt och i normal ordning insändas till kommunala centralvalnämnden, som sedan skall anteckna dem i vallängderna. Förfarandet föreslås således vara i stort sett det samma som det som gällde före ikraftträdandet av bestämmelserna om rösträttsregistret (senast vid riksdagsvalet 1995). Det bör dock understrykas att denna bestämmelse avses bli tillämpad endast i undantagssituationer.

En ny bestämmelse vore också den som föreslås i 4 mom. och som föreskriver att vallängderna skall vara offentliga först efter att valförrättningen är avslutad, dvs. på valdagen först efter kl. 20, vid Europaparlamentsval dock först efter kl. 22. Den gällande lagstiftningen har en motsvarande bestämmelse i fråga om de röstningsanteckningar som skall göras i rösträttsregistret. Denna föreslås bli intagen som sådan också i denna nya vallag (se 30 § 2 mom.), varför det för enhetlighetens skull är skäl att utsträcka samma reglering till att gälla också

vallängderna.

73 §. *Ordningen på röstningsställena.* Paragrafen föreslås innehålla ett med den gällande lagstiftningen (51 § lagen om riksdagsmannaval och 49 § kommunala vallagen) överensstämmande förbud mot att på röstningsstället påverka valfriheten med tal eller i skrift (1 mom.) samt en bestämmelse om rätt för valnämnden att skrida till behövliga åtgärder för att upprätthålla ordningen (2 mom.). Till det sistnämnda momentet skall enligt förslaget också fogas ett påpekande av allmän natur om att röstningen skall anordnas så att valhemligheten bibehålls. I den gällande lagen om riksdagsmannaval nämns valhemligheten i flera punkter, bland annat i 55 § och 49 § 2 punkten samt i kommunala vallagen i 52 § och 47 § 2 punkten.

74 §. *Biträde.* Även bestämmelserna om valbiträden och om assistenter som utses av röstarna själva föreslås överensstämma med den gällande lagstiftningen (50 § lagen om riksdagsmannaval och 48 § kommunala vallagen). I paragrafen föreslås bestämmelser om valbiträdet och hans uppgifter (1 mom.) samt om en röstares rätt att vid införandet av röstningsanteckningen som biträde anlita en assistent som han själv utsett, eller om detta inte fördröjer valförrättningen, även en medlem av valnämnden (2 och 3 mom.). I paragrafens 4 mom. bestäms att en person som är kandidat i ifrågavarande val inte får fungera som i mom. 1 avsett valbiträde eller som i 2 och 3 mom. avsedd assistent utsedd av röstaren. I paragrafens 5 mom. skall alljämt intas för ett biträde en förhållningsregel, som är av etisk natur men samtidigt även juridiskt bindande. Regleringen i paragrafen föreslås således väsentligen vara densamma som den som i denna proposition föreslås beträffande förhandsröstningen (se 59 § 3 mom.).

75 §. *Inledande av röstningen på valdagen.* Paragrafen om förfarandet vid valurnans slutande och öppnandet av omslaget till röstsedlarna föreslås motsvara de gällande 52 § lagen om riksdagsmannaval och 50 § kommunala vallagen.

76 §. *Anmälan till röstning.* I paragrafen intas de bestämmelser i den gällande lagstiftningen (53 § 2 och 3 mom. lagen om riksdagsmannaval och 51 § 2 och 3 mom. kommunala vallagen) som gäller röstarens skyldighet att anmäla sig hos valnämnden och om kontrollen av hans identitet (1 mom.) samt om röstarens skyldighet att styr-

ka sin identitet (2 mom.). Bestämmelsen rörande styrkandet av identiteten togs i denna form in i den gällande vallagstiftningen genom lagar som trädde i kraft vid ingången av år 1996 (se RP 175/1995 rd, s. 27 och 34). Enligt den tidigare regleringen skulle identiteten styrkas endast vid behov.

77 §. *Röstningen på valdagen.* I paragrafen föreslås bestämmelser om vilka kandidater en röstare skall ha rätt att rösta på (1 mom.) och hur röstningsanteckningen skall göras (2 mom.). Regleringen föreslås motsvara de gällande 54 § och 55 § lagen om riksdagsmannaval, 52 § kommunala vallagen och 18 § 2 mom. Europaparlamentsvallagen. Regleringen föreslås också vara densamma som den som i denna proposition föreslås beträffande förhandsröstning (se 59 §).

78 §. *Åtgärder för att avsluta röstningen.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om vikning och stämpling av röstsedeln samt om röstsedelns placering i valurnan (1 mom.) och om de anteckningar som skall göras i vallängden eller rösträttsregistret (2 mom.). Paragrafen föreslås motsvara de gällande 56 § och 57 § lagen om riksdagsmannaval samt 53 § och 54 § kommunala vallagen (se RP 175/1995 rd, s. 24, 27 och 34). Den bestämmelse som här ingår i de gällande paragraferna, nämligen att "valnämnden skall tillse, att valförrättningen för varje röstades vidkommande försiggår såsom i denna lag är stadgat" föreslås inte bli införd i den nya vallagen eftersom den bör anses utgöra en självklarhet.

79 §. *Avslutande av röstningen på valdagen och preliminär rösträkning.* I paragrafen föreslås bestämmelser om förklarande av röstningen för avslutad, om öppnande av valurnan och räknande av antalet röstsedlar (1 mom.), om preliminär rösträkning (2 mom.), om slutförande av räkningen utan avbrott (3 mom.) samt om inpaktering och försegling av röstsedlarna (4 mom.). Bestämmelsen avses motsvara de gällande 59 § 1—4 mom lagen om riksdagsmannaval och 56 § 1—4 mom. kommunala vallagen. Bestämmelser om sådan biträdande personal för räkningen som föreskrivs i gällande lagstiftning skall införas i 17 § 2 mom. och bestämmelser om närvarorätt för valombuden i 186 §.

80 §. *Valprotokoll.* Bestämmelserna om valprotokollet föreslås bli överförda till den nya vallagen i sakligt oförändrad form. I paragrafens 1 och 2 mom. föreslås bestämmelser

om vilka ärenden som skall protokollföras, i 2 mom. om de fullmakter som skall intas som bilagor till protokollet och i 4 mom. om justering, undertecknande och inpaktering av protokollet. I den gällande lagstiftningen bestäms om protokollet i 60 § lagen om riksdagsmannaval och 57 § kommunala vallagen.

81 §. *Tillkännagivande av resultatet av den preliminära rösträkningen.* I paragrafen bestäms att valkrets-nämnden, kommunala centralvalnämnderna och valnämnderna skall tillkännage resultatet av den förberedande rösträkningen på det sätt som föreskrivs av justitieministeriet. Motsvarande reglering ingår i de gällande 82 § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval och 76 § 2 mom. kommunala vallagen.

82 §. *Ingivande av röstsedlarna och valprotokollet från valnämnderna.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser i enlighet med den gällande lagstiftningen (61 § lagen om riksdagsmannaval och 58 § kommunala vallagen) om frambefordran av röstsedlarna och valprotokollen till valkrets-nämnden i riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval samt till kommunala centralvalnämnden vid kommunalval.

83 §. *Röstsedlar från små röstningsområden.* Regleringen rörande små röstningsområden föreslås bli preciserad så att ett röstningsområde där det enligt rösträttsregistret finns färre än 120 röstberättigade skall definieras som ett litet röstningsområde. Enligt den gällande lagstiftningen är ett litet röstningsområde ett där det med fog kan antas att högst 50 personer kommer att rösta på valdagen. Fastställandet av små röstningsområden med stöd av denna definition har i vissa kommuner upplevts som problematiskt eftersom bedömningen av frågan måste bygga på en spådom. Den föreslagna ändringen avser att entydigt definiera huruvida ett röstningsområde är ordinarie eller litet.

I övrigt avses regleringen bli överförd sakligt oförändrad från den gällande lagstiftningen (60 a, 61 och 62 § lagen om riksdagsmannaval samt 57 a och 58 § kommunala vallagen). I samma paragraf har strukturellt samlats definitionen av ett litet röstningsområde och förfarandet i huvuddrag (1 mom.), valnämndens åtgärder (2 mom.) och kommunala centralvalnämndens åtgärder (3 mom.).

84 §. *Förbud att söka ändring i valmyndigheters beslut.* Paragrafen avses innehålla

förbud mot ändringssökande rörande i kapitlet avsedda beslut av valmyndigheterna. Som motivering hänvisas till vad som anförts gällande 46 och 67 §.

7 kap. Räkning och fastställande av valresultat.

I detta kapitel skall enligt förslaget samlas alla för samtliga val gemensamma bestämmelser om räkningen och fastställandet av valens resultat. I de vals specifika bestämmelserna avses ingå de bestämmelser som utöver de gemensamma bestämmelserna krävs på grund av valens speciella särdrag, särskilt för presidentvalet och Europaparlamentsvalet. I den gällande lagen om riksdagsmannaval ingår motsvarande bestämmelser i kap. 7, som har rubriken "Rösträkning, fastställande av valresultat och utfärdande av fullmakt", och i kommunala vallagen i 8 kap. med rubriken "Rösträkning och fastställande av valresultat".

85 §. *Myndigheter med ansvar för resultaträkningen.* I paragrafen föreslås bestämmelser i enlighet med gällande lag, men samlat om de myndigheter som ansvarar för resultaträkningen i valen. För närvarande framgår detta av olika avsnitt i olika vallagar.

86 §. *Ogiltiga röstsedlar.* Paragrafen avses innehålla bestämmelser som i huvudsak överensstämmer med gällande lags bestämmelser om röstsedlars ogiltighet (83 § lagen om riksdagsmannaval och 77 § kommunala vallagen).

Enligt 20 § Europaparlamentsvallagen är en röstsedel ogiltig också om den har avgivits för en kandidat som är uppställd som kandidat i samma val också i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen. Denna bestämmelse föreslås inte längre som sådan ingå i vallagen, då det egentligen inte är fråga om röstsedelns ogiltighet. Rösten skall visserligen inte tillfalla ifrågavarande kandidat, men skall dock räknas det parti eller den kandidatlista till godo, till vilken kandidaten hör. En bestämmelse med denna innebörd föreslås även ingå i vallagen (89 §).

87 §. *Räkning av förhandsröster.* I paragrafen avses ingå bestämmelser som sakligt sett överensstämmer med gällande lag (81 § lagen om riksdagsmannaval och 75 § kommunala vallagen), om hur de under förhandsröstningen avgivna rösterna skall räknas på valdagen. För kommunalvalets del föreslås den undantagsreglering som föran-

leds av det ringa antalet förhandsröster bli bibehållen.

88 §. *Kontrollräkning av röster.* Dagen efter valet klockan 9 skall enligt förslaget den kontrollräkning av rösterna, som numera allmänt kallas den egentliga resultaträkningen, vidta. Vid denna skall enligt förslaget kontrolleras de röstsedlar som avgivits vid röstningen på valdagen och valnämndernas beräkningar samt de beräkningar som kommunala centralvalnämnden har gjort beträffande röster avgivna i små röstningsområden och med dem förenade röstningsområden. I sakligt avseende avses bestämmelsen motsvara den gällande regleringen (82 § lagen om riksdagsmannaval och 76 § kommunala vallagen).

89 §. *Sammanräkning av kandidaternas röstetal.* I paragrafen skall bestämmas att röster som avgivits för kandidater som tillhör samma valförbund, parti eller gemensamma lista skall räknas valförbundet, partiet eller den gemensamma listan till godo. Så förfars även nu, men en uttrycklig bestämmelse därom saknas. Röster som avgivits för en icke valbar eller avliden kandidat skall enligt i förslaget, i enlighet med gällande lag (84 § lagen om riksdagsmannaval och 78 § kommunala vallagen), räknas det parti eller den gemensamma lista till godo, där kandidaten är uppställd. Vidare föreslås en bestämmelse om, såsom framhållits redan vid 86 §, att förfaringssättet skall vara detsamma i fråga om de röster som avgivits för kandidater, som i Europaparlamentsvalet är uppställda som kandidater i samma val även i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen (jfr gällande 20 § i Europaparlamentsvallagen).

90 §. *Uträkning av valresultatet.* De bestämmelser i gällande lag som rör sättet att räkna ut jämförelsetal och valresultat (85 § 1 och 2 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 79 § 1 och 2 mom. kommunala vallagen) föreslås ingå i denna paragrafs 1 mom. justerade till ordalydelsen. I paragrafens 2 mom. skall enligt förslaget ingå bestämmelser om ordningsföljden mellan kandidaterna i ett valförbund och om jämförelsetal, med ett sakligt innehåll som motsvarar de nu gällande bestämmelserna (86 § lagen om riksdagsmannaval och 80 § kommunala vallagen). I paragrafens 3 mom. föreslås i sin tur intas den reglering om jämförelsetal för kandidater i valmansföreningar som nu ingår i 85 § 3 mom. lagen om riksdagsmannaval

och i 79 § 3 mom. kommunala vallagen.

91 §. *Lottning.* Den regel som anger att resultatet vid lika röstetal skall avgöras genom lottning och som ingår i 89 § lagen om riksdagsmannaval och 83 § kommunala vallagen föreslås oförändrad bli överförd till denna paragraf. Då den föreslås ingå bland de gemensamma bestämmelserna, avses den gälla samtliga val, och den avses bli tillämplad vid behov, såsom framhålls vid § 139, även för att avgöra vilka två personer som skall var kandidater vid presidentvalets andra val.

92 §. *Fastställande av valresultatet vid riksdagsval och kommunalval.* Bestämmelser om fastställande av röstningsresultatet vid riksdags- och kommunalval föreslås ingå i denna paragraf med samma innehåll som i gällande lag (87 § lagen om riksdagsmannaval och 81 § 1 och 2 mom. kommunala vallagen).

Enligt den hänvisningsbestämmelse som föreslås ingå i lagens 97 § skall bestämmelser om fastställande av presidentvalets och Europaparlamentsvalets resultat ingå nedan bland de vals specifika bestämmelserna.

93 §. *Ersättare för riksdagsledamöter.* I paragrafen föreslås ingå sådana bestämmelser om ersättare för riksdagsledamöter som i huvudsak motsvarar den nuvarande regleringen (88 § valen om riksdagsmannaval). I stället för termen suppleant, föreslås dock termen ersättare. Om det i Ålands valkrets på grund av att mandatet som riksdagsledamot blivit vakant blir nödvändigt att förrätta nytt riksdagsval, skall enligt förslaget justitieministeriet och inte, som nu, länsstyrelsen på Åland fastställa tidpunkten för nyvalet.

Trots att denna och de fyra följande paragraferna gäller endast en typ av val, har det dock ansetts föreligga skäl att införa dem bland de gemensamma bestämmelserna, eftersom de tillsammans kan anses utgöra en grundreglering som väsentligen anknyter till de övriga bestämmelserna om uträknandet och fastställandet av valresultaten.

94 §. *Ersättare i fullmäktige.* En bestämmelse om val av ersättare för fullmäktige ingår i 11 § kommunallagen. I paragrafen föreslås ingå en hänvisningsbestämmelse, motsvarande den som ingår i nuvarande 82 § kommunala vallagen, till denna paragraf i kommunallagen, och de övriga bestämmelserna i den nämnda paragrafen i kommunala vallagen, sakligt sett oförändrade.

95 §. *Fastställande och offentliggörande samt tillkännagivande av resultatet vid riksdagsval.* Den reglering om de i rubriken nämnda angelägenheterna som ingår i 90 och 96 § i den nuvarande lagen om riksdagsmannaval föreslås med sakligt sett samma innehåll bli intagna i denna paragraf.

96 §. *Fastställande och offentliggörande samt tillkännagivande av resultatet vid kommunalval.* Bestämmelser om de rubricerade angelägenheterna ingår nu i 85 § kommunala vallagen. Denna reglering föreslås i denna paragraf bli kompletterad i två avseenden. För det första föreslås att kommunala centralvalnämnden skall förpliktigas att tillkänna det protokoll som innehåller resultatet av valet jämte besväransvisning på kommunens anslagstavla för en tid av sju dagar. Motsvarande reglering är med stöd av 92 § 2 mom. kommunala vallagen i kraft redan nu med avseende på länsrättens utslag med anledning av besvär rörande valet. För kommuninvånarnas del föreslås att tiden för inlämnande av besvär skall räknas från tillkännagivandet. Genom den föreslagna bestämmelsen har man även velat betona det ofrånkomliga i att besväransvisning bifogas, vilket avses följa av att det i 103 § 2 mom. föreslås bli bestämt om tillämpning av lagen om förvaltningsförfarande, i detta fall dess 14 §. För det andra föreslås en bestämmelse om att centralvalnämnden skall vara skyldig att omedelbart underrätta även justitieministeriet om valets resultat på det sätt som ministeriet föreskriver. För närvarande inges dessa uppgifter mycket slumpartat till justitieministeriet. Justitieministeriet behöver uppgifterna för valdatasystemet och informationsservicen och Statistikcentralen för den statistik som skall uppgöras ur valdatasystemet.

97 §. *Bestämmelser om presidentval och Europaparlamentsval.* Såsom redan har framhållits när det gäller 92 §, anges i denna paragraf, att bestämmelser om beräknings sättet, fastställandet, stadfästandet och offentliggörandet av resultatet i presidentval och Europaparlamentsval samt tillkännagivandet av detta skall ingå bland de vals specifika bestämmelserna. Syftet med denna hänvisningsbestämmelse är att försöka ge en helhetsbild av uträkningen av resultatet i de olika valen.

98 §. *Ersättare för ledamot av Europaparlamentet.* En bestämmelse som nära nog motsvarar bestämmelsen i den gällande 24 §

Europaparlamentsvallagen om bestämmande av ersättare för den som valts till ledamot av Europaparlamentet föreslås bli införd i denna paragraf.

99 §. *Antecknande av valresultatet i protokollet.* De bestämmelser som nu ingår i 95 § lagen om riksdagsmannaval och 88 § kommunala vallagen om upptagande av valresultatet i valmyndighetens protokoll föreslås bli samlade i denna paragraf, med smärre justeringar i ordalydelsen beroende på förenhetligande av bestämmelserna och ändring av den övriga lagstiftningen.

100 §. *Förvaring av handlingar och tillbehör.* I paragrafen föreslås bestämmelser om förvaring av valhandlingar och tillbehör i motsvarighet till vad som i sakligt avseende bestäms i 98 § 1 och 2 mom. lagen om riksdagsmannaval samt i 90 § kommunala vallagen med smärre justeringar i ordalydelsen. Riksarkivet har gett ett beslut om förvaring av valhandlingar, och även i föreskrifter och anvisningar som har givits särskilt för varje val har anvisningar givits om saken.

8 kap. Ändringssökande

Enligt förslaget skall i detta kapitel samlas de bestämmelser som rör besvär mot valen. Bestämmelserna i kapitlet avses ersätta de i gällande lag ingående bestämmelserna i 8 kap. lagen om riksdagsmannaval ("Besvär över riksdagsmannaval") och 9 kap. kommunala vallagen ("Besvär över val") samt hänvisningsbestämmelserna i 30 § presidentvalslagen och 28 § Europaparlamentsvallagen.

De bestämmelser som ingår i kapitlet som specialbestämmelser avses utesluta bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen till den del som de avviker från sistnämnda lag (3 § förvaltningsprocesslagen). Strävan i detta förslag har dock varit att förvaltningsprocesslagen i så stor utsträckning som möjligt skall följas, såsom framgår av 103 § 2 mom. i den föreslagna lagen.

Inga bestämmelser om ändringssökande i beslut som gäller tillsättandet av valmyndigheterna föreslås ingå i vallagen. Ändring i länsstyrelsens beslut om tillsättande av valkrets nämnden skall sålunda sökas i sedvanlig ordning genom förvaltningsbesvär hos länsrätten, och i fullmäktiges beslut om tillsättande av kommunal centralvalnämnd genom kommunalbesvär enligt 90 § kommunallagen samt i kommunstyrelsens beslut om

tillsättande av valnämnd och valbestyrelse först genom rättelseyrkande enligt 89 § kommunallagen och sedan genom kommunalbesvär hos länsrätten. I samma ordning skall enligt förslaget ändring sökas i andra beslut av nämnda myndigheter rörande valens förrättande än fastställande av valresultaten.

101 §. *Föremål för besvär.* I ett beslut, genom vilket ett valresultat har fastställts, skall enligt förslaget ändring få sökas på tidigare sätt genom att anföra besvär enligt vad som bestäms i detta kapitel. För närvarande är denna bestämmelse uttryckt med en i viss mån avvikande formulering i 99 § lagen om riksdagsmannaval och 91 § kommunala vallagen. Från denna huvudregel, som föreslås ingå i 1 mom., föreslås i 2 mom. en undantagsbestämmelse, enligt vilken ändring i beslut rörande fastställande av resultatet i första och andra presidentvalet inte skall få sökas genom besvär. Genom valet av formuleringen "får ändring inte sökas genom besvär" för besvärsförbudet har avsikten varit att visa att ändringssökande genom extraordinära rättsmedel ändå är möjligt. Bestämmelserna om extraordinära rättsmedel (klagan, återställande av försutten fatalitetid och återbrytande) ingår i 59, 61 och 63 § förvaltningsprocesslagen.

102 §. *Besvär rätt och besvärsgrunder.* Bestämmelser om föremål för besvär, besvär rätt och besvärsgrunder ingår nu i 99 och 99 a § lagen om riksdagsmannaval samt 91 och 91 a § kommunala vallagen och indirekt även i sistnämnda lags 91 b §. I förslaget ingår dessa bestämmelser samlat i denna paragraf, förenhetligade samt i mån av möjlighet med hänsyn till de principer som ingår i besvär bestämmelserna i både förvaltningsprocesslagen och kommunallagen och dessa lagars terminologi.

Besvär mot beslut av en valmyndighet skall enligt förslaget få anföras för det första av envar vars fördel eller rätt har blivit kränkt av beslutet. Vidare skall varje person som har varit kandidat i valet få anföra besvär, liksom ett parti eller en gemensam lista som har riktat en ansökan som syftar till offentliggörande av en kandidatlista, på den grund att beslutet är lagstridigt. Med parti skall i kommunalval också avses en förening som företräder partiets medlemmar i en kommun. För att lagstridigheten skall kunna leda till att det bestäms att valet skall förrättas på nytt eller att valresultatet skall rättas,

skall det enligt den bestämmelse som föreslås ingå i 104 § krävas att lagstridigheten uppenbart kan ha inverkat på valresultatet.

Vidare skall i varje valkrets, kommun eller valområde en röstberättigad person och vid kommunalval en medlem av kommunen ha rätt att besvär sig mot ett beslut på den grund att valet har förrättats i felaktig ordning och att detta kan ha inverkat på valresultatet. Syftet med att uppställa den sistnämnda besvärsgrundern har varit att vid besvär rörande val inte skall vara möjligt att åberopa små fel i förfarandet.

Beslut som rör förberedande åtgärder för val och förrättandet av röstningen eller åtgärder, i vilka ändring inte kan sökas skilt för sig, föreslås kunna prövas först i samband med besvär mot val (se förbud mot ändringssökande i 46, 67 och 84 §).

Det nya, förenhetligade skrivsättet avser inte att i praktiken med avseende på rättskyddet inskränka eller utvidga kretsen av besvärberättigade.

103 §. *Anförande och behandling av besvär.* Besvär skall enligt förslaget anföras hos den behöriga länsrätten, dvs. den länsrätt inom vars domkrets den myndighets behörighetsområde ligger, över vars beslut besvär anföras. Vid Europaparlamentsval skall besvär dock alltid anföras hos länsrätten i Nylands län. Besvär skall enligt paragrafens 1 mom. anföras inom 14 dagar efter att valresultatet är offentliggjort. Besvärstiden föreslås såsom i den gällande lagen vara exceptionellt kort. Enligt 22 § förvaltningsprocesslagen är den normala besvärstiden 30 dagar. Genom en kort besvärstid eftersträvas att valresultaten skall vinna laga kraft och bli definitiva så snabbt som möjligt. Dessamma eftersträvas med den bestämmelse som föreslås bli införd i 3 mom., även den överensstämmande med den gällande regleringen, enligt vilken besvär över val skall behandlas brådskande.

Såsom tidigare har framhållits, har strävan varit att den år 1996 givna förvaltningsprocesslagen skall följas så långt som möjligt vid besvär över val och vid behandlingen av besvär över val. Av denna anledning föreslås att det i paragrafens 2 mom. skall bestämmas att besvär förfarandet och behandlingen av besvär skall i övrigt gälla vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Bestämmelserna avses sakligt sett motsvara den gällande regleringen (99 § 1 och 3 mom. lagen om riksdagsmannaval, 91 a § 1

och 3 mom. kommunala vallagen och 28 § Europaparlamentsvallagen).

104 §. *Besvärmyndighetens beslut.* I paragrafens 1 mom. föreslås en bestämmelse som i sakligt hänseende motsvarar gällande lag (99 a § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval, 91 b § 1 mom. kommunala vallagen och 28 § Europaparlamentsvallagen) enligt vilken förordnande om nyval skall utfärdas, om en valmyndighets beslut eller åtgärd har varit stridande mot lag och lagstridigheten uppenbart har kunnat inverka på valresultatet och om valresultatet inte kan rättas. Vid riksdagsval föreslås förordnandet gälla den berörda valkretsen och vid kommunalval den berörda kommunen, men vid Europaparlamentsval skall enligt förslaget nyval förrättas i hela landet, eftersom landet vid dessa val utgör en enda valkrets.

Även paragrafens 2 mom., där det bestäms om rättelse av valresultat, avses motsvara den gällande regleringen (99 a § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval, 91 b § 2 mom. kommunala vallagen och 28 § Europaparlamentsvallagen).

105 §. *Delgivning av beslut.* Innehållet i och formuleringen av denna och följande paragraf har påverkats dels av behovet av att förenhetliga bestämmelserna om besvär över val även med beaktande av rättsskyddsaspekterna och dels av den nya förvaltningsprocesslagen med sin reviderade begreppssapparat. De i den gällande lagen ingående bestämmelserna om delgivning av länsrättens utslag och om besvär över detta ingår i 100 § lagen om riksdagsmannaval samt 92 och 92 a § kommunala vallagen.

Länsrättens beslut skall enligt paragrafens föreslagna 1 mom. vid riksdags- och Europaparlamentsval delges 1) ändringssökanden, 2) ifrågavarande valkrets nämnd, 3) partiernas och de gemensamma listornas valombud samt 4) justitieministeriet, och dessutom, om det i beslutet har bestämts att valresultatet skall rättas eller att valet skall förrättas på nytt, 5) genom att ofördröjligen kungöra det i en sändning från en inrättning som bedriver rundradioverksamhet.

Vid kommunalval skall beslutet delges 1) ändringssökanden, 2) kommunstyrelsen, 3) kommala centralvalnämnden och 4) partiernas och de gemensamma listornas valombud samt, om det i beslutet har bestämts att valresultatet skall rättas eller valet förrättas på nytt, 5) justitieministeriet.

Enligt paragrafens 2 mom. skall kommu-

nala centralvalnämnden vid kommunalval utan dröjsmål tillkännage länsrättens beslut även för kommunens medlemmar genom att för en tid av sju dagar anslå det på anslagstavlan för offentliga kommunala kungörelser. Bestämmelsen avses motsvara den gällande regleringen (92 § 2 mom. kommunala vallagen).

106 §. *Fortsatta besvär.* Över länsrättens beslut skall enligt förslaget besvär kunna anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvärstiden föreslås vara 30 dagar. Den föreslås börja då beslutet delgivits eller, om beslutet har kungjorts i en rundradiosändning, från det att kungörelsen första gången verkställdes, eller om det är fråga om besvär som anföras med stöd av 102 § 2 mom. 2 punkten, från den dag då utslaget har anslagits till påseende. Utom de som föreslås ha besvärsmätt enligt 102 §, skall ändring i länsrättens utslag få sökas även av kommunstyrelsen, om det har bestämts att valresultatet skall rättas eller att valet skall förrättas på nytt. Den föreslagna regleringen avses motsvara gällande lag (100 § 2 och 3 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 92 a § kommunala vallagen).

Om delgivning och kungörelse av högsta förvaltningsdomstolens beslut föreslås bli gällande vad som bestäms i 105 §. Bestämmelsen avses motsvara 100 § 4 mom. lagen om riksdagsmannaval. I kommunala vallagen saknas en motsvarande bestämmelse.

107 §. *Nyval på grund av besvär.* Bestämmelser om utlysande av nyval på grund av besvär ingår nu i 100 a § lagen om riksdagsmannaval samt i 93 och 97 § kommunala vallagen. Dessa bestämmelser föreslås förenhetligade bli intagna i 107 § vallagen. I kommunala vallagen har hittills saknats en uttrycklig bestämmelse om när valdagen för nyval skall infalla, även om det av lagen framgår att det ankommer på kommunala centralvalnämnden att besluta om detta och att valdagen skall vara en söndag. Likaså saknas i kommunala vallagen den i lagen om riksdagsmannaval ingående bestämmelsen att samma valmyndigheter skall fungera även vid nyval, vilket gjort att frågan har varit beroende av besvärmyndighetens eller justitieministeriets föreskrifter. Nu föreslås bestämmelserna bli förenhetligade. Om dock mandatperioden för kommunala centralvalnämnden redan har upphört, avses den centralvalnämnd som trätt i dess ställe sköta

förrättandet av valet.

På grundval av de erfarenheter som har vunnits av besvärsspraxis och för att ovisshet i framtiden skall undvikas har det ansetts motiverat att föreslå att det i paragrafens 3 mom. skall ingå en bestämmelse om att vid nyvalet skall användas samma indelning i röstningsområden och samma laga kraft vunnna rösträttsregister och samma sammanställning av kandidatlistor som vid det upphävda valet, om inte besvärmyndigheter i sitt beslut föreskriver annat, och att Befolkningsregistercentralen skall sörja för att de som intagits i rösträttsregistret tillsänds ett nytt meddelandekort.

Vid nyval skall förhandsröstning förrättas endast i den valkrets eller kommun, som föreskriften om att förrätta nyval gäller.

Enligt förslaget skall i paragrafen begreppen "utlysa nyval" och "nyval" användas i stället för begreppen "förordnande att nya val skall förrättas", "förrättande av nya val" och "nya val".

II AVDELNINGEN. BESTÄMMELSER OM RESPEKTIVE VAL

I vallagens II avdelning föreslås ingå de bestämmelser som avviker från eller kompletterar de gemensamma bestämmelserna, grupperade efter typ av val. Lagens 9 kap. föreslås innehålla bestämmelser rörande riksdagsvalet, 10 kap. bestämmelser rörande presidentvalet, 11 kap. de bestämmelser som avses gälla kommunalvalet och 12 kap. bestämmelser om Europaparlamentsvalet.

9 kap. Riksdagsval

De specialbestämmelser som gäller för riksdagsval skall enligt förslaget i kapitlet grupperas i helheter åtskilda med mellanrubriker. I kapitlet föreslås ingå bestämmelser om riksdagsvalets tidpunkt, allmänna bestämmelser om kandidatuppställningen i riksdagsvalen, specialbestämmelser om partiernas uppställande av kandidater, bestämmelser om bildande av valmansföreningar vid riksdagsval och om kandidatansökningarna vid dessa val samt bestämmelser om fullmakterna för riksdagsledamöterna.

Tidpunkten för riksdagsval

108 §. *Valdag.* I paragrafens 1 mom. skall enligt förslaget bestämmas om valdagen för

riksdagsvalet. Sedan år 1966 har riksdagsvalen förrättats i mars. Enligt 46 § 1 mom. i den gällande lagen om riksdagsmannaval skall valet förrättas inom röstningsområdena den tredje söndagen i mars. Åren 1966—1987, innan övergång till endagsval skedde, var också måndagen efter denna söndag valdag. Därförinnan förrättades riksdagsvalen första söndagen i juli och därpå följande måndag, och ännu tidigare enligt 1906 års vallag den 1 och 2 juli. Om någondera av dessa dagar var helgdag, skulle valet anordnas följande vardag. Juli som tidpunkt för valet frångicks på grund av att semestrarna förlängdes och placerades i juli. Mars har visat sig vara en lyckad tidpunkt för riksdagsval, och föreslås därför bli bibehållen.

Variation i valrytmen för riksdagsvalen har orsakats av riksdagsupplösning och utlysande av nyval. Sammanlagt har lant- och riksdagen upplösts 14 gånger, visserligen hittills den senaste gången 1975. Då förrättades upplösningvalet tredje söndagen i september och den därpå följande måndagen. Enligt 46 § 2 mom. i den gällande lagen om riksdagsmannaval är valdagen för upplösningval den första söndagen närmast efter att 50 dagar har förflutit från den dag då förordnandet om nya val utfärdades, om inte republikens president bestämmer att valförrättningen skall äga rum en senare söndag. Valförrättningen skall dock äga rum senast den första söndagen 75 dagar efter att förordnandet om nya val utfärdades. Motsvarande bestämmelse föreslås ingå i paragrafens 2 mom. justerad till ordalydelsen.

Den bestämmelse om tillkännagivande av upplösningval som ingår i 46 § 4 mom. lagen om riksdagsmannaval föreslås med oförändrat sakinhåll ingå i paragrafens 3 mom.

Allmänna bestämmelser om uppställande av kandidater

De bestämmelser om uppställande av kandidater som ingår i den gällande lagstiftningen är spridda i olika lagar. När det gäller riksdagsvalet är de tämligen svårförståeliga. Detta beror primärt på att partierna i 1969 års lag om riksdagsmannaval först gavs ensamrätt att ställa upp kandidater. Bestämmelserna ingick i lagens 3 kap. ("Uppställande av kandidater och ingående av valförbund"). Då bestämmelser om återställande

av valmansföreningars rätt att ställa upp kandidater genom påverkan av riksdagens grundlagsutskotts vilja och ett enhälligt ståndpunktstagande av statskickskommittén (kommittébetänkande 1974:27 s. 44) sedermera 1975 åter infördes i lagen, placerades de i ett eget 3 a kap. "Valmansföreningar och gemensamma listor"). Detta ledde till att bestämmelser med nästan samma innehåll upprepades, vartill ytterligare oreda har vållats av den lätt förbisedda hänvisningsbestämmelsen i 31 e § 7 mom. lagen om riksdagsmannaval om vad som senare i lagen bestäms om partier och deras kandidater. I kommunala vallagen är bestämmelserna samlade i samma 3 kap. ("Uppställande av kandidater samt ingående av valförbund") och deras inbördes placering betonar i motsats till rådande praxis att valmansföreningars kandidatuppställning är det primära.

Under arbetet med projektet att förenhetliga vallagarna har dryftats möjligheten att samla bestämmelserna om uppställande av kandidater i vallagens I avd. som innehåller de gemensamma bestämmelserna. Detta har man emellertid avstått från. För dem som använder vallagen, särskilt partierna och den enskilda medborgarna, har det antagits vara mera överskådligt att införa bestämmelserna om kandidatuppställning för de olika typerna av val i kapitlet rörande vals specifika bestämmelser för respektive valtyp, även om detta leder till en viss upprepning av liknande bestämmelser i kap. 9—12.

Bestämmelserna om kandidatuppställning i riksdagsval är samlade i lagens 9 kap. 109—126 §. Utöver vissa allmänna bestämmelser (109—112 §) föreslås i kapitlet ingå bestämmelser om partiernas uppställande av kandidater (113—119 §), om valmansföreningars uppställande av kandidater (120 §) och om kandidatansökningarna och ingivning av dem (121—126 §). Genom bestämmelsernas inbördes ordningsföljd har i detta sammanhang, liksom även på annat håll i vallagen, i enlighet med den praxis som utbildats, eftersträvat att betona den primära position som innehas av partierna i fråga om kandidatuppställningen.

109 §. *Rätt att ställa upp kandidater.* I denna paragraf föreslås ingå bestämmelser om huvudalternativen när det gäller uppställandet av kandidater i riksdagsval. Kandidater föreslås kunna uppställas av för det första partierna och dessutom av de röstberättigade genom att bilda valmansföreningar

(1 mom.). Bestämmelsen avses ersätta motsvarande bestämmelser i 26 § 1 mom. och 31 a § lagen om riksdagsmannaval. I paragrafens 2 mom. föreslås i motsvarighet till bestämmelserna i 30 § 1 mom. och 31 e § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval bestämmas att två eller flera partier vid uppställandet av kandidater skall ha rätt att sammansluta sig till ett valförbund genom inbördes överenskommelse och att två eller flera valmansföreningar skall ha motsvarande rätt att bilda en gemensam lista. I regeringens proposition med förslag till ny Regeringsform för Finland har det föreslagits att även en bestämmelse om rätten att ställa upp kandidater i riksdagsval skall intas i den nya grundlagen (25 § 3 mom. i den föreslagna regeringsformen). Enligt bestämmelsen skall rätt att ställa upp kandidater tillkomma registrerade partier och ett i lag bestämt antal röstberättigade. Den nu föreslagna regleringen vore sålunda överensstämmande med den nya grundlag som föreslås.

110 §. *Maximalt antal kandidater.* I paragrafen föreslås i motsvarighet till nu gällande reglering bestämmelser om högsta antal kandidater för partier, valförbund och gemensamma listor. Varje parti, valförbund och gemensam lista föreslås i varje valkrets kunna ha fjorton kandidater eller, om i valkretsen skall inväljas flera än fjorton riksdagsledamöter, så många kandidater som antalet riksdagsledamöter som skall inväljas i valkretsen. Ett valförbund skall således enligt förslaget inte kunna medföra ett parti någon extra fördel vid kandidatuppställningen jämfört med partier som inte tillhör något valförbund.

De bestämmelser i gällande lag som föreslås ingå i paragrafen finns i 26 § 1 och 3 mom., 30 § 4 mom. och 31 e § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval.

111 §. *Kandidatuppställning och maximalt antal kandidater i landskapet Ålands valkrets.* Den reglering rörande uppställandet av kandidater och de myndighetsuppgifter som ansluter sig till kandidatuppställningen på Åland, som nu ingår i 31 f och 44 § lagen om riksdagsmannaval, föreslås oförändrad ingå i denna paragraf.

112 §. *Förbud mot att kandidera på flera listor.* Samma person föreslås i samma val kunna uppställas som kandidat för endast ett parti eller en valmansförening och endast i en valkrets.

Bestämmelserna om saken i gällande lag

finns i 26 § 2 mom. och 31 d § 3 mom. lagen om riksdagsmannaval.

Den bestämmelse i 43 a § 3 mom. lagen om riksdagsmannaval, som uttrycker partikandidaters prioritet och enligt vilken en valmansförenings kandidatlista för en person som också är upptagen på ett partis kandidatlista inte skall offentliggöras i sammanställningen av kandidatlistor, har det inte ansetts befogat att inta i förslaget till vallag.

Partiernas kandidatuppställning

113 §. *Medlemsomröstning.* För uppställande av kandidater i riksdagsvalen skall partierna enligt förslaget alltjämt i valkretsarna förrätta medlemsomröstning byggande på hemlig och lika rösträtt. I medlemsomröstningen skall de personmedlemmar i partiet och dess grundorganisationer som är bosatta i valkretsen och röstberättigade enligt föreningens stadgar ha rätt att delta, om inte situationen är den att till medlemsomröstningen har nominerats endast högst så många personer som partiet har rätt att ställa upp som kandidater. För närvarande ingår motsvarande bestämmelse i 26 a § 1 och 2 mom. lagen om riksdagsmannaval.

114 §. *Tillämpning av partiets stadgar vid medlemsomröstning.* Medlemsomröstningen skall enligt förslaget förrättas och kandidaterna uppställas i enlighet med partiets stadgar. I den mån som bestämmelser om medlemsomröstning eller kandidatuppställning inte ingår i partiets stadgar, skall beträffande dessa förrättningar enligt förslaget dock gälla vad som nedan bestäms i denna lag. Partiets stadgar föreslås alltså till dessa delar vara primära och bestämmelserna i 115—119 § vallagen subsidiära. Av lagens bestämmelser om medlemsomröstning skall enligt förslaget endast bestämmelserna om obligatorium för medlemsomröstning vara tvingande rätt. En bestämmelse med motsvarande innehåll ingår nu i 26 a § 3 mom. lagen om riksdagsmannaval.

115 §. *Nominering av personer till medlemsomröstning.* Som 115—119 § föreslås i lagen

intas bestämmelserna i 26 b-26 f § lagen om riksdagsmannaval nästan oförändrade. I denna paragraf föreslås bestämmelser om nominering av personer till medlemsomröstning fullständigt i enlighet med den nu gällande 26 b § lagen om riksdagsmannaval.

116 §. *Rösträtt vid medlemsomröstning.* I

paragrafen föreslås likadana bestämmelser om rösträtt vid medlemsomröstning som de som ingår i den nu gällande 26 c § lagen om riksdagsmannaval.

117 §. *Beslut om kandidaternas antal och uppställandet av dem.* I paragrafen föreslås bestämmelser om beslut om kandidaternas antal och uppställandet av dem, med undantag för en mindre teknisk justering ordagrant i enlighet med de nu gällande 26 d § och 26 e § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval.

118 §. *Rätt till ändring.* Paragrafen om den s.k. rätten till ändring föreslås vara exakt överensstämmande med gällande lag. Bestämmelserna ingår nu i 26 e § 2 och 3 mom. lagen om riksdagsmannaval.

119 §. *Överenskommelse om medlemsomröstningen mellan distriktsorganisationer.* Den bestämmelse som nu ingår i 26 f § lagen om riksdagsmannaval om hur en medlemsomröstning skall förrättas, om ett parti har två eller flera distriktsorganisationer i samma valkrets, föreslås oförändrad ingå i denna paragraf.

Bildande av valmansförening

120 §. *Antalet medlemmar i en valmansförening och upprättandet av stiftelseurkund.* I paragrafen föreslås ingå bestämmelser om stiftande av valmansföreningar för uppställande av kandidater i riksdagsval. Bestämmelserna avses till centrala delar motsvara gällande lag (31 a, 31 b och 31 c § lagen om riksdagsmannaval).

För att stifta en valmansförening föreslås alltså behövas minst 100 i samma valkrets röstberättigade personer. Det föreslås att en valmansförening bildas genom att det upprättas en stiftelseurkund, i vilken skall ingå de uppgifter som uppräknas i paragrafens 2 mom. Förteckningen motsvarar sakligt sett till största delen den gällande lagen. Utöver eller i stället för postadress och telefonnummer för valmansföreningens valombud och dennes ersättare skall enligt förslaget även andra kontaktuppgifter för dem kunna uppges.

Alldeles som enligt den gällande lagen skall enligt förslaget en kandidats titel, yrke eller syssla anges med högst två uttryck. I och med den samhälleliga utvecklingen har tolkningen av bestämmelsen förändrats i rättspraxis. Som yrke eller syssla har i valnumera godkänts en persons allmänna position i förhållande till arbetsmarknaden, som

"arbetslös" eller "pensionär", även om praxis inte har varit enhetlig. Bestämmelsen har utan ändring av ordalydelsen medgett en sådan vidgande tolkning.

En röstberättigad föreslås liksom tidigare kunna vara medlem i endast en valmansförening. Om han är medlem i två eller flera valmansföreningar, skall valkrets nämnden enligt förslaget stryka hans namn från alla stiftelseurkunder.

Kandidatansökning vid riksdagsval

121 §. *Valombud.* I paragrafen samlas de bestämmelser om ombud som ingår i 28 §, 31 b § 2 mom. och 31 e § 5 mom. lagen om riksdagsmannaval.

Den nu gällande benämningen partiets kretsombud föreslås bli ändrad till partiets valombud, i enlighet med den gällande kommunala vallagen. Som gemensam benämning för partiets, valmansföreningars och gemensamma listors valombud skall enligt förslaget i lagen användas benämningen valombud. Det skall inte längre krävas att valmansföreningars valombud skall vara medlemman i föreningen.

I 2 mom. skall det ingå bestämmelser om att ett uppdrag som valombud inte kan förenas med ett annat uppdrag som valombud. Det enda undantaget, som följer av sakens natur, är att ett av valombuden för valmansföreningar som hör till en gemensam lista kan vara valombud för denna gemensamma lista. Vidare har det ansetts riktigt att, för att undvika onödiga jävsituationer, föreslå en bestämmelse om att ett valombud för ett parti eller en valmansförening inte skall få vara medlem eller ersättare i valkrets nämnden eller kommunala centralvalnämnden.

Vad som föreslås bli bestämt i lagen rörande valombud för partier, gemensamma listor och valmansföreningar skall enligt 3 mom. i tillämpliga delar också gälla valombudens ersättare. Beträffande kommunalval ingår motsvarande bestämmelse nu i 98 § 1 mom. kommunala vallagen. I fråga om riksdagsvalen är regleringen avseende detta spridd. Vidare skall det bestämmas att en ansökan, ett meddelande eller en rättelse som avses i denna lag skall få inges för ett valombuds räkning av en av honom skriftligen befullmäktigad person. Inte heller om detta ingår någon allmän bestämmelse i den gällande lagen om riksdagsmannaval, utan bestämmelserna är spridda (t.ex. i 29 § 1

mom. och 31 d § 1 mom.). Däremot ingår en sådan bestämmelse i 98 § 2 mom. kommunala vallagen. Dessa bestämmelser har ansetts befogade för att förenhetliga valbestämmelserna.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. skall ett parti senast 48:e dagen före valdagen meddela valkretsnsämndens namn och kontaktuppgifter för partiets valombud jämte ersättare. Den föreslagna ändringen i tidsplanen för kandidatuppställningen innebär att meddelandet skall inges nio dagar tidigare än nu. Motsvarande bestämmelser beträffande valmansföreningars meddelande föreslås ingå i 120 § och beträffande gemensamma listors meddelande i 126 §. Vad gäller meddelande om kontaktuppgifter hänvisas till vad som anförts vid 120 §.

122 §. *Ingivning av kandidatansökningar.* Valombuden för partier, gemensamma listor och valmansföreningar skall enligt förslaget inlämna en undertecknad kandidatansökan till valkretsnsämnden senast 40:e dagen före valdagen senast klockan 16, dvs. nio dygn tidigare är nu. Motsvarande bestämmelser i gällande lag ingår i 29 § 1 mom., 31 d § 1 och 2 mom och 31 e § 3—6 mom. lagen om riksdagsmannaval. I kandidatansökningen för en gemensam lista avses det förslå med underskrift endast av valombudet för den gemensamma listan, men det meddelande om den gemensamma listan som skall fogas till ansökningen skall som nu vara undertecknad av valombuden för alla de valmansföreningar som tillhör den gemensamma listan.

123 §. *Partiers kandidatansökningar.* Till ett partis kandidatansökan skall enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. fogas ett förslag till partiets kandidatlista, där kandidaterna skall nämnas i den ordning som de önskas bli uppförda på sammanställningen av kandidatlistor. I kandidatlistan skall enligt förslaget intas samma uppgifter om kandidaterna som nu. Beträffande innebörden av begreppet "kandidatens syssla" hänvisas till motiveringen till 119 § ovan. Den bestämmelse i den nu gällande kommunala vallagen om att en kandidatlista inte får innehålla andra anteckningar än de som nämns i paragrafen, utom då sådana behövs för att precisera identiteten (24 § 3 mom. kommunala vallagen, till vilket hänvisas i 25 § 3 mom.), har det, för att förenhetliga bestämmelserna, ansetts befogat att inta i vallagen för att gälla även kandidatuppställningen vid riksdagsval. Vidare föreslås att varje kandidat skall

samtycka till att ställa upp som kandidat för ifrågavarande parti och till att ta emot ett uppdrag som riksdagsledamot, samt försäkra att han inte samtyckt till att i samma val bli uppställd som kandidat för något annat parti eller för någon valmansförening eller som kandidat i någon annan valkrets. Partiets valombud skall underteckna kandidatansökningen och där försäkra att kandidaterna är valbara.

Bestämmelserna rörande ansökan om publicerande av ett partis kandidatlista ingår i gällande lag i 29 § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval. I kommunala vallagen finns dessa bestämmelser i 25 § 2 och 3 mom.

124 §. *Anmälan om valförbund.* Bestämmelserna om tillställande av anmälan om valförbund föreslås ingå i denna paragraf med samma innehåll som de nu har i 30 § 2 och 3 mom. lagen om riksdagsmannaval.

125 §. *Valmansföreningars kandidatansökningar.* Till en valmansföreningars kandidatansökan skall enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. fogas valmansföreningens stiftelseurkund och förslag till kandidatlista för valmansföreningen, där samma uppgifter om en kandidat skall ingå som beträffande ett partis kandidater enligt vad som ovan vid § 123 har framhållits. Vidare skall till ansökningen fogas ett av kandidaten egenhändigt undertecknat och med hans personbeteckning försett samtycke till kandidatur för ifrågavarande valmansförening och till att ta emot ett uppdrag som riksdagsledamot samt en försäkran att han inte har samtyckt till att i samma val bli uppställd som kandidat för någon annan valmansförening eller något annat parti eller i någon annan valkrets.

Valombudet för en valmansförening skall enligt det föreslagna 2 mom. underteckna kandidatansökningen och i den försäkra att kandidaten är valbar och att medlemmarna i valmansföreningen personligen har undertecknat stiftelseurkunden.

Paragrafen avses till innehållet till sina väsentligaste delar motsvara den gällande regleringen (31 d § 2 och 3 mom. lagen om riksdagsmannaval). I kommunala vallagen finns dessa bestämmelser i 24 § 2 och 3 mom.

126 §. *Anmälan om gemensam lista.* Bestämmelserna om ingivande av gemensam lista föreslås ingå i denna paragraf, med samma sakinnehåll som de har i 31 e § 3—6 mom. lagen om riksdagsmannaval. Beträffande anmälan rörande kontaktuppgifter för

valombudet för en gemensam lista och dennes ersättare hänvisas till det vid 120 § anförda.

Fullmakter för riksdagsledamöter

127 §. *Formulär för fullmakt.* De riksdagsledamöter som blir valda i riksdagsval skall enligt förslaget som hittills tilldelas fullmakt. Den skall utfärdas av vederbörande valkrets-nämnd och, enligt vad som föreslås bli bestämt i 95 §, utan dröjsmål sändas till riksdagen för att där överlämnas till den befulmäktigade. Om ett riksdagsmandat senare blir vakant, skall valkretsnämnden även utfärda fullmakt för den som inträder som ersättare. Formulär för dessa fullmakter föreslås med oförändrat innehåll ingå i 127 § 1 och 2 mom. vallagen.

Till 91 § lagen om riksdagsmannaval fogades 1994 ett temporärt 3 mom., som innehåller formulär för den fullmakt som skall tilldelas den ersättare som skall inträda i riksdagen i stället för en riksdagsledamot som har invalts i Europaparlamentet. Denna bestämmelse, vars giltighetstid sedermera har förlängts fram till Europaparlamentsvalet 1999, föreslås bli permanent införd i den nya vallagen som 127 § 3 mom. På motsvarande sätt har i regeringens proposition med förslag till ny regeringsform för Finland föreslagits att den reglering i anslutning till saken som ingår i riksdagsordningen skall ingå permanent i den nya regeringsformen (det föreslagna 28 § 1 mom.).

De gällande bestämmelserna om formulär för fullmakterna ingår i 91 § och 96 § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval.

10 kap. **Presidentval**

Det stora antalet bestämmelser som föreslås ingå i detta kapitel förklaras till största delen av att presidentvalet i många avseenden är ett val som avviker från de andra allmänna valen. I valet väljs endast en person och vid kandidatuppställningen, röstningen och uträkningen av valresultatet utgör landet en enda valkrets. Vid uppställandet av kandidater bildas inga valförbund och inga gemensamma listor. Inga jämförelsetal räknas heller ut för kandidaterna, utan det är endast deras sammanlagda röstetal i hela landet som har betydelse då valresultatet fastställs. De bestämmelser om presidentvalet som är

samlade i kapitlet överensstämmer till största delen med den gällande regleringen. De obetydliga ändringarna jämfört med de gällande bestämmelserna beror på förenhetligandet av vallagstiftningen.

Vissa bestämmelser som ingår i detta kapitel är behövliga av den anledningen att lika detaljerade bestämmelser om t.ex. kandidatuppställningen i presidentvalet som de nuvarande inte föreslås ingå i den nya grundlagen. Eftersom vallagen avses träda i kraft medan den nuvarande grundlagen alltjämt är i kraft, har dessa bestämmelser uppgjorts så att de överensstämmer med den gällande regeringsformen.

Tidpunkten för presidentval

128 §. *Valdag.* I gällande lag ingår bestämmelser om presidentvalets tidpunkt i 23 b § 2 och 3 mom., 23 c § och 25 § 1 mom. regeringsformen. Dessa bestämmelser skall enligt regeringens proposition inte längre ingå i regeringsformen, utan tidpunkten för valet skall bestämmas i lag (se 54 § 3 mom. i den föreslagna regeringsformen). Eftersom vallagen avses träda i kraft före den nya regeringsformen, föreslås att bestämmelserna i gällande lag om tidpunkten för valet intas i vallagen överensstämmande med den nuvarande regleringen i regeringsformen. Genom detta förfarande avses regleringen överensstämma både med den nuvarande och den kommande regeringsformen, förutsatt att den nya regeringsformen till den del det här gäller stiftas i överensstämmelse med regeringens proposition.

Valdagen för det första valet i presidentvalet föreslås i enlighet med detta fortfarande vara den tredje söndagen det sjätte året efter det att republikens president senast tillträdde sitt ämbete. Om ett andra val skall förrättas är valdagen för detta den tredje söndagen efter det första valet. Om presidenten, den som valts till president eller en presidentkandidat fått bestående förhinder eller avlidit, föreslås statsrådet bestämma en söndag som infaller så snart som möjligt därefter, då presidentval skall förrättas.

Möjligheten att förkorta tiden mellan det första och det andra valet har övervägts, men hittills har det inte ansetts vara möjligt att förkorta denna tid från nuvarande tre veckor utan att äventyra alla röstberättigades jämlika möjlighet att förhandsrösta i det andra valet.

Kandidatuppställning vid presidentval

129 §. *Rätt att ställa upp kandidat.* Även om rätten att ställa upp kandidater bestäms i gällande lag på grundlagsnivå. Enligt 23 a § regeringsformen kan kandidater uppställas av de partier, från vilkas kandidatlistor vid senast förrättade riksdagsval har invalts minst en riksdagsledamot, eller av minst 20 000 röstberättigade, som har kommit överens om att ställa upp en gemensam kandidat. I presidentvalslagen kallas en kandidat som har uppställts av valberättigade för kandidat uppställd av en grupp personer (11 § 1 mom.). I denna paragraf skall det bestämmas om rätten att ställa upp presidentkandidater på ett sätt som sakligt överensstämmer med gällande lag (1 mom.). Terminologin föreslås dock bli ändrad till att överensstämja med den övriga förenhetligade vallagstiftningen, och även en grupp av personer föreslås av denna anledning benämnas valmansförening.

I gällande lag ingår inga uttryckliga bestämmelser om att ett parti eller en grupp av personer som är berättigad att ställa upp kandidater skulle få ställa upp endast en kandidat eller om att partier och grupper av personer skulle kunna ha samma kandidat, men detta framgår av olika paragrafer i regeringsformen och presidentvalslagen. I denna paragraf i vallagen skall det intas en förtydligande bestämmelse om saken liksom en bestämmelse om att valförbund eller gemensamma listor inte behöver bildas för att ställa upp en gemensam kandidat (3 mom.). Vidare har det ansetts vara befogat att för klarhetens skull bestämma, att en kandidat som uppställts är kandidat i hela landet (4 mom.). Även detta framgår, trots avsaknaden av en uttrycklig bestämmelse, av olika bestämmelser i gällande lag.

Ytterligare skall det i paragrafen bestämmas att varje röstberättigad vid uppställandet av presidentkandidater kan vara medlem i endast en valmansförening (2 mom.).

130 §. *Uppställande av ett partis kandidat.* I paragrafen skall liksom i gällande lag bestämmas att en kandidat för ett parti skall väljas på ett sätt som tryggar medlemmarnas demokratiska inflytande enligt vad som närmare bestäms i partiets stadgar. Bestämmelsen ingår nu med exakt samma innehåll i 10 § 2 mom. presidentvalslagen. Vid det senaste presidentvalet anordnade vissa partier öppet förval om sin kandidat. Behov har

inte ansetts föreligga att reglera om ett sådant eller något annat obligatoriskt enhetligt förfarande.

131 §. *Bildande av valmansförening.* Såsom ovan vid 129 § har konstaterats skall enligt förslaget en grupp av personer, som har rätt att ställa upp en presidentkandidat, för detta ändamål stifta en valmansförening. Förslaget är baserat på behovet att förenhetliga den terminologi som används vid valen. Förfarandet är sedan gammalt bekant för de röstberättigade från andra allmänna val. En valmansförening stiftas genom att det upprättas en stiftelseurkund, som skall innehålla de uppgifter som krävs enligt paragrafens 1 mom.

I stiftelseurkunden skall enligt förslaget nämnas vilket presidentval det är fråga om, kandidatens namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, samt hemkommun. Vidare skall av urkunden framgå namnen på och kontaktuppgifter för valombudet och hans ersättare. Eftersom bildandet av en valmansförening inte förutsätts enligt gällande lag, vore alltså även bestämmelserna om stiftelseurkunden nya.

Enligt paragrafens 2 mom. skall till stiftelseurkunden fogas av minst 20 000 medlemmar undertecknade anhängarkort. Deras uppgiftsinnehåll avses i huvudsak motsvara det som för närvarande är bestämt i 11 § 2 och 3 mom. presidentvalslagen. Terminologin föreslås dock bli förenhetligad med bestämmelserna om de andra valen. Vidare anses den röstberättigades försäkran om att han är röstberättigad i riksdagsval — vilket har förutsatts eftersom det har ansetts att han kan avge försäkran endast om vad han säkert vet, dvs. att han vid underteckningstillfället har abstrakt rösträtt i valet — kunna ersättas med en försäkran om att han är röstberättigad i ifrågavarande presidentvals första val, dvs. att han är finsk medborgare och senast på valdagen har fyllt 18 år.

Paragrafens 3 mom. om att på varje anhängarkort som bifogas samma ansökan skall samma personer bemyndigas att vara valombud respektive ersättare motsvarar 11 § 4 mom. presidentvalslagen.

Kandidatansökan vid presidentval

132 §. *Valombud.* I paragrafen skall på samma sätt som i 121, 152 och 172 § samlas de bestämmelser som gäller valombuden för partier och valmansföreningar. Varje par-

ti och valmansförening som ställer upp kandidater i presidentvalet föreslås ha endast ett valombud som skall meddelas till Helsingfors valkrets-nämnd. Med bemyndigande av honom skall för varje organ särskilt bemyndigade personer kunna följa bestämmandet av kandidaternas nummer samt ordnandet och räkningen av röstsedlar i valnämnderna, kommunala centralvalnämnderna och i de övriga valkrets-nämnderna. I den gällande presidentvals-lagen saknas hänvisningsbestämmelse till 28 § lagen om riksdagsman-
naval som gäller meddelande om ombud, i vilket avseende bestämmelsen i 4 mom. formellt är ny. I övriga avseenden hänvisas till det som anförts vid 121 §.

133 §. *Ingivning av kandidatansökan.* Om-buden för partier och valmansföreningar skall enligt förslaget inge ansökan om att kandidaten skall intas i kandidatförteckning-
en för presidentvalet till Helsingfors val-
krets-nämnd senast den 40:e dagen före val-
dagen före kl. 16. Den senaste ingivnings-
dagen för kandidatansökningar föreslås så-
lunda även i presidentvalet vara densamma
som i de övriga valen (se 122, 153 och
173 §). Detta innebär att den avses bli tidi-
garelagd med nio dagar jämfört med sista
dagen enligt 12 § den gällande president-
vals-lagen. Det har inte heller längre ansetts
befogat att bestämma en tidigaste möjlig dag
för inlämnande av kandidatansökan.

134 §. *Partiers kandidatansökningar.* Para-
grafen om innehållet i ett partis kandidat-
ansökning föreslås också i fråga om president-
val i tillämpliga delar bringas i överensstäm-
melse med de bestämmelser som gäller för
andra val. Av ansökningen föreslås böra
framgå kandidatens namn, titel, yrke eller
syssla, angiven med högst två uttryck, samt
hans hemkommun. Jämsides med eller i stäl-
let för förnamnet skall det kunna användas
ett allmänt känt tilltalsnamn eller förkortat
förnamn för kandidaten. Nytt i bestämmel-
sen vore att andra uppgifter om kandidaten
inte skall få ingå i ansökan, utom om de är
behövliga för att precisera identiteten. Till
ansökningen skall, på samma sätt som nu,
fogas ett av kandidaten undertecknat och
med hans personbeteckning försett samtycke
till att vara kandidat för det parti som upp-
ställt honom samt med hans samtycke till att
ta emot presidentämbetet.

De personer som har rätt att teckna parti-
ets namn skall enligt förslaget datera och
underteckna kandidatansökan.

Bestämmelserna ingår i gällande lag i 11 §
1 mom. presidentvals-lagen.

135 §. *Valmansföreningars kandidatansök-
ningar.* Trots bestämmelsernas likhet föreslås
att bestämmelserna om partiers och valmans-
föreningars kandidatansökningar i likhet med
bestämmelserna i fråga om andra val skall
ingå i skilda paragrafer. Enligt förslaget
skall i en valmansförenings ansökan ingå
samma uppgifter om kandidaten som krävs
beträffande ett partis kandidat enligt den
föreslagna 1 mom. 1 punkten i föregående
paragraf. Paragrafens 1 mom. 2 punkt före-
slås, med undantag endast för olikheter som
beror på saksammanhanget, vara likadan
som motsvarande punkt i föregående para-
graf. Även bestämmelsen om undertecknan-
det av ansökan i paragrafens 3 mom. före-
slås i sakligt hänseende huvudsakligen mot-
svara 2 mom. i föregående paragraf. Be-
stämelsen avses ersätta den bestämmelse
om meddelande om en kandidat uppställd av
en grupp av personer som finns i 11 § 1
mom. presidentvals-lagen.

Till kandidatansökan skall enligt förslaget
fogas den i 131 § avsedda stiftelseurkunden
för valmansföreningen samt anhängarkorten.
Motsvarande bestämmelse ingår nu i 11 § 2
mom. presidentvals-lagen.

136 §. *Tillkännagivande om kandidaterna.*
Den bestämmelse om ett tillkännagivande
som Helsingfors valkrets-nämnd skall ge om
kandidaternas ordningsföljd i presidentvalet
och som föreslås bli placerad i paragrafen
överensstämmer i och för sig sakligt sett
motsvarande bestämmelse i 15 § 2 mom.
presidentvals-lagen. I paragrafen föreslås
dock ingå hänvisningar till 38 § 1 och 3
mom. vallagen, vilka lagrum, liksom även
43 § 1 mom. vallagen, föreslås medföra änd-
ringar i tidsplanen för valet.

Om i 37 § 3 mom. avsedda anmärkningar
inte har gjorts, skall kandidaternas inbördes
ordningsföljd bestämmas redan 34:e dagen
före valet, dvs. åtta dagar tidigare än nu
(15 § 1 mom. presidentvals-lagen, jfr 12 §).
Om en anmärkning eller anmärkningar har
gjorts, skall ordningsföljden bestämmas den
31:a dagen före valdagen, dvs. även i detta
fall fem dagar tidigare än nu. Kandidatför-
teckningen för presidentvalet skall uppgöras
efter att kandidaterna har tillkännagivits ge-
nom underrättelse till justitieministeriet, dvs.
beroende på om anmärkningar har gjorts
eller inte, den 34:e eller 31:a dagen före val-
dagen. Enligt gällande lag (15 § 2 mom.

presidentvalsagen) skall förteckningen tryckas, efter att kandidaternas inbördes ordningsföljd har bestämts och justitieministeriet därefter har underrättats om vilka kandidater som har ställts upp och ministeriet "utan dröjsmål" har publicerat tillkännagivandet från valkretscentralnämnden i Finlands författningssamling, vilket i praktiken innebär att kandidatförteckningen för närvarande skall vara utarbetad först den 26:e dagen före det första valet. Dessa ändringar har ansetts nödvändiga för att förenhetliga bestämmelserna om tidsplanerna för valen vid olika val.

137 §. *Val av enda kandidat till president.* Om val av enda kandidat till president och det förfarande som skall iaktas i en sådan situation skall det i denna paragraf bestämmas på samma sätt som i gällande lag (23 b § 1 mom. regeringsformen och 14 § presidentvalsagen). I regeringens proposition med förslag till ny Regeringsform för Finland har det föreslagits att den huvudbestämmelse om saken som nu ingår i regeringsformen skall intas även i den nya regeringsformen (det föreslagna 54 § 2 mom.). Då innehållet i den nya regeringsformen ännu är öppet då denna proposition avläts, har det ansetts befogat att inta denna huvudregel även i denna paragraf i vallagen. Om endast en presidentkandidat har uppställts inom utsatt tid, skall denne utan val utses till president. Helsingfors valkrets nämnd skall i detta syfte utan dröjsmål underrätta statsrådet om detta. Efter att ha konstaterat att den uppställda kandidaten blir vald till republikens president skall statsrådet skriftligen meddela honom detta och utfärda en kungörelse om saken som skall publiceras i Finlands författningssamling.

Det första valet

138 §. *Röster avgivna inom valkretsarna.* Såsom har framhållits vid 92 och 97 §, föreslås det att bestämmelser om beräkningssättet, fastställandet och offentliggörandet av resultatet i presidentval inte skall ingå i de gemensamma, utan i de valspecifika bestämmelserna. Bestämmelserna föreslås, utom i 137 § som har behandlats ovan, ingå i 138—140 § samt i 142 § och 143 §. I denna 138 § skall i sakligt hänseende oförändrad intas den bestämmelse om valkretscentralnämndens åtgärder efter det första valet som ingår i 20 § presidentvalsagen.

139 §. *Valet av president.* Helsingfors valkrets nämnd skall enligt förslaget, efter att ha fått underrättelse om resultatet i det första valet från samtliga valkrets nämnder, utan dröjsmål skrida till åtgärder i syfte att fastställa resultatet av det första valet och att underrätta statsrådet om detta (1 mom.). Enligt den gällande lagen fastställs valresultatet av centralvalnämnden i Helsingfors stads valkrets vid ett möte 4:e dagen efter valförrettningen. Om alla underrättelser har inkommit i tid, skall mötet enligt förslaget kunna hållas redan den 3:e dagen efter valdagen efter kl. 18 på kvällen.

I 2 mom. skall endast med smärre terminologiska justeringar intas de bestämmelser som nu ingår i 21 § presidentvalsagen om att presidenten blivit vald vid det första valet. För att en kandidat skall bli vald krävs enligt förslaget att han har erhållit mer än hälften av de avgivna godkända rösterna.

Med hänvisningen till regeringsformen i 2 mom. avses 23 b § 2 mom. i den nu gällande regeringsformen, men hänvisningen avses i den föreslagna formen vara giltig även i det fall att i den nya regeringsformen intas de föreslagna grundläggande bestämmelserna om fastställandet av presidentvalets resultat (54 § 2 mom. i den föreslagna regeringsformen).

140 §. *Kungörelse om det andra valet.* Enligt 23 b § 3 mom. regeringsformen skall nytt val förrättas den tredje söndagen efter det första valet, om ingen har fått i 2 mom. stadgad majoritet. Kandidater i det andra valet är de två personer som i det första valet har fått flest röster. Bestämmelser om saken har föreslagits ingå också i den nya regeringsformen (det föreslagna 54 § 2 mom.). Enligt förslaget skall tidpunkten för det andra valet inte längre vara bundet vid ett i grundlagen bestämt datum, men valet skall enligt motiveringen till regeringspropositionen ändå förrättas så snart som det är möjligt att tekniskt göra det på vederbörligt sätt, och tidrymden mellan de båda valen avses i varje fall inte få vara längre än de nuvarande tre veckorna. Såsom ovan har framhållits vid 128 §, anses det för närvarande inte tekniskt möjligt att förkorta den nämnda tidrymden.

I denna paragraf föreslås bestämmelser om de åtgärder som skall vidtas om ett andra val skall förrättas för att välja president. För närvarande ingår motsvarande bestämmelser med enahanda innehåll i 22 § president-

valslagen. Om presidenten inte har blivit vald vid det första valet, skall statsrådet enligt förslaget på den 4:e dagen efter valdagen utfärda en kungörelse om resultatet av det första valet som publiceras i Finlands författningssamling. Av kungörelsen skall framgå vilket antal röster varje kandidat har fått i hela landet vid det första valet och att valet av president enligt regeringsformen sker vid ett andra val och vilka två kandidater som är presidentkandidater vid detta val. På grund av att grundlagsreformen är anhängig föreslås inte längre någon hänvisning till ett uttryckligen nämnt lagrum i regeringsformen.

Om i det första valet samma största röstetal tillfaller flera än två kandidater eller om efter den som har fått flest röster två eller flera kandidater har erhållit samma näst största antal röster, skall enligt 91 § genom lottning avgöras, vilka två personer som skall vara kandidater vid det andra valet.

Det andra valet

141 §. *Röstsedel.* Som röstsedel vid det första valet i presidentvalet skall enligt förslaget användas den i 52 och 71 § avsedda på vitt papper tryckta röstsedeln. Vid det andra valet skall på samma sätt som nu, för att säkerställa den allmänna tillförlitligheten, användas en röstsedel med annan färg än i det första valet. Vid presidentvalet 1994 var färgen på röstsedeln i det andra valet brun. Justitieministeriet föreslås enligt i 197 § givna fullmakt föreskriva färgen på röstsedeln. De nuvarande bestämmelserna om röstsedlarna i presidentvalet ingår i 17 (första valet) och 24 § (andra valet) presidentvalslagen.

142 §. *Röster avgivna inom valkretsarna.* I paragrafen föreslås liksom i 26 § presidentvalslagen bestämmas att de röstetal som vardera kandidaten har fått i en valkrets skall fastställas och underrättas valkretsämnden i Helsingfors. I överensstämmelse med nuvarande praxis och i likhet med vad som uttryckligen bestäms i 21 § 1 mom. presidentvalslagen angående det första valet, skall även det totala antalet avgivna röster i valkretsen meddelas.

143 §. *Valet av president.* I paragrafen föreslås bestämmelser som till väsentliga delar svarar mot vad som i 27 § presidentvalslagen bestäms om fastställandet av resultatet av det andra valet i presidentvalet. I den gällande lagen finns ingen bestämmelse

om när statsrådet skall konstatera valresultatet. Det föreslås att i paragrafen skall bestämmas att detta skall ske den fjärde dagen efter det andra valet, dvs. torsdagen efter valdagen. Det avses vara Helsingfors valkretsämnds skyldighet att utan dröjsmål fastställa antalet röster som kandidaterna erhållit i hela landet efter att av alla valkretsämnder ha mottagit underrättelse om de avgivna rösterna i valkretsarna. Röstetalen skall därefter utan dröjsmål meddelas statsrådet. Underrättelsen föreslås kunna göras redan tredje dagen efter det andra valet. Om detta inte är möjligt, skall underrättelsen dock ges så tidigt följande dag, att statsrådet inom den föreslagna tidsfristen skall kunna konstatera valets resultat.

Inledande av valförfarandet på nytt

144 §. *Bestående förhinder för eller dödsfall av en presidentkandidat eller den som valts till president.* Enligt 23 c § regeringsformen skall val av president förrättas på nytt så snart som möjligt, om en kandidat som har anmälts i stadgad ordning har fått bestående förhinder eller avlidit innan valförrättningen vid det första valet avslutats. På samma sätt skall det förfaras om en kandidat i det andra valet får bestående förhinder eller avlider innan valförrättningen har avslutats eller om den som valts till president avlider eller får bestående förhinder innan han har tillträtt sitt ämbete. I regeringspropositionen med förslag till ny Regeringsform för Finland har det ansetts att det inte finns skäl att föreslå att det i grundlagen längre skall intas bestämmelser om verkningarna av att en presidentkandidat avlider eller får bestående förhinder. Om dessa saker bör enligt regeringspropositionen bestämmas i annan lagstiftning som gäller presidentvalet. Därför föreslås att bestämmelser om dessa frågor intas i vallagen. Eftersom vallagen är avsedd att träda i kraft medan den nu gällande grundlagen alltjämt är i kraft, bör den till innehållet överensstämma med 23 c § regeringsformen, om inte regeringsformen samtidigt ändras, vilket dock inte anses motiverat.

Närmare bestämmelser om verkningarna av att en presidentkandidat eller en till president vald avlider eller får bestående förhinder ingår nu i 13 och 28 § presidentvalslagen. Den föreslagna 144 § i vallagen överensstämmer innehållsmässigt med 23 c §

regeringsformen och i huvudsak också med 13 och 28 § presidentvalslagen. I propositionen föreslås dock att inte endast valmansföreningar utan också partier vid nytt val skall kunna behålla sin tidigare kandidat utan att inlämna en ny kandidatansökan. Den sista tidpunkten för att återta ett partis eller en valmansförenings kandidatansökan och kandidatens samtycke föreslås dock vara 40:e dagen före valdagen klockan 16, med andra ord nio dagar tidigare än nu. Ändringsförslaget beror på behovet av att förenhetliga lagstiftningen om kandidatnomineringen i de olika valen.

Statsrådet föreslås enligt 128 § 3 mom. fastställa valdagen för det nya valet och enligt 196 § tidsplanen för kandidatuppställningen och med denna sammanhängande myndighetsuppgifter vid detta val.

11 kap. Kommunalval

I detta kapitel skall samlas de bestämmelser om kommunalvalen som har ansetts behövliga utöver de gemensamma bestämmelserna i I avd. En stor del av dessa bestämmelser avses gälla kandidatuppställningen och det därtill anknutna inlämnandet av kandidatansökningarna (146—157 §). Såsom har framhållits vid 109 §, har bestämmelserna om kandidatuppställningen, främst med tanke på väljarnas behov, föreslagits bli placerade i de kapitel som gäller de olika valen, trots att de till innehållet är likartade, särskilt när det gäller riksdagsval och kommunalval.

De bestämmelser som föreslås bli intagna i kapitlet är mestadels överensstämmande med de gällande bestämmelserna. De ändringar som föreslås härleder sig till största delen endast från behovet att förenhetliga vallagstiftningen.

Tidpunkten för kommunalval

145 §. *Valdag*. Som valdag för kommunalvalen föreslås den fjärde söndagen i oktober i stället för den tredje söndagen i oktober. Detta har ansetts motiverat för att förkorta väntetiden mellan den tidpunkt då fullmäktige väljs och den då deras mandat vidtar (årsskiftet). På detta sätt skulle också partierna och de övriga grupper som uppställer kandidater få tillräckligt lång tid på sig för att ställa upp kandidater, i synnerhet som tidsterminerna för åtgärderna i samband med

kandidatuppställningen föreslås bli tidigare lagda.

Kandidatuppställning vid kommunalval

146 §. *Kungörande av antalet fullmäktigeledamöter som skall väljas*. I 34 § den gällande kommunala vallagen föreskrivs om skyldighet att kungöra hur många fullmäktige som skall väljas i kommunen, samt bestäms om till vem, vilka dagar och vid vilka klockslag samt var de handlingar rörande valet som är avsedda för den kommunala central valnämnden skall inges. Bestämmelserna rörande kungörandet av de sistnämnda omständigheterna föreslås ingå bland de gemensamma bestämmelserna i lagens 35 §. Bestämmelsen om kungörelsen om fullmäktiges antal föreslås däremot, då den enbart gäller kommunalvalet, ingå i denna paragraf. Kungörelsen föreslås dock kunna utfärdas i samband med den kungörelse som avses i 35 § 2 mom., varvid den ges för kännedom även till partiernas valombudsmän.

147 §. *Rätt att ställa upp kandidater*. I paragrafen bestäms om huvudalternativen för kandidatuppställningen vid kommunalval. Kandidater föreslås kunna uppställas för det första av partierna, vilkas medlemmar i kommunen företräds av den förening som partiet har meddelat, och dessutom av röstberättigade som har bildat en valmansförening (1 mom.). Bestämmelsen avses ersätta motsvarande bestämmelser i 20 § 1 och 4 mom. i kommunala vallagen. I paragrafens 2 mom. skall i motsvarighet till 27 § 1 mom. kommunala vallagen bestämmas, att två eller flera partier vid kandidatuppställningen skall ha rätt att ingå valförbund genom att inbördes avtala om detta och att två eller flera valmansföreningar skall ha rätt att på motsvarande sätt bilda en gemensam lista.

148 §. *Maximalt antal kandidater*. Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista skall enligt förslaget ha rätt att i varje kommun uppställa ett antal kandidater som uppgår till högst en och en halv gång antalet fullmäktige. Om maximiantalet kandidater på detta sätt räknat inte skulle uppgå till ett jämnt tal, skall resultatet avrundas nedåt. Bestämmelsen avses svara mot 27 § 2 mom. kommunala vallagen.

149 §. *Förbud mot att kandidera på flera listor*. Paragrafen föreslås innehålla det nu i 20 § 5 mom. kommunala vallagen ingående förbudet till sakinnehållet oförändrat.

150 §. *Partiernas kandidatuppställning.* Ett partis kandidater i kommunalvalet skall uppställas av en förening, som i kommunen företräder partiets personmedlemmar. Denna förening skall enligt förslaget meddelas till kommunala centralvalnämnden i den kandidatansökning som avses i 154 §. Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer med nu gällande lag.

151 §. *Bildande av valmansförening.* I paragrafen föreslås bestämmelser om bildande av valmansförening för att uppställa en kandidat i kommunalval. Bestämmelserna avses till centrala delar motsvara gällande lag (20 och 21 § kommunala vallagen) och, med undantag för den reglering som gäller antalet röstberättigade som krävs för att bilda en valmansförening och den som beror på skillnaderna mellan valtyperna, även den reglering som föreslås för riksdagsvalet och Europaparlamentsvalet (120 och 171 §).

För att bilda en valmansförening i kommunalval skall det enligt den föreslagna paragrafen fortfarande i regel krävas minst 10 röstberättigade medlemmar av kommunen. Om invånarantalet i en kommun är litet skall justitieministeriet på samma sätt som nu kunna förordna att en valmansförening får bildas även av ett mindre antal röstberättigade kommunmedlemmar, dock minst tre (1 mom.).

I övriga avseenden (2 och 3 mom.) hänvisas till vad som har framhållits vid 120 § rörande bildande av valmansförening vid riksdagsval.

Kandidatansökan vid kommunalval

152 §. *Valombud.* I paragrafen föreslås bestämmelser om valombud vid kommunalval för partier, valmansföreningar och gemensamma listor. I den samlas de bestämmelser som nu ingår i 21 § 1 mom., 23 §, 28 § 3 mom., 30 § och 98 § kommunala vallagen. På grund av strävan efter att förenhetliga vallagstiftningen föreslås paragrafen i betydande grad överensstämma med motsvarande bestämmelser som skall följas i de övriga valen (121 § 1—3 mom., 132 § 1—3 mom. och 172 § 1—3 mom.).

För att förenhetliga de bestämmelser som skall iaktas vid olika val föreslås att inte heller i kommunalval ett valombud för en valmansförening skall få vara valombud för ett parti och inte heller valombud för en annan gemensam lista än den som hans val-

mansförening tillhör och, till skillnad från vad som hittills gällt, inte heller valombud för en annan valmansförening.

I övrigt hänvisas till vad som anförts vid 121 §.

153 §. *Ingivning av kandidatansökningar.* Den bestämmelse som föreslås ingår i paragrafen är nästan helt överensstämmande med 122 § rörande riksdagsvalet. Den enda skillnaden är att den myndighet som skall behandla kandidatansökningarna vid kommunalvalet är kommunala centralvalnämnden. I gällande lag ingår bestämmelserna om ingivning av ansökan om offentliggörande av ett partis eller en valmansförenings kandidatlista i 24 § 1 mom. och 25 § 1 mom. kommunala vallagen.

154 §. *Partiers kandidatansökningar.* I paragrafen föreslås en bestämmelse om partiers kandidatansökningar vid kommunalval. Bestämmelsen avses till stor del motsvara den i 123 § föreslagna bestämmelsen om kandidatansökningar vid riksdagsval. I det förslag till kandidatlista som skall fogas till ansökan skall dock inte kandidatens hemkommun nämnas, eftersom ifrågasvarande kommun skall vara hemkommun för samtliga kandidater. Särdragen för kandidatuppställningen vid kommunalval föranleder dessutom att till ansökningen även bör fogas ett av dem som har rätt att teckna partiets namn utfärdat meddelande om att den förening, som valombudet företräder, representerar partiets personmedlemmar i kommunen samt ett av den förening som representerar partiet utfärdat meddelande med namn och kontaktuppgifter för partiets valombud och dennes ersättare samt fullmakt av föreningen för valombudet och hans ersättare.

I övrigt hänvisas till vad som anförts vid 123 §.

De bestämmelser som skall tillämpas när det gäller ansökan om offentliggörande av ett partis kandidatlista vid kommunalval ingår i gällande lag i 25 § 2 och 3 mom. kommunala vallagen.

155 §. *Anmälan om valförbund.* I paragrafen skall det bestämmas om anmälan om valförbund på samma sätt som det bestäms i 124 § när det gäller riksdagsval, med endast de skillnader som föranleds av kandidatuppställningens och de med denna sammanhängande myndighetsuppgifternas olikhet. Till innehållet avses bestämmelsen motsvara 29 § kommunala vallagen.

156 §. *Valmansförenings kandidatan sök-*

ningar. Paragrafen avses motsvara den för riksdagsvalet föreslagna 125 §, utom att uppgift om kandidatens hemkommun enligt förslaget inte skall meddelas i det förslag till kandidatlista som skall fogas till ansökan. Till innehållet föreslås paragrafen överensstämma med 24 § 2 och 3 mom. kommunala vallagen.

157 §. *Anmälan om gemensam lista.* Paragrafen avses motsvara den för riksdagsvalet föreslagna 126 § och till innehållet motsvara 28 § i den gällande kommunala vallagen.

Kompletterande bestämmelser

158 §. *Utseende av fullmäktigeledamöterna utan förrättande av val.* Paragrafen avses gälla s.k. sänjval, dvs. en situation där antalet godkända kandidater är lika stort som antalet fullmäktige som skall väljas. En sådan situation uppstår ytterst sällan. Senast har fullmäktige valts utan att val förrättats i skärgårdskommunen Velkua 1976 och 1980. Bestämmelsen har dock bedömts som behövlig med tanke på eventuellt uppträdande exceptionella situationer.

Till innehållet avses bestämmelsen motsvara 43 § kommunala vallagen. Vid formuleringen avses de terminologiska förändringar som medförs av kommunallagens ikraftträdande och av vallagens innehåll i övrigt bli beaktade. Innehållet i paragrafen påverkas också av den föreslagna flyttningen av tidpunkten för kommunalvalet. I paragrafen föreslås dessutom ingå en bestämmelse som i motsvarighet till 81 § 3 mom. i den nuvarande kommunala vallagen föreskriver att om det sammanlagda antalet kandidater är färre än antalet fullmäktige som skall väljas så blir antalet fullmäktige tillsvidare ofullständigt. Justitieministeriet avses dock enligt 160 § på förslag av fullmäktige kunna förordna ny tidpunkt för val.

159 §. *Kompletteringsval.* Paragrafen avses gälla kompletteringsval. Om antalet fullmäktige även efter det att alla ersättare i enlighet med 94 § 2 mom. har utsetts och dessa ha inträtt i fullmäktige i stället för ordinarie fullmäktigeledamöter, under valperiodens förlopp sjunker till under tre fjärdedelar av stadgat antal, kan justitieministeriet efter att av fullmäktiges ordförande ha erhållit underrättelse om saken förordna om förrättande av kompletteringsval. Samtidigt skall justitieministeriet förordna hur många fullmäktige som skall väljas vid fyllnadsva-

let. I den gällande lagen gäller 94 § kommunala vallagen och enligt det i detta lagrum ingående hänvisningsstadgandet även bestämmelserna i 93 och 97 § kompletteringsval. Den föreslagna bestämmelsen avses i sakligt avseende motsvara den gällande lagen med den skillnaden att meddelandet om behov av kompletteringsval inte längre föreslås böra ske genom länsstyrelsens förmedling, utan föreslås kunna göras direkt till ministeriet.

160 §. *Ny tid för val.* Om val av fullmäktigeledamöter eller åtgärder som hör till detta av någon anledning inte kan förrättas på de i lagen bestämda tiderna, föreslås justitieministeriet på framställning av fullmäktige kunna förordna ny tid för valet. Om valet inte har förrättats före valperiodens slut, skall de medlemmar och ersättare i fullmäktige, vilkas mandatperiod då skulle upphöra, kvarstå i sina uppdrag till dess att resultatet av det val som förrättats vid ny tid har offentliggjorts. Beträffande valet föreslås i tillämpliga delar gälla vad som bestäms om nytt val. Till dessa delar avses bestämmelsen sakligt sett motsvara 96 § kommunala vallagen, utom att länsstyrelsens utlåtande i ärendet inte längre vore behövligt. I paragrafen föreslås motsvarande förfarande om det vid fastställandet av röstningsresultatet konstateras att det sammanlagda antalet valda kandidater är färre än antalet fullmäktigeledamöter som skulle väljas och även då antalet kandidater från början har varit för lågt och kommunala centralvalnämnden i enlighet med 158 § har förklarat detta icke fulltalliga antal kandidater vara medlemmar av fullmäktige.

12 kap. Europaparlamentsval

I kapitlet samlas de bestämmelser som skall tillämpas vid Europaparlamentsval, och som behövs utöver de gemensamma bestämmelserna. En del av de bestämmelser som behövs utöver vad som följer av den även för de övriga valen valda lösningen att indela en viss typ av bestämmelser dels i gemensamma bestämmelser, dels i valspecifika bestämmelser, behövs för att följa EG-lagstiftningen, en del åter på grund av den hos oss nationellt antagna ordningen för uppställande av kandidater, som erbjuder valmöjligheter, och det därav följande exceptionella sättet att räkna ut valresultatet.

Tidpunkten för Europaparlamentsval

161 §. *Valdag.* Valdagen för Europaparlamentsvalet står inte att bestämma nationellt. Valen förrättas vart femte år och valdagen är den söndag som råkar infalla under den tidsperiod på fyra dagar från torsdag till söndag i juni som fastställs av Europeiska unionens råd. Den bestämmelse om detta som föreslås bli intagen i paragrafen överensstämmer med motsvarande bestämmelse i 18 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen. Också bestämmelsen för den eventualiteten att valet måste anordnas vid en exceptionell tidpunkt, föreslås svara mot den i det nämnda lagrummet ingående regleringen.

Utövande av rösträtt

162 §. *Förbud mot att rösta mer än en gång.* I paragrafen föreslås i överensstämmelse med 2 § 2 mom. Europaparlamentsvallagen bestämmas, att det inte skall vara tillåtet att rösta i fler än en av Europeiska unionens medlemsstater. Dubbelröstning skall förhindras genom informationsutbyte mellan myndigheterna i medlemsstaterna i enlighet med vad som föreslås bli föreskrivet i 27 § 5 mom. ovan och 163 § nedan. Om någon ändå skulle rösta i två eller flera medlemsstater i samma val, skall strafflagens bestämmelser om röstningsfusk tillämpas.

163 §. *Befolkningsregistercentralens anmälningsskyldighet.* För att hindra dubbelröstning har det, såsom har framhållits vid 162 §, arrangerats ett visst informationsutbyte mellan myndigheterna i medlemsstaterna (se även 27 § 5 mom.). Den behöriga myndigheten i hemstaten för varje medborgare i en unionsstat som har meddelat att han önskar rösta i Finland skall enligt denna paragraf underrättas om detta av den röstberättigade träffade val. I gällande lag har om saken stadgats i 13 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen. I propositionen föreslås av praktiska skäl att anmälningsskyldigheten skall överföras från registerbyråerna till befolkningsregistercentralen.

Antalet ledamöter som skall väljas och deras valbarhet

164 §. *Antalet ledamöter och deras mandatperiod.* I 1 mom. skall intas den be-

stämmelse som nu ingår i 1 § Europaparlamentsvallagen och gäller antalet företrädare för Finland som skall inväljas i Europaparlamentet och deras mandatperiod. Om dessa ting, som är reglerade i artikel 2 och 3 i EG:s valrättsakt, kan inte nationellt bestämmas avvikande från gemenskapslagstiftningen. Finland har 16 medlemmar i parlamentet och deras mandatperiod är fem år.

I gemenskapslagstiftningen ingår även bestämmelser om när mandatperioden för en ledamot av Europaparlamentet börjar och när den slutar. Enligt artikel 10.4 i EG:s valrättsakt vidtar mandatperioden då det första sammanträdet i Europaparlamentet efter valet har öppnats och ledamotens fullmakt har godkänts, samt avslutas då det första sammanträdet i Europaparlamentet efter följande Europaparlamentsval öppnas, en bestämmelse som föreslås bli upprepad i 164 § 2 mom. Bestämmelsen ingår nu i 27 § Europaparlamentsvallagen.

165 §. *Valbarhet samt ämbeten och uppdrag som utgör hinder för att vara ledamot.* De bestämmelser som gäller valbarhet i Europaparlamentsval har som en helhet införts i denna paragraf, till vilken en hänvisningsbestämmelse föreslås ingå i 3 §. Till innehållet föreslås de motsvara vad som enligt 3 § 1—3 mom. Europaparlamentsvallagen redan nu är i kraft. Beträffande finska medborgares valbarhet föreslås att det som bestäms om valbarhet i riksdagsval skall gälla. Medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen föreslås vara valbara, om de är röstberättigade i ifrågavarande val, utom om de har förlorat sin valbarhet i Europaparlamentsval i sin hemstat.

Förteckningen över de ämbeten och uppdrag som föreslås utgöra hinder för medlemskap i Europaparlamentet motsvarar den förteckning som ingår i 3 § 2 mom. Europaparlamentsvallagen, utom att den i enlighet med Amsterdam-avtalet har utökats med medlemskap i regionkommittén. Det bör särskilt observeras att en riksdagsledamot allttjämt föreslås kunna vara ledamot av Europaparlamentet. Detta s.k. dubbelmandat kan enligt EU:s valrättsakt av år 1976 inte förbjudas i nationell lagstiftning. Enligt den temporära 8 a § riksdagsordningen skall uppdraget som riksdagsledamot dock avbrytas för den tid medlemskapet i Europaparlamentet varar och i riksdagen inträder i stället för riksdagsledamoten hans ersättare. I propositionen med förslag till ny regeringsform har i 28 § före-

slagits att denna bestämmelse skall bli permanent.

Kandidatuppställning vid Europaparlamentsval

166 §. *Rätt att ställa upp kandidater.* Paragrafen avses i huvuddrag motsvara den reglering som enligt 109, 129 och 147 § skall gälla i de övriga allmänna valen. Kandidater i Europaparlamentsval skall enligt förslaget kunna ställas upp både av partier och röstberättigade, och de sistnämnda skall enligt förslaget för detta ändamål bilda valmansföreningar. Även ingående av valförbund och bildande av gemensamma listor föreslås vara möjligt på samma sätt som vid riksdagsval och kommunalval. En motsvarande bestämmelse som fastställer huvudalternativen för kandidatuppställningen saknas i den nu gällande Europaparlamentsvallagen, även om den kan härledas ur hänvisningsbestämmelsen i lagens 14 § 1 mom.

167 §. *Alternativ vid kandidatuppställningen.* Kandidater skall enligt förslaget kunna uppställas antingen enligt valområde eller riksomfattande. Vid kandidatuppställning valområdesvis skall varje valområde enligt förslaget ha skilda kandidater. Om partier i något valområde ingår valförbund, bör enligt förslaget motsvarande valförbund ingå i alla valområden där dessa partier har kandidater. Vid riksomfattande kandidatuppställning skall enligt förslaget samma personer ställas upp som kandidater i alla valområden, där partiet, valförbundet eller den gemensamma listan har kandidater. För att det skall bli fråga om riksomfattande kandidatuppställning skall kandidater enligt förslaget dock finnas i minst två valområden. Bestämmelserna avses motsvara de gällande bestämmelserna i 15 § 1—3 mom. Europaparlamentsvallagen.

Vid Europaparlamentsvalet 1996 använde sig inte ett enda parti av möjligheten att ställa upp kandidater valområdesvis. Av denna anledning har det debatterats, huruvida det längre vore behövligt att i lagen kvarhålla bestämmelser om alternativ för kandidatuppställningen. Eftersom det dock inte har gått att uppnå enighet om saken, föreslås bestämmelserna inte bli ändrade i detta avseende.

168 §. *Maximalt antal kandidater.* Vid kandidatuppställning valområdesvis skall enligt förslaget varje parti, valförbund och gemensam lista ha rätt att i varje valområde

ställa upp högst åtta kandidater, dock så att kandidaternas antal i alla valområden sammanlagt föreslås få vara högst 20. Även vid riksomfattande kandidatuppställning föreslås maximiantalet kandidater vara 20. I gällande lag ingår bestämmelserna i 15 § 2 och 3 mom. Europaparlamentsvallagen, med samma innehåll, utom att maximiantalet kandidater vid bägge alternativen för kandidatuppställning för närvarande är 16. I regeringspropositionen 351/1994 rd föreslogs att det vid kandidatuppställning enligt valområde skulle få uppställas högst 32 kandidater, men riksdagen beslöt dock att halvera detta maximiantal. Orsaken till detta förfarande i riksdagen framgår klart av grundlagsutskottets betänkande. Utskottet ville på detta sätt öka attraktionskraften hos den riksomfattande kandidatuppställningen, som det ansåg vara tydligare (se GrUB 18/1994 rd). I den diskussion som har förts efter Europaparlamentsvalet 1996 har ett tema varit att höja det högsta antalet kandidater vid kandidatuppställning valområdesvis. Eftersom det också när det gäller riksomfattande kandidatuppställning har ansetts motiverat att höja maximiantalet för att säkra tillräcklig regional representativitet bland kandidaterna, har ett lämpligt högsta antal för bägge kandidatuppställningssätten ansetts vara 20 kandidater.

169 §. *Förbud mot att kandidera på flera listor.* I enlighet med vad som krävs enligt EG:s valrättsakt är det förbjudet att i samma Europaparlamentsval vara kandidat i flera än en medlemsstat i Europeiska unionen. En bestämmelse om detta ingår för närvarande i 3 § 4 mom. Europaparlamentsvallagen. Motsvarande bestämmelse föreslås även ingå i denna paragraf i vallagen.

På samma sätt som i 112 § när det gäller riksdagsval och i 149 § i fråga om kommunalval skall det bestämmas, att samma person i samma val skall kunna vara kandidat för endast ett parti och vid kandidatuppställning valområdesvis endast för en valmansförening. Motsvarande reglering följer för närvarande av hänvisningsbestämmelsen till lagen om riksdagsmannaval i 14 § 1 mom Europaparlamentsvallagen.

170 §. *Partiernas kandidatuppställning.* Kandidaterna för ett parti vid Europaparlamentsval skall enligt den föreslagna paragrafen uppställas så som närmare bestäms i partiets stadgar. Partiernas kretsorganisationer skall enligt förslaget överenskomma, huruvi-

da kandidaterna skall uppställas valområdesvis eller riksomfattande. Om det inom partiet finns minst två kretsorganisationer inom samma valområde eller om överenskommelse har ingåtts om riksomfattande kandidatuppställning, skall ifrågavarande kretsorganisationer enligt förslaget överenskomma om hur partiets kandidater skall uppställas. Om kretsorganisationerna inte kan komma överens om saken, skall den avgöras av partiets styrelse. Bestämmelsen motsvarar vad som för närvarande föreskrivs i 15 § 4 mom. Europaparlamentsvallagen.

171 §. *Bildande av valmansförening.* I paragrafen skall det bestämmas om bildande av valmansföreningar för att ställa upp kandidater i Europaparlamentsval. Bestämmelserna avses till de centrala delarna motsvara gällande lag (hänvisningsbestämmelsen i 14 § 1 mom. och 15 § 5 mom. Europaparlamentsvallagen) och, bortsett från den reglering som gäller antalet röstberättigade som krävs för att bilda en valmansförening och den som beror på skillnaderna mellan typerna av val, även den föreslagna regleringen för riksdags- och kommunalvalen (120 och 151 §).

För att bilda en valmansförening för att uppställa en kandidat i ett valområde skall det enligt den föreslagna paragrafen allttjämt krävas 1 000 personer som är röstberättigade inom samma valområde. Om valmansföreningar vill bilda en gemensam lista för riksomfattande kandidatuppställning, bör för uppställandet av varje kandidat på den gemensamma listan bildas en valmansförening i alla de valområden där den gemensamma listan avses delta i valet (1 mom.).

I övrigt (2 och 3 mom.) hänvisas till vad som vid 120 § har anförts i fråga om bildande av valmansförening för riksdagsval.

Kandidatansökan vid Europaparlamentsval

172 §. *Valombud.* I paragrafen föreslås bestämmelser om ombud i Europaparlamentsval för partier, valmansföreningar och gemensamma listor. I den nuvarande Europaparlamentsvallagen är bestämmelserna om ombuden gällande endast genom hänvisningsbestämmelsen i 14 § 1 mom. På grund av strävandet att förenhetliga vallagstiftningen föreslås paragrafen i betydande grad överensstamma med motsvarande bestämmelser om de övriga valen (121 § 1—3 mom., 132 § 1—2 mom. och 152 §). I övri-

ga avseenden hänvisas till vad som anförts vid 121 §.

173 §. *Ingivning av kandidatansökan.* Den bestämmelse som föreslås bli intagen i paragrafen är nästan identisk med 122 § rörande riksdagsval. Den enda skillnaden beror på att den myndighet som skall behandla kandidatansökningarna vid Europaparlamentsvalen är Helsingfors valkrets nämnd. I den gällande lagen ingår motsvarande bestämmelser om ingivning av ansökningar om offentliggörande av partiers, gemensamma listors och valmansföreningars kandidatlistor dels i 16 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen och dels följer de av hänvisningsbestämmelsen i 14 § i sistnämnda lag.

174 §. *Partiers kandidatansökningar.* 1 mom. 1 och 2 punkten samt 3 mom. föreslås vara likadana som bestämmelserna rörande riksdagsval i 123 §. I detta avseende hänvisas till vad som anförts i samband med därmed. Beroende på Europaparlamentsvalets särdrag skall i paragrafen dock dessutom bestämmas, att till ett partis kandidatansökan skall fogas också en försäkran av varje medborgare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen som har ställts upp som kandidat, att han inte har samtyckt till att vara kandidat i samma val i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen, samt ett meddelande om vilken hans boningsort i Finland är, i vilken medlemsstat i Europeiska unionen han är medborgare och i vilken valkrets eller kommun han i sitt hemland senast har intagits i vallängden för Europaparlamentsval, och för var och en som uppställts som kandidat ett i 3 punkten detta moment avsett intyg beträffande en medborgare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, utfärdat av en myndighet i hans hemstat, av vilket framgår, att den som uppställts som kandidat inte i sin hemstat har förlorat sin valbarhet i Europaparlamentsval eller att sådant inte är bekant för ifrågavarande myndighet. Vidare skall i kandidatansökningen specificeras, vilket valområdes eller vilka valområdens kandidatuppställning det är fråga om.

I den gällande lagen följer motsvarande reglering av hänvisningsbestämmelsen i 14 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen.

175 §. *Anmälan om valförbund.* I paragrafen bestäms om ingivande av anmälan om ingående av valförbund till Helsingfors valkrets nämnd. Med undantag för att myndighetsuppgifterna i samband med kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval avses

åligga Helsingfors valkrets-nämnd, föreslås paragrafen överensstämja med 124 § om riksdagsval. I gällande lag ingår en bestämmelse om saken med samma innehåll i 16 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen.

176 §. *Valmansföreningars kandidatansökningar.* 1 mom. 1, 2 och 5 punkten samt 3 mom. avses sakligt sett motsvara 125 § som föreslagits gälla för riksdagsval. På grund av Europaparlamentsvalets särdrag föreslås dock att till kandidatansökningen dessutom skall fogas en av en unionsmedborgare som uppställts som kandidat avgiven försäkran, att han inte har samtyckt till att vara kandidat i samma val i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen, samt ett meddelande om vilken hans boningsort i Finland är, vilken unionsstat han är medborgare i och i vilken valkrets eller kommun han senast i sin hemstat har intagits i vallängd för Europaparlamentsval och ytterligare ett intyg av en myndighet i hemstaten, av vilken framgår, att den unionsmedborgare som uppställts som kandidat inte i sin hemstat har förlorat sin valbarhet i Europaparlamentsval eller att sådant inte är känt för ifrågakvarande myndighet.

I gällande lag ingår motsvarande reglering i 14 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen i hänvisningsbestämmelsen till bestämmelserna i lagen om riksdagsmannaval.

177 §. *Anmälan om gemensam lista.* Paragrafen avses motsvara den föreslagna 126 § som gäller riksdagsval, och även till innehållet motsvara den reglering som härrör av 16 § 1 mom. och av hänvisningsbestämmelsen i 14 § 1 mom. Europaparlamentsvallagen.

Vissa myndighetsuppgifter i anslutning till kandidatuppställningen

178 §. *Meddelande om dubbelkandidatur.* I paragrafen skall med oförändrat innehåll intas den bestämmelse som ingår i 17 § 4 mom. Europaparlamentsvallagen. I bestämmelsen föreskrivs om ett meddelande som fåtts från en myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som gäller dubbelkandidatur, samt och om det förfarande som detta skall föranleda.

179 §. *Meddelande om medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen är kandidater.* I paragrafen skall på samma sätt som i 17 § 3 mom. Europaparlamentsvallagen bestämmas att meddelande om

medborgare i andra medlemsstater som har uppställts som kandidater i Europaparlamentsval skall tillsändas den behöriga myndigheten i respektive kandidats hemstat.

Uträkning och fastställande av valresultatet

Som det har framhållits vid 92 och 97 §, föreslås det att bestämmelser om räknandet av de röster som kandidaterna i Europaparlamentsvalen fått, om sättet för uträknandet, fastställandet, offentliggörandet och kungörandet av valresultatet inte, lika lite som om ersättare för dem som valts till medlemmar av Europaparlamentet, skall ingå i de gemensamma bestämmelserna, utan i de valspecifika bestämmelserna. Bestämmelserna föreslås ingå i lagens 180—183 §.

180 §. *Röster avgivna inom valkretsarna.* Varje valkrets-nämnd föreslås enligt denna paragraf vid ett möte som skall vidta den tredje dagen efter valdagen efter klockan 18 fastställa de antal röster som varje kandidat samt parti, valförbund eller gemensam lista har fått i valkretsen i valet. De sålunda fastställda röstetalen och antalet röster som avgivits i valet skall utan dröjsmål meddelas Helsingfors valkrets-nämnd på det sätt som justitieminis teriet har föreskrivit. Bestämmelsen avses motsvara 22 § i den gällande Europaparlamentsvallagen.

181 §. *Fastställande av valresultatet.* Om uträkningen och fastställandet av resultatet av Europaparlamentsvalen bestäms nu i 23 § Europaparlamentsvallagen. Till de delar som regleringen gäller uträkningsordningen och uträkningsförfarandet för valet samt fastställandet av resultatet föreslås den oförändrad bli intagen i denna paragraf. Helsingfors valkrets-nämnd skall dock enligt förslaget, efter att ha fått in meddelanden från alla valkrets-nämnder om valresultatet i valkretsarna, utan dröjsmål vidta åtgärder för att fastställa valresultatet. Enligt gällande lag skall valresultatet fastställas av valkrets-centralnämnden i Helsingfors stad vid ett sammanträde som börjar klockan 12 den fjärde dagen efter valdagen. Om alla meddelanden har inkommit i tid, skall sammanträdet enligt förslaget kunna hållas redan på kvällen tredje dagen efter valdagen.

182 §. *Utlämnande av uppgifter till offentligheten.* Den på basis av artikel 9.2 i EG:s valrättsakt modifierat utformade bestämmelse, som i gällande lag ingår i 21 § Europaparlamentsvallagen, om att uppgifter om

rösträkningen i Europaparlamentsval inte under valdagen får ges offentlighet före klockan 22, föreslås i oförändrad form bli intagen i denna paragraf.

183 §. *Offentliggörande av valresultatet.* Enligt 26 § i den gällande Europaparlamentsvallagen skall centralnämnden i Helsingfors valkrets utan dröjsmål underrätta justitieministeriet om valresultatet, varefter justitieministeriet skall utfärda en kungörelse om detta, som skall publiceras i Finlands författningssamling. I den bestämmelse som föreslås ingå i paragrafen och som är avsedd att ersätta det nämnda lagrummet föreslås det att uppgiften att kungöra om valresultatet av ändamålsenlighetsskäl skall tilldelas Helsingfors valkrets-nämnd.

184 §. *Formulär för fullmakt för ledamöter av Europaparlamentet.* Regleringen av formulären för de fullmakter som skall tillställas medlemmar av Europaparlamentet och ersättare som inträder i deras ställe, vilken för närvarande finns i 25 § Europaparlamentsvallagen, föreslås sakligt oförändrad bli intagen i denna paragraf.

III AVDELNINGEN. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

I vallagens III avdelning samlas de bestämmelser som inte naturligt hör samman med de gemensamma eller de valspecifika bestämmelserna, men som anses behövas i lagen jämte dessa bestämmelser. Dessa bestämmelser föreslås bli grupperade i två kapitel, av vilka det första, 13 kap. avses innehålla kompletterande bestämmelser och det andra, dvs. 14 kap., avses innehålla ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser.

13 kap. Kompletterande bestämmelser

185 §. *Förbud att överklaga ett partis beslut.* I paragrafen skall i överensstämmelse med de gällande 31 § lagen om riksdagsmannaval och 31 § kommunala vallagen bestämmas om förbud mot tillämpning av föreningslagens bestämmelser om ogiltighet och klander av förenings beslut på beslut som fattats av partier eller deras krets-, baseller övriga organisationer, eller annan förening som i en kommun företräder dess medlemmar, gällande uppställande av kandidater för val med därtill hörande förfaranden och kandidatansökning. Detta motiveras med att eftersom valet skall kunna förrättas enligt

den i lagen fastställda tidsplanen, så skulle möjligheten att söka ändring i nämnda beslut förorsaka osäkerhet i förrättandet av valet och att en ett laga kraft vunnet avgörande i ärendet skulle kunna fås först efter valförrettningen. Strävan har även i övrigt i vallagstiftningen varit att så litet som möjligt befatta sig med partiernas interna verksamhet (se motiveringen till 113—119 §).

186 §. *Närvarorätt för valombud och valobservatörer.* I paragrafen skall bestämmas om vem som har rätt att vara närvarande vid de sammanträden som valkrets-nämnden, kommunala centralvalnämnden och valnämnder håller för att bestämma kandidaternas ordningsföljd (38 §), för preliminär rösträkning (79 §), räkning av förhandsröster (87 §) och kontrollräkning av rösterna (88 §) samt för fastställande av valresultatet (92 §). Rätt till närvaro föreslås för partiernas, valmansföreningarnas och de gemensamma listornas valombud eller av dem för varje valmyndighet särskilt skriftligt befullmäktigade personer. Regleringen avses motsvara den gällande lagstiftningen (59 § 5 mom., 93 § och 43 a § 4 mom. lagen om riksdagsmannaval samt 56 § 5 mom. och 86 § kommunala vallagen) med undantag för rätt att närvara vid det sammanträde där kandidaterna ges sina nummer, om vilket i gällande lagstiftning bestäms endast i presidentvals-lagen (15 § 1 mom.). Eftersom det inte till denna del finns något behov att ställa de olika valen i olika position, föreslås det att närvarorätten utvidgas till att gälla även vid de övriga valen.

Om närvarorätten vid valkrets-nämndens och kommunala centralvalnämndens sammanträden utöver de här förut nämnda beslut i enlighet med vad som föreslås i 13 och 15 § ifrågavarande valmyndighet själv.

Till paragrafen skall fogas en bestämmelse om att samma närvarorätt vid valmyndigheternas sammanträden skall tillkomma även av en observatör som företräder eller är befullmäktigad av justitieministeriet. Även Finland har undertecknat Organisationens för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) s.k. Köpenhamns-mötes dokument av år 1990, i vars 8 punkt bl.a. konstateras att "de deltagande staterna (medlemsstaterna i OSSE) inbjuder hugade observatörer från de övriga deltagande staterna och från relevanta enskilda institutioner och organisationer att observera de nationella valens förlopp inom gränserna för vederbörande stats lagstift-

ning". Även om Köpenhamnmötets dokument inte är ett statsfördrag och det alltså inte är juridiskt bindande för de undertecknande staterna, torde förverkligandet av dess intentioner dock böra anses vara åtminstone moraliskt förpliktande. Det är inte sannolikt att Finland skulle inbjuda eller t.ex. OSSE eller någon annan internationell organisation på eget initiativ skulle sända valobservatörer till Finland. Förslaget skulle dock göra ett sådant förfarande åtminstone teoretiskt möjligt.

Observationsmöjligheten avses gälla både inhemska och utländska organ och organisationer. Enskilda observatörer som inte tillhör någon organisation avses inte komma i fråga. Rätt till valobservation skall beviljas av justitieministeriet genom skriftligt befulmäktigande för varje observatör personligen. Ministeriet skall alltså enligt förslaget ha rätt att besluta, vilka organisationer och vilka till dessa hörande personer som skall vara berättigade att inneha observatörsuppgifter och vilka val, valställen och valmyndigheter observationsrätten gäller. Observatörerna föreslås var skyldiga att följa inte bara Finlands lagstiftning, utan också de generella etiska reglerna (code of conduct) för valobservation, av vilka de viktigaste är att observatören inte kan ingripa i valförrättningen. En observatör avses kunna lämna rapport till den organisation han företräder.

Den föreslagna regleringen avses ge observationsrätt även åt personer som företräder justitieministeriet, vilka närmast avses vara de tjänstemän vid ministeriet som ansvarar för valändan. Även de skall ha skriftligt befulmäktigande av justitieministeriet för observationsuppgifterna.

187 §. *En valmyndighets straffrättsliga ansvar.* I paragrafen skall ingå en bestämmelse som svarar mot gällande lagstiftning (101 § lagen om riksdagsmannaval och 99 § kommunala vallagen) om det straffrättsliga ansvaret för medlemmar i valkrets nämnderna, de kommunala centralvalnämnderna och valbestyrelserna samt övriga valmyndigheter. Regleringen skall dock preciseras så att det i denna paragraf särskilt också nämns valförrättare (vid förhandsröstning). Sådant ansvar föreslås också åvila personer som har utsetts till valförrättare vid Finlands beskickningar och som inte är anställda vid beskickningen.

Vad som bestäms i 2 kap. 12 § strafflagen, som reviderades i strafflagsreformens andra skede (578/1995) har i princip avsetts utgöra

en uttömmande reglering av frågan om vilken personkrets som står under straffrättsligt tjänsteansvar. I samband med strafflagsreformen lämnades dock 101 § lagen om riksdagsmannaval och 99 § kommunala vallagen, som gäller valmyndigheternas straffrättsliga ansvar, i kraft. Orsaken till detta var att dessa valmyndigheter som sköter ett viktigt och ansvarsfyllt uppdrag, vilket är fallet t.ex. i fråga om valbiträden, inte nödvändigtvis ansågs utöva offentlig makt. För att 2 kap. 12 § strafflagen skall kunna tillämpas krävs dock utövande av offentlig makt. A andra sidan har ansetts att en specialbestämmelse om valmyndigheternas straffrättsliga ansvar behövs i vallagen för att påminna om detta ansvar när man förbereder sig för att förrätta val. Bland de personer som arbetar som valmyndigheter finns det ett stort antal som inte annars står under straffrättsligt tjänsteansvar. Av dessa skäl har endast ansetts vara motiverat att ta in en bestämmelse om valmyndigheternas straffrättsliga tjänsteansvar också i vallagen.

188 §. *Valbrott.* Regleringen rörande valbrott reviderades i sin helhet genom andra skedet av strafflagsreformen, då alla brott rörande val ströks ur valbestämmelserna och samlades i ett nytt 14 kap. i strafflagen. Den gällande riksdagsordningens 5 § ändrades i samband med reformen så att i den endast hänvisas till det nämnda kapitlet i strafflagen. Samma regleringsteknik föreslås bli använd även här.

189 §. *Utlämnande av utdrag eller kopia.* Ovan i 72 § 4 mom. föreslås en bestämmelse om att vallängderna skall vara offentliga först efter att valförrättningen är avslutad (klockan 20 på valdagen, vid Europaparlamentsval klockan 22). Med beaktande av de allmänna datasekretessaspekterna och den ovan i 24 § 2 mom. föreslagna och den nu gällande motsvarande regleringen rörande rösträtsregistret, föreslås i denna paragraf, att då utdrag ur eller kopia av en handling som avses i denna lag utlämnas till någon annan än ifrågavarande person själv eller till en myndighet, t.ex. statistikcentralen, som handhar uppgifter som avses i denna lag eller beror på den, skall i detta utlämnas personnummer och kontrolltecknet i personbeteckningen.

I paragrafen skall vidare bestämmas att om massutlämnande av uppgifter ur i denna lag avsedda handlingar skall bestämmas särskilt. Med hänvisningen åsyftas 2 § 8 punkten och

19 § personregisterlagen (471/1987), 18 a § och 19 § lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/1951) och 27 § 2 mom. och 29 § befolkningsdatalagen (507/1993).

190 §. *Kostnadsfördelning*. Fördelningen av kostnaderna för valen föreslås bli bibehållen som den är i den gällande lagstiftningen (102 § lagen om riksdagsmannaval, 100 § kommunala vallagen och 30 § Europaparlamentsvallagen). Enligt 1 mom. 1 punkten i den föreslagna paragrafen skall justitieministeriet svara för alla kostnader för alla delsystem inom valdatasystemet (VAD), t.ex. datakommunikations- och driftskostnaderna. Valdatasystemets delsystem är: (i) styrsystemet, (ii) basdatasystemet, (iii) datasystemet för röstningsställena, (iv) rösträttsregistret (rösträttssystemet), (v) det riksomfattande kandidatregistret (kandidatdatasystemet), (vi) datatjänstsystemet för väljarna, (vii) statistik- och datatjänstsystemet samt (viii) det centrala räkningssystemet. Justitieministeriet avses dock inte ersätta de kostnader som förorsakas av andra, till valdatasystemet icke hörande datasystem eller program genom vilka man står i datakommunikationskontakt och från vilka data överförs till något delsystem inom valdatasystemet. Därmed föreslås justitieministeriet inte vara skyldigt att ersätta t.ex. sådana program för resultatuträkning som kommunerna anskaffar.

191 §. *Flyttning av utsatt datum*. I paragrafen avses i överensstämmelse med gällande lagstiftning (103 § lagen om riksdagsmannaval samt 95 och 96 § kommunala vallagen) ingå bestämmelser om flyttning av valdagen (1 mom.) och om flyttning i vissa fall av andra datum som ansluter sig till förrättande av valen (2 mom.).

Valdagen i lagtima val är alltid en söndag, varför regleringen i 1 mom. för riksdagsvalens del avses gälla upplösningssval och nyval med anledning av besvär och för Europaparlamentsvalens del nyval med anledning av besvär. Bestämmelsen avses inte gälla kommunalval, ty enligt vad som ovan föreslagits i 107 § 1 mom. skall kommunala centralvalnämnden beträffande nyval på grund av besvär kunna bestämma att det inte infaller på en i denna paragraf avsedd söndag. Även då valdagen för kommunalval bestäms i de i 159 och 160 § avsedda fallen (fyllnadsval och ny tid för val) föreslås prövning kunna användas. Momentet avses inte heller gälla presidentval i förtid, ty även

i fråga om sådant skall prövning kunna användas när det gäller att bestämma valdag (25 § 1 mom. i den gällande regeringsformen och det motsvarande 55 § 3 mom. i den föreslagna nya regeringsformen).

I 2 mom. bestäms om de fall där andra föreskrivna datum med anknytning till förrättande av val framskjutits till följande vardag, om den infaller på en helgdag eller en helgfri lördag eller på midsommar- eller julafton. Dagarna för inledande och avslutning av förhandsröstning, dagen för fastställande av valresultatet och dagen för konstaterande av resultatet av sänjoval vid kommunalval skall dock inte flyttas. Vidare skall det i momentet bestämmas att om det på grund av besvär har förordnats att val skall förrättas på nytt eller då det har förordnats att nytt riksdagsval (upplösningssval) eller kompletteringsval av fullmäktige skall förrättas eller då det har förordnats att presidentvalet skall börja på nytt eller att val av fullmäktige skall förrättas vid ny tidpunkt, skall justitieministeriet vid behov ha rätt att flytta ett utsatt datum som infaller på nämnda dagar till den närmaste lämpliga dagen.

192 §. *Färdtjänst för handikappade*. I paragrafen skall intas samma hänvisningsbestämmelse som nu ingår i 104 § lagen om riksdagsmannaval och 100 § kommunala vallagen.

193 §. *Partier i medlemsorganisationsförhållande*. Till paragrafen överförs i oförändrad form föreskriften i gällande lagstiftning (105 § lagen om riksdagsmannaval och 101 § kommunala vallagen) om att om partier står i sådant organisatoriskt förhållande till varandra som avses i 2 § 2 mom. partilagen, så skall de vid tillämpningen av vallagen betraktas som ett och samma parti. I praktiken skall denna paragraf tillämpas i situationer där t.ex. två i partiregistret införda partier förenas så att det ena blir medlemsorganisation i det andra.

194 §. *Registerförvaltningens lokalmyndighet i landskapet Åland*. I paragrafen skall det bestämmas att de uppgifter som enligt denna lag vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval åligger magistraten i landskapet Åland skall skötas av länsstyrelsen i egenskap av lokalförvaltningsmyndighet för registerförvaltningen. Paragrafen ansluter sig till den reform av registerförvaltningen som genomfördes 1996.

195 §. *Formulär*. Enligt paragrafen avses justitieministeriet fastställa behövliga formu-

lär för de handlingar och blanketter som skall användas vid valen samt ge noggrannare anvisningar för formen för sammanställningen av kandidatlistor och kandidatförteckningen vid presidentval. Bestämmelsen avses motsvara 13 § 3 mom. (meddelandekort), 15 § 4 mom. (rättelseyrkande beträffande rösträttsregistret), 21 § 1 mom. (vallängd), 40 § 5 mom. (sammanställning av kandidatlistor), 48 a § 3 mom. (röstsedel), 60 § 4 mom. (valprotokoll), 70 § 1 mom. (förhandsröstningshandlingar), 76 § 2 mom. (förteckning över röstande), 80 b § 3 mom. (anmälningsblankett för hemmaröstning) samt 106 § 2 mom. (handlingar för kandidatuppställning) i den gällande lagen om riksdagsmannaval. Motsvarande bestämmelser finns också i den gällande kommunala vallagen samt delvis i presidentvalslagen och Europaparlamentsvallagen i form av hänvisningsbestämmelser till lagen om riksdagsmannaval. Vidare bestäms om formulär för anhängarkort vid presidentval i 11 § 2 mom. presidentvalslagen, som även avses bli ersatt av den föreslagna paragrafen.

Den föreslagna paragrafen avses ge justitieministeriet möjlighet, men inte skyldighet att vid behov fastställa även andra behövliga formulär för handlingar som skall användas vid val. Av ministeriets beslut om fastställande skall enligt förslaget alltid framgå när formuläret endast är riktgivande och när handlingen skall uppgöras eller förfärdigas i fullständig överensstämmelse med det fastställda formuläret.

196 §. *Tidsplan för kandidatuppställning vid upplösningsval.* I paragrafen skall i enlighet med vad som ovan i avsnitt 3 framhållits bestämmas att tidsfristerna för kandidatuppställningsuppgifterna i en situation med upplösningsval skall ligga från sju till nio dagar närmare valdagen än de tidsfrister som föreskrivs i denna lag i övrigt (1 mom.).

Om åtgärder skall vidtas för att välja president vid exceptionell tid av skäl som anges i 128 § 3 mom., skall statsrådet enligt förslaget bestämma tidsplanen för kandidatuppställningen (2 mom.).

197 §. *Närmare bestämmelser och anvisningar.* I paragrafen skall i enlighet med gällande lagstiftning (106 § 1 mom. lagen om riksdagsmannaval, 32 § presidentvalslagen, 102 § kommunala vallagen och 36 § Europaparlamentsvallagen) föreskrivas, att närmare föreskrifter och anvisningar om

tillämpningen av lagen vid behov meddelas av justitieministeriet. På denna grundval har justitieministeriet därför före varje val till valmyndigheterna utfärdat normer enligt normlagen (lagen om myndigheternas föreskrifter och anvisningar; 573/1989; 1036/1996), vilka traditionellt har kallats justitieministeriets valanvisningar.

14 kap. **Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**

198 §. *Ikraftträdande.* I paragrafen skall i vanlig ordning bestämmas om tidpunkten för lagens ikraftträdande och uppräknas de lagar som samtidigt skall upphävas samt bestämmas att åtgärder som lagens verkställighet förutsätter kan vidtas före ikraftträdandet.

199 §. *Övergångsbestämmelser.* I 1 mom. skall bestämmas att om val förrättas innan 90 dagar har förflutit från denna lags ikraftträdande, så skall dock tillämpas de bestämmelser som var i kraft då denna lag trädde i kraft. Vidare skall det bestämmas att den i 5 § föreskrivna nya valkretsindelningen skall tillämpas först vid det första riksdagsvalet efter riksdagsvalet år 1999.

I 2 mom. skall i vanlig ordning bestämmas att en hänvisning i en annan lag eller förordning till de lagar som nämns i 198 § och som upphävts genom denna lag efter denna lags ikraftträdande skall avse hänvisning till denna lag. Då lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar och lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar dock innehåller så många hänvisningar till de lagar som föreslås bli upphävda genom vallagen, att lagarna, om de inte ändras, skulle bli oklara och svåra att använda, föreslås att dessa lagar samtidigt ändras.

1.2. **Lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar**

3, 4, 6, 8 och 9 §. Hänvisningarna till lagen om riksdagsmannaval föreslås bli ändrade till hänvisningar till vallagen och lagens terminologi skall ändras så att den motsvarar terminologin i vallagen.

1.3. **Lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar**

2, 5, 7 och 8 §. Hänvisningarna till kommunala vallagen och kommunallagen före-

slås bli ändrade till hänvisningar till vallagen och kommunlagen.

11 §. Tidpunkten för inledande av kommunala centralvalnämndens sammanträden har beaktats i den i 18 § föreslagna hänvisningsbestämmelsen till vallagen, varigenom även vid folkomröstning det sammanträde i centralvalnämnden, där de vid brevröstning avgivna rösterna skall räknas, skall kunna inledas redan klockan 15 eller av synnerligt skäl enligt nämndens prövning redan tidigare, dock tidigast klockan 12. Även den i 11 § 2 mom. andra meningen avsedda åtgärden skulle genom den föreslagna hänvisningsbestämmelsen bli beaktad.

12 §. Hänvisningen till kommunala vallagen föreslås bli ändrad till en hänvisning till vallagen.

16 §. I bestämmelsen avses de förseglingsbandrullar som justitieministeriet låter tillverka för allmänna val. Dessa kan inte uppbevaras längre tid efter ett val. Tejp limmat på papper och för försegling av valurnan är lämpat för ändamålet. På grund av förseglingsbandets svaga hållbarhet har överblivna rullar i enlighet med justitieministeriets föreskrifter förstörts efter valet, varför det vore ändamålsenligt om kommunala centralvalnämnden själv anskaffade ett färskt förseglingsband för den kommunala folkomröstningen. Det har bestämts att redskapen att bryta banden med skall förvaras i kommunerna. Kostnaden för att anskaffa förseglingsbandet är obetydlig.

18 §. Hänvisningen till vallagen föreslås få en mera generell form och den skall skrivas på samma sätt som 9 § lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Det föreslås att närmare föreskrifter och

anvisningar om tillämpningen av vallagen skall meddelas av justitieministeriet för varje val särskilt. Ministeriet föreslås också fastställa formulären för de blanketter och handlingar som skall användas vid valen.

Om de allmänna röstningsställena inom landet och de finska beskickningar som skall vara förhandsröstningsställen skall bestämmas genom förordning.

Om fördelningen av riksdagsmandaten mellan valkretsarna skall bestämmas genom statsrådsbeslut särskilt för varje riksdagsval.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har blivit antagna och stadfästa. Avsikten är att vallagen, med undantag för 5 § gällande valkretsindelningen, skall tillämpas första gången vid det riksdagsval som förrättas i mars 1999. Den nya valkretsindelningen skall följas först i det riksdagsval som följer efter riksdagsvalet 1999. Om det innan 90 dagar förflutit efter att de föreslagna nya lagarna trätt i kraft skulle förrättas val eller statlig eller kommunal rådgivande folkomröstning, skall enligt förslaget på dem dock ännu tillämpas de bestämmelser som gällde då lagen trädde i kraft.

4. Lagstiftningsordning

De föreslagna lagarna har uppgjorts för att svara mot såväl den gällande grundlagen och den föreslagna nya grundlagen. Lagförslagen kan sålunda behandlas i vanlig lagstiftningsordning enligt 66 § riksdagsordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Vallag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

I AVDELNINGEN

3 §

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Valbarhet

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

Utöver vad som bestäms om val i grundlagen och kommunallagen (365/1995) gäller denna lag förrättandet av

- 1) val av riksdagsledamöter (*riksdagsval*),
- 2) val av republikens president (*presidentval*),
- 3) kommunalval och
- 4) val av finländska ledamöter till Europaparlamentet (*Europaparlamentsval*).

Bestämmelser om kommunalval i landskapet Åland ingår i landskapets lagstiftning.

2 §

Rösträtt

Röstberättigad vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval är varje finsk medborgare som senast på valdagen fyller 18 år. Vid presidentval skall rösträttsåldern uppnås senast på valdagen under det första valet.

Röstberättigad vid Europaparlamentsval är också medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen som senast på valdagen fyller 18 år och som har i lagen om hemkommun (201/1994) avsedd hemkommun i Finland, förutsatt att de inte förlorat sin rösträtt vid Europaparlamentsval i den stat i vilken de är medborgare (*hemstat*).

Bestämmelser om rösträtt vid kommunalval finns i grundlagen och kommunallagen.

Rösträtten får inte utövas genom ombud.

Bestämmelser om valbarhet vid riksdagsval och om behörighet att vid val till republikens president ingår i grundlagen och bestämmelser om valbarhet vid kommunalval i kommunallagen. Om valbarhet vid Europaparlamentsval gäller vad som bestäms i 165 §.

4 §

Valförrättning

Val förrättas genom att det ordnas *förhandsröstning* och *röstning på valdagen*.

5 §

Valkretsar vid riksdagsval

För riksdagsval är landet utgående från landskapsindelningen indelat i följande *valkretsar*:

1) Helsingfors valkrets, till vilken hör Helsingfors stad,

2) Nylands valkrets, till vilken hör följande kommuner: Askola, Borgnäs, Borgå, Ekenäs, Esbo, Grankulla, Hangö, Hyvinge, Högfors, Ingå, Karis, Karislojo, Kervo, Kyrkslätt, Lappträsk, Liljendal, Lojo, Lovisa, Mäntsälä, Mörskom, Nummi-Pusula, Nurmijärvi, Pernå, Pojo, Pukkila, Sammatti, Sibbo, Sjundea, Strömfors, Träskända, Tusby, Vanda och Vichtis,

3) Egentliga Finlands valkrets, till vilken hör följande kommuner: Alastaro, Aura, Bjärnä, Dragsfjärd, Finby, Gustavs, Halikko, Houtskär, Iniö, Karinainen, Kiikala, Kimito, Kisko, Korpo, Koski Tl, Kuusjoki, Laitila, Lemu, Loimaa, Loimaa kommun, Lundo, Marttila, Masku, Mellilä, Merimasku, Mietoinen, Muurla, Mynämäki, Nagu, Nousis, Nystad, Nådendal, Oripää, Pargas, Pemark, Pertteli, Pikis, Pyhäranta, Pöytyä, Reso, Ri-

mito, Rusko, Sagu, Salo, Somero, S:t Karins, Suomusjärvi, Tarvasjoki, Tövsala, Vahato, Vehmaa, Velkua, Villnäs, Västanfjärd, Yläne och Abo,

4) Satakunta valkrets, till vilken hör följande kommuner: Björneborg, Eura, Euraåminne, Harjavalta, Honkajoki, Huittinen, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Kiikoinen, Kiukainen, Kjulo, Kodisjoki, Kullaa, Kumo, Lappi, Lavia, Luvia, Nakkila, Norrmark, Punkalaidun, Pärmark, Raumo, Sastmola, Siikainen, Säskylä, Ulvsby och Vampula,

5) Landskapet Ålands valkrets, till vilken hör följande kommuner: Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Kumlinge, Kökar, Lemland, Lumparland, Mariehamn, Saltvik, Sottunga, Sund och Vårdö,

6) Tavastlands valkrets, till vilken hör följande kommuner: Artsjö, Asikkala, Forssa, Hartola, Hattula, Hauho, Hausjärvi, Heinola, Hollola, Humppila, Hämeenkoski, Janakkala, Jockis, Kalvola, Kärkölä, Lahtis, Lammi, Loppi, Nastola, Orimattila, Padasjoki, Renko, Riihimäki, Sysmä, Tammela, Tavastehus, Tuulos och Ypäjä,

7) Birkalands valkrets, till vilken hör följande kommuner: Birkala, Ikalas, Juupajoki, Kangasala, Kihniö, Kuhmalahti, Kuorevesi, Kuru, Kymälkoski, Lempäälä, Luopioinen, Längelmäki, Mouhijärvi, Mänttä, Nokia, Orivesi, Parkano, Pälkäne, Ruovesi, Sahalahati, Suodenniemi, Tammerfors, Tavastkyro, Toijala, Urjala, Valkeakoski, Vammala, Vesilahti, Viiala, Viljakkala, Vilppula, Virdois, Ylöjärvi och Aetsä,

8) Kymmene valkrets, till vilken hör följande kommuner: Anjalankoski, Elimäki, Fredrikshamn, Iitti, Imatra, Jaala, Joutseno, Kotka, Kouvola, Kuusankoski, Lemi, Luumäki, Miehikkälä, Parikkala, Pyttis, Rautjärvi, Ruokolahti, Saari, Savitaipale, Suomeniemi, Taipalsaari, Uukunniemi, Valkeala, Veckelax, Villmanstrand, Virolahti och Ylämaa,

9) Södra Savolax valkrets, till vilken hör följande kommuner: Anttola, Enonkoski, Haukivuori, Heinävesi, Hirvensalmi, Jorois, Juva, Jäppilä, Kangaslampi, Kangasniemi, Kerimäki, Mäntyharju, Nyslott, Pertunmaa, Pieksämäki, Pieksämäki landskommun, Puhkarharju, Puumala, Rantasalmi, Ristiina, Savonranta, S:t Michel, S:t Michels landskommun, Sulkava och Virtasalmi,

10) Norra Savolax valkrets, till vilken hör följande kommuner: Idensalmi, Juankoski,

Kaavi, Karttula, Keitele, Kiuruvesi, Kuopio, Lapinlahti, Leppävirta, Maaninka, Nilsiä, Pielavesi, Rautalampi, Rautavaara, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Suonenjoki, Tervo, Tuusniemi, Varkaus, Varpaisjärvi, Vehmersalmi, Vesanto och Vieremä,

11) Norra Karelen valkrets, till vilken hör följande kommuner: Eno, Ilomants, Joensuu, Juuka, Kesälahti, Kiihtelysvaara, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä, Rääkkylä, Tohmajärvi, Tuupovaara, Valtimo och Värtsilä,

12) Vasa valkrets, till vilken hör följande kommuner: Alahärmä, Alajärvi, Alavus, Bötö, Etseri, Evijärvi, Halsua, Himanka, Ilmajoki, Jakobstad, Jalasjärvi, Jurva, Kannus, Karleby, Kaskö, Kauhajoki, Kauhava, Kaustby, Kelviä, Korsholm, Korsnäs, Korttesjärvi, Kristinestad, Kronoby, Kuortane, Kurikka, Laihela, Lappajärvi, Lappo, Larsmo, Lehtimäki, Lestijärvi, Lillkyro, Lochteå, Malax, Maxmo, Nurmo, Nykarleby, Närpes, Oravais, Pedersöre, Perho, Peräseinäjoki, Seinäjoki, Soini, Storkyro, Storå, Toholampi, Töysä, Ullava, Vasa, Vetil, Vimpeli, Vörå, Ylihärmä, Ylistaro och Ostermark,

13) Mellersta Finlands valkrets, till vilken hör följande kommuner: Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jyväskylä landskommun, Jämsä, Jämsänkoski, Kannonkoski, Karstula, Keuruu, Kinnala, Kivijärvi, Konnevesi, Korpi-lahti, Kuhmoinen, Kyyjärvi, Laukaa, Leivonmäki, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Pihtipudas, Pylkönmäki, Saarijärvi, Sumainen, Suolahti, Toivakka, Uurainen, Viita-saari och Äänekoski,

14) Uleåborgs valkrets, till vilken hör följande kommuner: Alavieska, Brahestad, Haapajärvi, Haapavesi, Haukipudas, Hyrynsalmi, Ii, Kajana, Kalajoki, Karlö, Kempele, Kestilä, Kiiminki, Kuhmo, Kuivaniemi, Kuusamo, Kärsämäki, Limingo, Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Nivala, Oulainen, Oulunsalo, Paltamo, Pattijoki, Piippola, Pudasjärvi, Pulkki, Puolanka, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Rantsila, Reisjärvi, Ristijärvi, Ruukki, Sievi, Siikajoki, Sotkamo, Suomussalmi, Taivalkoski, Temmes, Tyrnävä, Uleåborg, Utajärvi, Vaala, Vihanti, Vuolijoki, Yli-Ii, Ylikiiminki och Ylivieska samt

15) Lapplands valkrets, till vilken hör följande kommuner: Enare, Enontekis, Kemi, Kemijärvi, Keminmaa, Kittilä, Kolari, Muonio, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemi, Rovaniemi landskommun, Salla, Savukoski, Simo, Sodankylä, Tervola, Tor-

neå, Utsjoki och Övertorneå.

6 §

Fördelningen av riksdagsmandaten mellan valkretsarna

I andra valkretsar än i landskapet Ålands valkrets väljs genom proportionella val sammanlagt 199 riksdagsledamöter. I landskapet Ålands valkrets väljs en riksdagsledamot så som bestäms nedan.

Fördelningen av riksdagsmandaten mellan valkretsarna, med undantag för landskapet Ålands valkrets, verkställs på grundval av antalet finska medborgare som enligt befolkningsdatasystemet har haft hemkommun i Finland i valkretsen i fråga den sista dagen i den sjätte kalendermånaden före valdagen. Fördelningen verkställs genom att antalet finska medborgare i varje valkrets divideras med det sammanräknade antalet finska medborgare i valkretsarna och genom att det tal som erhålls multipliceras med talet 199. Varje valkrets får ett platsantal som motsvarar det hela tal som räkneoperationen ger. Om alla platser inte då blir fördelade, fördelas de återstående platserna mellan valkretsarna i den ordning som följer av decimaltalens storlek i de tal som räkneoperationen givit.

Fördelningen verkställs av statsrådet i god tid före riksdagsvalet genom beslut som publiceras i Finlands författningssamling.

7 §

Valkretsar vid övriga val

Vid presidentval samt i fråga om uträkning och fastställande av valresultatet vid Europaparlamentsval utgör landet en valkrets. Vid det tekniska förrättandet av dessa val följs valkretsindelningen vid riksdagsval enligt vad som bestäms nedan.

Vid kommunalval är kommunen valkrets.

8 §

Valområden vid Europaparlamentsval

För uppställande av kandidater enligt valområde vid Europaparlamentsval är landet indelat i följande valområden som baserar sig på de valkretsar som nämns i 5 §:

1) södra valområdet, som omfattar Hel-

singfors och Nylands valkretsar,

2) västra valområdet, som omfattar Egentliga Finlands, Satakunta, landskapet Ålands, Tavastlands och Birkalands valkretsar,

3) östra valområdet, som omfattar Kymene, Södra Savolax och Norra Savolax, Norra Karelen och Mellersta Finlands valkretsar,

4) norra valområdet, som omfattar Vasa, Uleåborgs och Lapplands valkretsar.

9 §

Röstningsområden

Röstningsområde är kommunen, om det inte är nödvändigt att dela in den i flera röstningsområden. Beslut om röstningsområden fattas av fullmäktige. När beslutet fattas skall de ändringar i kommunindelningen beaktas som träder i kraft vid ingången av följande kalenderår. Fullmäktige skall också bestämma till vilket röstningsområde de personer hör som i befolkningsdatasystemet inte har antecknats vid någon fastighet.

Beslutet om röstningsområden träder i kraft den 15 oktober, om beslutet fattas senast i april samma år. Ett beslut som fattats senare träder i kraft den 15 oktober följande år.

Om ett beslut om ändring i kommunindelningen har meddelats efter beslutet om röstningsområden, skall fullmäktige eller, om ministeriet har fattat beslut om ändringen, kommunstyrelsen utan dröjsmål se över indelningen i röstningsområden.

Ett beslut om röstningsområden skall omedelbart meddelas magistraten. Beslutet skall, trots att besvär har anförts hos länsrätten, iaktas tills besvären har avgjorts, om inte länsrätten bestämmer något annat. Ändring i beslut som länsrätten fattat med anledning av besvär får inte sökas genom besvär.

10 §

Förhandsröstningsställen och röstningsställen på valdagen

Förhandsröstningsställen är

1) allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet, vilka bestäms genom förordning och av vilka det skall finnas åtminstone ett i varje kommun om inte något annat följer av särskilda skäl,

2) de finska beskickningar som bestäms

genom förordning,

3) sjukhus, verksamhetsenheter inom socialvården som lämnar vård dygnet runt och andra av den kommunala centralvalnämnden förordnade verksamhetsenheter inom socialvården samt straffanstalter (*anstalt*) och

4) finska fartyg som befinner sig utomlands när förhandsröstning verkställs på de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet.

Dessutom kan förhandsröstning under nedan nämnda förutsättningar ordnas i den röstandes hem (*hemmaröstning*).

Varje röstningsområde skall ha ett *röstningsställe på valdagen*, som kommunstyrelsen bestämmer och utan dröjsmål meddelar magistraten. Av särskilda skäl kan röstningsstället förläggas utom röstningsområdet eller också utom kommunen, om detta inte förorsakar de röstande oskäligen olägenheter.

2 kap.

Valmyndigheter

11 §

Behandlingen av valärenden i statsrådet

I statsrådet är justitieministeriet högsta valmyndighet.

Utrikesministeriet handlar enligt bestämmelserna i denna lag ärenden som gäller förhandsröstning utomlands.

12 §

Valkrets nämnd

Länsstyrelsen skall i god tid före riksdagsval i varje valkrets som nämns i 5 § tillsätta en valkrets nämnd. Dess mandatperiod varar till dess en ny nämnd är vald. Nämnden tillsätts av den länsstyrelse inom vars område nämnden sammanträder.

Valkrets nämnden består av ordförande, vice ordförande och tre andra medlemmar samt fyra ersättare. Både medlemmarna och ersättarna skall i mån av möjlighet företräda de i partiregistret införda partier som vid föregående val ställt upp kandidater i valkretsen. En medlem eller ersättare som enligt en kandidatansökan som tillställts nämnden har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening kan inte delta i nämndens arbete vid valet i fråga.

Helsingfors valkrets nämnd och Nylands valkrets nämnd sammanträder i Helsingfors stad, Egentliga Finlands valkrets nämnd i Abo stad, Satakunta valkrets nämnd i Björneborgs stad, landskapet Ålands valkrets nämnd i Mariehamns stad, Tavastlands valkrets nämnd i Tavastehus stad, Birkalands valkrets nämnd i Tammerfors stad, Kymmene valkrets nämnd i Kouvola stad, Södra Savolax valkrets nämnd i S:t Michels stad, Norra Savolax valkrets nämnd i Kuopio stad, Norra Karelen valkrets nämnd i Joensuu stad, Vasa valkrets nämnd i Vasa stad, Mellersta Finlands valkrets nämnd i Jyväskylä stad, Uleåborgs valkrets nämnd i Uleåborgs stad och Lapplands valkrets nämnd i Rovaniemi stad.

13 §

Valkrets nämndens arbete

Valkrets nämnden är beslutförför med fem medlemmar. Har en medlem eller ersättare avlidit eller befriats från sitt uppdrag, skall en ny medlem eller ersättare utses i hans eller hennes ställe för den återstående mandatperioden.

Valkrets nämnden anställer en sekreterare och annan nödvändig personal. Den beslutar om rätt att närvara och uttala sig vid nämndens sammanträden för andra personer än de som på grund av sina i denna lag avsedda uppgifter har rätt att delta i sammanträdena.

Vid valkrets nämndens sammanträden förs protokoll. Protokollet och nämndens expeditioner undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

14 §

Kommunal centralvalnämnd

Fullmäktige skall i kommunen tillsätta en *kommunal centralvalnämnd* för sin mandatperiod.

Den kommunala centralvalnämnden består av ordförande, vice ordförande och tre andra medlemmar samt ett nödvändigt antal ersättare, dock minst fem. Ersättarna skall ställas i den ordning i vilken de träder i stället för medlemmarna. Både medlemmarna och ersättarna skall i mån av möjlighet företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval ställt upp kandidater i kommunen. En medlem eller ersättare som enligt en kandidatansökan som tillställts centralval-

nämnden har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening kan inte delta i centralvalnämndens arbete vid valet i fråga.

I landskapet Åland fungerar i varje kommun som kommunal centralvalnämnd vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval den nämnd som tillsatts för kommunalval i landskapet och för vilken i tillämpliga delar gäller vad som i denna lag bestäms om kommunal centralvalnämnd.

15 §

Den kommunala centralvalnämndens arbete

Den kommunala centralvalnämnden är beslutför med fem medlemmar. Om en medlem eller ersättare har avlidit eller har förhinder eller är jävig, får kommunstyrelsen vid behov förordna en tillfällig ersättare.

Den kommunala centralvalnämnden anställer en sekreterare och annan nödvändig personal. Den beslutar om rätt att närvara och uttala sig vid nämndens sammanträden för andra personer än de som på grund av sina i denna lag avsedda uppgifter har rätt att delta i sammanträdena.

På den kommunala centralvalnämnden tillämpas inte den i 50 § kommunallagen nämnda förvaltningsstadgans bestämmelser om kommunstyrelsens företrädare och kommundirektörens rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden eller rätt att ta upp ett ärende till behandling i ett högre organ.

16 §

Valnämnd och valbestyrelse

Kommunstyrelsen skall i god tid före val tillsätta

1) för varje röstningsområde en *valnämnd*, som består av ordförande, vice ordförande och tre andra medlemmar samt ett nödvändigt antal ersättare, dock minst tre, samt

2) för förhandsröstning som verkställs i anstalter och för hemmaröstning en eller flera *valbestyrelser*, som består av ordförande, vice ordförande och en annan medlem samt ett nödvändigt antal ersättare, dock minst tre.

Såväl valnämndens och valbestyrelsens medlemmar som deras ersättare skall i mån

av möjlighet företräda de i partiregistret antecknade partier som vid föregående riksdagsval ställt upp kandidater i valkretsen i fråga. Vid kommunalval skall medlemmarna och deras ersättare dock på motsvarande sätt företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval ställt upp kandidater i kommunen. Valnämndens ersättare och valbestyrelsens ersättare för förhandsröstning som verkställs i anstalter skall ställas i den ordning i vilken de träder i stället för medlemmarna. En person som är uppställd som kandidat vid valet kan inte vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen.

Valnämndernas och valbestyrelsernas ordförandes och vice ordförandes namn och kontaktinformation skall meddelas den kommunala centralvalnämnden.

17 §

Valnämndens och valbestyrelsens arbete

Valnämnden och valbestyrelsen är beslutföra med tre medlemmar.

Valnämnden utser för röstningen på valda en eller flera valbiträden. Närmare bestämmelser om valbiträde finns i 74 §. För räkningen och ordnandet av röstsedlarna kan valnämnden anlita räkningspersonal.

På valnämnden och valbestyrelsen tillämpas inte den i 50 § kommunallagen nämnda förvaltningsstadgans bestämmelser om förande, justering och framläggande av protokoll, hänskjutande av ett ärende till fortsatt sammanträde, kommunstyrelsens företrädare och kommundirektörens rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden, föredragning av tjänsteinnehavare, rätt att ta upp ett ärende till behandling i ett högre organ eller kommunens ekonomi.

18 §

Valförrättare

Förhandsröstning på allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet, i finska beskickningar och ombord på finska fartyg samt hemmaröstning sköts av en *valförrättare*.

Om förordnandet av valförrättare till ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet bestäms genom förordning. Valförrättare är

annars

1) vid en finsk beskickning dess chef eller en av denne utsedd person,

2) ombord på ett finskt fartyg befälhavaren eller en av denne förordnad, på fartyg tjänstgörande person och

3) vid hemmaröstning en av den kommunala centralvalnämndens ordförande förordnad medlem eller ersättare i valbestyrelsen.

För ett förhandsröstningsställe kan vid behov förordnas flera valförrättare. Varje enskild hemmaröstning sköts dock av endast en valförrättare.

En person som är kandidat i valet kan inte vara valförrättare.

3 kap.

Rösträttsregister

19 §

Upprättandet av och uppgifterna i rösträttsregister

Befolkningsregistercentralen skall senast den 46 dagen före valdagen upprätta ett register i vilket införs varje person som enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet är röstberättigad i det kommande valet (*rösträttsregister*).

Beträffande varje röstberättigad tas följande uppgifter in i rösträttsregistret, sådana de är i befolkningsdatasystemet den 51 dagen före valdagen klockan 24:

- 1) personbeteckning,
- 2) fullständigt namn,
- 3) vid andra val än kommunalval den valkrets som avses i 5 §,
- 4) hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun,
- 5) röstningsområde,
- 6) röstningsställe på valdagen och adressen till det,
- 7) modersmål, om detta är danska, isländska, norska eller svenska,
- 8) vid andra val än kommunalval bosättningsstat, om den inte är Finland,
- 9) den magistrat inom vars ämbetsdistrikt hemkommunen är belägen,
- 10) datum för införande i registret.

Om den röstberättigade inte har sin hemkommun i Finland den 51 dagen före valdagen, antecknas i rösträttsregistret i stället folkbokföringskommunen enligt lagen om

hemkommun. Om denna kommun inte längre hör till finskt territorium, antecknas i stället för den Helsingfors stad. Den röstberättigade hör då till det röstningsområde som fullmäktige med stöd av 9 § 1 mom. har bestämt i fråga om de röstberättigade som i befolkningsdatasystemet inte har antecknats vid någon fastighet.

Efter upprättandet av rösträttsregistret antecknas i registret beträffande den röstberättigade:

1) uppgift om dödsfall, om den röstberättigade har avlidit,

2) för det fall att personen i fråga på det sätt som anges i 27 § har antecknats i rösträttsregistret som saknande rösträtt, uppgift om detta,

3) uppgifter om eventuellt rättelseyrkande, och om beslut som har meddelats med anledning av det,

4) uppgift om den röstberättigade har röstat.

Vid Europaparlamentsval införs en i Finland röstberättigad medborgare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen i Europaparlamentsvalets rösträttsregister, om han eller hon skriftligen har anmält att sin avsikt att utöva sin rösträtt vid Europaparlamentsvalet i Finland och efter detta har haft stadigvarande hemkommun i Finland och inte återtagit sin anmälan. Anmälan eller dess återtagande skall göras till magistraten senast den 80 dagen före valdagen före klockan 16.

20 §

Tilläggsuppgifter som skall införas i rösträttsregistret vid kommunalval och Europaparlamentsval

Vid kommunalval införs i rösträttsregistret, utöver vad som bestäms i 19 § 2 mom., beträffande varje röstberättigad som inte är finsk medborgare uppgift om

- 1) medborgarskap,
- 2) den tidsperiod han eller hon utan avbrott har haft hemkommun i Finland, om han eller hon inte är medborgare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge.

Vid Europaparlamentsval införs i rösträttsregistret, utöver vad som bestäms i 19 § 2 mom., beträffande varje röstberättigad uppgift om

1) det valområde där han eller hon är röstberättigad,

2) medborgarskap, om den röstberättigade inte är finsk medborgare.

21 §

Användning av rösträttsregistret vid presidentval

Vid presidentval används samma rösträttsregister vid det första och det andra valet.

22 §

Meddelandekort

Befolkningsregistercentralen utarbetar över var och en som införts i rösträttsregistret ett *meddelandekort*, som innehåller följande uppgifter:

1) de uppgifter som avses i 19 § 2 mom. 2, 5 och 6 punkten,

2) den adress som för den röstberättigade finns införd i befolkningsdatasystemet den 51 dagen före valdagen klockan 24,

3) vid vilket val och i vilken valkrets eller i vilket valområde eller i vilken kommun kortets mottagare har rösträtt,

4) valdagen och förhandsröstningsperioden,

5) kontaktinformationen till den magistrat som antecknats som kortets avsändare samt till den kommunala centralvalnämnden,

6) det register eller datasystem som uppgifterna på kortet grundar sig på samt

7) anvisningar om kortets användning och om förfarandet vid röstning.

Meddelandekortet kan dessutom i behövlig mån innehålla i 19 § 2 och 3 mom. nämnda uppgifter i optiskt läsbar form.

Meddelandekortet uppgörs så att det kan användas som foljebrev vid annan förhandsröstning än hemmaröstning.

Befolkningsregistercentralen ser till att meddelandekortet senast den 24 dagen före valdagen sänds till de röstberättigade vilkas adress är känd. Vid Europaparlamentsval sänds kort emellertid inte till sådana i rösträttsregistret införda personer som befolkningsregistercentralen i enlighet med 27 § 5 mom. antecknar i rösträttsregistret som saknande rösträtt.

Vid presidentval sänds samtidigt två med-

delandekort till de röstberättigade, ett för vardera valet.

23 §

Information till medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen vid kommunalval och Europaparlamentsval

Befolkningsregistercentralen skall i god tid före kommunalval och Europaparlamentsval i mån av möjlighet på lämpligt sätt meddela alla medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen som uppfyller villkoren för rösträtt att de enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet kommer att ha rösträtt och vara valbara vid valet samt om det förfarande som skall iaktas för utövande av rösträtten och rätten att bli uppställd som kandidat.

24 §

Kontroll av uppgifter i rösträttsregistret

De i 19 § 2 och 3 mom. nämnda uppgifterna i rösträttsregistret, med undantag för personbeteckningarna, finns framlagda för kontroll i magistraterna eller fås avgiftsfritt per telefon från dem och, enligt vad Befolkningsregistercentralen bestämmer, också andra ställen vardagar under tjänstetid från och med den 41 dagen före valdagen.

Magistraterna kan ge utdrag ur rösträttsregistret. Utdraget ges avgiftsfritt till den som utdraget gäller och till en myndighet som avses i denna lag.

Befolkningsregistercentralen informerar i officiella tidningen och på annat lämpligt sätt om tillhandahållandet av uppgifter ur rösträttsregistret samt om hur rättelseyrkande skall framställas.

25 §

Rättelseyrkande

Den som anser att han eller hon obehörigen har utelämnats ur rösträttsregistret eller att en anteckning om honom eller henne i registret är oriktig, kan framställa ett skriftligt rättelseyrkande hos magistraten senast den 16 dagen före valdagen klockan 16.

Rättelseyrkande kan grundas också på sådana på rösträtten inverkan omständigheter som har inträffat efter att rösträtsregistret upprättades.

Om en röstberättigads flyttningsanmälan enligt lagen om hemkommun inkommer till magistraten senare än den 51 dagen före valdagen, kan den röstberättigade inte på grundval av denna flyttningsanmälan yrka rättelse av sådana i 19 § 2 mom. 3 - 6 punkten nämnda uppgifter i rösträtsregistret som gäller den röstberättigade.

Ett rättelseyrkande kan framställas genom användning av en för ändamålet utarbetad blankett. Befolkningsregistercentralen skall se till att blanketter finns tryckta eller duplicerade i magistraterna och på andra ställen där uppgifterna i rösträtsregistret finns framlagda.

26 §

Magistratens beslut

Magistraten skall avgöra rättelseyrkandena senast den 13 dagen före valdagen och göra eventuella av besluten föranledda ändringar i rösträtsregistret senast den 12 dagen före valdagen före klockan 12.

Magistraten skall utan dröjsmål sörja för att den som framställt yrkandet delges beslutet. Beslutet skall sändas per post som rekommenderad försändelse, men det kan också skickas på något annat bevisligt sätt, om detta inte föranleder dröjsmål. Om beslutet innefattar att personen i fråga införs i rösträtsregistret, skall magistraten samtidigt tillstålla honom eller henne ett meddelandekort. Är mottagarens postadress inte känd, skall beslutet publiceras i den officiella tidningen.

27 §

Självrättelse

Anser Befolkningsregistercentralen eller magistraten att någon obehörigen har utlämnats ur rösträtsregistret eller orättmätigt har tagits in i det eller att en sådan anteckning i rösträtsregistret som gäller honom eller henne är oriktig, har Befolkningsregistercentralen eller magistraten rätt att på tjänstens vägnar foga personen i fråga till rösträtsregistret eller anteckna honom eller henne som saknande rösträtt eller rätta den

oriktiga anteckning som gäller honom eller henne. Andringarna skall göras senast den 12 dagen före valdagen före klockan 12.

När anteckning i rösträtsregistret görs om att någon saknar rösträtt skall därom fattas ett skriftligt beslut, som skall delges personen i fråga så som bestäms i 26 § 2 mom. Ett skriftligt beslut behöver dock inte fattas, om personen i fråga har dött eller dödförklarats efter att rösträtsregistret upprättades.

När någon fogas till rösträtsregistret skall till honom eller henne utan dröjsmål sändas ett meddelandekort.

Vid rättelse av en oriktig anteckning som gäller en person som är införd i rösträtsregistret skall personen i fråga utan dröjsmål underrättas om rättelsen, om detta inte är uppenbart onödigt.

Har Befolkningsregistercentralen innan rösträtsregistret för ett Europaparlamentsval vunnit laga kraft fått ett meddelande av en myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen om att en röstberättigad som införts i rösträtsregistret har upptagits i denna stats vallängd för samma val, skall Befolkningsregistercentralen utan dröjsmål se till att personen i fråga antecknas i rösträtsregistret som saknande rösträtt.

28 §

Besvär hos länsrätten

Över ett beslut av magistraten genom vilket ett rättelseyrkande har avlagits eller avisats och över Befolkningsregistercentralens eller magistratens beslut enligt 27 § 2 mom. får besvär anföras hos länsrätten. Besvären skall anföras senast den sjunde dagen efter den dag då parten i fråga har delgetts beslutet eller efter den dag då beslutet har publicerats i officiella tidningen. En besvärsskrift som riktats till länsrätten kan inom besvärstiden tillställas magistraten för vidarebefordran till länsrätten. Besvär skall i övrigt anföras i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Länsrätten skall utan dröjsmål underrätta ändringssökanden och magistraten om sitt beslut. Om beslutet innefattar att någon skall införas i rösträtsregistret eller att uppgifter som gäller honom eller henne skall ändras, skall länsrätten dessutom utan dröjsmål underrätta Befolkningsregistercentralen om beslutet, och Befolkningsregistercentralen skall göra de nödvändiga ändringarna i rösträts-

registret. Om länsrätten meddelar ett sådant beslut senare än den fjärde dagen före valdagen klockan 19, skall den utan dröjsmål sända beslutet också till den kommunala centralvalnämnden, som skall foga beslutet till den vallängd som nämns i 72 §. Om besvären har förkastats eller avvisats, skall länsrätten härom underrätta Befolkningsregistercentralen, som skall göra anteckning om detta i rösträttsregistret.

Over länsrättens beslut enligt denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

29 §

Rösträttsregistrets laga kraft

Rösträttsregistret vinner laga kraft den 12 dagen före valdagen klockan 12.

Ett lagakraftvunnet rösträttsregister skall följas oförändrat vid valet. Rösträttsregistret anses ha laga kraft även om länsrätten innan rösträttsregistret vinner laga kraft inte har meddelat beslut med anledning av besvär som anförts hos den.

Om någon uppenbart oriktigt med stöd av 27 § 1 mom. har antecknats i rösträttsregistret som saknande rösträtt, kan Befolkningsregistercentralen stryka en sådan anteckning ur det lagakraftvunna rösträttsregistret.

Den som på valdagen för valnämnden visar upp ett sådant beslut av länsrätten eller högsta förvaltningsdomstolen enligt vilket han eller hon är röstberättigad, skall få rösta. Personen i fråga är skyldig att överlåta beslutet eller en kopia av det till valnämnden.

30 §

Användningen av rösträttsregistret

I rösträttsregistret antecknas i enlighet med 5 och 6 kap. när och var den röstberättigade har röstat. Anteckningen kan göras av en valförrättare vid ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet eller av valbestyrelsens ordförande eller av valnämnden eller den kommunala centralvalnämnden eller, på den kommunala centralvalnämndens begäran, av magistraten. Om anteckningen konstateras vara oriktig, kan den rättas endast av den kommunala centralvalnämnden eller, på dennas begäran, av magistraten.

Anteckningar som gäller röstning är inte offentliga förrän valförrättningen har avslutats.

Efter att valresultatet har vunnit laga kraft, skall av justitieministeriet föreskrivna arkivutskrifter matas ut ur rösträttsregistret. Därefter skall Befolkningsregistercentralen utlåna uppgifterna ur registret.

4 kap.

Myndighetsuppgifter vid kandidatuppställning

31 §

Kandidatuppställning

I II avdelningen ingår bestämmelser vilka gäller de i partiregistret upptagna *partiernas (parti)* och de av röstberättigade bildade *valmansföreningarnas* uppställande av kandidater samt ansökan om publicering av kandidatlistan i sammanställningen av kandidatlistorna och ansökan om upptagande av en kandidat i kandidatförteckningen vid presidentval (*kandidatansökningar*) och ingivande av ansökningarna till den myndighet som behandlar kandidatansökningarna.

32 §

Myndighet som behandlar kandidatansökningar

Kandidatansökningarna behandlas

- 1) vid riksdagsval av valkrets-nämnden,
- 2) vid presidentval och Europaparlamentsval av Helsingfors valkrets-nämnd,
- 3) vid kommunalval av den kommunala centralvalnämnden.

33 §

Meddelanden rörande partierna

Justitieministeriet skall senast 48 dagar före valdagen meddela de myndigheter som behandlar kandidatansökningarna, med undantag för landskapet Ålands valkrets-nämnd, vilka partier som är upptagna i partiregistret och vilka personer som är berättigade att teckna respektive partis namn.

34 §

Myndigheternas lagbestämda sammanträden

Den myndighet som behandlar kandidatansökningarna sammanträder på kallelse av ordföranden i god tid, senast den 48 dagen före valdagen och därefter, om det finns ärenden att behandla, den 40, 34, 32 och 31 dagen före valdagen, valdagen, dagen efter valdagen och den tredje dagen efter valdagen samt vid någon annan tid, om behandlingen av ärendena kräver det.

35 §

Beslut om och kungörelse av ingivning av handlingar

Senast vid det sammanträde som hålls den 48 dagen före valdagen skall den myndighet som behandlar kandidatansökningarna besluta till vem, vilka dagar och vid vilka klockslag samt var de för myndigheten avsedda kandidatansökningarna och andra handlingar som gäller kandidatuppställningen skall ges in.

Angående beslutet skall avfattas en kungörelse, som skall delges de valombud som partierna har meddelat och som skall uppställas till påseende i myndighetens sammanträdeslokal samt vid kommunalval offentliggöras på det sätt som kommunens tillkännagivanden meddelas för kännedom och vid övriga val i den officiella tidningen.

36 §

Skyldighet att kontrollera handlingar

Den myndighet som behandlar kandidatansökningarna skall kontrollera att kandidatansökningarna och anmälningarna om valförbund och gemensam lista har lämnats till myndigheten inom den tid som anges i lagen och att handlingarna har den form som bestäms i lagen eller med stöd av den samt att kandidaterna är valbara och att det inte heller annars finns något lagstadgat hinder för deras kandidatur.

Det ankommer inte på myndigheten att granska på vilket sätt man har verkställt medlemsomröstningen och uppställandet av kandidater jämte därtill hörande förfaranden inom partiet eller dess krets- eller basorganisation, eller annan organisation eller inom

en förening som företräder partimedlemmarna i kommunen.

37 §

Behandling av kandidatansökningar och anmärkningar mot dem

Kandidatansökningarna jämte till dem fogade handlingar behandlas vid det sammanträde som hålls den 34 dagen före valdagen.

Har en kandidatansökan eller en anmälan om valförbund eller gemensam lista inte lämnats till myndigheten inom föreskriven tid, skall den avvisas.

Valombudet för ett parti, en gemensam lista och en valmansförening som inte hör till en gemensam lista skall omedelbart underrättas, om

1) kandidatansökan eller anmälan om valförbund eller gemensam lista inte har gjorts i enlighet med denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller att de handlingar som förutsätts i denna lag inte har fogats till kandidatansökan,

2) kandidatansökningshandlingarna av andra orsaker än de som nämns i 1 mom. inte kan betraktas som lagenliga eller

3) som kandidat har uppställts en person som inte är valbar eller som vid samma val har uppställts som kandidat på två eller flera listor.

38 §

Fastställande av kandidaternas ordningsföljd

Vid det sammanträde som avses i 37 § bestäms partiernas, de gemensamma listornas och valmansföreningarnas inbördes ordningsföljd för sammanställningen av kandidatlistorna samt presidentkandidaternas inbördes ordningsföljd för kandidatförteckningen.

Vid riksdagsval och kommunalval utlottas

1) den inbördes ordningen mellan å ena sidan de partier som inte har ingått valförbund och å andra sidan valförbunden,

2) inom valförbunden den inbördes ordningen mellan de partier som har bildat valförbund och

3) den inbördes ordningen mellan de gemensamma listorna.

De valmansföreningar som inte hör till någon gemensam lista sätts i alfabetisk ordning.

Vid presidentval utlottas kandidaternas inbördes ordningsföljd vid det första valet och de tilldelas nummer i enlighet med denna, med 2 som första nummer. Justitiekanslern i statsrådet skall vara närvarande vid lottningen. Vid det andra valet har kandidaterna samma nummer som vid det första valet.

Vid Europaparlamentsval utlottas med iakttagande av 2 mom. den inbördes ordningen först mellan de partier, valförbund och gemensamma listor som ställer upp kandidater för hela landet och sedan mellan de partier, valförbund och gemensamma listor som ställer upp kandidater för valområdet.

39 §

Valombudens åtgärder med anledning av anmärkningar

De valombud till vilka anmärkningar har framställts har rätt att senast den 32 dagen före valdagen före klockan 16 göra därav föranledda rättelser och att komplettera en kandidatansökan och de handlingar som fogats till den. Inom samma tid har valombudens rätt att företa behövliga justeringar beträffande en kandidats namn, titel, yrke, syssla eller hemkommun. Avser anmärkningen anmälan om valförbund, har partiernas valombud rätt att ge in ett gemensamt skriftligt förslag till rättelse av anmälan.

Har anmärkningen framställts av en orsak som nämns i 37 § 3 mom. 3 punkten, har valombudet rätt att inom den tid som anges ovan i denna paragrafs 1 mom. stryka en kandidat som avses i sagda lagrum.

40 §

Beslut om kandidatansökningar

De kandidatansökningar som inkommit inom utsatt tid behandlas på nytt vid det sammanträde som hålls den 32 dagen före valdagen. Samtidigt fattas beslut med anledning av kandidatansökningarna samt anmälningarna som gäller valförbund och gemensam lista.

Kandidatansökningar som inkommit inom utsatt tid samt anmälningar om valförbund och om gemensam lista, mot vilka inga anmärkningar har framställts, skall godkännas.

41 §

Beslut som skall fattas efter besluten om kandidatansökningarna

Har en anmärkning som avses i 39 § 2 mom. gjorts och godtagbar anmälan om rättelse inte ingivits eller anmälan om strykning av kandidaten i fråga inte gjorts inom utsatt tid eller har kandidaten avlidit, tas kandidaten inte upp i sammanställningen av kandidatlistorna eller i kandidatförteckningen vid presidentval. Ett partis, en valmansförening och en gemensam listas valombud är skyldigt att utan dröjsmål underrätta den myndighet som behandlar kandidatansökningarna om en kandidats död.

Ett parti eller en valmansförening vars anmälan om anslutning till ett valförbund eller en gemensam lista inte har blivit godkänd, har rätt att återta sin kandidatansökan. Partiets och valmansföreningens valombud skall ge in ett skriftligt återtagande till den myndighet som behandlar kandidatansökningarna senast den 31 dagen före valdagen klockan 12. Ett ärende som gäller godkännande av kandidatansökan skall behandlas på nytt till följd av återtagande.

Beslut i de ärenden som avses i denna paragraf fattas vid det sammanträde som hålls den 31 dagen före valdagen innan sammanställningen av kandidatlistorna eller presidentvalets kandidatförteckning uppgörs.

42 §

Uppgörande av sammanställning av kandidatlistor

Den myndighet som behandlar kandidatansökningarna skall vid det sammanträde som hålls den 31 dagen före valdagen göra upp en *sammanställning av kandidatlistorna*, där det på samma sida av arket finns tryckt:

1) en gemensam rubrik, av vilken framgår för vilket val sammanställningen har gjorts upp samt

2) partiernas kandidatlistor, gemensamma listor samt kandidatlistorna för de valmansföreningar som inte hör till någon gemensam lista.

Kandidatlistorna för de partier som inte hör till något valförbund och för de partier som har bildat valförbund och de gemensamma listorna samt kandidatlistorna för de valmansföreningar som inte hör till någon

gemensam lista placeras i ordningsföljd enligt 38 § 2, 3 och 5 mom. så att först kommer partiernas kandidatlistor grupperade från vänster till höger, sedan de gemensamma listorna grupperade på motsvarande sätt och till sist under varandra i alfabetisk ordning kandidatlistorna för de valmansföreningar som inte hör till en gemensam lista. Kandidaterna tilldelas nummer i enlighet med denna ordningsföljd, med 2 som första nummer.

Vid Europaparlamentsval uppgörs för alla fyra valområden en separat sammanställning av kandidatlistorna eller, om alla partier och gemensamma listor ställer upp sina kandidater för hela landet, en sammanställning av kandidatlistorna med samma innehåll för alla valområden. Varje kandidat som ställs upp för hela landet tilldelas ett nummer på det sätt som bestäms i 2 mom. Ordningen och numren för kandidater som uppställs för hela landet är desamma inom alla valområden där de kandiderar. Om av ett parti eller på en gemensam lista inte uppställs kandidater för hela landet inom alla valområden, blir de nummer som tilldelats kandidaterna oanvända inom de valområden där inga kandidater uppställs. Varje kandidat som uppställs enligt valområde tilldelas därefter ett löpande ordningsnummer som inom varje valområde börjar från och med det första lediga numret efter det största numret i den riksomfattande kandidatuppställningen.

Finns det så många partier, valförbund eller gemensamma listor att grupperingen av dem från vänster till höger väsentligt försvårar sammanställningens läsbarhet, kan de eller en del av dem även grupperas under varandra i sammanställningen med iakttagande av den genom lottningen bestämda ordningsföljden. Kandidatlistorna för de partier som har ingått valförbund skall tillräckligt klart åtskiljas från kandidatlistorna för de partier som inte hör till något valförbund. Under kandidatlistorna för partier som har bildat valförbund görs en anteckning om att partierna i fråga har ingått valförbund. Vid Europaparlamentsval skall dessutom i sammanställningen av kandidatlistor efter namnet på de partier och beteckningen för de gemensamma listor som uppställt kandidater för hela landet tas in en anteckning av vilken den riksomfattande kandidatuppställningen framgår.

Uppgifter om partiernas kandidater och kandidaterna på de gemensamma listorna

antecknas under partiets namn eller den gemensamma listans beteckning grupperade i en spalt uppifrån och nedåt eller, om detta inte är ändamålsenligt på grund av det stora antalet kandidater, i två eller flera spalter bredvid varandra, i rader från vänster till höger. Uppgifter om de kandidater som inte hör till någon gemensam lista antecknas längst till höger under varandra, i nummerordning, tydligt åtskilda från varandra.

För varje kandidat antecknas i sammanställningen nummer, namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, samt vid andra val än kommunalval hemkommun. Vid sidan av eller i stället för kandidatens förnamn kan användas ett annat allmänt känt tilltalsnamn eller en förkortning av förnamnet. Inga andra uppgifter om kandidaten får antecknas, om de inte är nödvändiga för att precisera identiteten. Inga personbeteckningar antecknas i sammanställningen.

Partiernas namn antecknas i sammanställningen med iakttagande av 4 § partilagen (10/1969) och 9 § 2 mom. föreningslagen (503/1989). För en gemensam lista antecknas den beteckning som föreslagits för den eller, om beteckningen inte heller efter en anmärkning överensstämmer med det som föreskrivs för respektive val i II avdelningen. Om inget förslag har framställts, fastställer den myndighet som behandlar kandidatansökningarna en beteckning, som endast utvisar den gemensamma listans ordningsföljd i sammanställningen i förhållande till andra gemensamma listor. För en valmansförening som inte hör till någon gemensam lista antecknas ingen beteckning.

43 §

Kandidatförteckningar för presidentval

Efter att justitieministeriet genom ett tillkännagivande har underrättats om kandidaterna, uppgör Helsingfors valkrets nämnd en *kandidatförteckning för presidentvalet*, angående vilken i tillämpliga delar gäller vad som bestäms i 42 § om sammanställningen av kandidatlistor.

Förrättas vid presidentvalet ett andra val, uppgör Helsingfors valkrets nämnd utan dröjsmål för det andra valet en kandidatförteckning i vilken kandidaterna skall tas upp i samma inbördes ordningsföljd och med samma nummer med vilka de togs in i kandidat-

förteckningen för det första valet. Angående kandidatförteckningen för det andra valet gäller i övrigt vad som i 42 § bestäms om sammanställningen av kandidatlistor.

44 §

Riksomfattande kandidatregister

Justitieministeriet skall upprätta ett register, i vilket tas in alla kandidater i hela landet som vid valet i fråga tagits upp i sammanställningarna av kandidatlistorna eller i kandidatförteckningen för presidentvalet (*riksomfattande kandidatregister*).

Den myndighet som behandlar kandidatan sökningarna skall den 31 dagen före valdagen se till att i det riksomfattande kandidatregistret beträffande varje kandidat införs de uppgifter som finns i sammanställningen av kandidatlistorna eller i kandidatförteckningen för presidentvalet samt personbeteckning.

Uppgifter ur kandidatregistret ges avgiftsfritt till kandidaten, det parti som ställt upp kandidaten och den gemensamma lista på vilken kandidaten är uppställd samt till en myndighet som avses i denna lag.

Justitieministeriet tar vid behov en utskrift ur det riksomfattande kandidatregistret som upptar uppgifterna om varje kandidat med undantag för personbeteckningen enligt valkrets, valområde eller kommun. Ministeriet skall se till att ett nödvändigt antal exemplar av utskriften tillställs de kommunala centralvalnämnderna, valbestyrelserna och valförrättarna vid förhandsröstningsställena samt utrikesministeriet för vidare utdelning till de finska beskickningar och finska fartyg som är förhandsröstningsställen.

Uppgifterna i det riksomfattande kandidatregistret utplånas när valresultatet har vunnit laga kraft.

45 §

Distribution och tillkännagivande av sammanställningen av kandidatlistorna och av kandidatförteckningen för presidentval

Valkrets-nämnden skall se till att ett nödvändigt antal av sammanställningen av kandidatlistorna vid riksdagsval tillställs

1) valkretsens kommunala centralvalnämnder för vidare utdelning till valnämnderna, valbestyrelserna och valförrättarna samt kommunstyrelserna i de kommuner som hör

till valkretsen,

2) övriga valkrets-nämnder för vidare utdelning till dessa valkretsars kommunala centralvalnämnder, valbestyrelser och valförrättarna vid de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet,

3) valombuden för de partier, de gemensamma listor och de utanför de gemensamma listorna stående valmansföreningar som ställt upp kandidater i valdistriktet samt

4) justitieministeriet och utrikesministeriet för att utdelas till valförrättarna vid förhandsröstningsställena utomlands.

Sammanställningarna skall också hållas tillgängliga för allmänheten.

Den kommunala centralvalnämnden skall bringa sammanställningen av kandidatlistorna för kommunalval eller uppgifterna i den eller uppgift om var sammanställningen hålls framlagd till de röstberättigades kännedom så som kommunala tillkännagivanden delges samt dessutom genom tillkännagivande som anslås i centralvalnämndens möteslokal. Av sammanställningen skall ett tillräckligt antal i god tid före valet tillställas kommunstyrelsen, valnämnderna, valbestyrelserna och valförrättarna vid de allmänna förhandsröstningsställena inom kommunen. De skall dessutom tillställas valombuden för de partier, de gemensamma listor och de utanför de gemensamma listorna stående valmansföreningar som ställt upp kandidater. Sammanställningarna skall också hållas tillgängliga för kommunens invånare.

Helsingfors valkrets-nämnd sköter distributionen av sammanställningar av kandidatlistorna för Europaparlamentsval och kandidatförteckningen för presidentval med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i 1 mom. bestäms om distribution av sammanställningen av kandidatlistorna för riksdagsval. Är det sannolikt att det inte är möjligt att i tid tillställa en finsk beskickning eller ett finskt fartyg som utgör förhandsröstningsställe kandidatförteckningen för det andra valet vid presidentval, skall förhandsröstningsstället tillställas uppgift om förteckningens innehåll på ett sätt som bedöms som tillräckligt tillförlitligt.

46 §

Förbud mot ändringssökande

I en myndighets beslut som avses i detta kapitel, med undantag för beslut om uppgif-

ter som skall ges ur kandidatregistret, får ändring inte sökas särskilt.

5 kap.

Förhandsröstning

47 §

Rätt att förhandsrösta

Varje röstberättigad får förhandsrösta på de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet och utomlands i finska beskickningar.

En röstberättigad, som vårdas på sjukhus eller i en verksamhetsenhet inom socialvården som lämnar vård dygnet runt eller som den kommunala centralvalnämnden annars förordnat till förhandsröstningsställe, eller som har intagits i en straffanstalt får förhandsrösta i denna anstalt. Den som tillhör personalen ombord på ett finskt fartyg får förhandsrösta ombord på fartyget om det befinner sig utomlands.

En röstberättigad, vars rörelse- eller funktionsförmåga till följd av ett gravt handikapp eller en långvarig sjukdom är så begränsad att han eller hon inte utan oskäligen svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället, får så som bestäms i 56 § förhandsrösta hemma i den kommun i Finland som i rösträttsregistret har antecknats som hans eller hennes hemkommun.

48 §

Förhandsröstningsperioden

Förhandsröstningen inleds den 11 dagen före valdagen samt avslutas i utlandet den åttonde dagen och i hemlandet den femte dagen före valdagen.

Vid de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet samt i finska beskickningar kan förhandsröstning enligt vad som bestäms genom förordning pågå kortare tid än vad som anges i 1 mom.

49 §

Förhandsröstningstiderna

Förhandsröstning förrättas under förhandsröstningsperioden

1) på de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet alla vardagar under den tid

lokalen är öppen för allmänheten, dock inte efter klockan 20, samt lördagar och söndagar mellan klockan 10 och 16, dock inte på nyårsaftonen, nyårsdagen, trettondagen, påskdagen, valborgsmässoaftonen, första maj, pingstdagen, midsommardagen, självständighetsdagen, julaftonen, juldagen eller annandag jul,

2) i finska beskickningar varje dag på de tider som bestäms av chefen för beskickningen, dock inte långfredagen, påskdagen, pingstdagen, midsommardagen eller julaftonen, inte heller juldagen eller annandag jul,

3) i anstalter under en eller högst två dagar på de tider som valbestyrelsen bestämmer,

4) ombord på finska fartyg under minst en dag på de tider som befälhavaren bestämmer,

5) vid hemmaröstning vid den tidpunkt mellan klockan 9 och 20 som särskilt meddelas den röstande.

En röstberättigad som inom den tid som nämns i 1 mom. har infunnit sig på förhandsröstningsstället men inte kunnat utöva sin rösträtt under denna tid har rätt att rösta även efter nämnda tids utgång.

50 §

Tillkännagivande av förhandsröstning

Den kommunala centralvalnämnden skall tillkänna de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet som finns inom kommunen samt förhandsröstningstiderna vid dem så som kommunala tillkännagivanden delges.

Valförrättaren och valbestyrelsen skall se till att röstningstiderna och den närmare ordningen vid förhandsröstningen tillkännages genom kungörelser, som anslås på förhandsröstningsstället, och vid behov även på annat lämpligt sätt.

51 §

Förhandsröstningshandlingar

Vid förhandsröstning skall användas röstsedel, valkuvert, följbrev och ytterkuvert (*förhandsröstningshandlingar*), vilka justitiedepartementet skall låta tillverka.

Som följbrev används antingen det i 22 § nämnda meddelandekortet eller en särskild

följebrevsblankett. Vid hemmaröstning skall dock som följebrev användas en särskild följebrevsblankett för hemmaröstning.

52 §

Röstsedel

Röstsedel för val skall tryckas på vitt papper. Av röstsedeln skall tydligt framgå hur den viks ihop, och den skall vara sådan att bevarandet av valhemligheten tryggas.

Röstsedeln skall vara av standardformatet 148 x 210 mm och på inre sidan uppta en tryckt rubrik, vari anges vid vilka val den skall användas, samt dessutom en cirkel som har en diameter av 90 mm och som vid hopvikning av sedeln förblir ovikt. Mitt i cirkeln skall tydligt utsatt finnas beteckningen N:o för antecknande av numret på den kandidat för vilken den röstande önskar avge sin röst. Inga andra anteckningar får finnas på röstsedeln.

53 §

Valstämpel

Röstsedlarna stämplas med en valstämpel, som är likadan på alla förhandsröstnings- och röstningsställen. Justitieministeriet fastställer valstämpeln samt låter tillverka stämplarna och meddelar de kommunala centralvalnämnderna anvisningar om hur stämplarna skall skaffas och förvaras.

54 §

Leverans av handlingar och valstämplar

Justitieministeriet skall i god tid före förhandsröstningens början översända förhandsröstningshandlingar och blanketter för de förteckningar som skall föras över de röstande jämte behövliga anvisningar till valförrättarna vid de allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet samt till de kommunala centralvalnämnderna för vidarebefordran till valbestyrelserna. Sådana handlingar och blanketter skall också sändas till utrikesministeriet för vidarebefordran till de finska beskickningar och till befälhavarna på de finska fartyg som utgör förhandsröstnings-

ställen.

Den kommunala centralvalnämnden skall sända valstämplar till valförrättarna vid de allmänna förhandsröstningsställen i landet som finns i kommunen samt till valbestyrelserna. Centralvalnämnden i Helsingfors stad skall dessutom sända valstämplar till utrikesministeriet för vidarebefordran till beskickningarna och befälhavarna på fartyg.

Befälhavaren på ett fartyg skall hos utrikesministeriet eller hos en finsk beskickning rekvidrera förhandsröstningshandlingar och blanketter för de förteckningar som skall föras över de röstande.

55 §

Person som skall närvara vid hemmaröstning

Vid hemmaröstning skall valförrättaren se till att vid hemmaröstningen utöver valförrättaren är närvarande en av den röstande utsedd eller godkänd person som fyllt 18 år och som inte sköter detta uppdrag i egenkap av valmyndighet. En person som är uppställd vid valet i fråga kan inte sköta detta uppdrag.

56 §

Förberedande åtgärder för hemmaröstning

Den som har rätt till hemmaröstning skall senast den 12 dagen före valdagen före klockan 16 anmäla sin önskan skriftligt eller per telefon till centralvalnämnen i sin hemkommun. Anmälan kan på den röstberättigades vägnar göras av någon som han eller hon har utsett. Skriftlig anmälan, som skall undertecknas, kan göras på en blankett som utarbetats för ändamålet.

I anmälan skall uppges

1) den röstandes fullständiga namn, personbeteckning, adress, hemkommun och telefonnummer samt, då anmälan görs av någon som den röstande utsett, även dennes namn och kontaktinformation,

2) att den röstande på grund av handikapp eller sjukdom som avses i 47 § 3 mom. inte utan oskäliga svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället och att han eller hon därför vill förhandsrösta hemma samt

3) huruvida den röstande själv kan sköta om att en person som avses i 55 § är närvarande vid hemmaröstningen.

Valmyndigheten skall, om möjligt, vid behov avhjälpa brister i anmälan och försäkra sig om att anmälan gjorts av den röstande som nämns däri eller av någon som denne har utsett.

Ordföranden för den kommunala centralvalnämnden skall se till att den röstande utan dröjsmål skriftligen eller per telefon underrättas om den tidpunkt då valförrättaren besöker honom eller henne. Tidpunkten skall anges med åtminstone två timmars noggrannhet. Samtidigt skall valmyndighetens telefonnummer meddelas för eventuell kontakt. Är valförrättaren förhindrad att infinna sig vid den meddelande tidpunkten, skall den röstande utan dröjsmål underrättas om detta och om tidpunkten för ett nytt besök.

Om en brist i anmälan, som inverkar på röstningsförrättningen, inte har kunnat avhjälpas eller om anmälan till den kommunala centralvalnämnden har gjorts efter utsatt tid eller om hemmaröstning inte alls kan förrättas på grund av avbrott i kommunikationerna eller något annat oöverstigligt hinder, skall den röstande så som bestäms i 4 mom. underrättas om att ingen hemmaröstning förrättas.

57 §

Ordningen på förhandsröstningsställena

På ett förhandsröstningsställe får inte under röstningstiden hållas tal, uppsättas anslag eller utdelas tryckta eller skrivna upprop, och de röstandes valfrihet får inte heller på något annat sätt utsättas för påverkan eller försök därtill.

Röstningen på förhandsröstningsstället skall ordnas så att valhemligheten bevaras. De närvarande skall iaktta de föreskrifter som valförrättaren eller valbestyrelsen meddelar för upprätthållandet av ordningen och för tryggheten av en störningsfri röstning.

Kan den röstandes valfrihet eller en störningsfri röstning inte tryggas vid hemmaröstning, skall valförrättaren avbryta röstningsförrättningen. I den förteckning som förs över hemmaröstningar skall göras en anteckning om avbrottet och, om röstningsförrättningen inte kan fortsätta, även om att den avslutas.

58 §

Inledande av förhandsröstning på förhandsröstningsställena

En röstberättigad som önskar rösta på förhand skall anmäla sig hos valförrättaren eller valbestyrelsen på förhandsröstningsstället. I en anstalt skall förhandsröstning vid behov ordnas även på olika avdelningar och i olika patientrum.

Den röstande är skyldig att för valförrättaren eller valbestyrelsen styrka sin identitet. Därefter ges den röstande röstsedel, valkuvert och ytterkuvert samt vid behov följebrevsblankett.

Den röstande skall ges tillfälle att ta del av sammanställningen av kandidatlistorna för valet i fråga inom sin valkrets, sin kommun eller sitt valområde eller av kandidatförteckningen för presidentvalet eller av det riksomfattande kandidatregistret eller av en utskrift ur det.

59 §

Röstningen vid förhandsröstning

Den röstande får rösta på en kandidat som är upptagen i sammanställningen av kandidatlistorna inom den valkrets, den kommun eller det valområde där den röstande antecknats som röstberättigad vid valet i fråga. Om det vid Europaparlamentsval har uppgjorts en sammanställning av kandidatlistorna med samma innehåll för alla valområden, får den röstande rösta på en kandidat i den. Vid presidentval får den röstande rösta på en kandidat i kandidatförteckningen för presidentvalet.

Den röstande skall på röstsedeln anteckna numret på den kandidat för vilken han eller hon avger sin röst, så tydligt att tvivelsmål inte kan uppstå om vilken kandidat som avses. Anteckningen skall göras i valbåset eller annars så att valhemligheten bevaras.

På den röstandes begäran skall valförrättaren eller en medlem av valbestyrelsen bistå vid röstningen. Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid röstningen såsom biträde anlita en assistent som den röstande själv utsett, dock inte en person som är kandidat vid valet. Assistenten är skyldig att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han eller hon fått veta vid valförrättningen.

60 §

Följebrev

Följebrevet skall riktas till den kommunala centralvalnämnden i den kommun som har antecknats för den röstande i rösträttsregistret.

Följebrevet skall innehålla följande uppgifter om den röstande:

- 1) fullständigt namn,
- 2) personbeteckning eller födelsetid, om inte den kvitteringsanteckning som avses i 61 § 2 mom. görs i följebrevet,
- 3) nuvarande adress, om som följebrev används en separat följebrevsblankett på vilken inte görs kvitteringsanteckning i följebrev.

Den röstande skall underteckna följebrevets försäkran om att den röstande personligen med bevarande av valhemligheten har fyllt i röstsedeln och lagt in denna avstämplad i valkuvertet som den röstande därefter tillslutit.

Vid hemmaröstning skall den röstande dessutom underteckna försäkran i följebrevblanketten för hemmaröstning om att den röstandes rörelse- eller funktionsförmåga till följd av ett gravt handikapp eller en långvarig sjukdom är så begränsad att den röstande inte utan oskäligen svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället.

61 §

Åtgärder för att avsluta förhandsröstningen

Den röstande skall för valförrättaren eller i en anstalt, för valbestyrelsen förete röstsedeln, hopviktt för avstämpling, samt omdelbart därefter, när röstsedeln är avstämplad, i valmyndighetens åsyn innesluta den i valkuvertet. Det slutna valkuvertet, på vilket inga anteckningar får göras, och det undertecknade följebrevet skall därefter lämnas till valförrättaren eller valbestyrelsen.

När rösträttsregistret är i bruk på förhandsröstningsstället, skall valförrättaren eller valbestyrelsens ordförande

- 1) kontrollera i registret att den röstande är röstberättigad,
- 2) göra en anteckning i registret om att den röstande har utövat sin rösträtt och
- 3) på det sätt som justitieministeriet bestämmer göra en anteckning i följebrevet om

att den anteckning som avses i 2 punkten har gjorts i registret (*kvitteringsanteckning i följebrevet*), varvid, om röstningen har för rättats i en anstalt, anstaltens namn inte får framgå av kvitteringsanteckningen.

När rösträttsregistret inte är i bruk på ett förhandsröstningsställe, skall en förteckning föras över de röstande.

62 §

Valmyndighetens åtgärder för att avsluta förhandsröstningen

Valförrättaren eller valbestyrelsens ordförande skall underteckna följebrevets intyg om att röstningen har försiggått på det sätt som bestäms i lag och, om kvitteringsanteckning inte görs i följebrevet, skall där också antecknas datum och förhandsröstningsstället namn eller, om förhandsröstning har förrättats i en anstalt eller i form av hemmaröstning, namnet på kommunen i fråga. Vid hemmaröstning skall valförrättaren dessutom se till att den person som med stöd av 55 § varit närvarande vid hemmaröstningen tecknar sitt namn på följebrevet. Valkuvertet och följebrevet skall därefter inneslutas i ytterkuvertet.

63 §

Insändande av ytterkuverten till den kommunala centralvalnämnden

Valförrättaren vid ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet samt valbestyrelsen skall se till att ytterkuverten utan dröjsmål tillställs den kommunala centralvalnämnd som antecknats som mottagare. Om ytterkuverten sänds per post, skall den som ansvarar för transporten och utdelningen av posten ge en kvittering på att kuverten har mottagits för transport och se till att ytterkuverten förs fram på ett tillförlitligt sätt. Om valförrättaren eller valbestyrelsen överlåter kuverten direkt till den kommunala centralvalnämnden eller dess företrädare, skall det tas en kvittering på att kuverten mottagits.

Valförrättaren på ett finskt fartyg skall utan dröjsmål befodra ytterkuverten till utrikesministeriet eller en finsk beskickning i det land, där fartyget ligger i hamn eller dit det först anländer. Valförrättaren vid den finska beskickningen eller, om beskickning-

en inte är förhandsröstningsställe, chefen för beskickningen skall se till att ytterkuvert som lämnats där eller skickats dit befordras till utrikesministeriet på det sätt som ministeriet bestämmer. Utrikesministeriet skall se till att ytterkuverten utan dröjsmål tillställs den kommunala centralvalnämnden i fråga med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms i 1 mom.

64 §

*Granskning av
förhandsröstningshandlingarna*

De förhandsröstningshandlingar som inkommit till den kommunala centralvalnämnden granskas, utan att valkuverten öppnas, vid sammanträden som skall hållas så att de förhandsröstningshandlingar som inkommit före klockan 19 fredagen före valdagen hinner behandlas vid sammanträdena. Ytterkuvert som inkommit efter utgången av tidsfristen öppnas inte och lämnas obeaktade.

Röstningen skall lämnas obeaktad, om

- 1) den som deltagit i förhandsröstningen inte har införts i rösträttsregistret,
- 2) valkuvertet är öppet eller försett med en obehörig anteckning om den röstande eller om en kandidat eller något annat obehörigt,
- 3) följbrevet är så bristfälligt eller otydligt att det inte med säkerhet går att få vissnet om att röstningen har försiggått på det sätt som bestäms i lag eller fastställas vem den förhandsröstande är eller
- 4) ett följbrev för hemmaröstning saknar namnteckning av den person som nämns i 55 §.

Anteckning om att röstningen har lämnats obeaktad skall göras i protokollet för sammanträdet, till vilket skall fogas ett sådant valkuvert jämte följbrev och ytterkuvert som har lämnats obeaktat.

Kan ett följbrev som inte innehåller kviteringsanteckning och ett därtill fogat valkuvert godkännas, antecknas i rösträttsregistret att den i följbrevet nämnda personen har utövat sin rösträtt. Om godkännandet sker senare än den fjärde dagen före valdagen klockan 19, skall anteckning om att den i följbrevet nämnda personen har utövat sin rösträtt dessutom, på det sätt som justitieministeriet bestämmer, göras i vallängden. Har den kommunala centralvalnämnden i enlighet med 72 § 3 mom. av särskilda skäl till-

stälts vallängder som skrivits ut ur rösträttsregistret genast efter att det vunnit laga kraft, görs anteckningen endast i vallängden.

Efter granskningen av förhandsröstningshandlingarna räknas antalet godkända valkuvert samt antalet personer om vilka anteckning gjorts i rösträttsregistret eller vallängden att de har utövat sin rösträtt, varefter de tal som erhålls antecknas i protokollet. De godkända valkuverten skall avskiljas från följbrevet och hållas i säkert förvar.

65 §

*Inlämnande av valkuverten till
valkrets-nämnden*

Vid andra val än kommunalval skall den kommunala centralvalnämnden lägga in de godkända valkuverten i ett hållbart omslag, vilket skall förseglas på det sätt som justitieministeriet bestämmer och på vilket skall antecknas valkrets-nämndens adress, uppgift om försändelsens innehåll och avsändaren. Försändelsen skall i brådskande ordning tillställas valkrets-nämnden på det sätt som denna bestämmer.

Har den kommunala centralvalnämnden inte tillställts några valkuvert som borde sändas till valkrets-nämnden, skall valkrets-nämnden underrättas om detta.

66 §

Återställande av valstämplar

Efter avslutad förhandsröstning skall valstämplarna skickas tillbaka från förhandsröstningsställena i kommunen till den kommunala centralvalnämnden. De valstämplar som har använts av valförrättare vid förhandsröstningsställen utomlands skall skickas tillbaka till utrikesministeriet, som sänder dem till centralvalnämnden i Helsingfors stad.

67 §

*Förbud mot ändringssökande i ärenden som
gäller förhandsröstning*

Ändring i beslut av en valmyndighet som avses i detta kapitel får inte sökas särskilt.

6 kap.

Röstning på valdagen

68 §

Förrättande av röstning på valdagen

Röstningen på valdagen förrättas samtidigt i varje kommun röstningsområdesvis. En röstberättigad får rösta endast inom det röstningsområde som har antecknats för honom eller henne i rösträttsregistret.

Ordnandet av röstningen inom varje röstningsområde sköts av valnämnden.

Den kommunala centralvalnämnden skall tillkännage valdagen samt röstningsområdenas röstningsställen på det sätt som kommunala tillkännagivanden meddelas för kännedom.

Bestämmelse om valdagen finns i II avdelningen.

69 §

Röstningstid

Röstningen på valdagen börjar klockan 9 och den fortgår utan avbrott till klockan 20.

Alla röstande som har anlänt före klockan 20 för att invänta sin tur har rätt att rösta. Väntrummet skall stängas klockan 20. De röstande som har anlänt skall dessförinnan underrättas om stängningen.

70 §

Röstningsställe

Den kommunala centralvalnämnden skall se till att det för röstningen på valdagen inom varje röstningsområde finns ett röstningsställe, för vilket kommunen skall ställa lämplig lokal och inredning till förfogande.

Röstningsstället skall ha tillräckligt med utrymme även för de röstande som inväntar sin tur att komma in i valrummet för att rösta.

71 §

Förberedande åtgärder

Den kommunala centralvalnämnden skall vidta alla åtgärder som krävs för förrättandet

av röstningen på valdagen och i denna avsikt bland annat se till att varje valnämnd på röstningsstället till sitt förfogande har

1) sådana valbås för röstningen som säkerställer bevarandet av valhemligheten,

2) ett nödvändigt antal röstsedlar enligt 52 §, valstämplar enligt 53 § samt blanketter för valprotokoll, som avses i 80 §,

3) sammanställningar av kandidatlistorna eller kandidatlistor för presidentvalet, vilka anslås i valrummet och i väntrummet samt i varje valbås,

4) förseglingsmateriel,

5) vallängden och

6) valurna.

Justitieministeriet skall se till att röstsedlar, blanketter för valprotokollet, förseglingsmateriel och vid behov även valurnor tillställs valnämnderna.

72 §

Vallängderna och leverans av dem

Efter avslutad förhandsröstning skall justitieministeriet se till att det ur rösträttsregistret från och med den fjärde dagen före valdagen klockan 19 skrivs ut *vallängder* röstningsområdesvis och att längderna tillställs de kommunala centralvalnämnderna i god tid före valdagen. Ministeriet kan bestämma att den kommunala centralvalnämnden skriver ut vallängder för röstningsområdena i kommunen. Ministeriet kan också bestämma att uppgifterna i vallängderna tillställs den kommunala centralvalnämnden i maskinläsbar form.

I vallängderna införs endast de personer som enligt de anteckningar som gjorts i rösträttsregistret inte har utövat sin rösträtt i förhandsröstningen. Vallängderna skrivs ut röstningsområdesvis i alfabetisk ordning enligt personernas namn eller på det sätt som justitieministeriet bestämmer. Vallängderna innehåller vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval en rubrik med uppgift om valkrets och vid alla val rubriker med uppgift om kommun och röstningsområde samt för varje person hans eller hennes fullständiga namn och personbeteckning.

Justitieministeriet kan vid behov och av särskilda skäl bestämma att vallängderna skall skrivas ut ur rösträttsregistret genast efter att registret har vunnit laga kraft och

att de utan dröjsmål skall tillställas den kommunala centralvalnämnden i fråga.

De kommunala valnämnden skall se till att vallängderna står till valnämndernas förfogande innan röstningen på valdagen börjar. Vallängderna är inte offentliga förrän valförordningen har avslutats.

73 §

Ordningen på röstningsställen

På ett röstningsställe eller i dess omedelbara närhet får inte under röstningstiden hållas tal, uppsättas anslag eller utdelas tryckta eller skrivna upprop och de röstandes valfrihet får inte heller på något annat sätt utsättas för påverkan eller försök därtill.

Röstningen skall ordnas så att valhemligheten bevaras. De närvarande skall iaktta de föreskrifter som valnämnden meddelar för upprätthållandet av ordningen och för tryggheten av en störningsfri röstning.

74 §

Biträde

På varje röstningsställe skall finnas närvarande ett av valnämnden utsett, med behöriga kännetecken eller märken försett *valbiträde*, som på begäran av en röstande skall hjälpa honom eller henne att göra anteckningen på röstsedeln.

En röstande som önskar anlita en medlem av valnämnden som biträde vid införandet av anteckningen har rätt därtill, om det inte fördröjer röstningen.

Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid införandet av anteckningen på röstsedeln som biträde anlita en assistent som han eller hon själv utsett.

Den som är kandidat vid valet i fråga får inte vara valbiträde och inte av en röstande utsedd assistent.

Biträdet är skyldigt att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt att hemlighålla vad han eller hon fått veta i samband med röstningen.

75 §

Inledande av röstningen på valdagen

När röstningen på valdagen börjar, skall

valnämndens ordförande eller vice ordförande för de närvarande röstande visa att valurnan är tom samt därefter tillsluta urnan på det sätt som justitieministeriet bestämmer och öppna det omslag, där de till valnämnden översända röstsedlarna är inlagda. Sedan valurnan vid röstningens början på valdagen har tillslutits får den inte öppnas förrän rösträkningen börjar efter att röstningen har avslutats.

76 §

Anmälan till röstning

Den röstande skall på röstningsstället i sitt valområde anmäla sig för valnämnden, som skall se till att den röstande inte får rösta förrän det har konstaterats att han eller hon är röstberättigad.

Den röstande är skyldig att för valnämnden styrka sin identitet.

77 §

Röstningen på valdagen

Den röstande får rösta på en kandidat som är upptagen i sammanställningen av kandidatlistorna inom den valkrets, den kommun eller det valområde där den röstande antecknats som röstberättigad vid valet. Om det vid Europaparlamentsval har uppgjorts en sammanställning av kandidatlistorna med samma innehåll för alla valområden, får den röstande rösta på en kandidat i den. Vid presidentval får den röstande rösta på en kandidat i kandidatförteckningen för presidentvalet.

Den röstande skall på röstsedeln anteckna numret på den kandidat för vilken han eller hon avger sin röst, så tydligt att tvivelsmål inte kan uppstå om vilken kandidat som avses. Anteckningen skall göras i valbåset så att valhemligheten bevaras.

78 §

Åtgärder för att avsluta röstningen

En röstande som gjort sin anteckning på röstsedeln skall ge röstsedeln, hopvikt för

avstämpling, till valnämnden. Stämpeln skall slås i mitten på framsidan av den hopvikta röstsedeln. Den röstande skall därefter lägga röstsedeln i valurnan.

Valnämnden skall anteckna i vallängden att den röstande har utövat sin rösträtt. Anteckningen skall dock göras i rösträttsregistret när valnämnden har tillgång till det.

79 §

Avslutande av röstningen på valdagen och preliminär rösträkning

Sedan valnämndens ordförande eller vice ordförande förklarar röstningen på valdagen avslutad, skall röstsedlarna utan dröjsmål tas ut ur valurnan och räknas. Likaså räknas antalet personer som enligt anteckningarna i vallängden eller rösträttsregistret har utövat sin rösträtt på valdagen.

Sedan antalet röstsedlar har räknats, granskar valnämnden röstsedlarna. De röstsedlar som bör anses vara ogiltiga, avskiljs till en särskild grupp. De återstående röstsedlarna sorteras så att sedlarna till förmån för respektive kandidat bildar en särskild grupp. Antalet röstsedlar i varje särskild grupp räknas (*preliminär rösträkning*).

Valnämnden skall slutföra räkningen och sorteringen av röstsedlarna utan avbrott.

Efter att den preliminära rösträkningen har utförts, insätts röstsedlarna, grupperade i enlighet med 2 mom., i ett hållbart omslag, vilket omsorgsfullt tillsluts genom förseglning på det sätt som justitieministeriet bestämmer. På omslaget skall antecknas mottagarens adress enligt 82 § 1 mom., försändelsens innehåll och avsändare.

80 §

Valprotokoll

Valnämnden skall förordna någon av sina medlemmar att föra *valprotokoll*, i vilket antecknas

- 1) dagen och klockslagen då valförrättningen började och förklarades avslutad,
- 2) närvarande medlemmar av valnämnden,
- 3) valbiträden och de assistenter som de röstande själva har utsett,
- 4) antalet personer som har röstat,
- 5) det totala antalet inlämnade röstsedlar

samt antalet röstsedlar i envar av de grupper, i vilka röstsedlarna sorterats enligt 79 § 2 mom.,

6) dagen och klockslaget då röstsedlarna lades in i omslag samt

7) de valombud för partier, valmansföreningar och gemensamma listor eller av valombuden befullmäktigade personer som var närvarande när röstsedlarna sorterades och räknades samt andra personer med rätt att närvara som varit närvarande.

I protokollet antecknas vid kommunalval även de medlemmar av den kommunala centralvalnämnden som inlämnat valkuvert till röstningsstället på grund av deras ringa antal i enlighet med vad som bestäms i 87 §, samt antalet röstsedlar som de medfört och lagt i valurnan.

Till protokollet skall fogas de till valnämnden inlämnade fullmakterna för sådana av valombuden befullmäktigade personer som avses i 1 mom. 7 punkten.

Till sist skall protokollet läsas upp, justeras och undertecknas av ordföranden eller vice ordföranden och minst en annan medlem av valnämnden, varefter det jämte bilagor läggs in i ett omslag, som tillsluts och förses med mottagarens adress enligt 82 § 1 mom. eller 83 § 2 mom., försändelsens innehåll samt avsändare.

81 §

Tillkännagivande av resultatet av den preliminära rösträkningen

Valkrets-nämnderna och de kommunala centralvalnämnderna och valnämnderna tillkännager resultatet av den preliminära rösträkningen på det sätt som justitieministeriet bestämmer.

82 §

Ingivande av röstsedlarna och valprotokollet från valnämnderna

Ordföranden eller vice ordföranden och en annan medlem av valnämnden skall utan dröjsmål tillsammans föra den försändelse som innehåller röstsedlarna och den försändelse som innehåller valprotokollet vid kommunalval till den kommunala centralvalnämnden och vid andra val till valkrets-

nämnden.

Valkrets-nämnden och den kommunala centralvalnämnden kan också bestämma att försändelserna får tillställas dem på något annat sätt.

83 §

Röstsedlar från små röstningsområden

Finns det i rösträttsregistret för något av kommunens röstningsområden färre än 120 röstberättigade, skall den kommunala centralvalnämnden för att trygga valhemligheten i god tid före valen bestämma att röstsedlarna från ett sådant röstningsområde och från något av kommunens övriga röstningsområden inte skall granskas i valnämnden, utan i den kommunala centralvalnämnden. Den kommunala centralvalnämnden skall vid andra val än kommunalval utan dröjsmål underrätta valkrets-nämnden om sitt beslut.

Valnämnderna för de röstningsområden som avses i 1 mom. skall, sedan röstsedlarna med bevarande av valhemligheten har tagits ut ur valurnan och deras antal har räknats, innesluta röstsedlarna i ett hållbart omslag på det sätt som justitieministeriet bestämmer. På omslaget antecknas den kommunala centralvalnämndens adress, försändelsens innehåll och avsändare. Försändelsen skall tillställas den kommunala centralvalnämnden utan dröjsmål. I valprotokollet skall göras de anteckningar som förfarandet föranleder.

Den kommunala centralvalnämnden skall utan dröjsmål med bevarande av valhemligheten sammanföra röstsedlarna från de valnämnder som avses i 1 mom. och räkna deras antal. Därefter skall röstsedlarna granskas och räknas. Om detta skall uppsättas ett protokoll med behövliga uppgifter, som skall bifogas ovan nämnda valprotokoll för röstningsområdena. Vid andra val än kommunalval skall röstsedlarna inneslutas i omslag enligt 79 § 4 mom. och försändelserna innehållande röstsedlar och protokoll skall tillställas valkrets-nämnden på det sätt som den bestämmer.

84 §

Förbud att söka ändring i valmyndigheters beslut

Ändring i beslut av en valmyndighet som avses i detta kapitel får inte sökas särskilt.

7 kap.

Räkning och fastställande av valresultat

85 §

Myndigheter med ansvar för resultaträkningen

Räkningen av de röstsedlar som getts in vid förhandsröstningen och kontrollräkningen av de röstsedlar som getts in vid röstningen på valdagen sköts

1) vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval av valkrets-nämnden vid dess sammanträde,

2) vid kommunalval av den kommunala centralvalnämnden vid dess sammanträde.

86 §

Ogiltiga röstsedlar

En röstsedel är ogiltig om

1) valkuvertet innehåller flera röstsedlar eller något annat än en röstsedel,

2) valkuvertet är öppet eller försett med en oberhörig anteckning om den röstande eller om en kandidat eller något annat obehörigt,

3) som röstsedel har använts något annat än en röstsedel som justitieministeriet låtit trycka,

4) röstsedeln är ostämplad,

5) kandidatens nummer har antecknats så att det är inte tydligt framgår vilken kandidat som avses,

6) på röstsedeln har skrivits den röstandes namn eller ett särskilt kännetecken på denne eller om någon annan obehörig anteckning har gjorts på den eller om

7) med röstsedeln vid riksdagsval har avgetts en röst för en kandidat som är uppställd som kandidat i två eller flera valkretsar.

Såsom obehörig betraktas inte en sådan anteckning på röstsedeln som endast förtydligar på vilken kandidat den röstande har avsett att rösta.

87 §

Räkning av förhandsröster

Granskningen av de röstsedlar i valkuvert vilka getts in vid förhandsröstning kan inledas på valdagen tidigast klockan 15 eller,

av särskilda skäl, enligt nämndens prövning också tidigare, dock tidigast klockan 12. De röstsedlar som är ogiltiga avskiljs till en särskild grupp. Övriga röstsedlar sorteras så att de som gäller en viss kandidat bildar en egen grupp. Antalet röstsedlar i varje grupp skall räknas.

Om antalet godkända valkuvert vid kommunalval är högst 25, skall den kommunala centralvalnämndens ordförande eller vice ordförande jämte en annan medlem föra de oöppnade valkuverten före avslutandet av röstningen på valdagen till något annat röstningsställe inom kommunen, där valkuverten skall öppnas och röstsedlarna, med bevarande av valhemligheten, hopvikta fällas i valurnan.

88 §

Kontrollräkning av röster

Dagen efter valdagen klockan 9 skall de vid röstningen på valdagen ingivna röstsedlarna samt valnämndernas uträkningar och de kommunala centralvalnämndernas uträkningar enligt 83 § 3 mom. börja granskas. Vid kontrollräkningen skall beslutas vilka röstsedlar som skall räknas kandidaterna till godo och vilka röstsedlar som skall lämnas obeaktade såsom ogiltiga.

De röster som avgetts för varje kandidat vid förhandsröstningen och röstningen på valdagen skall räknas samman.

89 §

Sammanräkning av kandidaternas röstetal

Kandidaternas röstetal räknas samman så att röstetalen för kandidater för partier som tillhör samma valförbund kommer valförbundet till godo, så att röstetalen för kandidater för ett parti som inte tillhör något valförbund kommer partiet till godo och så att röstetalen för kandidater för valmansföreningar som hör till en gemensam lista kommer den gemensamma listan till godo.

Framgår det att en kandidat inte är valbar eller har avlidit eller vid Europaparlamentsval har uppställts som kandidat vid samma val också i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen, kommer de röster som avgetts för en sådan kandidat dock det valförbund, det parti eller den gemensamma lista till godo, vartill kandidaten hör.

90 §

Uträkning av valresultatet

Den inbördes ordning i vilken kandidaterna för ett parti som inte hör till något valförbund och kandidaterna för varje gemensam lista ställs inom partiet eller på den gemensamma listan bestäms enligt deras personliga röstetal. I denna ordning tilldelas kandidaterna *jämförelsetal* så att den första kandidaten från varje parti eller på varje gemensam lista som jämförelsetal erhåller partiets eller den gemensamma listans hela antal röster, den andra kandidaten hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel, och så vidare.

Den inbördes ordningsföljden mellan kandidaterna för partier som har bildat valförbund bestäms oberoende av parti i enlighet med kandidaternas personliga röstetal. I denna ordning tilldelas kandidaterna jämförelsetal så att den första kandidaten som jämförelsetal erhåller hela antalet röster som avgetts till förmån för valförbundet, den andra kandidaten hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel, och så vidare.

Jämförelsetal för en kandidat för en valmansförening som inte hör till någon gemensam lista är kandidatens röstetal.

91 §

Lottning

Är flera röstetal eller jämförelsetal lika stora, avgörs deras inbördes ordningsföljd genom lottning.

92 §

Fastställande av valresultatet vid riksdagsval och kommunalval

För fastställandet av valresultatet skrivs alla kandidaters namn i den ordning som deras jämförelsetal anger, och invid varje kandidats namn antecknas kandidatens jämförelsetal. Av kandidaterna i denna namnserie väljs så många kandidater, räknade från seriens början, som i valkretsen skall väljas till riksdagsledamöter eller i kommunen till fullmäktigeledamöter.

93 §

Ersättare för riksdagsledamöter

Ersättaren för en riksdagsledamot bestäms så att ersättare blir den första icke valda kandidaten i det parti eller på den gemensamma lista eller, då valförbund har bildats, den första icke valda kandidaten inom det valförbund som den valde hör till.

Kan en ersättare för en riksdagsledamot inte erhållas på något annat sätt, blir den icke valda kandidat ersättare, vars namn står först i den namnserie som nämns i 92 §.

Blir ersättaren riksdagsledamot eller bortfaller ersättaren av någon annan orsak, skall valkrets nämnden bestämma en ny ersättare med iakttagande av bestämmelserna i 1 och 2 mom.

Blir riksdagsmandatet ledigt i landskapet Ålands valkrets och finns det ingen ersättare enligt 1 eller 2 mom., skall nytt riksdagsval utan dröjsmål förrättas i valkretsen. Tiden för valet bestäms och kungörs av justitieministeriet. Förhandsröstning sker endast i landskapet Ålands valkrets.

94 §

Ersättare i fullmäktige

För fullmäktigeledamöterna väljs ersättare på det sätt som bestäms i 11 § kommunallagen.

Blir antalet ersättare under tiden för fullmäktiges mandatperiod ofullständigt, skall den kommunala centralvalnämnden på begäran av fullmäktiges ordförande enligt 11 § kommunallagen förordna nya ersättare.

Kan alla ersättningsplatser inte besättas med stöd av denna paragraf, förblir antalet ersättare ofullständigt.

95 §

Fastställande och offentliggörande samt tillkännagivande av resultatet vid riksdagsval

Valkrets nämnden fastställer valresultatet vid ett sammanträde som hålls den tredje dagen efter valdagen och som börjar klockan 18.

Valkrets nämnden skall offentliggöra valresultatet jämte besväransvisning genom ett tillkännagivande hos nämnden, i vilket även skall meddelas vem som är ersättare för vilken invald riksdagsledamot, samt utan dröjsmål skriva ut en fullmakt för var och en som blivit vald och utan dröjsmål tillstålla riksdagen fullmakterna för utdelning till de valda.

Valkrets nämnden skall omedelbart underrätta justitieministeriet, på det sätt ministeriet bestämmer, samt dessutom länsstyrelsen och de kommunala centralvalnämnderna i valkretsen om valresultatet samt tillkännage resultatet och de valdas jämförelsetal och röstetal i de i valkretsen mest spridda tidningar vilka företräder de partier från vilka kandidater valts.

96 §

Fastställande och offentliggörande samt tillkännagivande av resultatet vid kommunalval

Den kommunala centralvalnämnden fastställer valresultatet vid ett sammanträde som hålls den tredje dagen efter valdagen och som börjar klockan 18.

Den kommunala centralvalnämnden skall utan dröjsmål

1) offentliggöra valresultatet genom att anslå protokollet med valresultatet jämte besväransvisning på kommunens anslagstavla för offentliga kungörelser för en tid av sju dagar,

2) tillstålla fullmäktige en förteckning över dem som blivit valda till fullmäktige och deras ersättare och tillkänne förteckningen på det sätt som kommunala tillkännagivanden meddelas för kännedom i kommunen samt

3) underrätta justitieministeriet om valresultatet på det sätt som ministeriet bestämmer.

97 §

Bestämmelser om presidentval och Europaparlamentsval

I II avdelningen finns bestämmelser för respektive val vilka gäller uträknandet av

kandidaternas röstetal vid presidentval och Europaparlamentsval samt sättet att räkna ut, fastställa och offentliggöra resultatet av dessa val samt att informera om det.

98 §

Ersättare för ledamot av Europaparlamentet

Om förordnande av ersättare för den som valts till ledamot av Europaparlamentet gäller i tillämpliga delar vad som sägs om ersättare för riksdagsledamöter i 93 §. Om ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har ställt upp kandidater enligt valområde, skall ersättaren om möjligt komma från samma valområde.

99 §

Antecknande av valresultatet i protokollet

När valresultatet har fastställts, skall i det protokoll som förs av den myndighet som fastställer resultatet nämnas vilka som blivit valda och vilka som, om riksdagsmandat blir lediga, i egenskap av ersättare träder i stället för de valda eller vilka som har valts till ersättare i fullmäktige.

De valda skall antecknas i protokollet med angivande av namn och titel, yrke eller syssla och, med undantag för kommunalval, hemkommun samt jämförelsetal och röstetal.

100 §

Förvaring av handlingar och tillbehör

Om räkningen eller behandlingen av röstsedlarna avbryts, skall alla röstsedlar och uträkningar förvaras så att ingen utomstående kommer åt dem.

Efter det att valresultatet har fastställts skall röstsedlarna och ett exemplar av sammanställningen av kandidatlistorna eller av kandidatförteckningen för presidentvalet läggas in i ett omslag som förseglas på det sätt som justitieministeriet bestämmer. De skall förvaras tills följande motsvarande val har förrättats. Uträkningarna skall förvaras som bilaga till protokollet. Valkrets nämnden

skall överlämna de handlingar och valtillbehör som den har i sin besittning till länsstyrelsen för förvaring.

8 kap.

Ändringssökande

101 §

Föremål för besvär

Ändring i ett beslut genom vilket valresultatet har fastställts får sökas genom besvär enligt vad som bestäms i detta kapitel.

Vid presidentval får ändring i beslut om fastställande av resultatet av det första och det andra valet inte sökas genom besvär.

102 §

Besvär rätt och besvär grunder

Besvär får anföras av var och en vars rätt eller fördel beslutet kränker. Besvär får på den grunden att beslutet strider mot lag anföras av den som varit uppställd som kandidat vid valet och av varje parti och gemensam lista som ingett en kandidatansökan.

Dessutom får beslutet på den grunden att valen har skett i oriktig ordning och att detta har kunnat inverka på valresultatet överklagas av

1) varje röstberättigad person inom valkretsen eller kommunen eller valområdet i fråga och

2) vid kommunalval av kommunmedlemmarna.

103 §

Anförande och behandling av besvär

Besvär anföras hos den behöriga länsrätten inom 14 dagar från att valresultatet har offentliggjorts. Vid Europaparlamentsval skall besvär dock alltid anföras hos länsrätten i Nylands län.

Angående besvär förfarandet och behandlingen av besvär gäller i övrigt förvaltningsprocesslagen.

Besvär skall behandlas i brådskande ordning.

104 §

Besvärsmyndighetens beslut

Har ett beslut eller en åtgärd av valmyndigheten varit lagstridigt och har lagstridigheten uppenbart kunnat inverka på valresultatet, skall nyval utlysas i valkretsen eller kommunen i fråga eller vid Europaparlamentsval i hela landet, om valresultatet inte kan rättas.

Har valkrets nämnden eller den kommunala centralvalnämnden förfarit lagstridigt vid uträkningen eller fastställandet av valresultatet och har lagstridigheten inverkat på valresultatet, skall detta rättas.

105 §

Delgivning av beslut

Vid riksdagsval och Europaparlamentsval skall länsrättens beslut delges ändringssökanden, valkrets nämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud samt justitieministeriet. Dessutom skall beslutet utan dröjsmål kungöras i en sändning från en inrättning som bedriver rundradioverksamhet, om det i beslutet har bestämts att valresultatet skall rättas eller nyval utlysas.

Vid kommunalval skall länsrättens beslut delges ändringssökanden, kommunstyrelsen och den kommunala centralvalnämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombudsmän samt, om det i beslutet har bestämts att valresultatet skall rättas eller nyval utlysas, justitieministeriet. Den kommunala centralvalnämnden skall utan dröjsmål tillkännage länsrättens utslag också för kommunens medlemmar genom att anslå beslutet på anslagstavlan för offentliga kommunala kungörelser för en tid av sju dagar.

106 §

Fortsatta besvär

Över länsstyrelsens beslut får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom

30 dagar från delfåendet.

Har det i beslutet bestämts att valresultatet skall rättas eller nyval utlysas, tillkommer besvär rätt dem som nämns i 102 § samt vid kommunalval även kommunstyrelsen. De som inte har delgetts beslutet särskilt, anses ha fått kännedom om beslutet när beslutet första gången kungjordes i en sändning från en inrättning som bedriver rundradioverksamhet eller när beslutet anslags på anslagstavlan för offentliga kommunala kungörelser.

Angående delgivning och kungörande av högsta förvaltningsdomstolens beslut gäller vad som i 105 § sägs om länsrättens beslut.

107 §

Nyval på grund av besvär

Om nyval utlysas med anledning av besvär, är valdagen för nyvalet

1) vid riksdagsval och Europaparlamentsval den första söndagen sedan 50 dagar har förflutit från det att valmyndighetens beslut vunnit laga kraft och

2) vid kommunalval den söndag som den kommunala centralvalnämnden bestämmer.

Förrättandet av nyvalen sköts av samma valmyndigheter som vid de upphävda valen. Har den kommunala centralvalnämndens mandatperiod redan utgått, sköts förrättandet av valen av den centralvalnämnd som kommit i stället.

Vid nyval iaktas samma indelning i röstningsområden samt används samma lagakraftvunna rösträttsregister och samma sammanställning av kandidatlistorna som vid de upphävda valen, om inte något annat bestäms i besvärsmyndighetens beslut. Befolkningsregistercentralen ser till att ett nytt meddelandekort sänds till dem som införts i rösträttsregistret. Förhandsröstning förrättas endast i den valkrets eller kommun som de utlysta nyvalen gäller. Angående förrättandet av nyval gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som bestäms om ordinarie val.

Riksdagsledamöter eller fullmäktigeledamöter som utsetts genom de upphävda valen kvarstår i sina uppdrag till dess resultatet av nyvalen har fastställts.

Resultatet av nyval vid riksdagsval skall genast meddelas riksdagen och resultatet av nyval vid kommunalval skall genast meddelas fullmäktige i kommunen i fråga.

II AVDELNINGEN

110 §

BESTÄMMELSER OM RESPEKTIVE
VAL*Maximalt antal kandidater*

9 kap.

Riksdagsval

Tidpunkten för riksdagsval

108 §

Valdag

Vid riksdagsval är den tredje söndagen i mars valdag.

Har republikens president förordnat om nya riksdagsval, är valdagen vid dessa val, enligt vad presidenten bestämmer, tidigast den första söndagen närmast efter det att 50 dagar har förflutit och senast den första söndagen efter det att 75 dagar har förflutit från den dag då förordnandet om nya val utfärdades.

När republikens president har förordnat om nya val, skall detta utan dröjsmål tillkännages, utöver vad som bestäms i 63 § 3 mom., åtminstone vid finska diplomatiska beskickningar och vid konsulat som förestås av en utsänd konsul genom offentliga kungörelser och vid behov även på något annat lämpligt sätt.

*Allmänna bestämmelser om uppställandet
av kandidater*

109 §

Rätt att ställa upp kandidater

Vid riksdagsval får kandidater uppställas av

- 1) partier och
- 2) röstberättigade som har bildat en valmansförening.

När kandidater uppställs har två eller flera partier rätt att sluta sig samman till ett *valförbund* genom att komma överens om det sinsemellan. Två eller flera valmansföreningar har på motsvarande sätt rätt att bilda en *gemensam lista*.

Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista får i varje valkrets ha högst 14 kandidater till riksdagen. Skall från valkretsen väljas flera än 14 riksdagsledamöter, får kandidaterna dock vara högst lika många som det antal riksdagsledamöter som skall väljas från valkretsen.

111 §

*Kandidatuppställning och maximalt antal
kandidater i landskapet Ålands valkrets*

Inom landskapet Ålands valkrets har en valmansförening som för följande riksdagsval har bildats av minst 30 röstberättigade i valkretsen rätt att ställa upp en kandidat till riksdagen. Två eller flera valmansföreningar har rätt att bilda en gemensam lista. Kandidaterna på den gemensamma listan får vara högst fyra.

I övrigt gäller i landskapet Ålands valkrets i fråga om bildande av valmansförening, ansökan om offentliggörande av valmansföreningens kandidatlista, bildande av gemensam lista och avgivande av anmälan om gemensam lista samt myndighetsuppgifter i anslutning till kandidatuppställningen i tillämpliga delar vad som i denna lag bestäms om dessa saker.

112 §

Förbud mot att kandidera på flera listor

En och samma person får vid samma val uppställas som kandidat endast för ett parti eller en valmansförening och endast i en valkrets.

Partiernas kandidatuppställning

113 §

Medlemsomröstning

För uppställandet av kandidater skall ett parti inom valkretsen förrätta en på hemlig och lika rösträtt baserad *medlemsomröst-*

ning, i vilken de inom valkretsen bosatta personmedlemmarna av partiet och dess basorganisationer har rätt att delta.

Medlemsomröstning är likväl inte obligatorisk, om för den har nominerats högst så många personer som partiet har rätt att ställa upp som kandidater inom valkretsen.

114 §

Tillämpning av partiets stadgar vid medlemsomröstning

Medlemsomröstningen skall förrättas och kandidater uppställas i enlighet med partiets stadgar. Till den del partiets stadgar inte innehåller några bestämmelser om medlemsomröstning eller om uppställande av kandidater gäller angående dem vad som föreskrivs i denna lag.

115 §

Nominering av personer till medlemsomröstning

Rätt att nominera personer för medlemsomröstning har en till partiet hörande förening med endast personmedlemmar (*basorganisation*), vilken är verksam inom valkretsen. Beslut om nomineringen fattas av det organ inom basorganisationen som utövar beslutanderätt eller, med bemyndigande av detta, av basorganisationens styrelse.

Till medlemsomröstning skall även upptas en person som skriftligt nominerats härför av minst 15 medlemmar av en och samma basorganisation inom valkretsen. En person kan nomineras även av minst 30 medlemmar som får tillhöra olika basorganisationer som är verksamma inom valkretsen. En medlem av basorganisationen kan förena sig om endast en framställning som avses i detta moment.

För medlemsomröstning får inte nomineras en person som inte har gett sitt skriftliga samtycke till det.

116 §

Rösträtt vid medlemsomröstning

Rösträtt vid medlemsomröstning tillkommer de medlemmar av ett parti och dess

basorganisationer som senast på valdagen fyller 18 år.

En medlem av en basorganisation får rösta i egenskap av medlem i endast en förening.

117 §

Beslut om kandidaternas antal och uppställandet av dem

Beslut om antalet kandidater och om uppställandet av dem fattas av den förening som är partiets kretsorganisation inom valkretsen (*kretsorganisation*). Beslutet fattas av det organ som utövar kretsorganisationens beslutanderätt eller, med bemyndigande av detta, av kretsorganisationens styrelse.

Såsom kandidater skall uppställas de personer som vid medlemsomröstningen erhållit flest röster. Har medlemsomröstning av en orsak som nämns i 113 § 2 mom. inte förrättats, skall såsom kandidater uppställas de personer som har nominerats för medlemsomröstningen eller en del av dem.

118 §

Rätt till ändring

Från resultatet av medlemsomröstningen får med samtycke av partiets styrelse avvikelse göras i fråga om högst en fjärdedel (1/4) av antalet personer som partiet uppställer som sina kandidater (*ändringsrätt*). Även i detta fall skall minst hälften av partiets kandidater uppställas bland de personer som vid medlemsomröstningen erhållit flest röster.

Vid utövandet av ändringsrätt beaktas i resultatet av medlemsomröstningen inte en person som på grund av avsaknad av valbarhet eller vägran eller av någon annan dylik orsak inte kan uppställas som kandidat.

119 §

Överenskommelse om medlemsomröstningen mellan distriktsorganisationer

Har ett parti två eller flera kretsorganisationer inom samma valkrets, skall dessa komma överens om hur medlemsomröstningen eller medlemsomröstningarna förrät-

tas inom valkretsen och hur partiets kandidater uppställs. Kan kretsorganisationerna inte komma överens, avgörs saken av partiets styrelse.

Bildande av valmansförening

120 §

Antalet medlemmar i en valmansförening och upprättandet av stiftelseurkund

För att bilda en valmansförening som ställer upp en kandidat vid riksdagsvalet krävs minst 100 röstberättigade inom samma valkrets.

En valmansförening bildas genom att det upprättas en daterad och undertecknad stiftelseurkund som skall innehålla följande uppgifter:

1) omnämnande av vilket riksdagsval det är fråga om,

2) kandidatens namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, samt hemkommun,

3) varje medlems namn, födelsetid och adress,

4) en av varje medlem undertecknad försäkran om att han eller hon vid det aktuella valet är röstberättigad i valkretsen i fråga,

5) valmansföreningens valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

En röstberättigad kan vara medlem av endast en valmansförening. Om en röstberättigad blivit medlem av två eller flera valmansföreningar, skall valkretsnaämnerna stryka den röstberättigades namn från samtliga stiftelseurkunder.

Kandidatansökan vid riksdagsval

121 §

Valombud

Varje parti som ställer upp kandidater och varje valmansförening som ställer upp en kandidat skall i valkretsen ha ett valombud (*partiets valombud* och *valmansföreningens valombud*) och för varje valombud en ersättare. Dessutom skall valmansföreningar som bildat en gemensam lista befullmäktiga något av valombuden för valmansföreningarna

att vara *den gemensamma listans valombud* och ett annat ombud att vara ersättare.

Ett partis eller en gemensam listas valombud får inte vara valombud för ett annat parti eller en annan gemensam lista. En valmansföreningens valombud får inte vara valombud för ett parti eller för någon annan gemensam lista än den till vilken valombudets valmansförening hör och inte för en annan valmansförening. Ett partis eller en valmansföreningens valombud får inte vara medlem eller ersättare i valkretsnaämnden eller den kommunala centralvalnaämnden.

En ansökan, ett meddelande eller en rättelse som avses i denna lag får på valombudets vägnar göras av en av valombudet skriftligen befullmäktigad person. Vad som i denna lag bestäms om ett partis, en gemensam listas eller en valmansföreningens valombud gäller i tillämpliga delar för valombudets ersättare.

Ett parti skall senast den 48 dagen före valdagen meddela valkretsnaämnden partiets valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

122 §

Ingivning av kandidatansökningar

Ett partis, en gemensam listas eller en valmansföreningens valombud skall ge in kandidatansökan till valkretsnaämnden senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16.

123 §

Partiers kandidatansökningar

Till ett partis kandidatansökan skall fogas:

1) ett förslag till partiets kandidatlista, där varje kandidats namn och titel, yrke eller syssla, som anges med högst två uttryck, samt hemkommun skall nämnas i den ordning i vilken kandidaterna upptas i sammanställningen av kandidatlistorna; vid sidan av eller i stället för kandidatens förnamn kan användas ett allmänt känt tilltalsnamn eller förnamnet förkortat; kandidatlistan får inte innehålla några andra anteckningar, utom då sådana behövs för att precisera kandidatens identitet, och

2) ett av varje kandidat undertecknat och med kandidatens personbeteckning försett samtycke till att ställa upp som kandidat för det parti som nominerat honom eller henne

och samtycke till att ta emot ett uppdrag som riksdagsledamot samt en försäkran om att han eller hon inte vid samma val har samtyckt till att ställa upp som kandidat för något annat parti eller för någon valmansförening eller i någon annan valkrets.

Partiets valombud skall datera och under-teckna kandidatansökan och försäkra att kandidaterna är valbara.

124 §

Anmälan om valförbund

Om flera partier har kommit överens om att sluta sig samman till ett valförbund, skall därom göras en gemensam anmälan, i vilken räknas upp de partier som ingår i valförbundet och vilken skall undertecknas av valombuden för alla partier i valförbundet. Valombudet för ett parti som anslutit sig till valförbundet skall tillställa valkrets nämnden anmälan samtidigt med partiets kandidatansökan.

125 §

Valmansföreningars kandidatansökningar

Till en valmansförenings kandidatansökan skall fogas

1) ett förslag till valmansföreningens kandidatlista, som innehåller de uppgifter om kandidaten som nämns i 123 § 1 mom.,

2) ett av kandidaten undertecknat och med kandidatens personbeteckning försett samtycke till att ställa upp som kandidat för den valmansförening som nominerat honom eller henne och samtycke till att ta emot ett uppdrag som riksdagsledamot och en försäkran om att han eller hon inte vid samma val har samtyckt till att ställa upp som kandidat för någon annan valmansförening eller för något parti eller i något annat valdistrikt och

3) valmansföreningens stiftelseurkund.

Valmansföreningens valombud skall datera och underteckna kandidatansökan och försäkra att kandidaten är valbar och att valmansföreningens medlemmar själva har undertecknat stiftelseurkunden.

126 §

Anmälan om gemensam lista

Har en valmansförening kommit överens

om en gemensam lista med en eller flera andra valmansföreningar, skall anmälan om den gemensamma listan och de valmansföreningar som hör till den samt om deras kandidater i den ordning i vilken kandidaterna tas upp i sammanställningen av kandidatlistorna ges in samtidigt med valmansföreningens kandidatansökan. Anmälan undertecknas av valombuden för de valmansföreningar som bildat den gemensamma listan.

I anmälan skall dessutom nämnas den gemensamma listans valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

I anmälan kan föreslås att i sammanställningen av kandidatlistorna skall tas in en beteckning för den gemensamma listan, i vilken skall ingå uttrycket gemensam lista. Beteckningen får inte vara olämplig, inte heller till sin betydelse alltför allmän eller annars missvisande. I en beteckning får alltid ingå ett i föreningsregistret infört namn, till vars användning föreningen bevisligen har gett de valmansföreningar som bildat den gemensamma listan sitt tillstånd. I beteckningen får likväl inte ingå namnet på ett i partiregistret antecknat parti.

Fullmakter för riksdagsledamöter

127 §

Formulär för fullmakt

Fullmakten för en riksdagsledamot skall ha följande lydelse:

"Vid riksdagsval som den ... förrättats i ... valkrets, har — — , som är bosatt i ... , blivit vald till riksdagsledamot från och med denna dag till dess följande riksdagsval förrättats.

Detta intyg gäller såsom riksdagsledamotsfullmakt."

Ort och tid.

Har ett riksdagsmandat blivit ledigt, skall valkrets nämnden utfärda fullmakt för den som enligt 93 § träder i den bortfallnes ställe. I detta fall har fullmakten följande lydelse:

"Sedan — — vid riksdagsval som den ... har förrättats i ... valkrets valts till riksdagsledamot från och med ... tills dess följande riksdagsval förrättats, men riksdagsmandatet efter honom/henne blivit ledigt, skall enligt vallagen — — , som är bosatt i ... , efter-

träda honom/henne som ledamot av riksdagen.

Detta intyg gäller såsom riksdagsledamotsfullmakt."

Ort och tid.

Om en riksdagsledamot har valts till medlem av Europaparlamentet, skall valkrets-nämnden utfärda fullmakt för den som enligt grundlagen, för den tid som sistnämnda uppdrag handhas, träder i stället för riksdagsledamoten för att handha riksdagsledamotsuppdraget. Fullmakten har följande lydelse:

"Sedan — — vid det riksdagsval som den ... förrättades i ... valkrets har valts till riksdagsledamot från och med ... till dess följande riksdagsval förrättas, och då han/hon vid Europaparlamentsval som förrättades i Finland den ... har valts till ledamot av Europaparlamentet och då handhavandet av hans/hennes riksdagsledamotsuppdrag därför avbryts skall grundlagen och vallagen — — , som är bosatt i ... , som ersättare för honom/henne träda i hans/hennes ställe för att handha riksdagsledamotsuppdraget under den tid som riksdagsledamoten sköter sitt uppdrag som ledamot av Europaparlamentet.

Detta intyg gäller som fullmakt för ersättare för riksdagsledamot."

Ort och tid.

10 kap

Presidentval

Tidpunkten för presidentval

128 §

Valdag

Vid presidentval förrättas det första valet den tredje söndagen i januari det sjätte året efter det år då republikens president senast tillträdde sitt ämbete.

Skall ett andra val förrättas, är valdagen den tredje söndagen efter det första valet.

När åtgärder måste vidtas för val av president därför att presidenten, den som valts till president eller en presidentkandidat har fått bestående hinder eller avlidit, bestäms genom ett beslut av statsrådet som publiceras i Finlands författningssamling om den så snart som möjligt infallande söndag då presidentval skall förrättas.

Kandidatuppställning vid presidentval

129 §

Rätt att ställa upp kandidater

Vid presidentval får kandidater uppställas av

1) ett parti, från vars kandidatlista vid senast förrättade riksdagsval minst en riksdagsledamot har blivit vald,

2) minst 20 000 röstberättigade som har bildat en valmansförening.

En röstberättigad kan vara medlem av endast en valmansförening. Om en röstberättigad blivit medlem av två eller flera valmansföreningar, skall valkrets-nämnen stryka den röstberättigades namn från samtliga stiftelseurkunder.

Ett parti eller en valmansförening som har rätt att ställa upp kandidater får ställa upp endast en kandidat. Flera partier och valmansföreningar får ha samma kandidat. Inga valförbund eller gemensamma listor bildas när en gemensam kandidat uppställs.

En uppställd kandidat är kandidat i hela landet.

130 §

Uppställande av ett partis kandidat

Ett partis kandidat skall väljas på ett sätt som tryggar medlemmarnas demokratiska inflytande enligt vad som närmare bestäms i partiets stadgar.

131 §

Bildande av valmansförening

En valmansförening bildas genom att det upprättas en daterad och undertecknad stiftelseurkund som skall innehålla följande uppgifter:

1) omnämnande av vilket presidentval det är fråga om,

2) kandidatens namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, samt hemkommun,

3) valmansföreningens valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

Till stiftelseurkunden skall fogas av minst 20 000 röstberättigade medlemmar undertecknade anhängarkort, av vilka skall framgå

1) ett meddelande om att den röstberättigade önskar uppställa den person som nämns på kortet som kandidat vid presidentvalet,

2) den röstberättigades namn, födelsetid och adress,

3) den röstberättigades försäkran om att han eller hon är röstberättigad vid presidentvalets första val,

4) datering, som inte får vara äldre än ett år, och

5) fullmakt för en bestämd person att vara valmansföreningens valombud och för någon annan att vara dennes ersättare samt valombudets och ersättarens kontaktinformation.

På varje anhängarkort som bifogas samma ansökan skall samma personer bemyndigas att vara valombud respektive ersättare.

Kandidatansökan vid presidentval

132 §

Valombud

Varje parti som ställer upp en kandidat och varje valmansförening som ställer upp en kandidat skall ha ett valombud och för varje valombud en ersättare.

Ett partis valombud får inte vara valombud för ett annat parti. En valmansförenings valombud får inte vara valombud för ett parti eller för någon annan valmansförening. Ett partis eller en valmansförenings valombud får inte vara medlem eller ersättare i valkrets-nämnden eller den kommunala centralvalnämnden.

En ansökan, ett meddelande eller en rättelse som avses i denna lag får på valombudets vägnar göras av en av valombudet skriftligen befullmäktigad person. Vad som i denna lag bestäms om ett partis och en valmansförenings valombud gäller i tillämpliga delar för valombudets ersättare.

Ett parti skall senast den 48 dagen före valdagen meddela Helsingfors valkrets-nämnd partiets valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

133 §

Ingivning av kandidatansökningar

Ansökan om att en kandidat skall tas upp på kandidatförteckningen för presidentvalet skall av partiets eller valmansföreningens

valombud ges in till Helsingfors valkrets-nämnd senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16.

134 §

Partiers kandidatansökningar

Ett partis kandidatansökan skall innehålla

1) kandidatens namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, samt hemkommun; vid sidan av eller i stället för förnamnet kan användas ett allmänt känt tilltalsnamn eller förnamnet förkortat; kandidatansökan får inte innehålla några andra uppgifter om kandidaten, utom då sådana behövs för att precisera kandidatens identitet,

2) ett av kandidaten undertecknat och med kandidatens personbeteckning försett samtycke till att ställa upp som kandidat för partiet i fråga samt samtycke till att ta emot presidentämbetet.

Personer som är berättigade att teckna partiets namn skall datera och underteckna kandidatansökan.

135 §

Valmansföreningars kandidatansökningar

En valmansförenings kandidatansökan skall innehålla

1) kandidatens namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, samt hemkommun; vid sidan av eller i stället för förnamnet kan användas ett allmänt känt tilltalsnamn eller förnamnet förkortat; kandidatansökan får inte innehålla några andra uppgifter om kandidaten, utom då sådana behövs för att precisera kandidatens identitet, och

2) ett av kandidaten undertecknat och med kandidatens personbeteckning försett samtycke till att ställa upp som kandidat för valmansföreningen i fråga samt samtycke till att ta emot presidentämbetet.

Till kandidatansökan skall fogas valmansföreningens stiftelseurkund och anhängarkort enligt 131 §.

Valmansföreningens valombud skall datera och underteckna kandidatansökan och försäkra att valmansföreningens medlemmar själva har undertecknat korten.

136 §

Tillkännagivande om kandidaterna

Helsingfors valkrets-nämnd underrättar genom ett tillkännagivande justitieministeriet om vilka kandidater som ställts upp. Meddelandet skall lämnas genast när kandidaternas inbördes ordningsföljd har bestämts i enlighet med 38 § 1 och 4 mom. eller, om en anmärkning enligt 37 § 3 mom. har framställts, senast den 31 dagen före valdagen. Ministeriet skall utan dröjsmål publicera nämndens tillkännagivande i Finlands författningssamling.

137 §

Val av enda kandidat till president

Har endast en kandidat ställts upp inom föreskriven tid, blir han eller hon utsedd till president utan val. I detta syfte skall Helsingfors valkrets-nämnd utan dröjsmål underrätta statsrådet om saken. Efter att ha konstaterat att den uppställda kandidaten blir vald till republikens president skall statsrådet skriftligen meddela honom eller henne detta och utfärda en kungörelse om saken som skall publiceras i Finlands författningssamling.

Det första valet

138 §

Röster avgivna inom valkretsarna

Valkrets-nämnden skall vid ett sammanträde som börjar klockan 18 den tredje dagen efter det första valets valdag fastställa de röstetal som varje kandidat vid det första valet har fått i valkretsen samt utan dröjsmål på det sätt som justitieministeriet bestämmer underrätta Helsingfors valkrets-nämnd om de sålunda fastställda röstetalen och om antalet avgivna röster.

139 §

Valet av president

Efter att ha mottagit de uppgifter som nämns i 138 § från alla valkrets-nämnder

skall Helsingfors valkrets-nämnd utan dröjsmål fastställa det slutliga antal röster som vid det första valet har avgetts för varje kandidat i hela landet och det totala antalet röster samt underrätta statsrådet härom.

Har någon kandidat vid det första valet fått mer än hälften av de röster som avgetts i hela landet, skall statsrådet konstatera att han eller hon med stöd av regeringsformen har blivit vald till republikens president samt skriftligt underrätta honom eller henne om detta och utfärda en kungörelse om valresultatet som skall publiceras i Finlands författningssamling. Av kungörelsen skall också framgå vilket antal röster som varje kandidat vid presidentvalet har fått i hela landet och det totala antalet röster.

140 §

Kungörelse om det andra valet

Har ingen av kandidaterna fått majoriteten av de avgivna rösterna och har presidenten av denna anledning inte kunnat väljas vid det första valet, skall statsrådet den fjärde dagen efter valdagen utfärda en kungörelse om resultatet av det första valet vilken publiceras i Finlands författningssamling. Av kungörelsen skall framgå vilket antal röster varje kandidat vid det första valet har fått i hela landet. I den skall även tillkännages att valet av president enligt regeringsformen sker vid ett andra val samt vilka två kandidater som är presidentkandidater vid detta och vilka nummer kandidaterna har enligt 43 § 2 mom.

Det andra valet

141 §

Röstsedel

Röstsedeln vid det andra valet skall ha en annan färg än vid det första valet.

142 §

Röster avgivna inom valkretsarna

Valkrets-nämnden skall vid ett sammanträde som börjar klockan 18 den tredje dagen

efter det andra valet fastställa de röstetal som vardera kandidaten har fått i valkretsen samt utan dröjsmål på det sätt som justitieministeriet bestämmer underrätta Helsingfors valkrets-nämnd om dessa röstetal och antalet röster som avgetts vid valet.

143 §

Valet av president

Efter att ha mottagit de uppgifter som avses i 142 § från alla valkrets-nämnder skall Helsingfors valkrets-nämnd utan dröjsmål fastställa det slutliga antal röster som vid det andra valet har avgetts för vardera kandidaten i hela landet samt underrätta statsrådet om dessa röstetal.

Statsrådet skall den fjärde dagen efter det andra valet konstatera vilkendera kandidaten som vid det andra valet har fått flest röster och på den grund med stöd av regeringsformen blivit vald till republikens president. Efter att ha konstaterat valresultatet skall statsrådet underrätta den som har valts till president om detta samt utfärda en kungörelse om valresultatet som skall publiceras i Finlands författningssamling. Av kungörelsen skall även framgå det antal röster som vardera kandidaten vid det andra valet har fått i hela landet.

Inledande av valförfarandet på nytt

144 §

Bestående förhinder för eller dödsfall av en presidentkandidat eller den som valts till president

Val av president skall förrättas på nytt så snart som möjligt om

1) en kandidat som ställts upp i föreskriven ordning får bestående förhinder eller avlider innan valförrättningen vid det första valet avslutas eller

2) en kandidat vid det andra valet får bestående förhinder eller avlider innan valförrättningen vid det andra valet avslutas eller

3) den som valts till president får bestående hinder eller avlider innan han eller hon har tillträtt sitt ämbete.

Statsrådet bestämmer valdagen i enlighet med 128 § 3 mom.

Justitieministeriet skall i brådskande ordning underrätta utrikesministeriet, valkrets-nämnderna och Befolkningsregistercentralen om statsrådets beslut, vilka skall se till att meddelandet sänds vidare till övriga valmyndigheter. Valmyndigheterna skall avbryta de förberedande åtgärderna för valet. Justitieministeriet meddelar närmare föreskrifter och anvisningar om myndigheternas åtgärder med anledning av statsrådets beslut.

Om uppställande av en kandidat och om ingivning av kandidatansökan i de fall som avses i denna paragraf gäller 130 - 135 §. Den kandidat som tidigare i föreskriven ordning har blivit uppställd av ett parti eller en valmansförening anses utan ny ansökan fortfarande vara kandidat för partiet eller valmansföreningen, om inte partiet eller valmansföreningen har återtagit sin tidigare ansökan eller den uppställda kandidaten sitt samtycke enligt 134 eller 135 §. Återtagande av ansökan eller samtycke skall göras hos Helsingfors valkrets-nämnd senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16.

11 kap.

Kommunalval

Tidpunkten för kommunalval

145 §

Valdag

Valdagen vid kommunalval är den fjärde söndagen i oktober.

Kandidatuppställning vid kommunalval

146 §

Kungörande av antalet fullmäktigeledamöter som skall väljas

Den kommunala centralvalnämnden skall kungöra hur många fullmäktigeledamöter som skall väljas i kommunen. Kungörelsen skall utan dröjsmål offentliggöras på det sätt som kommunala tillkännagivanden meddelas för kännedom samt anslås i centralvalnämndens möteslokal. Kungörelsen kan utfärdas i samband med den kungörelse som nämns i 35 § 2 mom.

147 §

Rätt att ställa upp kandidater

Vid kommunalval får kandidater ställas upp av

- 1) partier,
- 2) röstberättigade som har bildat en valmansförening.

När kandidater ställs upp har två eller flera partier rätt att sluta sig samman till ett valförbund genom att komma överens om det. Två eller flera valmansföreningar har på motsvarande sätt rätt att bilda en gemensam lista.

148 §

Maximalt antal kandidater

Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har rätt att i varje kommun ställa upp ett antal kandidater som är högst en och en halv gång så stort som antalet fullmäktigedamöter som skall utses vid valet.

149 §

Förbud mot att kandidera på flera listor

En och samma person får vid samma val uppställas som kandidat endast för ett parti eller en valmansförening.

150 §

Partiernas kandidatuppställning

Ett partis kandidater ställs upp av en förening som företräder partiets personmedlemmar i kommunen och som av partiet anmälts till den kommunala centralvalnämnden.

151 §

Bildande av valmansförening

För att bilda en valmansförening som ställer upp en kandidat vid kommunalvalet krävs minst tio röstberättigade kommuninvånare. Om invånarantalet i kommunen är ringa, kan justitieministeriet bestämma att en valmansförening får bildas även av ett mindre antal röstberättigade kommuninvånare, likväl av minst tre. Ministeriets beslut

skall publiceras i Finlands författningssamling senast i maj under valåret.

En valmansförening bildas genom att det upprättas en daterad och undertecknad stiftelseurkund, som skall innehålla följande uppgifter:

- 1) omnämnande av vilket kommunalval det är fråga om,
- 2) kandidatens namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck,
- 3) varje medlems namn, födelsetid och adress,
- 4) en av varje medlem undertecknad försäkran om att han eller hon vid det aktuella valet är röstberättigad i kommunen i fråga samt

5) valmansföreningens valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

En röstberättigad kan vara medlem av endast en valmansförening. Om någon blivit medlem av två eller flera valmansföreningar, skall den kommunala centralvalnämnden stryka hans eller hennes namn från samtliga stiftelseurkunder.

Kandidatansökan vid kommunalval

152 §

Valombud

Varje parti som ställer upp kandidater och varje valmansförening som ställer upp en kandidat skall ha ett valombud och för varje valombud en ersättare. Valmansföreningar som har bildat en gemensam lista skall dessutom befullmäktiga något av valombuden för valmansföreningarna att vara den gemensamma listans valombud och ett annat att vara ersättare.

Ett partis eller en gemensam listas valombud får inte vara valombud för ett annat parti eller en annan gemensam lista. En valmansförenings valombud får inte vara valombud för ett parti eller för någon annan gemensam lista än den till vilken valombudets valmansförening hör eller för en annan valmansförening. Ett partis eller en valmansförenings valombud får inte vara medlem eller ersättare i den kommunala centralvalnämnden.

En ansökan, ett meddelande eller en rättelse som avses i denna lag får på valombudets vägnar göras av en av valombudet skriftli-

gen befullmäktigad person. Vad som i denna lag bestäms om ett partis, en gemensam listas och en valmansförenings valombud gäller i tillämpliga delar för valombudets ersättare.

153 §

Ingivning av kandidatansökningar

Ett partis, en gemensam listas eller en valmansförenings valombud skall inge kandidatansökan till den kommunala centralvalnämnden senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16.

154 §

Partiers kandidatansökningar

Till ett partis kandidatansökan skall fogas

1) ett förslag till partiets kandidatlista, där varje kandidats namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, skall nämnas i den ordning i vilken kandidaterna tas upp i sammanställningen av kandidatlistorna; vid sidan av eller i stället för kandidats förnamn kan användas ett allmänt känt tilltalsnamn eller förnamnet förkortat; kandidatlistan får inte innehålla några andra anteckningar, utom då sådana behövs för att precisera kandidats identitet,

2) ett av varje kandidat undertecknat och med kandidats personbeteckning försett samtycke till att vara kandidat för det parti som nominerat honom eller henne och till att ta emot ett uppdrag som fullmäktigeledamot samt en försäkran om att han eller hon inte vid samma val har samtyckt till att bli uppställd som kandidat för något annat parti eller någon annan valmansförening,

3) ett meddelande från dem som har rätt att teckna partiets namn om att den förening på vars vägnar partiets valombud uppträder företräder partiets personmedlemmar i kommunen och

4) ett meddelande från den förening som företräder partiet med partiets valombuds och valombudets ersättares namn, kontaktinformation samt fullmakt av föreningen för partiets valombud och valombudets ersättare.

Partiets valombud skall datera och underteckna kandidatansökan och försäkra att kandidaterna är valbara.

155 §

Anmälan om valförbund

Om flera partier har kommit överens om att sluta sig samman till ett valförbund, skall därom göras en gemensam anmälan, i vilken räknas upp de partier som ingår valförbundet och vilken skall undertecknas av valombuden för partier i valförbundet. Valombudet för ett parti som anslutit sig till valförbundet skall tillställa den kommunala centralvalnämnden anmälan samtidigt med partiets kandidatansökan.

156 §

Valmansförenings kandidatansökningar

Till en valmansförenings kandidatansökan skall fogas

1) ett förslag till valmansförenings kandidatlista, som innehåller de uppgifter om kandidaten som nämns i 154 § 1 mom.,

2) ett av kandidaten undertecknat och med kandidats personbeteckning försett samtycke till att vara kandidat för den valmansförening som nominerat honom eller henne och till att ta emot ett uppdrag som fullmäktigeledamot och en försäkran om att han eller hon inte vid samma val har samtyckt till att ställa upp som kandidat för något annat parti eller någon annan valmansförening,

3) valmansförenings stiftelseurkund.

Valmansförenings valombud skall datera och underteckna kandidatansökan och försäkra att kandidaten är valbar och att valmansförenings medlemmar själva har undertecknat stiftelseurkunden.

157 §

Anmälan om gemensam lista

Har en valmansförening kommit överens om en gemensam lista med en eller flera andra valmansföreningar, skall anmälan om den gemensamma listan och de valmansföreningar som hör till den samt om deras kandidater i den ordning i vilken kandidaterna tas upp i sammanställningen av kandidatlistorna ges in samtidigt med valmansförenings kandidatansökan. Anmälan undertecknas

av valombuden för de valmansföreningar som bildat den gemensamma listan.

I anmälan skall dessutom nämnas den gemensamma listans valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

I anmälan kan föreslås att i sammanställningen av kandidatlistorna skall tas in en beteckning för den gemensamma listan, i vilken skall ingå uttrycket gemensam lista. Beteckningen får inte vara olämplig, inte heller till sin betydelse alltför allmän eller annars missvisande. I en beteckning får alltid ingå ett i föreningsregistret infört namn, till vars användning föreningen bevisligen har gett de valmansföreningar som bildat den gemensamma listan sitt tillstånd. I beteckningen får likväl inte ingå namnet på ett i partiregistret antecknat parti.

Kompletterande bestämmelser

158 §

Utseende av fullmäktigeledamöterna utan förrättande av val

Finns för val godkända kandidater till samma antal som antalet fullmäktigeledamöter som skall väljas, förrättas inga val, utan den kommunala centralvalnämnden förklarar vid ett sammanträde den fjärde söndagen i oktober månad att de godkända kandidaterna utsetts till fullmäktigeledamöter. Ar kandidaternas sammanlagda antal mindre än antalet fullmäktigeledamöter som skall väljas i valet, blir antalet tills vidare ofullständigt.

Partier och valmansföreningar har rätt att för ett fall som avses i 1 mom. ställa upp en ersättande kandidat för vilken gäller vad som i denna lag bestäms om kandidater.

Till ersättare i fullmäktige förordnas de ersättande kandidater som avses i 2 mom. Vid behov kallas ersättare till fullmäktigeledamöter så att i stället för den fullmäktigeledamöten i fråga träder hans eller hennes ersättare eller, om någon sådan inte finns, från samma utanför valförbund stående parti eller valförbund eller gemensamma lista en annan ersättare i fullmäktige, i den ordning som uppgetts av partiets valombud eller, i fråga om valförbund, av partiernas valombud gemensamt eller av den gemensamma listans valombud. Har ersätternas ordningsföljd inte meddelats kommunens centralvalnämnd före det i 1 mom. avsedda sammanträdet början,

bestämmer centralvalnämnden ordningsföljden.

159 §

Kompletteringsval

Nedgår fullmäktigeledamöternas antal så under valperioden att det understiger tre fjärdedelar av det föreskrivna antalet, skall fullmäktiges ordförande underrätta justitieministeriet om saken. Ministeriet kan då förordna om förrättande av kompletteringsval och samtidigt förordna hur många fullmäktigeledamöter som skall väljas vid kompletteringsvalet. Angående kompletteringsval gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om ordinarie val. Förhandsröstning förrättas dock endast i den kommun där kompletteringsvalet förrättas.

160 §

Ny tid för val

Kan val av fullmäktige eller därtill hörande åtgärder av någon orsak inte ske på den tid som anges i denna lag eller är antalet valda kandidater när valresultatet fastställs eller antalet kandidater som förklarats valda enligt 158 § 1 mom. vid den tidpunkt som avses i nämnda lagrum sammanlagt mindre än antalet fullmäktigeledamöter som skall utses vid valet, kan justitieministeriet, på framställning av fullmäktige, utsätta en ny tid för val. Har val inte förrättats före valperiodens slut, kvarstår de fullmäktigeledamöter och ersättare, vilkas mandatperiod då skulle utgå, i sina uppdrag tills resultatet av de val som förrättas vid ny tidpunkt offentliggjorts. Angående valen gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om nyval.

12 kap.

Europaparlamentsval

Tidpunkten för Europaparlamentsval

161 §

Valdag

Europaparlamentsval förrättas vart femte år.

Valdagen för Europaparlamentsval är den söndag som infaller under den fyradagarsperiod från torsdag till söndag i juni som Europeiska unionens råd bestämmer. Om val inte under denna tidsperiod kan ordnas i unionens medlemsstater, bestämmer Europeiska unionens råd någon annan tidsperiod för röstningen på valdagen, varvid valdagen är den söndag som infaller under denna tidsperiod.

Utövande av rösträtt

162 §

Förbud mot att rösta mer än en gång

Vid samma Europaparlamentsval får ingen rösta i mer än en av Europeiska unionens medlemsstater.

163 §

*Befolkningsregistercentralens
anmälningsskyldighet*

Befolkningsregistercentralen skall efter utgången av den tidsfrist som anges i 19 § 5 mom. omedelbart underrätta myndigheten i hemstaten för röstberättigade medborgare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen om de medborgare i staten i fråga som har meddelat att de önskar utöva sin rösträtt i Finland.

*Antalet ledamöter som skall väljas och
deras valbarhet*

164 §

Antalet ledamöter och deras mandatperiod

I Finland skall väljas 16 ledamöter av Europaparlamentet för en period av fem år.

Enligt Europeiska gemenskapernas vallagstiftning inleds en parlamentsledamots mandatperiod när det första sammanträdet efter Europaparlamentsval öppnats och leda-

motens fullmakt har godkänts, samt avslutas när det första sammanträdet efter följande Europaparlamentsval öppnas.

165 §

*Valbarhet samt ämbeten och uppdrag som
utgör hinder för att vara ledamot*

För finska medborgares valbarhet vid Europaparlamentsval gäller vad som bestäms om valbarhet vid riksdagsval. En i Finland röstberättigad medborgare i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen är valbar vid Europaparlamentsval som förrättas i Finland, förutsatt att han eller hon inte förlorat sin valbarhet i hemstaten vid Europaparlamentsval.

Ledamot av Europaparlamentet kan inte vara den som är

- 1) medlem av statsrådet,
- 2) ledamot av Europeiska kommissionen,
- 3) domare, generaladvokat eller justitiesekreterare i Europeiska gemenskapernas domstol,
- 4) ledamot av Europeiska revisionsrätten,
- 5) medlem av Rådgivande kommittén i Europeiska kol- och stålgemenskapen eller medlem av Ekonomiska och sociala kommittén i Europeiska gemenskapen eller Europeiska atom- och energigemenskapen,
- 6) medlem av Regionkommittén,
- 7) medlem av sådana kommittéer eller andra organ som tillsatts enligt fördragen om upprättande av Europeiska kol- och stålgemenskapen, Europeiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen för att förvalta gemenskapens medel eller för att utföra en permanent och direkt förvaltningsuppgift,
- 8) styrelseledamot, direktionsledamot eller anställd i Europeiska investeringsbanken,
- 9) tjänsteman eller annan anställd i aktiv tjänst inom Europeiska gemenskapernas institutioner eller till dessa knutna fackorgan eller
- 10) sådana innehavare av ämbete eller uppdrag som enligt grundlagen inte kan vara riksdagsledamot.

Om en person som i Finland blivit vald till ledamot av Europaparlamentet förlorar sin valbarhet eller utnämns eller blir vald till ett ämbete eller uppdrag som nämns i 2 mom. upphör hans eller hennes uppdrag som ledamot av Europaparlamentet.

*Kandidatuppställning vid
Europaparlamentsval*

166 §

Rätt att ställa upp kandidater

Vid Europaparlamentsval får kandidater ställas upp av

- 1) partier och
- 2) röstberättigade som har bildat en valmansförening.

När kandidater ställs upp har två eller flera partier rätt att sluta sig samman till ett valförbund genom att komma överens om det. Två eller flera valmansföreningar har på motsvarande sätt rätt att bilda en gemensam lista.

167 §

Alternativ vid kandidatuppställningen

Kandidaterna uppställs antingen för ett valområde (*kandidatuppställning enligt valområde*) eller för hela landet (*riksomfattande kandidatuppställning*).

Vid kandidatuppställning enligt valområde skall olika kandidater ställas upp för varje valområde. Om partierna inom något valområde sammansluter sig till valförbund, skall de komma överens om motsvarande valförbund inom alla valområden där dessa partier har kandidater.

Vid riksomfattande kandidatuppställning skall samma personer ställas upp som kandidater inom alla valområden där kandidater ställs upp av partiet eller valförbundet eller på den gemensamma listan. Dessa kandidater måste ställas upp inom åtminstone två valområden.

168 §

Maximalt antal kandidater

Av ett parti eller valförbund eller på en gemensam lista får vid kandidatuppställning enligt valområde inom varje valområde ställas upp högst åtta kandidater. Det får dock finnas sammanlagt högst 20 kandidater inom alla valområden. Vid riksomfattande kandidatuppställning får det finnas högst 20 kandidater.

169 §

Förbud mot att kandidera på flera listor

Vid samma Europaparlamentsval får ingen vara kandidat i mer än en medlemsstat i Europeiska unionen. En och samma person får vid samma val ställas upp som kandidat endast för ett parti och vid kandidatuppställning enligt valområde endast för en valmansförening.

170 §

Partiernas kandidatuppställning

Partiernas kandidater skall ställas upp på ett sätt som tryggar partimedlemmarnas demokratiska inflytande enligt vad som närmare bestäms i partiets stadgar. Partiets kretsorganisationer skall komma överens om huruvida kandidaterna uppställs enligt valområde eller för hela landet. Om partiet har minst två kretsorganisationer inom samma valområde eller om man har kommit överens om riksomfattande kandidatuppställning, skall kretsorganisationerna komma överens om hur partiets kandidater ställs upp. Ifall kretsorganisationerna inte kan komma överens, skall partiets styrelse avgöra saken.

171 §

Bildande av valmansförening

För att bilda en valmansförening som ställer upp en kandidat inom ett valområde vid Europaparlamentsval behövs minst 1 000 röstberättigade inom valkretsarna i samma valområde. Om valmansföreningar önskar bilda en gemensam lista för den riksomfattande kandidatuppställningen, skall för varje kandidat på den gemensamma listan bildas en valmansförening inom alla de valområden där man har för avsikt att ställa upp kandidater på den gemensamma listan.

En valmansförening bildas genom att det upprättas en daterad stiftelseurkund som skall innehålla följande uppgifter:

- 1) omnämnande av vilket Europaparlamentsval det är fråga om,
- 2) kandidatens namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, samt hemkommun,

3) varje medlems namn, födelsetid och adress,

4) en av varje medlem undertecknad försäkran om att han eller hon vid det aktuella valet är röstberättigad i en valkrets som hör till valområdet i fråga,

5) valmansföreningens valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

En röstberättigad kan vara medlem av endast en valmansförening. Om någon blivit medlem av två eller flera valmansföreningar, skall Helsingfors valkrets-nämnd stryka hans eller hennes namn från samtliga stiftelseurkunder.

Kandidatansökan vid Europaparlamentsval

172 §

Valombud

Varje parti som ställer upp kandidater och varje valmansförening som ställer upp en kandidat skall ha ett valombud och för varje valombud en ersättare. Valmansföreningar som bildat en gemensam lista skall dessutom befullmäktiga något av valombuden för valmansföreningarna att vara den gemensamma listans valombud och ett annat att vara ersättare.

Ett partis eller en gemensam listas valombud får inte vara valombud för ett annat parti eller en annan gemensam lista. En valmansföreningens valombud får inte vara valombud för ett parti eller för någon annan gemensam lista än den till vilken valombudets valmansförening hör eller för en annan valmansförening. Ett partis eller en valmansföreningens valombud får inte vara medlem eller ersättare i valkrets-nämnden eller den kommunala centralval-nämnden.

En ansökan, ett meddelande eller en rättelse som avses i denna lag får på valombudets vägnar göras av en av valombudet skriftligt befullmäktigad person. Vad som i denna lag bestäms om ett partis, en gemensam listas och en valmansföreningens valombud gäller i tillämpliga delar för valombudets ersättare.

Ett parti skall senast den 48 dagen före valdagen meddela Helsingfors valkrets-nämnd partiets valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

173 §

Ingivning av kandidatansökan

Ett partis, en gemensam listas eller en valmansföreningens valombud skall inge kandidatansökan till Helsingfors valkrets-nämnd senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16.

174 §

Partiers kandidatansökningar

Till ett partis kandidatansökan skall fogas

1) ett förslag till partiets kandidatlista, där varje kandidats namn och titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, samt hemkommun skall nämnas i den ordning i vilken kandidaterna upptas i sammanställningen av kandidatlistorna; vid sidan av eller i stället för kandidatens förnamn kan användas ett allmänt känt tilltalsnamn eller förnamnet förkortat; kandidatlistan får inte innehålla några andra anteckningar, utom då sådana behövs för att precisera kandidatens identitet,

2) ett av varje kandidat undertecknat och med kandidatens personbeteckning försett samtycke till att ställa upp som kandidat för det parti som nominerat honom eller henne och samtycke att ta emot ett uppdrag som ledamot av Europaparlamentet samt en försäkran om att han eller hon inte vid samma val har samtyckt till att ställa upp som kandidat för något annat parti eller för någon valmansförening,

3) av varje medborgare i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen vilken uppställts som kandidat en försäkran om att han eller hon inte vid samma val har samtyckt till att ställa upp som kandidat i någon annan medlemsstat inom Europeiska unionen samt ett meddelande om boningsort i Finland, i vilken medlemsstat inom Europeiska unionen han eller hon är medborgare och i vilken valkrets eller kommun i hemlandet han eller hon senast har upptagits i val-längden vid Europaparlamentsval, och

4) för varje i 3 punkten avsedd medborgare i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen som är uppställd som kandidat ett intyg utfärdat av en myndighet i hemstaten av vilket framgår att den uppställda kandidaten inte har förlorat sin valbarhet i hemsta-

ten vid Europaparlamentsval eller att myndigheten inte känner till sådan förlust av valbarheten.

I kandidatansökan skall nämnas vilket valområdes eller vilka valområdens sammanställning av kandidatlistor ansökan gäller.

Partiets valombud skall datera och underteckna kandidatansökan och försäkra att kandidaterna är valbara.

175 §

Anmälan om valförbund

Om flera partier har kommit överens om att sluta sig samman till ett valförbund, skall därom göras en gemensam anmälan, i vilken räknas upp de partier som sammansluter sig till valförbundet och vilken skall undertecknas av valombuden för alla partier i valförbundet. Valombudet för ett parti som anslutit sig till valförbundet skall tillställa Helsingfors valkrets nämnd anmälan samtidigt med partiets kandidatansökan.

176 §

Valmansföreningars kandidatansökningar

Till en valmansföreningens kandidatansökan skall fogas

1) ett förslag till valmansföreningens kandidatlista, som innehåller de uppgifter om kandidaten som nämns i 174 § 1 mom.,

2) ett av kandidaten undertecknat och med kandidatens personbeteckning försett samtycke till att ställa upp som kandidat för det parti som nominerat honom eller henne och samtycke att ta emot ett uppdrag som ledamot av Europaparlamentet och en försäkran om att han eller hon inte vid samma val har samtyckt till att ställa upp som kandidat för något annat parti eller för någon annan valmansförening,

3) av en medborgare i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen vilken uppställts som kandidat en försäkran om att han eller hon inte vid samma val har samtyckt till att ställa upp som kandidat i någon annan medlemsstat inom Europeiska unionen samt ett meddelande om boningsort i Finland, i vilken medlemsstat inom Europeiska

unionen han eller hon är medborgare och i vilken valkrets eller kommun i hemlandet han eller hon senast har upptagits i val längden vid Europaparlamentsval, och

4) för en i 3 punkten avsedd medborgare i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen som är uppställd som kandidat ett intyg utfärdat av en myndighet i hemstaten av vilket framgår att den uppställda kandidaten inte har förlorat sin valbarhet i hemstaten vid Europaparlamentsval eller att myndigheten inte känner till sådan förlust av valbarheten samt

5) valmansföreningens stiftelseurkund.

I kandidatansökan skall nämnas vilket valområdes sammanställning av kandidatlistor ansökan gäller.

Valmansföreningens valombud skall datera och underteckna kandidatansökan och försäkra att kandidaten är valbar och att valmansföreningens medlemmar själva har undertecknat stiftelseurkunden.

177 §

Anmälan om gemensam lista

Har en valmansförening kommit överens om en gemensam lista med en eller flera andra valmansföreningar, skall anmälan om den gemensamma listan och de valmansföreningar som hör till den samt om deras kandidater i den ordning i vilken kandidaterna tas upp i sammanställningen av kandidatlistorna ges in samtidigt med valmansföreningens kandidatansökan. Anmälan undertecknas av valombuden för de valmansföreningar som bildat den gemensamma listan.

I anmälan skall dessutom nämnas den gemensamma listans valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

I anmälan kan föreslås att i sammanställningen av kandidatlistorna skall tas in en beteckning för den gemensamma listan, i vilken skall ingå uttrycket gemensam lista. Beteckningen får inte vara olämplig, inte heller till sin betydelse alltför allmän eller annars missvisande. I en beteckning får alltid ingå ett i föreningsregistret infört namn, till vars användning föreningen bevisligen har gett de valmansföreningar som bildat den gemensamma listan sitt tillstånd. I beteckningen får likväl inte ingå namnet på ett i partiregistret antecknat parti.

Vissa myndighetsuppgifter i anslutning till kandidatuppställningen

178 §

Meddelande om dubbelkandidatur

Har Befolkningsregistercentralen fått meddelande av en annan medlemsstat i Europeiska unionen om att en i Finland valbar person har uppställts som kandidat i detta land i samma val, skall den utan dröjsmål delge Helsingfors valkrets nämnd detta meddelande.

179 §

Meddelande om medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen som är kandidater

Helsingfors valkrets nämnd skall utan dröjsmål efter att ha uppgjort sammanställningen av kandidatlistorna anmäla till Befolkningsregistercentralen alla medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen som tagits upp i sammanställningen av kandidatlistor. Befolkningsregistercentralen skall utan dröjsmål till den behöriga myndigheten i kandidatens hemstat sända meddelande om att kandidaten har tagits upp i sammanställningen av kandidatlistor.

Uträkning och fastställande av valresultatet

180 §

Röster avgivna inom valkretsarna

Valkrets nämnden skall vid ett sammanträde som börjar klockan 18 den tredje dagen efter valdagen fastställa det röstetal som varje kandidat samt parti, valförbund eller gemensam lista sammanlagt har fått i valkretsen samt utan dröjsmål på det sätt som justitieministeriet bestämmer underrätta Helsingfors valkrets nämnd om dessa röstetal och antalet röster som avgetts vid valet.

181 §

Fastställande av valresultatet

Efter att ha mottagit ett meddelande enligt 180 § av samtliga valkrets nämnder skall

Helsingfors valkrets nämnd utan dröjsmål fastställa valresultatet. Nämnden fastställer, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om beräkning av jämförelsetal och fastställandet av valresultat i 89—92 §, först det sammanlagda röstetal som ett parti, ett valförbund och en gemensam lista har fått i hela landet samt det röstetal som varje valmansförening som inte hör till någon gemensam lista har fått och för var och en av dem antalet mandat för ledamöter av Europaparlamentet på basis av det sammanlagda antal röster som de fått. Om partierna inom olika valområden har bildat valförbund med olika partier, skall varje valförbund till vilket dessa partier har anslutit sig, vid röst räkningen och vid fastställandet av valresultatet anses vara ett separat valförbund. Röster som partiet har fått utanför valförbundet sammanräknas inte med de röster som partiet fått i valförbund med något annat parti.

Om kandidaterna har ställts upp enligt valområde och ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har fått endast ett mandat, tillfaller det den kandidat från partiet, valförbundet eller den gemensamma listan som fått det största personliga röstetalet i det valområde där partiet, valförbundet eller den gemensamma listan fått flest röster. Om ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har fått två eller flera mandat fördelas dessa valområdesvis inom partiet, valförbundet eller den gemensamma listan i samma proportion som de för deras kandidater i hela landet givna rösterna fördelar sig mellan valområdena. Fördelningen sker så att det sammanlagda röstetal som kandidaterna för ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har fått inom valområdet divideras med det sammanlagda röstetal som partiets, valförbundets eller den gemensamma listans kandidater har fått i hela landet och multipliceras med det sammanlagda antalet mandat som partiet, valförbundet eller den gemensamma listan har fått i hela landet. Från varje valområde väljs så många av ett partis, ett valförbunds eller en gemensam listas kandidater som motsvarar det hela tal som räkneoperationen ger. Om alla platser inte blir besatta på detta sätt, fördelas de återstående platserna mellan valområdena i den ordning som följer av decimaltalens storlek i de tal som räkneoperationen givit. Inom varje valområde fördelas mandatet inom ett parti, valförbund eller en gemensam lista

enligt storleksordningen av det personliga röstetal som kandidaterna fått.

Om kandidaterna ställts upp för hela landet fördelas partiets, valförbundets eller den gemensamma listans mandat inom partiet, valförbundet eller den gemensamma listan enligt storleksordningen av det personliga röstetal som kandidaterna sammanlagt fått inom alla valområden.

Helsingfors valkrets nämnd förklarar enligt 1 - 3 mom. lika många av ett partis, ett valförbunds eller en gemensam listas kandidater valda till ledamöter av Europaparlamentet som det antal mandat partiet, valförbundet eller den gemensamma listan fått i hela landet samt kungör dessutom de enskilda valmansföreningars kandidater som blir valda enligt 1 mom.

182 §

Utlämnande av uppgifter till offentligheten

Uppgifter om rösträkningen får under valdagen inte ges offentlighet före klockan 22.

183 §

Offentliggörande av valresultatet

Helsingfors valkrets nämnd skall utan dröjsmål underrätta justitieministeriet om valresultatet och utfärda en kungörelse om resultatet, vilken publiceras i Finlands författningssamling.

184 §

Formulär för fullmakt för ledamöter av Europaparlamentet

Sedan Helsingfors valkrets nämnd fastställt valresultatet skall den utan dröjsmål skriva ut en fullmakt för den som blivit vald. Fullmakten som skall tillställas den valde skall ha följande lydelse:

"Vid Europaparlamentsval som förrättats den ... har — —, som är bosatt i ..., blivit vald till ledamot av Europaparlamentet från och med parlamentets nästa sammanträde till dess att det första sammanträdet i Europaparlamentet börjar efter följande Europaparlamentsval.

Detta intyg gäller som fullmakt för ledamoten av parlamentet."

Ort och tid.

Har ett parlamentsmandat blivit ledigt, skall Helsingfors valkrets nämnd utfärda en fullmakt för den som träder i stället för den ledamoten. I detta fall har fullmakten följande lydelse:

"Sedan — — vid Europaparlamentsval som förrättats den ... har valts till ledamot i Europaparlamentet, men mandatet efter honom/henne blivit ledigt, skall enligt vallagen — —, som är bosatt i ..., efterträda honom/henne som ledamot i Europaparlamentet.

Detta intyg gäller såsom fullmakt för ledamoten av Europaparlamentet."

Ort och tid.

III AVDELNINGEN

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

13 kap.

Kompletterande bestämmelser

185 §

Förbud att överklaga ett partis beslut

Bestämmelserna i föreningslagen angående ogiltighet och klander av en förenings beslut tillämpas inte på sådana beslut som partierna eller deras krets-, bas- eller övriga organisationer fattat i fråga om uppställande av kandidater vid val och förfaranden i anslutning därtill och i fråga om kandidatansökningar.

186 §

Närvarorätt för valombud och valobservatörer

Vid de sammanträden som valnämnden, den kommunala centralvalnämnden och valkrets nämnden håller för att bestämma kandidaternas nummer, ordna och räkna röstsedlarna och fastställa valresultatet har partiernas, valmansföreningarnas och de gemensamma listornas samt de utanför de gemensamma listorna stående valmansföreningarnas valombud eller av dem särskilt för varje valmyndighet skriftligen befullmäktigade personer rätt att vara närvarande. Samma rätt tillkommer en person som övervakar valet och som företräder justitieministeriet eller som är befullmäktigad av justitieministeriet.

187 §

En valmyndighets straffrättsliga ansvar

Försummar en medlem av valkrets-nämnden, den kommunala centralvalnämnden, valnämnden eller valbestyrelsen eller en valförrättare eller en annan person i egenskap av i denna lag avsedd valmyndighet sina skyldigheter, skall han eller hon straffas såsom tjänsteman för tjänstebrott.

188 §

Valbrott

Om straff för valbrott, röstköp, röstningsfusk och förvanskande av valresultat bestäms i 14 kap. 1—4 § strafflagen.

189 §

Utlämnande av utdrag eller kopia

Om ett utdrag ur eller en kopia av en handling som avses i denna lag utlämnas till någon annan än den som handlingen avser eller till en myndighet som sköter uppgifter som avses i eller följer av denna lag, skall personbeteckningens individuella nummer och kontrollbeteckning lämnas bort. Om massutlämnande av uppgifter bestäms särskilt.

190 §

Kostnadsfördelning

Justitieministeriet svarar för

1) kostnaderna för rösträtsregistret och det riksomfattande kandidatregistret samt för justitieministeriets andra datasystem som används vid val,

2) tillverknings- och avsändningskostnader för meddelandekort, röstsedlar, valkuvert, följbrev, ytterkuvert, förteckningar över de röstande, valprotokoll och vallängder samt valstämplar, förseglingstillbehör och valurnor,

3) utgifterna för valförrättare vid allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet samt vid finska beskickningar och ombord på finska fartyg,

4) valkrets-nämndernas utgifter.

Kommunerna svarar för andra än i 1 mom. nämnda utgifter för den kommunala central-

valnämnden, valnämnderna, valbestyrelserna och valförrättarna vid hemmaröstning. Vid Europaparlamentsval betalas dock dessa utgifter av statens medel. Justitieministeriet meddelar närmare föreskrifter om de grunder enligt vilka utgifterna skall ersättas.

Andra myndigheter svarar för andra än i 1 mom. nämnda kostnader som föranleds av att de utför de uppgifter som ankommer på dem.

191 §

Flyttning av utsatt datum

Infaller valdagen på nyårsaftonen, nyårsdagen, trettondagen, påskdagen, valborgsmässoaftonen, första maj, pingstdagen, självständighetsdagen, julaftonen, juldagen eller annandag jul, skall röstningen på valdagen ordnas följande söndag.

Om en annan dag än en sådan som föreskrivits för röstning på valdagen, inledande eller avslutning av förhandsröstning, kungörande av fullmäktige som utsetts utan valförrättning eller fastställande av valresultatet infaller på en helgdag eller helgfri lördag eller på midsommar- eller julaftonen, skall följande vardag anses vara den föreskrivna dagen. Justitieministeriet har rätt att vid behov flytta en sådan utsatt dag till närmaste lämpliga dag, om det med anledning av besvär har förordnats att nya val skall förrättas eller om det har förordnats att nya riksdagsval eller kompletteringsval av fullmäktige skall förrättas eller om det har förordnats att presidentvalet skall börja på nytt eller att val av fullmäktige skall förrättas vid en ny tidpunkt.

192 §

Färdtjänst för handikappade

Om transport av handikappade röstande till röstnings- eller förhandsröstningsstället gäller det som i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) bestäms om färdtjänst.

193 §

Partier i medlemsorganisationsförhållande

Står i justitieministeriets partiregister upptagna partier i sådant förhållande till var-

andra som avses i 2 § 2 mom. partilagen, betraktas de vid tillämpningen av denna lag som ett enda parti.

194 §

Registerförvaltningens lokalkmyndighet i landskapet Åland

I landskapet Åland sköts de uppgifter som enligt denna lag ankommer på magistraten vid riksdagsval, presidentval och Europaparlamentsval av länsstyrelsen i egenskap av registerförvaltningens lokalkmyndighet.

195 §

Formulär

Justitieministeriet fastställer nödvändiga formulär för de handlingar och blanketter som används vid val samt meddelar närmare anvisningar om formen för sammanställningen av kandidatlistor och kandidatförteckningen för presidentval.

196 §

Tidsplan för kandidatuppställning vid upplösningssval

Sedan republikens president förordnat att förtida riksdagsval skall förrättas iaktas vid kandidatuppställningen vid valet och i myndighetsuppgifter i anslutning därtill i stället för de tidsfrister som utsatts till den 48, 40, 34, 32 och 31 dagen före valdagen i motsvarande ordning tidsfristerna den 39, 31, 27, 24 och 23 dagen före valdagen.

Om åtgärder måste vidtas för val av president därför att presidenten, den som valts till president eller en presidentkandidat har fått bestående hinder eller avlidit, bestäms i ett i 128 § 3 mom. avsett beslut av statsrådet om tidsplanen för kandidatuppställningen och myndighetsuppgifter i anslutning därtill.

197 §

Närmare föreskrifter och anvisningar

Närmare föreskrifter och anvisningar om

tillämpningen av denna lag meddelas vid behov av justitieministeriet.

14 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

198 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .

Genom denna lag upphävs följande lagar jämte ändringar:

- 1) lagen den 13 juni 1969 om riksdagsmannaval (391/1969),
- 2) lagen den 22 juli 1991 om val av republikens president (1076/1991),
- 3) kommunala vallagen av den 12 maj 1972 (361/1972) samt
- 4) lagen den 3 mars 1995 om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet (272/1995).

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

199 §

Övergångsbestämmelser

Om val eller en rådgivande folkomröstning förrättas innan 90 dagar har förflutit från denna lags ikraftträdande, skall dock de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet tillämpas. Vid riksdagsval som förrättas den 21 mars 1999 eller tidigare samt vid presidentval och Europaparlamentsval som förrättas före de riksdagsval som först följer på de riksdagsval som avses här, tillämpas dock i stället för valkretsindelningen enligt 5 § i denna lag valkretsindelningen enligt 1 § i lagen om riksdagsmannaval.

En hänvisning i en annan lag eller förordning till de lagar som upphävs genom denna lag avser efter att denna lag trätt i kraft en hänvisning till denna lag.

2.

Lag**om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juni 1987 om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar (571/1987) 3, 4, 6, 8 och 9 §, av dessa lagrum 4 § sådan den lyder i lag 1646/1995, som följer:

3 §

Valmyndigheterna vid statliga val är röstningsmyndigheter vid folkomröstningarna.

Anordnas en folkomröstning fristående från val, är den valkrets nämnd som senast tillsatts för riksdagsval valkrets nämnd i varje valkrets.

4 §

Vid folkomröstningar i samband med ett val används det rösträttsregister som upprättats för valet.

För folkomröstningar som ordnas fristående från val upprättas över de röstberättigade ett rösträttsregister, om vilket gäller vad vallagen (/) föreskriver om rösträttsregister som upprättas för riksdagsval.

6 §

Valkrets nämnden skall så snart den har fastställt omröstningsresultatet underrätta Helsingfors valkrets nämnd, länsstyrelsen och de kommunala centralvalnämnderna i valkretsen om resultatet.

Helsingfors valkrets nämnd fastställer omröstningsresultatet för hela landet och underrättar justitieministeriet därom. Ministeriet skall publicera resultatet i Finlands författningssamling.

I ett sådant beslut av valkrets nämnden som avses i denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

8 §

Om kostnaderna för en folkomröstning som anordnas i samband med val gäller vad som bestäms i 190 § vallagen.

Om en folkomröstning anordnas fristående från val betalas, utöver vad som bestäms i 190 § vallagen, de kommunala centralvalnämndernas, valnämndernas och valbestyrelsernas utgifter för folkomröstningen av statens medel. Justitieministeriet utfärdar närmare föreskrifter om de grunder enligt vilka utgifterna skall ersättas.

9 §

Utöver vad som bestäms i denna lag eller med stöd av den eller som bestäms i respektive lag om föranstaltande av en folkomröstning skall vallagen i tillämpliga delar iakttas vid folkomröstningar.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Om en folkomröstning anordnas innan 90 dagar har förflutit från denna lags ikraftträdande, skall de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet tillämpas.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag

om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 16 juli 1990 om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar (656/1990) 2 § 2 mom., 5, 7, 8 och 11 §, 12 § 1 mom. 2 punkten, 16 § 2 mom. samt 17 och 18 §,

av dessa lagrum 8 §, 16 § 2 mom. och 18 § sådana de lyder i lag 1649/1995, som följer:

2 §

En omröstning anordnas röstningsområdesvis enligt den indelning i röstningsområden som senast har fastställts med stöd av 9 § vallagen (/). Fullmäktige kan dock besluta att flera röstningsområden skall ha ett gemensamt röstningsställe.

5 §

Röstningsmyndigheter vid folkomröstningar är den kommunala centralvalnämnden, om vilken bestäms i 14 § vallagen, och röstningsnämnderna. Kommunfullmäktige skall i god tid före omröstningen för varje röstningsområde som avses i 2 § eller, om flera röstningsområden har ett gemensamt röstningsställe, för varje område med ett gemensamt röstningsställe tillsätta en röstningsnämnd med iakttagande i tillämpliga delar av det som i 16 § vallagen bestäms om tillsättande av valnämnder.

7 §

Den kommunala centralvalnämnden skall i god tid före omröstningen tillkännage föremålet och tiden för folkomröstningen, röstningsområdenas röstningsställen, förfarandet vid omröstningen samt de alternativ som omröstningen gäller så som kommunala tillkännagivanden meddelas för kännedom i kommunen. Kommunstyrelsen skall utan dröjsmål underrätta justitieministeriet om att en folkomröstning kommer att anordnas. I övrigt gäller om information om folkomröstningar 29 § 1 mom. kommunallagen.

8 §

För folkomröstningen upprättar den kommunala centralvalnämnden över de röstberättigade ett rösträttsregister om vilket i tillämpliga delar gäller vad som i 19 § vallagen bestäms om rösträttsregistret.

Kommunstyrelsen skall senast den 55 dagen före röstningsdagen göra anmälan till Befolkningsregistercentralen om folkomröstningen och meddela om den önskar få de uppgifter som skall tas in i rösträttsregistret i maskinläsbar form eller som pappersutskrift. Om pappersutskrifter gäller i tillämpliga delar det som i 72 § vallagen bestäms om valängder.

Befolkningsregistercentralen skall senast den 30 dagen före röstningsdagen tillställa den kommunala centralvalnämnden de uppgifter som skall tas in i rösträttsregistret.

11 §

Vid den kommunala centralvalnämndens sammanträde, där de röster som har avgetts vid brevröstningen räknas, skall de röstsedlar som har tagits ur valkuverten stämplas med valstämpeln.

12 §

En röstsedel är ogiltig,

2) om valkuvertet är så bristfälligt eller upptar en sådan obehörig anteckning att röstningen enligt 64 § 2 mom. 1—3 punkten vallagen borde ha lämnats obeaktad,

16 §

Den kommunala centralvalnämnden bestämmer på vilket sätt de försändelser som tillställs den kommunala centralvalnämnden skall förseglas i valnämnderna och skaffar nödvändiga förseglingstillbehör.

17 §

Kostnaderna för en kommunal folkomröstning betalas av kommunens medel.

18 §

Utöver vad som bestäms i denna lag iakt-

tas vid folkomröstningar i tillämpliga delar
vallagen. Bestämmelserna i 191 § vallagen
gäller dock inte den tid som 10 § 2 mom.
anger för återsändandet av brevröstnings-
handlingar.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Om en folkomröstning anordnas innan 90
dagar har förflutit från denna lags ikraftträ-
dande, skall de bestämmelser som gäller vid
ikraftträdandet tillämpas.

Åtgärder som verkställigheten av lagen
förutsätter får vidtas innan lagen träder i
kraft.

Helsingfors den 8 maj 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Jussi Järventaus*

2.

Lag

om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juni 1987 om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar (571/1987) 3, 4, 6, 8 och 9 §, av dessa lagrum 4 § sådan den lyder i lag 1646/1995, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Valmyndigheterna vid statliga val är röstningsmyndigheter vid folkomröstningarna.

Anordnas en folkomröstning fristående från val, är den centralnämnd som senast tillsatts för riksdagsmannaval valkretscentralnämnd i varje valkrets.

4 §

Vid folkomröstningar i samband med ett val används det rösträttsregister som upprättats för valet.

För folkomröstningar som ordnas fristående från val upprättas över de röstberättigade ett rösträttsregister, om vilket gäller vad lagen om riksdagsmannaval (391/69) stadgar om rösträttsregister.

6 §

Valkretscentralnämnden skall så snart den har fastställt omröstningsresultatet underrätta centralnämnden i Helsingfors stads valkrets, länsstyrelsen och de kommunala centralvalnämnderna i valkretsen om resultatet.

Centralnämnden i Helsingfors stads valkrets fastställer omröstningsresultatet för hela landet och underrättar justitieministeriet därom. Ministeriet skall publicera resultatet i Finlands författningssamling.

I sådant beslut av valkretscentralnämnden som avses i denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

8 §

Om kostnaderna för en folkomröstning som anordnas i samband med val gäller vad som stadgas i 102 § lagen om riksdagsmannaval.

Föreslagen lydelse

3 §

Valmyndigheterna vid statliga val är röstningsmyndigheter vid folkomröstningarna.

Anordnas en folkomröstning fristående från val, är den *valkrets*nämnd som senast tillsatts för *riksdagsval valkrets*nämnd i varje valkrets.

4 §

Vid *folkomröstningen* i samband med ett val används det rösträttsregister som upprättats för valet.

För folkomröstningar som ordnas fristående från val upprättas över de röstberättigade ett rösträttsregister, om vilket gäller vad *val-lagen (1) föreskriver* om rösträttsregister som upprättas för *riksdagsval*.

6 §

Valkrets*nämnden* skall så snart den har fastställt omröstningsresultatet underrätta *Helsingfors valkrets*nämnd, länsstyrelsen och de kommunala centralvalnämnderna i valkretsen om resultatet.

*Helsingfors valkrets*nämnd fastställer omröstningsresultatet för hela landet och underrättar justitieministeriet därom. Ministeriet skall publicera resultatet i Finlands författningssamling.

I ett sådant beslut av *valkrets*nämnden som avses i denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

8 §

Om kostnaderna för en folkomröstning som anordnas i samband med val gäller vad som *bestäms i 190 § vallagen*.

Gällande lydelse

Då en folkomröstning anordnas fristående från val betalas, utöver vad som stadgas i den paragraf som nämns i 1 mom., de kommunala centralvalnämndernas, valnämndernas och valbestyrelsernas utgifter för folkomröstningen av statens medel. Justitieministeriet utfärdar närmare bestämmelser om de grunder enligt vilka utgifterna skall ersättas.

9 §

Utöver vad som stadgas i denna lag eller bestäms med stöd av den eller som stadgas i respektive lag om föranstaltande av en folkomröstning skall lagen om riksdagsmannaval i tillämpliga delar iakttas vid folkomröstningar.

Föreslagen lydelse

Om en folkomröstning anordnas fristående från val betalas, utöver vad som bestäms i 190 § *vallagen*, de kommunala centralvalnämndernas, valnämndernas och valbestyrelsernas utgifter för folkomröstningen av statens medel. Justitieministeriet utfärdar närmare *föreskrifter* om de grunder enligt vilka utgifterna skall ersättas.

9 §

Utöver vad som bestäms i denna lag eller med stöd av den eller som bestäms i respektive lag om föranstaltande av en folkomröstning skall *vallagen* i tillämpliga delar iakttas vid folkomröstningar.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Om en folkomröstning anordnas innan 90 dagar har förflutit från denna lags ikraftträdande, skall de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet tillämpas.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag

om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 16 juli 1990 om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar (656/1990) 2 § 2 mom., 5, 7, 8 och 11 §, 12 § 1 mom. 2 punkten, 16 § 2 mom. samt 17 och 18 §,

av dessa lagrum 8 §, 16 § 2 mom. och 18 § sådana de lyder i lag 1649/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

En omröstning anordnas röstningsområdesvis enligt den indelning i röstningsområden som senast har fastställts med stöd av 3 § kommunala vallagen. Fullmäktige kan dock besluta att flera röstningsområden skall ha ett gemensamt röstningsställe.

En omröstning anordnas röstningsområdesvis enligt den indelning i röstningsområden som senast har fastställts med stöd av 9 § vallagen (/). Fullmäktige kan dock besluta att flera röstningsområden skall ha ett gemensamt röstningsställe.

5 §

Röstningsmyndigheter vid folkomröstningar är den kommunala centralvalnämnden, om vilken stadgas i 4 § kommunala vallagen, och röstningsnämnderna. Kommunfullmäktige skall i god tid före omröstningen för varje röstningsområde som avses i 2 § eller, om flera röstningsområden har ett gemensamt röstningsställe, för varje område med ett gemensamt röstningsställe tillsätta en röstningsnämnd med iakttagande i tillämpliga delar av vad 5 § kommunala vallagen stadgar om tillsättande av valnämnder.

5 §

Röstningsmyndigheter vid folkomröstningar är den kommunala centralvalnämnden, om vilken bestäms i 14 § vallagen, och röstningsnämnderna. Kommunfullmäktige skall i god tid före omröstningen för varje röstningsområde som avses i 2 § eller, om flera röstningsområden har ett gemensamt röstningsställe, för varje område med ett gemensamt röstningsställe tillsätta en röstningsnämnd med iakttagande i tillämpliga delar av det som i 16 § vallagen bestäms om tillsättande av valnämnder.

7 §

Den kommunala centralvalnämnden skall i god tid före omröstningen tillkännage föremålet och tiden för folkomröstningen, röstningsområdenas röstningsställena, förfarandet vid omröstningen samt de alternativ som omröstningen gäller så som kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen. Kommunstyrelsen skall utan dröjsmål underätta justitieministeriet om att en folkomröstning kommer att anordnas. I övrigt gäller om information om folkomröstningar 37 § kommunallagen.

7 §

Den kommunala centralvalnämnden skall i god tid före omröstningen tillkännage föremålet och tiden för folkomröstningen, röstningsområdenas röstningsställena, förfarandet vid omröstningen samt de alternativ som omröstningen gäller så som kommunala tillkännagivanden meddelas för kännedom i kommunen. Kommunstyrelsen skall utan dröjsmål underrätta justitieministeriet om att en folkomröstning kommer att anordnas. I övrigt gäller om information om folkomröstningar 29 § 1 mom. kommunallagen.

Gällande lydelse

8 §

För folkomröstningen upprättar den kommunala centralvalnämnden över de röstberättigade ett rösträttsregister om vilket i tillämpliga delar gäller vad som i 7 § kommunala vallagen stadgas om rösträttsregistret.

Kommunstyrelsen skall senast den 55 dagen före röstningsdagen göra anmälan till befolkningsregistercentralen om folkomröstningen och meddela om den önskar få de uppgifter som skall tas in i rösträttsregistret i maskinläsbar form eller som pappersutskrift. Om pappersutskrifter gäller i tillämpliga delar vad 17 § kommunala vallagen stadgar om vallängder.

Befolkningsregistercentralen skall senast den 30 dagen före röstningsdagen tillsätta den kommunala centralvalnämnden de uppgifter som skall tas in i rösträttsregistret.

11 §

Den kommunala centralvalnämndens sammanträde där de röster som har avgetts vid brevröstningen räknas skall påbörjas röstningsdagen, dock tidigast klockan 16.

Vid sammanträdet skall de röstsedlar som har tagits ur valkuverten stämplas med valstämpeln. Om antalet godkända valkuvert är högst 25, skall nämndens ordförande eller vice ordförande tillsammans med en annan medlem föra de oöppnade valkuverten till något röstningsställe inom kommunen innan omröstningen anslutas. På röstningsstället skall valkuverten öppnas och röstsedlarna stämplas samt med bevarande av valhemlighet fällas hopvikta i valurnan.

12 §

En röstsedel är ogiltig,

2) om valkuvertet är så bristfälligt eller upptar det en sådan obehörig anteckning att röstningen enligt 74 § 2 mom. kommunala vallagen borde ha lämnats obeaktad,

Föreslagen lydelse

8 §

För folkomröstningen upprättar den kommunala centralvalnämnden över de röstberättigade ett rösträttsregister om vilket i tillämpliga delar gäller vad som i 19 § vallagen bestäms om rösträttsregistret.

Kommunstyrelsen skall senast den 55 dagen före röstningsdagen göra anmälan till *Befolkningsregistercentralen* om folkomröstningen och meddela om den önskar få de uppgifter som skall tas in i rösträttsregistret i maskinläsbar form eller som pappersutskrift. Om pappersutskrifter gäller i tillämpliga delar *det som i 72 § vallagen bestäms* om vallängder.

Befolkningsregistercentralen skall senast den 30 dagen före röstningsdagen tillsätta den kommunala centralvalnämnden de uppgifter som skall tas in i rösträttsregistret.

11 §

Vid den kommunala centralvalnämndens sammanträde, där de röster som har avgetts vid brevröstningen räknas, skall de röstsedlar som har tagits ur valkuverten stämplas med valstämpeln.

12 §

En röstsedel är ogiltig,

2) om valkuvertet är så bristfälligt eller upptar en sådan obehörig anteckning att röstningen enligt 64 § 2 mom. 1—3 punkten vallagen borde ha lämnats obeaktad,

Gällande lydelse

16 §

Vid folkomröstningar används de förseglingstillbehör som enligt 100 § 1 mom. 2 punkten kommunala vallagen har skaffats till den kommunala centralvalnämnden och valnämnderna.

17 §

Kostnaderna för en kommunal folkomröstning betalas av kommunens medel, *med undantag av kostnaderna för de förseglingstillbehör som avses i 16 § 2 mom.*

18 §

Vid folkomröstningar skall utöver denna lag i tillämpliga delar iakttas 4 § 3 mom., 6 §, 10 § 2 mom., 15 § 1 och 2 mom., 17 § 3 mom., 45, 46, 47—51, 53 och 54 §§, 56 § 1—4 mom., 57 och 58 §§, 70 § 2 mom., 74 §, 75 § 1 mom., 76, 84 och 87 §§, 88 § 3 mom. samt 89, 95 och 99 § kommunala vallagen. Vad 95 § kommunala vallagen stadgar gäller dock inte den tid som 10 § 2 mom. stadgar för returneringen av brevröstningshandlingar.

Föreslagen lydelse

16 §

Den kommunala centralvalnämnden bestämmer på vilket sätt de försändelser som tillställs den kommunala centralvalnämnden skall förseglas i valnämnderna och skaffar nödvändiga förseglingstillbehör.

17 §

Kostnaderna för en kommunal folkomröstning betalas av kommunens medel.

18 §

Utöver vad som bestäms i denna lag iakttas vid folkomröstningar i tillämpliga delar vallagen. Bestämmelserna i 191 § vallagen gäller dock inte den tid som 10 § 2 mom. anger för återsändandet av brevröstningshandlingar.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Om en folkomröstning anordnas innan 90 dagar har förflutit från denna lags ikraftträdande, skall de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet tillämpas.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

